REMBRANDT

SCHILDERIJEN

630 AFBEELDINGEN

INLEIDING EN BEWERKING VAN DR. A. BREDIUS
UITGEVERSMAATSCHAPPY W. DE HAAN N.V. UTRECHT

VOORWOORD

De bedoeling van dit boek is, het Oeuvre van Rembrandt, dat in de laatste jaren onrustbarend uitgebreid werd, zooveel mogelijk te zuiveren van werken, die bij nadere beschouwing van de hand van leerlingen of navolgers bleken te zijn.

Daarom zijn hier slechts die schilderijen gereproduceerd, wier echtheid mij onaanvechtbaar schijnt. Hiermede is niet gezegd, dat alle schilderijen, die men bovendien nog aan Rembrandt toeschrijft, onecht zijn. Integendeel geloof ik, dat er daaronder zijn, die wèl van zijn hand zijn. Maar ik heb ze weggelaten, omdat ik hier zooveel mogelijk slechts zulke werken wilde geven, over wier echtheid alle Rembrandtkenners het met mij eens zijn.

Geen kunstenaar is in al zijn verschillende perioden zoo moeilijk te herkennen als Rembrandt. En geen één heeft op zijn talrijke leerlingen, soms zelf groote meesters, zulk een buitengewonen invloed uitgeoefend als hij. Er zijn schilderijen, die door de uitnemendste kunstgeleerden als voortreffelijke werken van den Meester beschouwd werden, tot overtuigende bewijzen ons leerden, dat Bol, van der Pluym, Flinck, Abraham van Dijck, e. a. ze geschilderd hebben. Ik herinner slechts aan het portret van Elisabeth Bas (Rijksmuseum), aan de „Biddende vrouw met den Bijbel" (Coll. Frick, New York), aan den „Tobias" (Kaiser-Friedrich-Museum) en vele andere meer.

Ik heb de in Bode's werken, de in Valentiner's verschillende uitgaven (ook in zijn „Rembrandt Paintings in America") voorkomende reproducties en de door Bauch gepubliceerde werken uit Rembrandt's vroegen tijd zoo nauwkeurig mogelijk opnieuw bestudeerd. Het resultaat van dat alles vindt men in dit boek. Geen menschelijke arbeid is volmaakt. Ook dit werk maakt daarop geen uitzondering. Maar het is een ernstige poging de tot nu toe saamgestelde „Oeuvres" van Rembrandt te bevrijden van een aantal afbeeldingen naar schilderijen van leerlingen en navolgers.

Dr. H. Schneider in Den Haag heeft mij met onvermoeide toewijding hierbij ter zijde gestaan. Hij bezorgde mij o. a. met veel geduld moeilijk te verkrijgen fotografieën. Voor zijn krachtigen steun betuig ik hem hierbij mijn allerhartelijksten dank. Zonder zijne medewerking had ik dezen arbeid niet aangedurfd! Eveneens breng ik dank aan den heer Ludwig Goldscheider en aan de uitgevers, die kosten noch moeite hebben gespaard om nieuwe fotografieën te laten vervaardigen, waarnaar buitengewoon mooie reproducties konden worden gemaakt.

Aan het einde van dit boek vindt men korte aanteekeningen bij eenige schilderijen. Ik dank Dr. H. Gerson voor zijn hulp bij de samenstelling daarvan.

De hoofdzaak zijn de afbeeldingen, die het woord moeten doen. Ik hoop, dat die in veler handen komen, om in wijden kring den grooten Meester beter te doen kennen; hem, zijn leven en zijn werk ons nader te brengen is het heerlijke hoofddoel van mijn leven geworden. *A. Bredius*

ENKELE LEVENSDATA VAN REMBRANDT

1606 Rembrandt Harmensz. van Rijn, zoon van den molenaar Harmen Gerritsz. van Rijn en de bakkersdochter Neeltgen Willemsdochter van Zuytbrouck, den 15en Juli in de Weddesteeg te Leiden geboren.

1620 Als student ingeschreven aan de Leidsche Hoogeschool.

1620—24 Schildersleerling: drie jaar lang bij Jacob Isaacsz. van Swanenburg; een half jaar bij Pieter Lastman te Amsterdam.

1625 Begin van zijn loopbaan als zelfstandig kunstenaar te Leiden.

1626 Vroegst bekende datum op schilderijen (460, 486, 487, 532).

1628 Gerrit Dou wordt Rembrandt's leerling.

1629 Vroegst gedateerde zelfportretten (2, 4, 8).

1630 Dood van Rembrandt's vader.

1632 Vestigt zich metterwoon te Amsterdam.
Hij schildert de „Anatomische les van Prof. Tulp" (403).
Jacob Adriaensz. Backer komt als leerling op Rembrandt's atelier.

1633 Verloving met Saskia van Uylenburch.
Vertoeft te Dordrecht, Rotterdam en 's Gravenhage.
Begint de reeks Passietafereelen te schilderen.

1634 Huwelijk met Saskia.

1635 Hij schildert de „Ganymedes" (471).

1636 Hij schildert de „Danaë" (474); het eerste groote landschap (439) en talrijke teekeningen van landschappen.

1639 Voltooiing van de reeks Passietafereelen voor den stadhouder Frederik Hendrik van Oranje (548—551, 557, 560, 561).
Hij verwerft een huis in de St. Anthonie Breestraat, zonder er de koopkracht voor te bezitten.

1640 Dood van Rembrandt's moeder.

1641 Den 22en September, doop van zijn zoon Titus.

1642 Den 14en Juli sterft zijn vrouw Saskia.
Hij voltooit de „Nachtwacht" (410).
Carel Fabritius op Rembrandt's atelier.

1645 Omstreeks dezen tijd wordt Hendrickje Stoffels huishoudster bij Rembrandt.

1647 Hij schildert de „Susanna" (510).

1649 Omstreeks dit jaar ontstaat de „Honderdguldensprent". (De ets, voorstellend Christus de zieken genezend. Bartsch 74.)

1653 Hij etst de „Drie kruisen" (Bartsch 78).

1654 Cornelia, de dochter van Hendrickje Stoffels geboren.
Hij schildert het portret van Jan Six (276).

AFBEELDINGEN

OVERZICHT VAN DEN INHOUD

I. PORTRETTEN 1: ZELFPORTRETTEN 1—62. ⟨Zie verder 134, 135, 139, 143, 144, 156, 192, 193, 216, 235, 256, 419, 433, 436, 460, 534, 549, 555⟩

II. PORTRETTEN 2: REMBRANDT'S FAMILIE

a) Rembrandt's moeder 63—71. ⟨Zie verder 535, 555⟩

b) Rembrandt's vader 72—82. ⟨Zie verder 140, 169, 420, 428, 548, 606⟩

c) Rembrandt's zuster 83—91, 95, 100. ⟨Zie verder 328, 544⟩

d) Saskia 92—94, 96—99, 101, 109. ⟨Zie verder 30, 386, 387, 464, 467—469, 474, 475, 492, 494, 495, 505, 507, 513⟩

e) Hendrickje Stoffels 110—118. ⟨Zie verder 366—368, 372—379, 436, 437, 516—518, 521, 566, 567, 570, 571⟩

f) Titus 119—127. ⟨Zie verder 289, 292, 293, 295, 296, 306, 311, 326, 416, 479, 480, 519. — Zg. vrouw van Titus, Magdalena van Loo 400, 401, 416⟩

g) Rembrandt's broeder 128—131.

III. PORTRETTEN 3: MANNEN 132—327. ⟨Zie verder 41, 78, 80, 82, 125, 434⟩

IV. PORTRETTEN 4: VROUWEN 328—402. ⟨Zie verder 109⟩

V. GROEPEN 403—418.

VI. GENRE 419—438. ⟨Zie verder 30, 31, 68, 69, 71, 72, 73, 98, 102, 103, 104, 106, 108, 110, 114, 117, 122, 128, 132, 133, 134, 141, 169, 178, 179, 180, 185, 206—211, 219, 220, 224, 233, 235, 236, 238, 239, 240, 255, 256, 260, 267, 269, 272, 275, 279, 282, 283, 294, 301, 306—310, 316, 318, 319, 324, 351, 352, 353, 359, 361, 366, 367, 368, 377, 378, 385—387, 408—416, 506, 518, 533⟩

VII. LANDSCHAPPEN EN DIEREN 439—459. ⟨Zie verder 473, 496, 505, 512, 516, 559, 562⟩

VIII. GESCHIEDENIS — MYTHOLOGIE — ALLEGORIEN 460—485. ⟨Zie verder 117, 434⟩

IX. OUDE TESTAMENT 486—531. ⟨Zie verder 244, 372, 416⟩

X. NIEUWE TESTAMENT 532—600. ⟨Zie verder afdeeling XI en 59, 73, 366, 397, 439, 442⟩

XI. BIJBELSCHE FIGUREN 601—630. ⟨Zie verder 59, 69, 179, 244, 301, 302—305, 306—309, 397, 430, 432, 438, 490, 495, 518, 527, 542, 591⟩

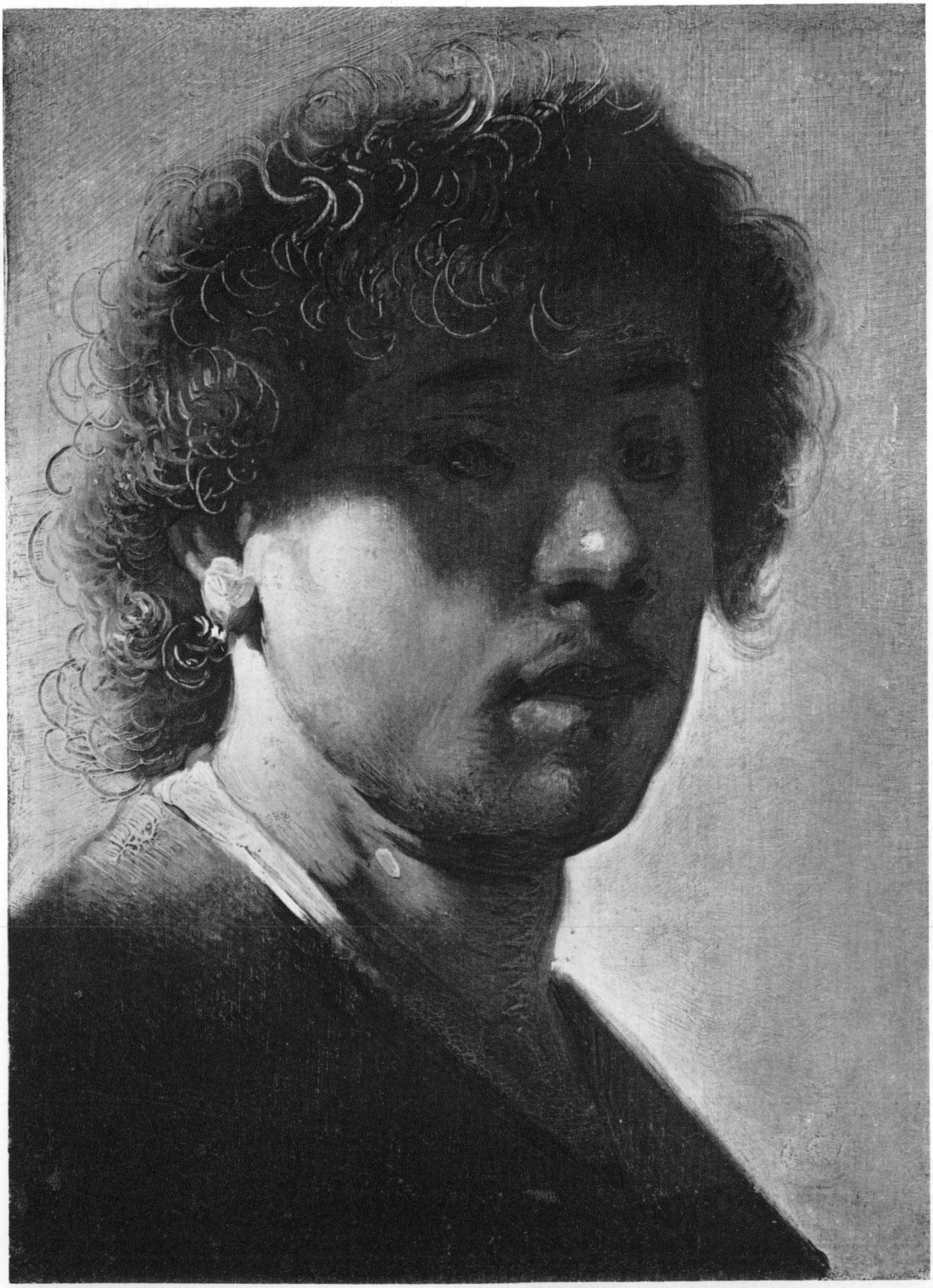
In de twee eerste afdeelingen (portretten) slaan de nummers, die tusschen haakjes staan, op andere maar onzes inziens ten deele onjuiste portretidentificaties. De opgave van deze nummers heeft ten doel, bij het gebruik van oudere boeken over Rembrandt het zoeken van de afbeeldingen in dit werk te vergemakkelijken.

CONCORDANTIE VAN DE NUMMERS DER AFBEELDINGEN IN DIT BOEK EN IN HOFSTEDE DE GROOT'S „BESCHREIBENDES VERZEICHNIS"

De vet gedrukte cijvers zijn de nummers bij Hofstede de Groot, de andere onze nummers.

1a = 515	**81** = 535	**144** = 579	**204** = 98	**310** = 506	**388** = 136	**490** = 190
5 = 508	**82** = 596	**145** = 578	**205** = 103	**311** = 494	**390** = 140	**491** = 188
9 = 498	**84** = 592	**146** = 597	**206** = 102	**315** = 385	**391** = 257	**492** = 186
13 = 528	**85** = 569	**147** = 539	**207** = 471	**316** = 69	**392** = 283	**493** = 187
14 = 504	**87** = 540	**148** = 552	**208** = 480	**317a** = 351	**393** = 314	**494** = 191
17 = 524	**88** = 576	**149** = 557	**209** = 466	**319** = 361	**396** = 247	**495** = 375
18 = 523	**89** = 556	**154** = 577	**210** = 479	**320** = 68	**398** = 208	**496** = 382
22 = 525	**90** = 572	**157** = 630	**211** = 465	**322** = 63	**399** = 266	**497** = 393
23 = 496	**91** = 568	**158** = 622	**212** = 481	**324** = 367	**401** = 325	**498** = 396
25 = 527	**92** = 544	**159** = 620	**213** = 463	**325** = 386	**402** = 273	**499** = 328
26 = 487	**93** = 563	**160** = 626	**214** = 438	**327** = 368	**403** = 245	**501** = 373
27 = 509	**94** = 570	**161** = 621	**215** = 117	**330** = 377	**405** = 181	**502** = 384
30 = 507	**97** = 555	**162** = 628	**217** = 483	**331** = 359	**407** = 300	**503** = 400
31 = 499	**100** = 588	**163** = 624	**218** = 484	**333** = 533	**409** = 209	**504** = 379
32 = 489	**101** = 589	**164** = 629	**220** = 485	**334** = 30	**411** = 296	**505** = 83
33 = 501	**103** = 547	**168** = 615	**223** = 468	**335** = 436	**412** = 258	**506** = 381
34 = 488	**104** = 566	**169** = 613	**224** = 477	**336** = 310	**413** = 478	**507** = 383
35 = 490	**107** = 537	**169a** = 606	**225** = 482	**344** = 210	**414** = 246	**508** = 392
36 = 526	**109** = 442	**170** = 617	**227** = 476	**345** = 133	**415** = 205	**509** = 374
38 = 511	**110** = 580	**171** = 608	**228** = 429	**346** = 179	**416** = 151	**510** = 388
39 = 611	**111** = 545	**172** = 303	**230** = 435	**347** = 301	**417** = 147	**511** = 71
40 = 513	**112** = 581	**173** = 614	**231** = 272	**348** = 178	**419** = 182	**524** = 58
40a = 495	**113** = 598	**174** = 302	**232** = 233	**349** = 169	**420** = 129	**525** = 23
41 = 521	**116** = 558	**175** = 304	**233** = 431	**350** = 16	**421** = 286	**526** = 21
42 = 492	**117** = 536	**177** = 602	**236** = 432	**351** = 180	**422** = 292	**527** = 62
46 = 530	**118** = 586	**178** = 612	**238** = 122	**353** = 206	**425** = 220	**528** = 44
47 = 522	**121** = 594	**179** = 601	**239** = 219	**354** = 142	**427** = 184	**529** = 8
48 = 531	**122** = 607	**180** = 603	**240** = 425	**362** = 249	**433** = 228	**530** = 9
49 = 604	**124** = 593	**181** = 609	**261** = 128	**363** = 269	**434** = 288	**531** = 5
50 = 491	**125** = 591	**183** = 619	**265** = 318	**364** = 236	**436** = 150	**532** = 256
52 = 497	**126** = 534	**185** = 618	**266** = 135	**365** = 250	**437** = 229	**533** = 1
53 = 519	**128** = 546	**186** = 430	**268** = 279	**365a** = 242	**438** = 289	**534** = 22
55 = 516	**129** = 595	**187** = 610	**269** = 275	**366** = 261	**439** = 270	**535** = 216
57 = 505	**130** = 548	**189** = 397	**270** = 433	**369** = 183	**440** = 274	**536** = 43
58 = 518	**131** = 564	**190** = 307	**271** = 211	**370** = 264	**441** = 309	**537** = 46
59 = 248	**132b** = 590	**191** = 308	**272** = 434	**371** = 141	**442** = 131	**538** = 20
60 = 372	**133** = 584	**192** = 605	**282** = 420	**372** = 148	**443** = 149	**539** = 45
64 = 514	**134** = 550	**193** = 306	**283** = 31	**373** = 152	**448** = 243	**540** = 60
64a = 486	**135** = 551	**194** = 616	**288** = 253	**374** = 230	**452** = 280	**541** = 28
65 = 520	**135a** = 551?	**195** = 462	**291** = 297	**375a** = 144	**453** = 263	**542** = 2
69 = 502	**136** = 565	**196** = 467	**292** = 267	**376** = 324	**454** = 282	**543** = 134
70 = 503	**137** = 582	**197** = 474	**293** = 428	**377** = 240	**456** = 137	**544** = 6
72 = 542	**139** = 554	**198** = 473	**299** = 378	**378** = 231	**457** = 185	**545** = 24
74 = 562	**140** = 560	**199** = 461	**305** = 110	**380** = 285	**461** = 262	**547** = 38
77 = 575	**141** = 561	**200** = 472	**306** = 437	**384** = 130	**463c** = 230	**548** = 40
78 = 574	**142** = 559	**201** = 464	**307** = 107	**385** = 232	**486** = 13	**549** = 3
80 = 543	**143** = 583	**202** = 114	**309** = 387	**387** = 207	**489** = 119	**550** = 34

PORTRETTEN I
ZELFPORTRETTEN

1. ZELFPORTRET. Kassel, Museum. ⟨Paneel 20 : 16⟩

4. ZELFPORTRET. 1629. New York, Paul M. Warburg. ⟨Paneel 21 : 17⟩

5. ZELFPORTRET. Byfleet (Engeland), Mevrouw F. Stoop. ⟨Paneel 40 : 33⟩

7. ZELFPORTRET. Londen, Particulier bezit. ⟨Paneel 61 : 47⟩

10. ZELFPORTRET. New York, Pierpont Morgan. ⟨Paneel 21 : 16⟩

11. ZELFPORTRET. Weenen, Particulier bezit. ⟨Koper 14,5 : 12⟩

14. ZELFPORTRET. New York, Colin Agnew. ⟨Paneel 47 : 31,3⟩

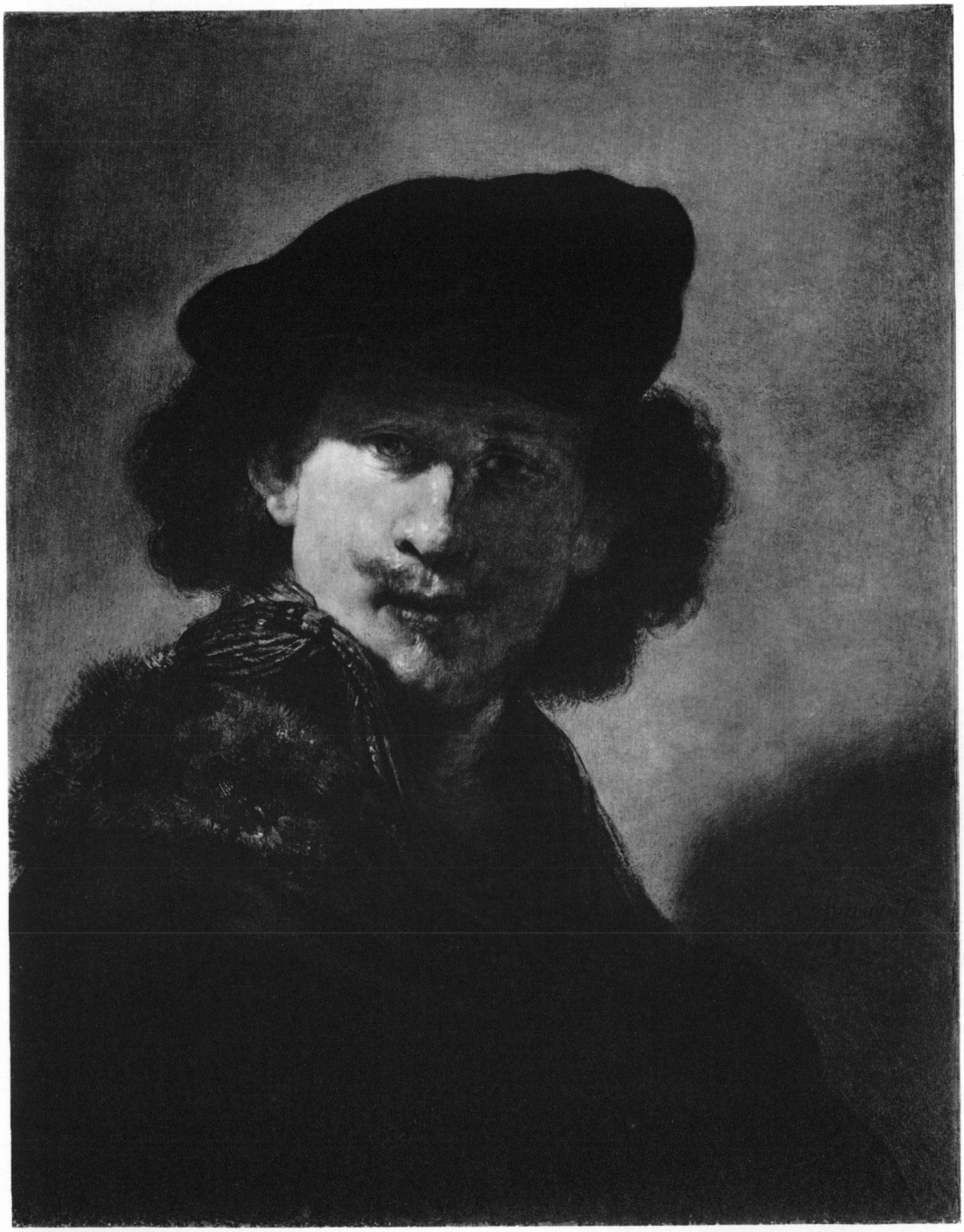
15. ZELFPORTRET. 1633. Voorheen Parijs, E. Warneck. ⟨Paneel 20,5 : 17,5⟩

17. ZELFPORTRET. 1632. Londen, Viscount Rothermere. ⟨Paneel 63 : 48⟩

19. ZELFPORTRET. 1634. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 68 : 53⟩

21. ZELFPORTRET. 1634. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 57 : 46⟩

23. ZELFPORTRET MET GEPLOOIDE MUTS. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 55 : 46⟩

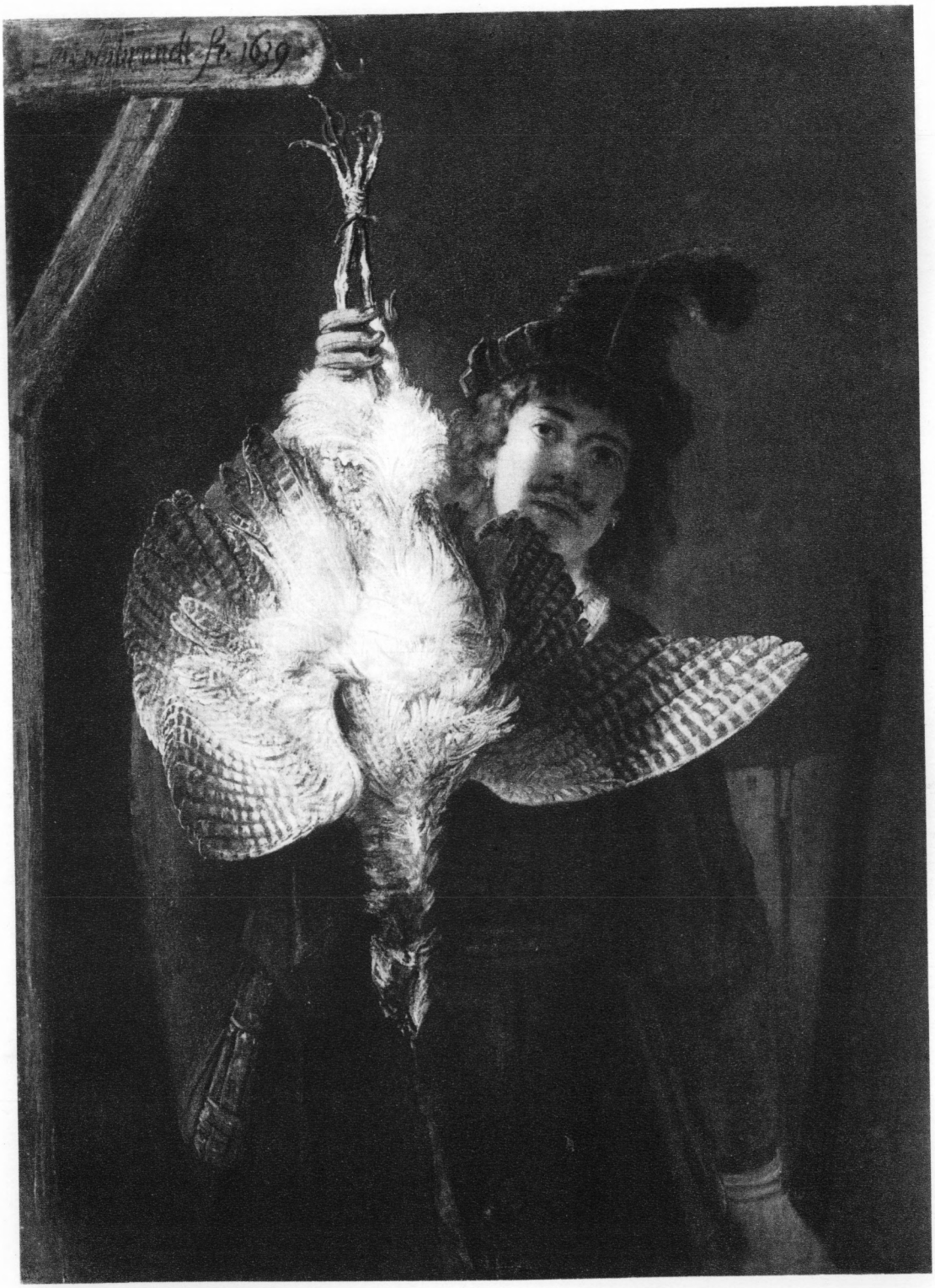
25. ZELFPORTRET. 1635. Weenen, Liechtenstein Galerij. ⟨Paneel 92 : 72⟩

28. ZELFPORTRET. Glasgow, Museum. ⟨Paneel 65 : 50⟩

29. ZELFPORTRET. 1637. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 80 : 62⟩

31. ZELFPORTRET ALS ROERDOMPJAGER. 1639. Dresden, Museum. ⟨Paneel 121 : 89⟩

33. ZELFPORTRET. Woburn Abbey (Engeland), Hertog van Bedford. ⟨Doek 87,5 : 72,5⟩

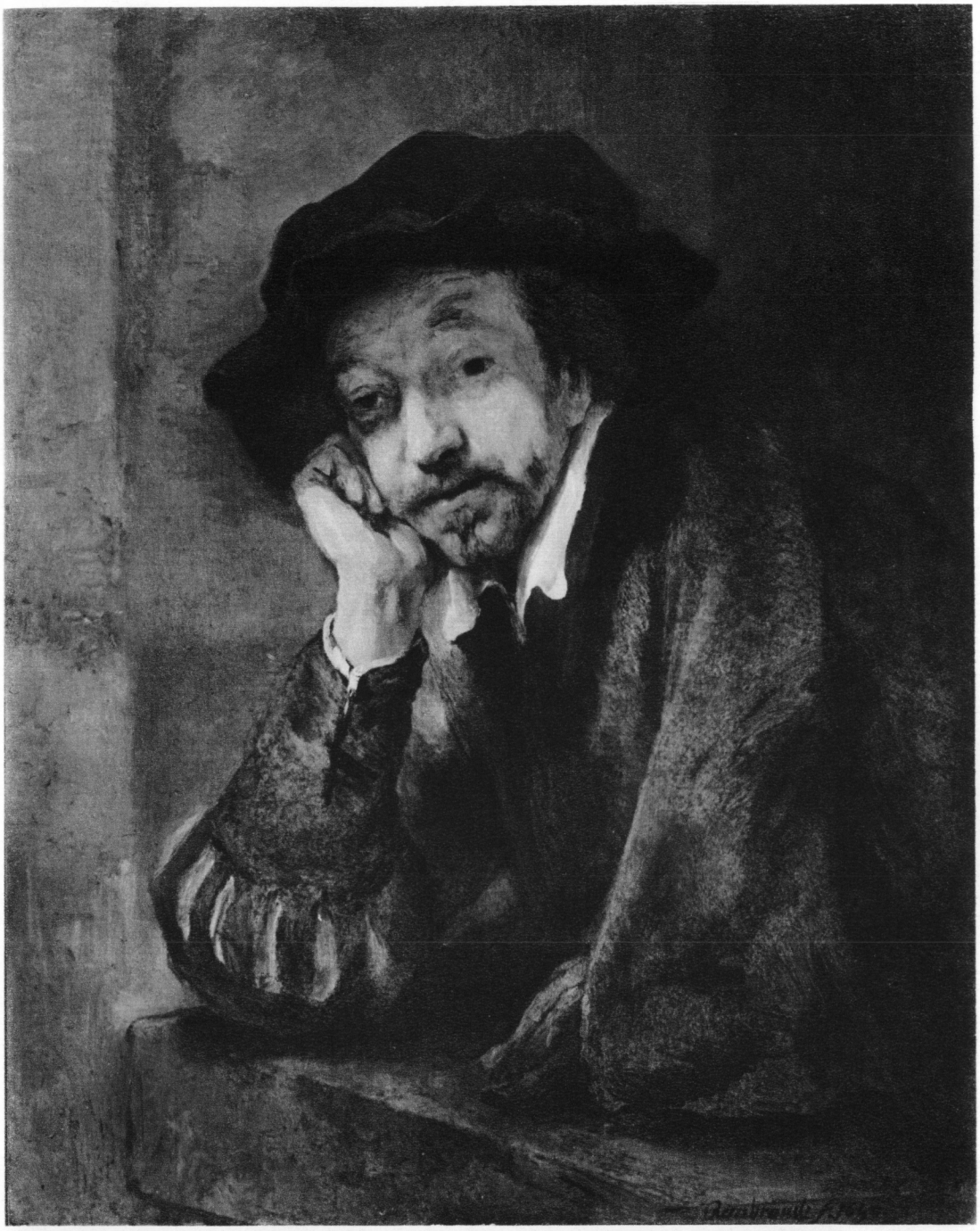
35. ZELFPORTRET. 1643. Weimar, Museum. ⟨Doek 61 : 48⟩
Werd 18 April 1922 gestolen. Sindsdien verdwenen.

37. ZELFPORTRET. Londen, Buckingham Paleis. ⟨Paneel 67,5 : 57,5⟩

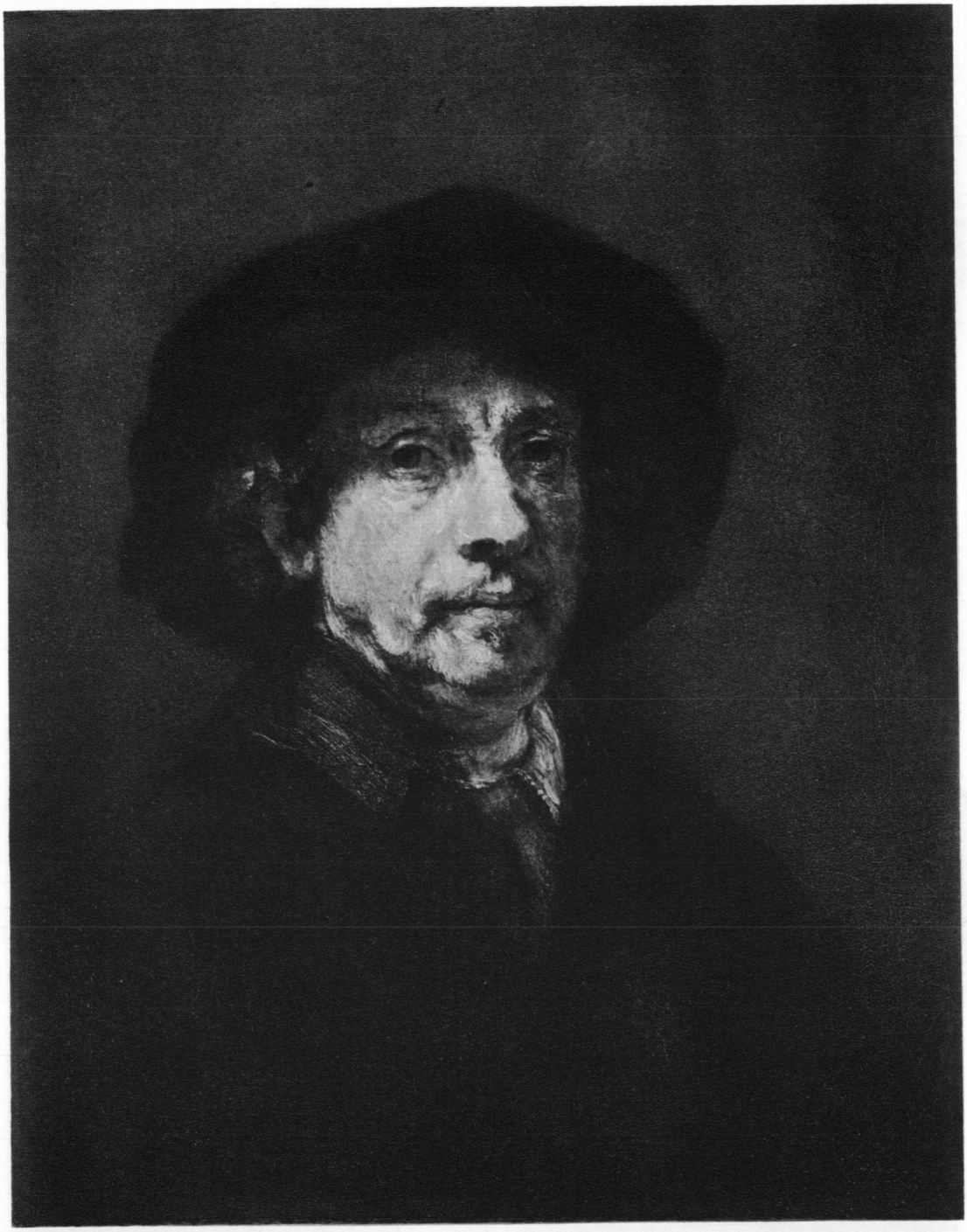
39. ZELFPORTRET. 1650. Philadelphia, Joseph Widener. ⟨Doek 88,5 : 71⟩

41. ZELFPORTRET. 1650. Voorheen Orange, N. J., Niels B. Hersloff. ⟨Doek 82 : 68,5⟩

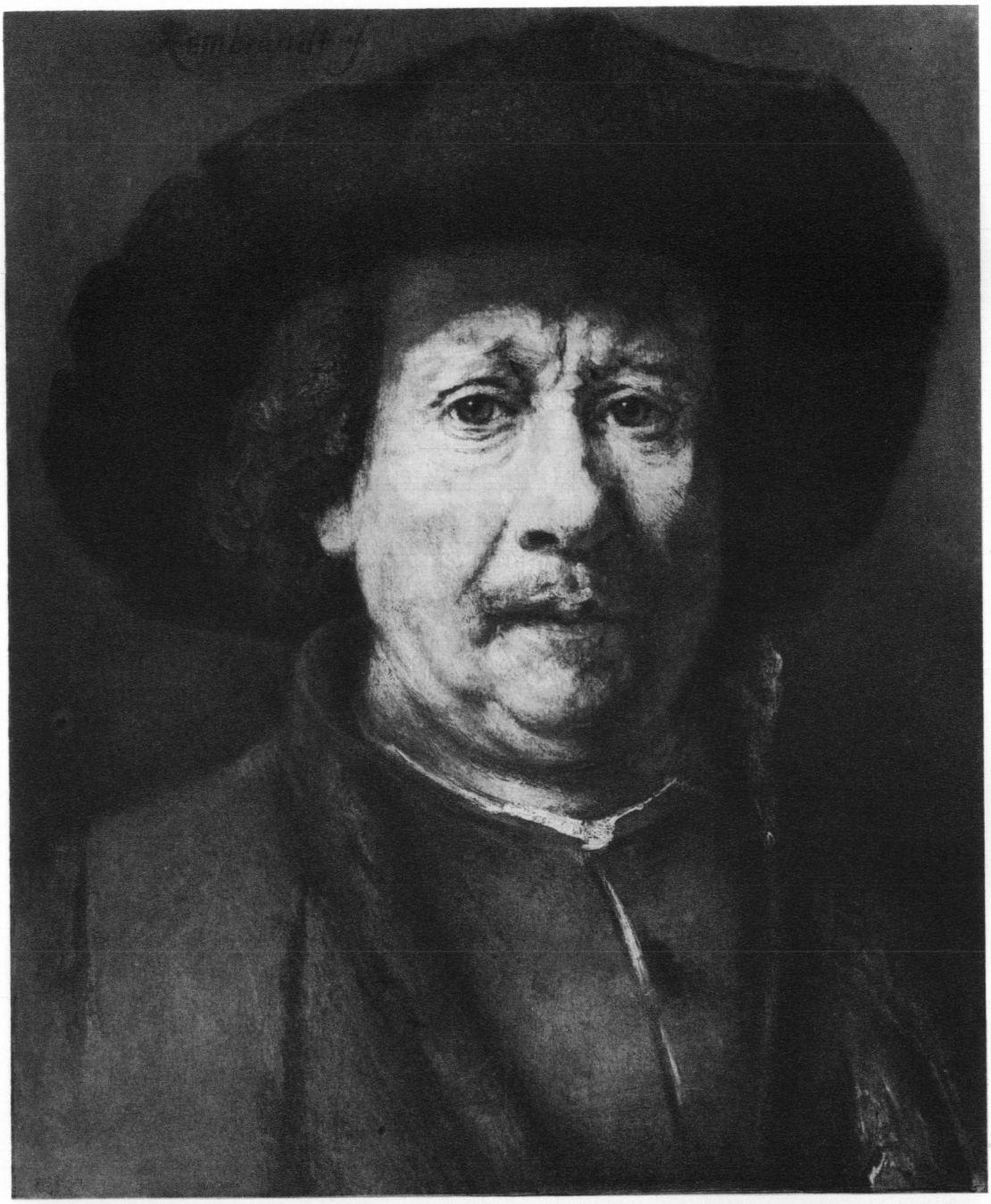
43. ZELFPORTRET. 1654. Kassel, Museum. ⟨Doek 73 : 59⟩

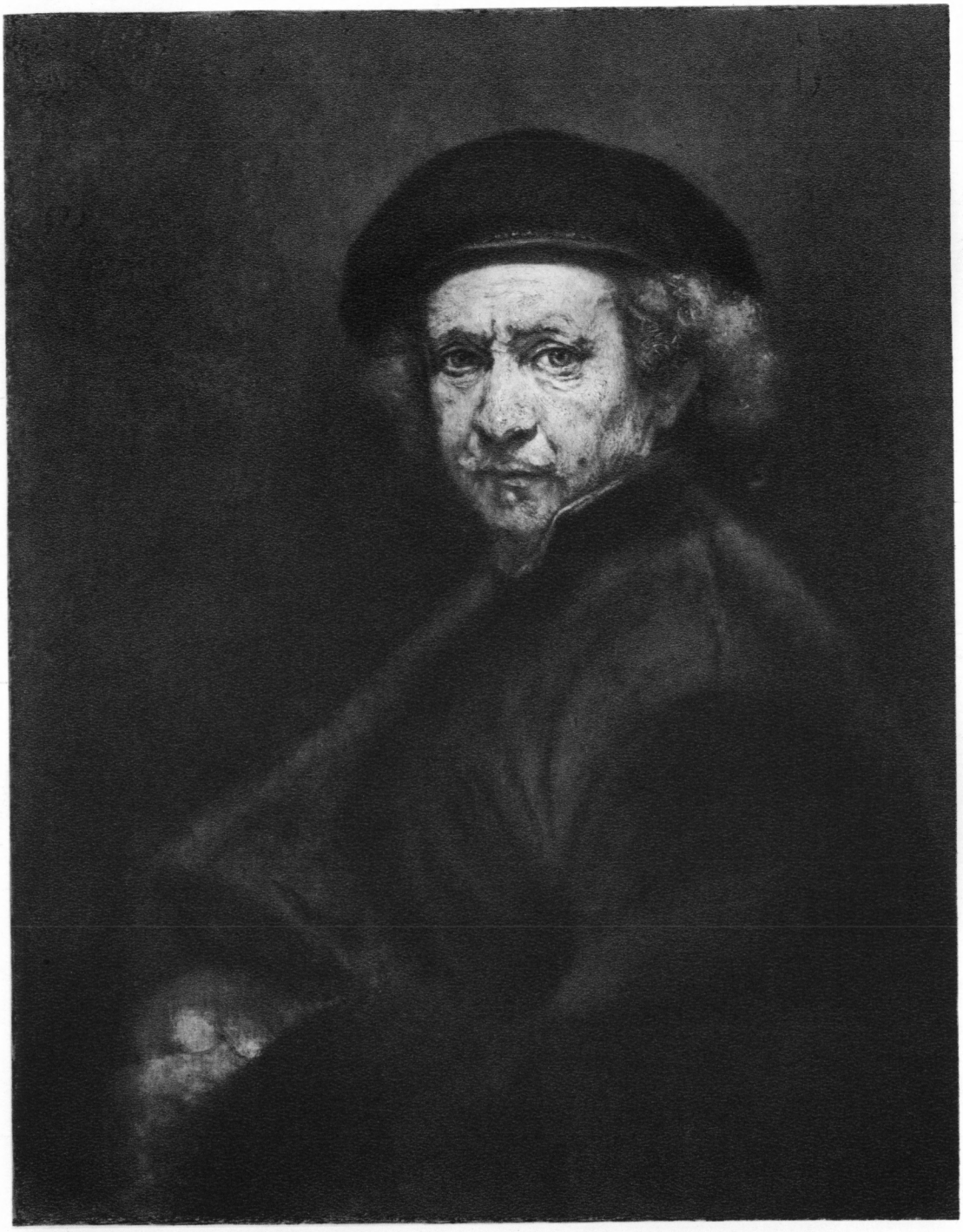
45. ZELFPORTRET. Florence, Uffizi. ⟨Doek 71,5 : 57,5⟩

47. ZELFPORTRET. 1653 (?). Londen, in den Kunsthandel. ⟨Doek 74,5 : 61⟩

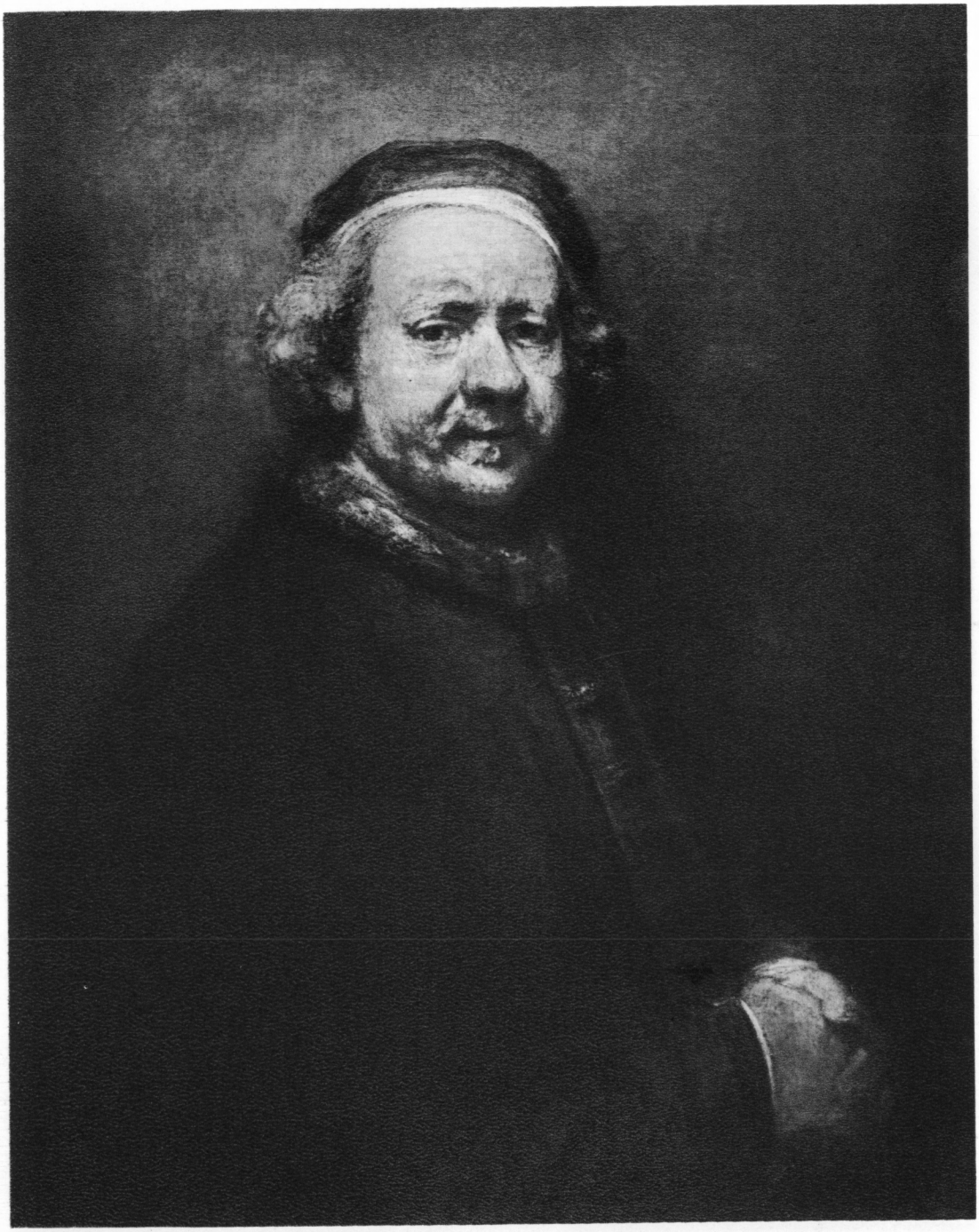
49. ZELFPORTRET. Weenen, Museum. ⟨Paneel 50 : 41⟩

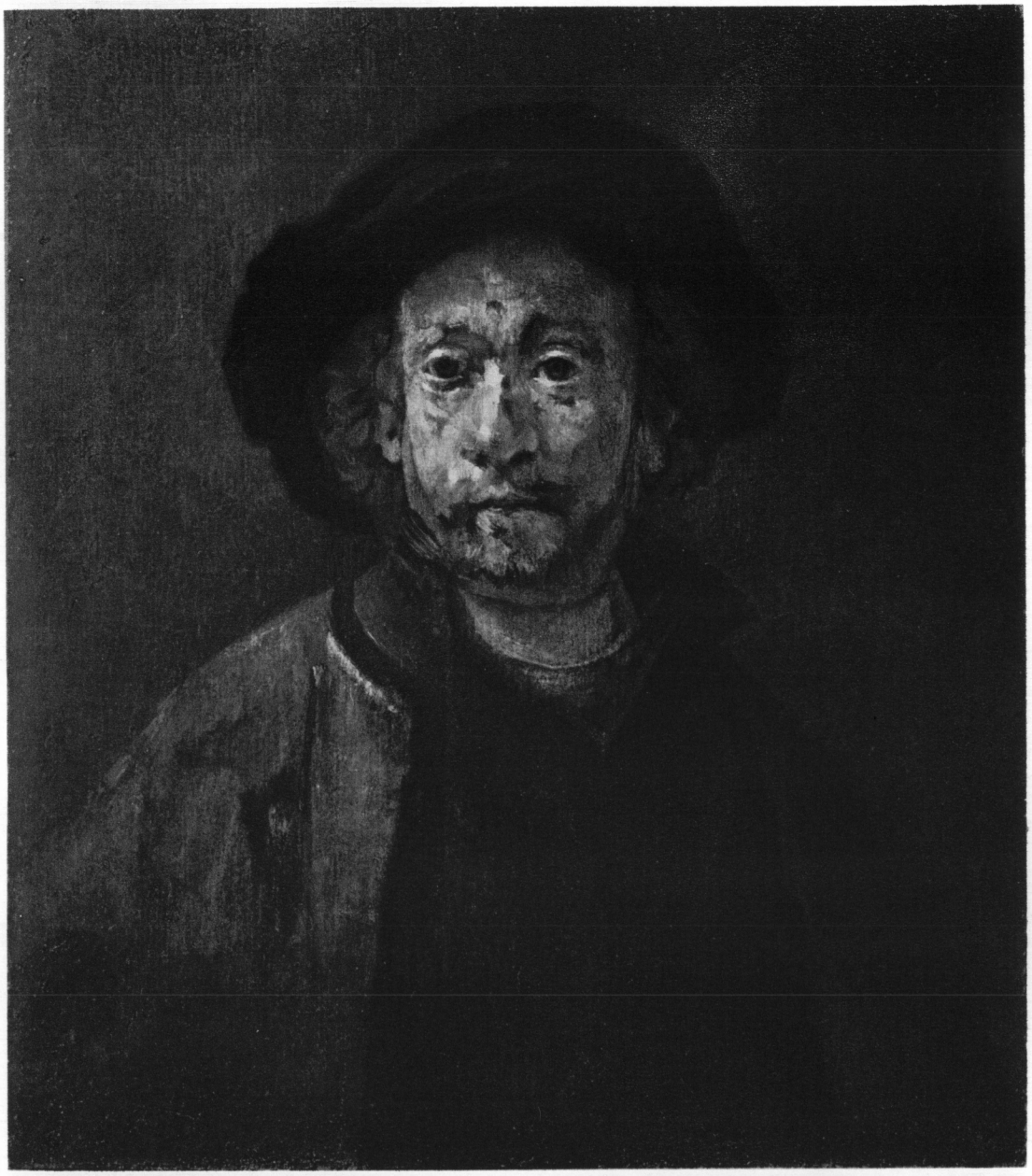
51. ZELFPORTRET. 1659. Washington, A. W. Mellon. ⟨Doek 68 : 53⟩

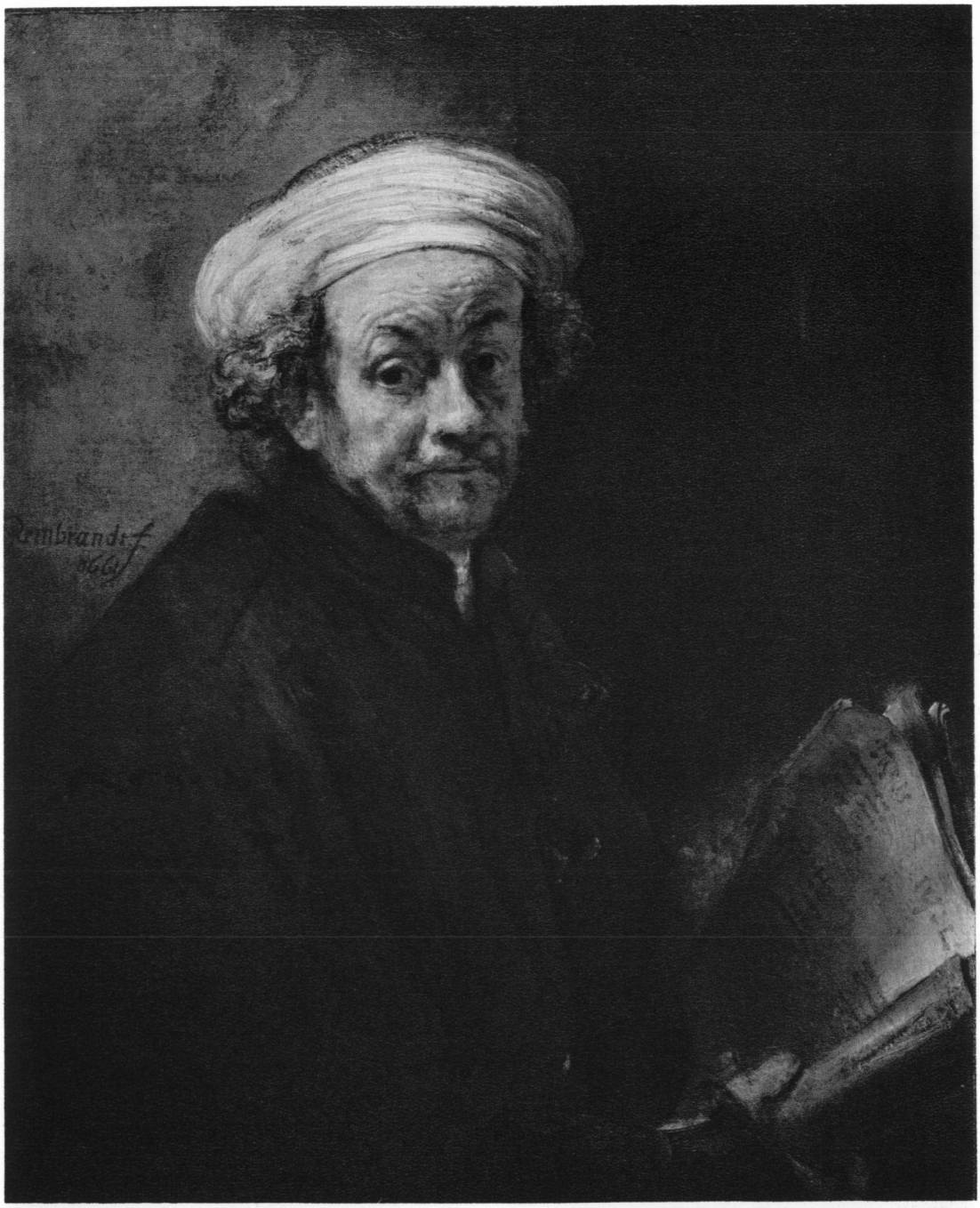
53. ZELFPORTRET VOOR DEN SCHILDERSEZEL. 1660. Parijs, Louvre.〈Doek 111 : 85〉

55. ZELFPORTRET. Londen, National Gallery. ⟨Doek 85 : 69,5⟩

57. ZELFPORTRET. Voorheen Londen, Guido Serra. ⟨Doek 72,9 : 65,6⟩

59. ZELFPORTRET. 1661. Rossy Priory, Lord Kinnaird. ⟨Doek 91 : 76⟩

61. ZELFPORTRET. Keulen, Museum (von Carstanjen Stichting). ⟨Doek 82 : 63⟩

PORTRETTEN II
REMBRANDT'S FAMILIE

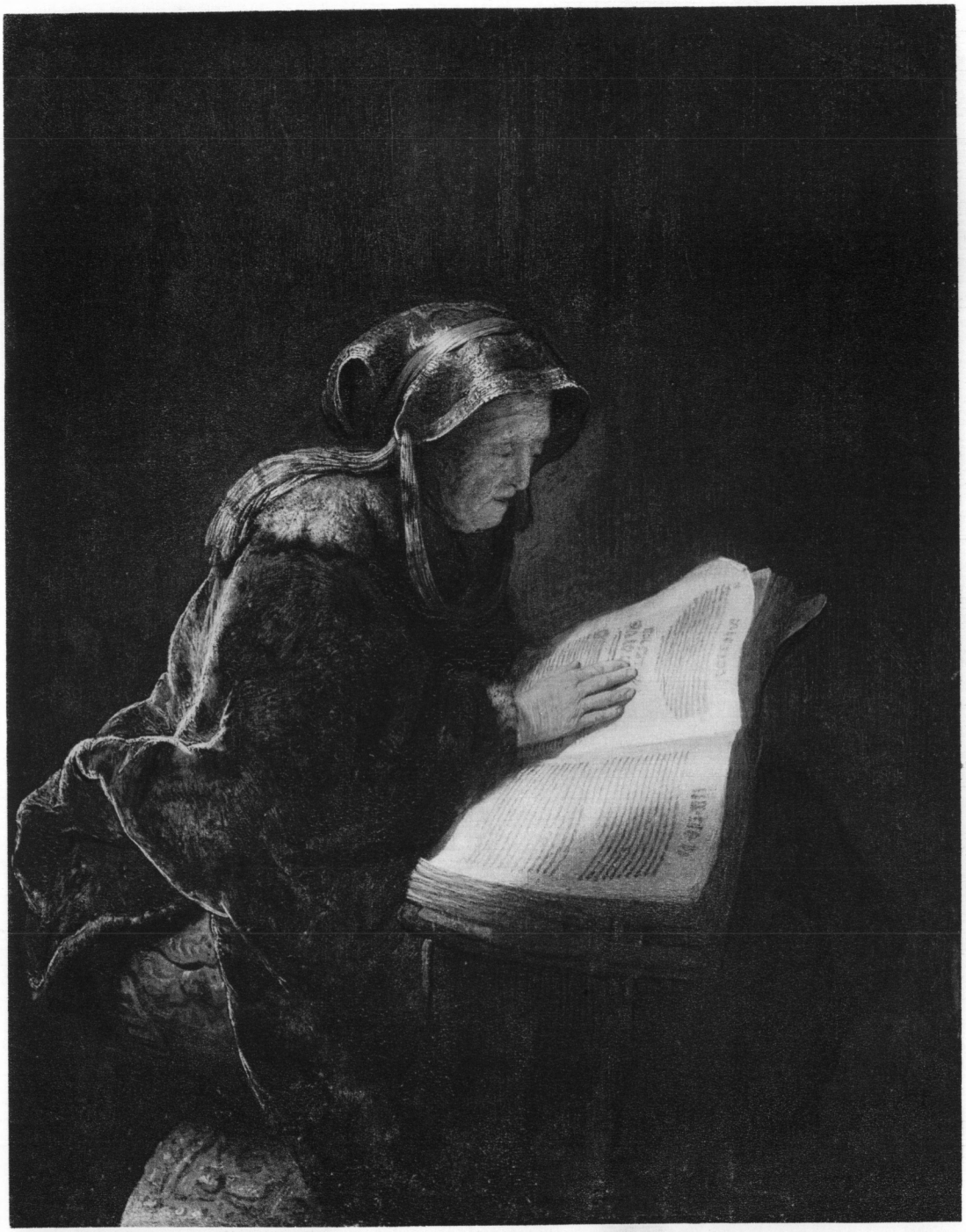
63. DE MOEDER. Weenen. Verzameling Czernin. ⟨Paneel 15,4 : 12,9⟩

66. DE MOEDER. Genève, A. Silvestre. ⟨Paneel 22 : 17⟩

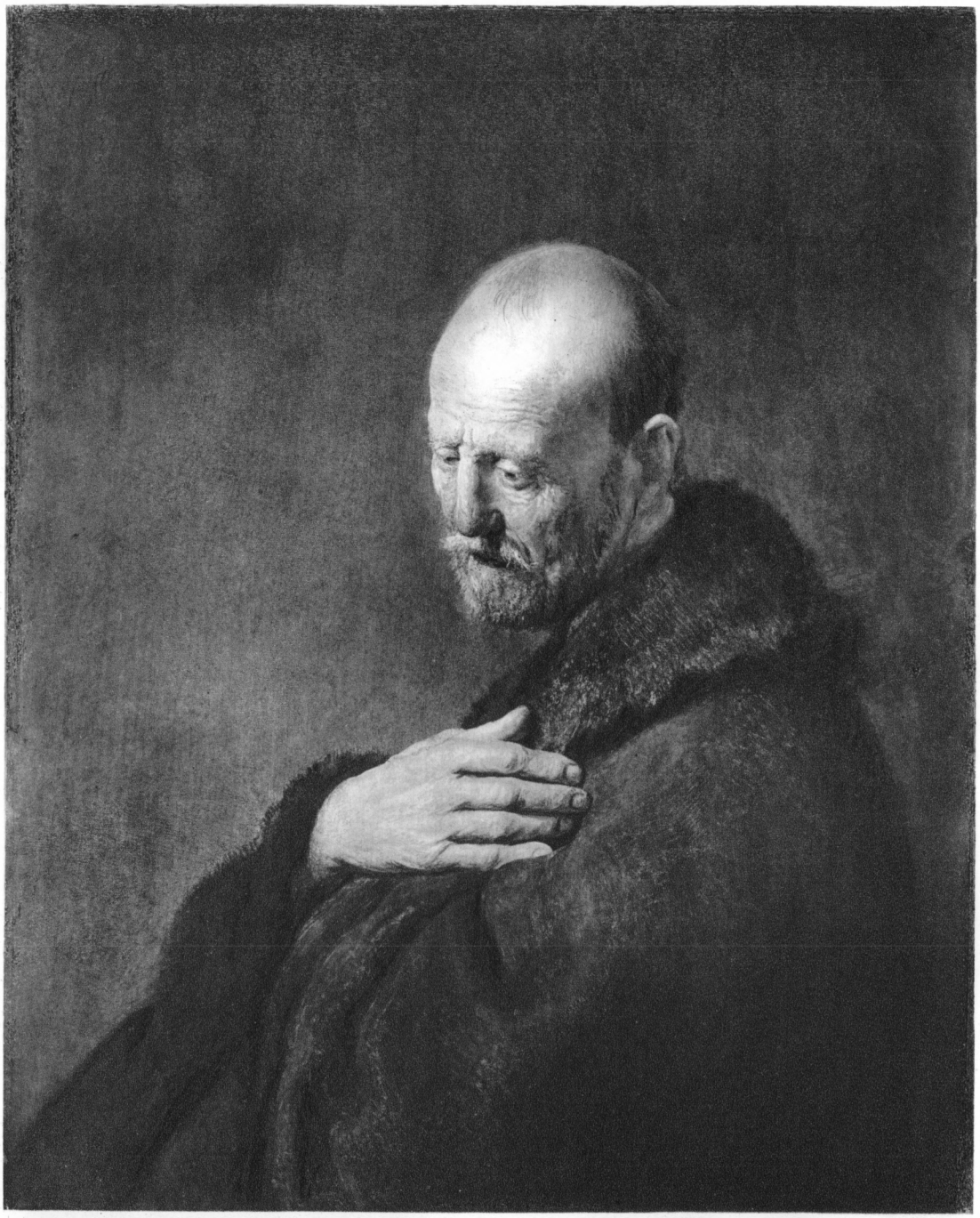
67. DE MOEDER. Den Haag, Mauritshuis (Bruikleen A. Bredius). ⟨Paneel 17 : 13⟩

69. LEZENDE OUDE VROUW (Rembrandt's moeder als de profetes Hanna). 1631. Amsterdam, Rijksmuseum. ⟨Paneel 60 : 48⟩

71. DE MOEDER. 1639. Weenen, Museum. ⟨Paneel 80 : 62⟩

73. DE VADER. Boston, Museum van Schoone Kunsten. ⟨Paneel 76 : 61⟩

76. DE VADER. 1630. Innsbruck, Museum. ⟨Paneel 21,5 : 17⟩

77. DE VADER. Den Haag, Mauritshuis (Bruikleen A. Bredius). ⟨Paneel 47 : 39⟩

79. REMBRANDT'S VADER ALS OFFICIER. Brighton, William B. Chamberlain. ⟨Paneel 65 : 51⟩

81. DE VADER. Chicago, Art Institute. ⟨Doek 81 : 75⟩

83. DE ZUSTER. Voorheen Parijs, Baron A. de Schickler. ⟨Doek op paneel 68,5 : 48⟩

85. DE ZUSTER. 1632. Stockholm, National Museum. ⟨Doek 72 : 54⟩

88. DE ZUSTER. Minneapolis, F. W. Clifford. ⟨Paneel 52 : 39⟩

89. DE ZUSTER. 1632. Boston, Robert Treat II Paine. ⟨Paneel 59 : 44⟩

92. SASKIA. Den Haag, Particulier bezit. ⟨Paneel 21 : 17⟩

93. SASKIA. Amsterdam, J. Goudstikker. ⟨Paneel 9,7 : 7,7⟩

95. DE ZUSTER. 1633. Zürich, W. C. Escher. ⟨Doek 62 : 54⟩

97. SASKIA. 1633. Dresden, Museum. ⟨Paneel 52,5 : 44,5⟩

99. SASKIA. 1633. Parijs, Museum Jacquemart-André. ⟨Doek 68,5 : 55,5⟩

101. SASKIA. Kassel, Museum. ⟨Paneel 98 : 77⟩

103. SASKIA ALS FLORA. 1635. Londen, Hertog van Buccleuch. ⟨Paneel 121,5 : 96,5⟩

105. SASKIA. 1635. New York, Mevrouw William Hayward. ⟨Paneel 67,5 : 52,5⟩

108. SASKIA MET DE ROODE BLOEM. 1641. Dresden, Museum. ⟨Paneel 98,5 : 82,5⟩

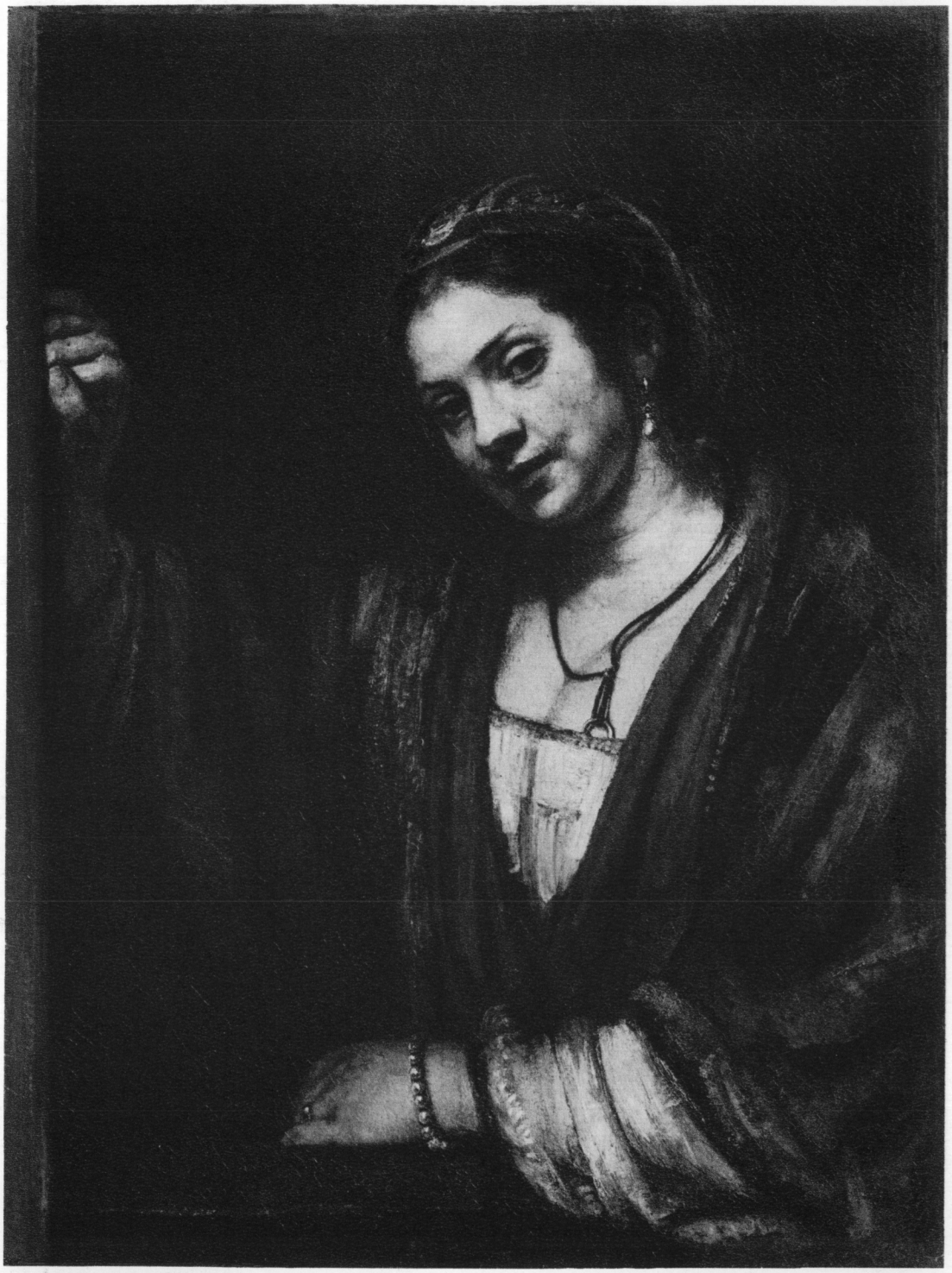
110. HENDRICKJE STOFFELS IN BED. Edinburg, Museum. ⟨Paneel 81 : 67⟩

112. HENDRICKJE STOFFELS. New York, Lord Duveen of Millbank. ⟨Doek 65,5 : 54⟩

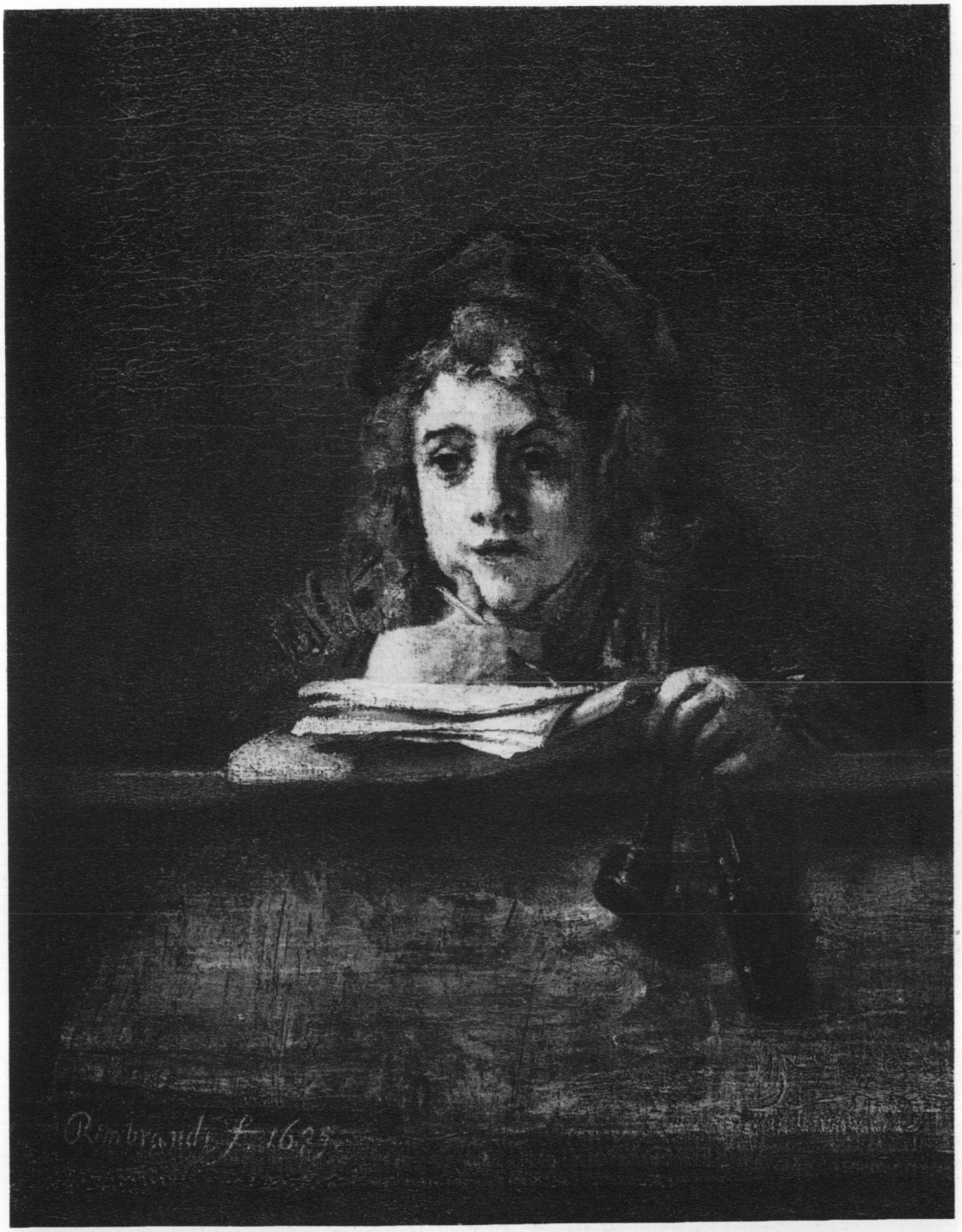
114. HENDRICKJE STOFFELS ALS FLORA. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 104 : 91⟩

116. HENDRICKJE STOFFELS. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 86 : 65⟩

118. HENDRICKJE STOFFELS. 1660. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 76 : 67⟩

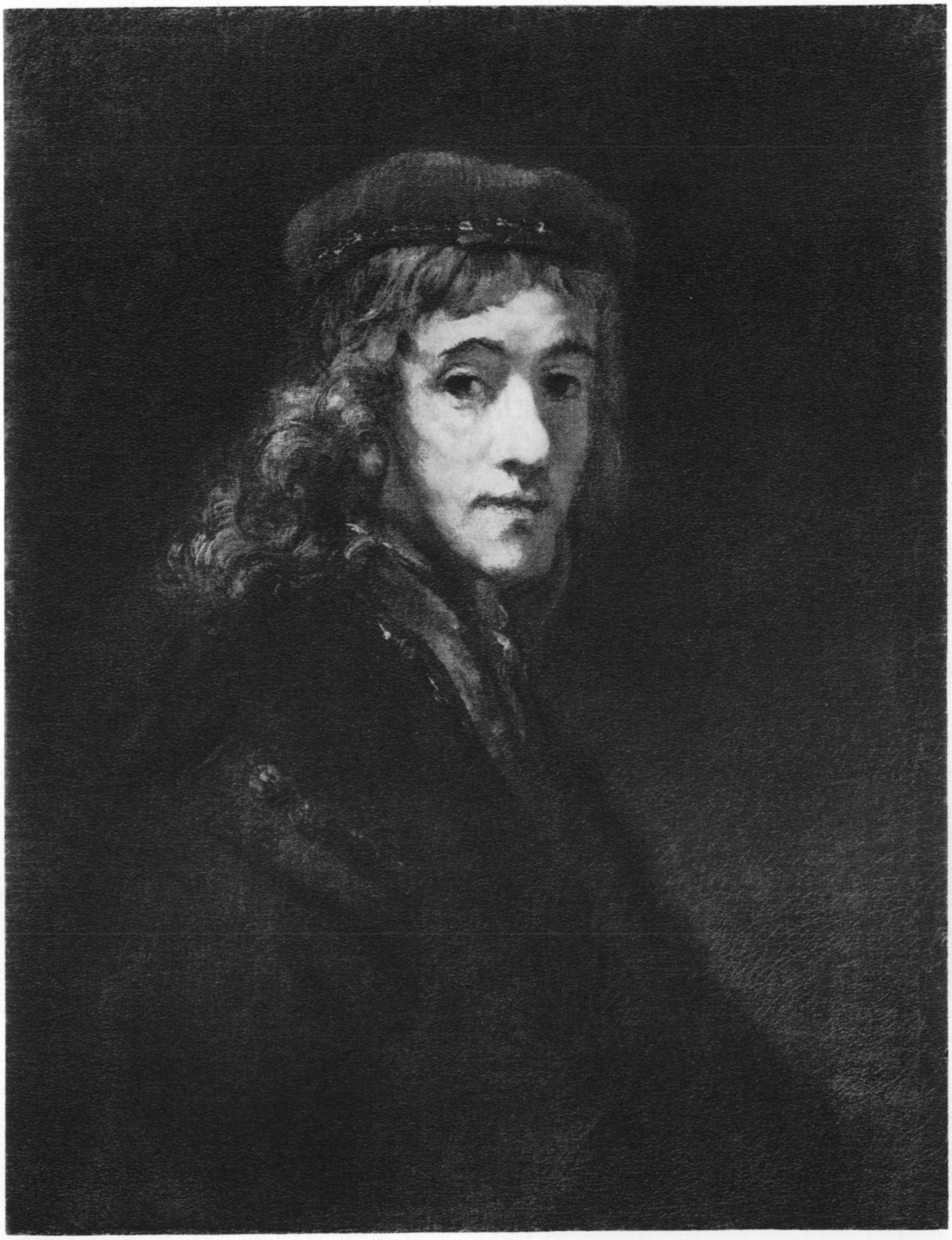
120. TITUS. 1655. Londen, Earl of Crawford and Balcarres. ⟨Doek 77 : 63⟩

122. TITUS. Weenen, Museum. ⟨Doek 71 : 62⟩

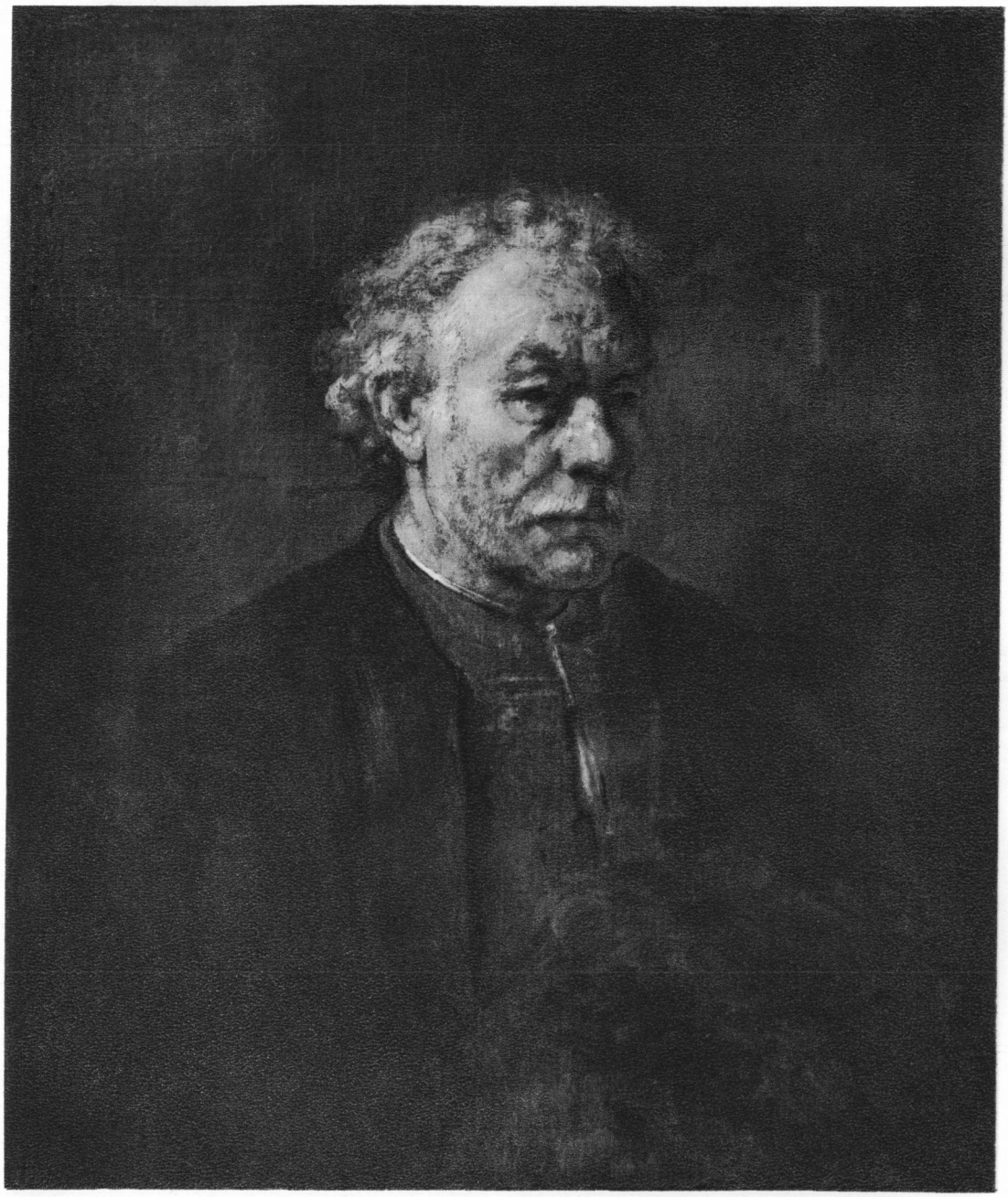
124. TITUS. 1660. Baltimore, Mrs. Henry Burton Jacobs. ⟨Doek 78,5 : 67⟩

126. TITUS. Parijs, Etienne Nicolas. ⟨Doek 72 : 56⟩

128. REMBRANDT'S ZOOGENAAMDE BROEDER MET DEN HELM. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 67 : 51,5⟩

130. DE BROEDER. 1650. Den Haag, Mauritshuis. ⟨Doek 78 : 66⟩

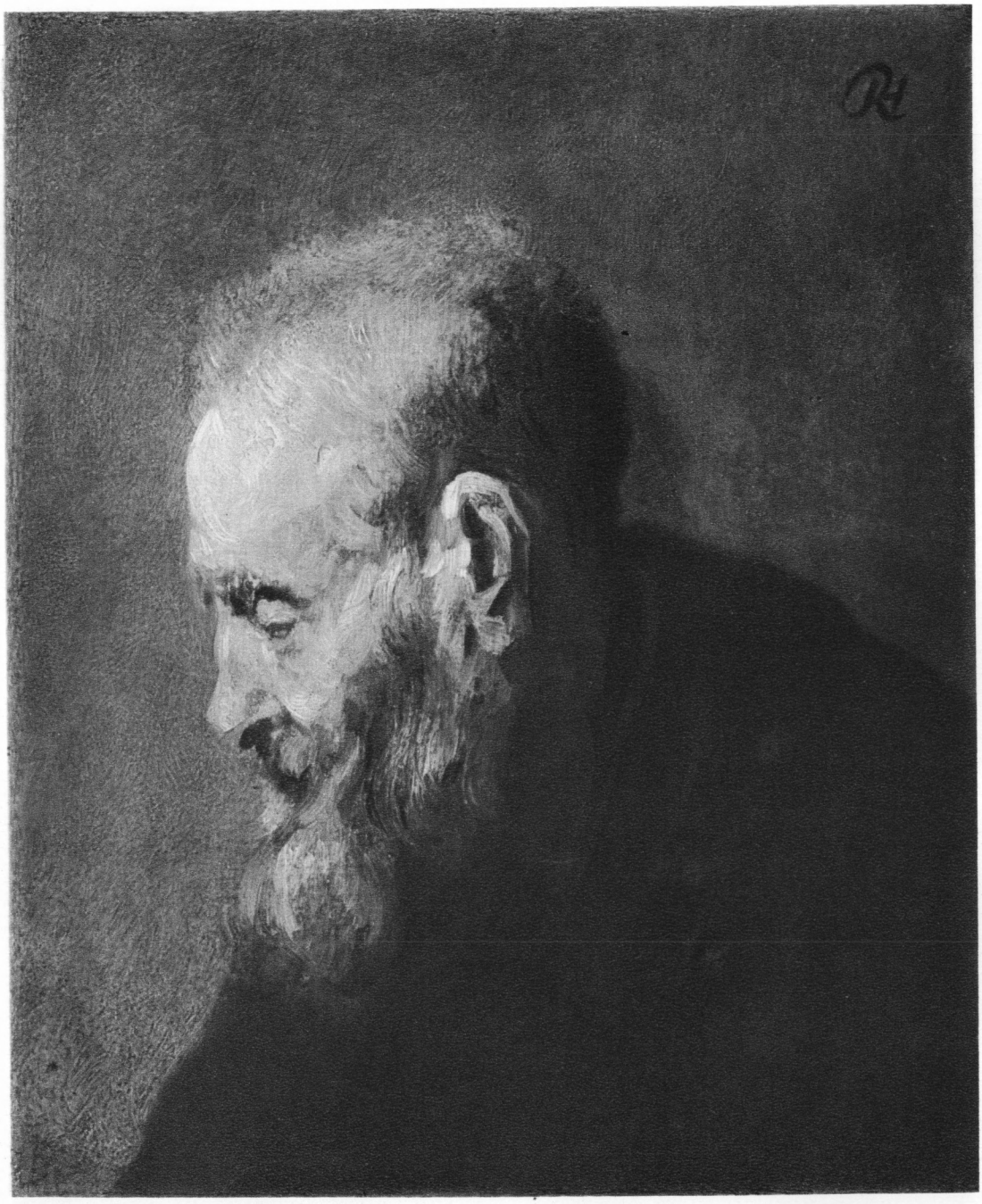
PORTRETTEN III
MANSPORTRETTEN

132. BEELTENIS VAN EEN KRIJGSMAN. Kasteel Rohoncz, Baron Thyssen-Bornemisza. ⟨Paneel 39,6 : 29,3⟩

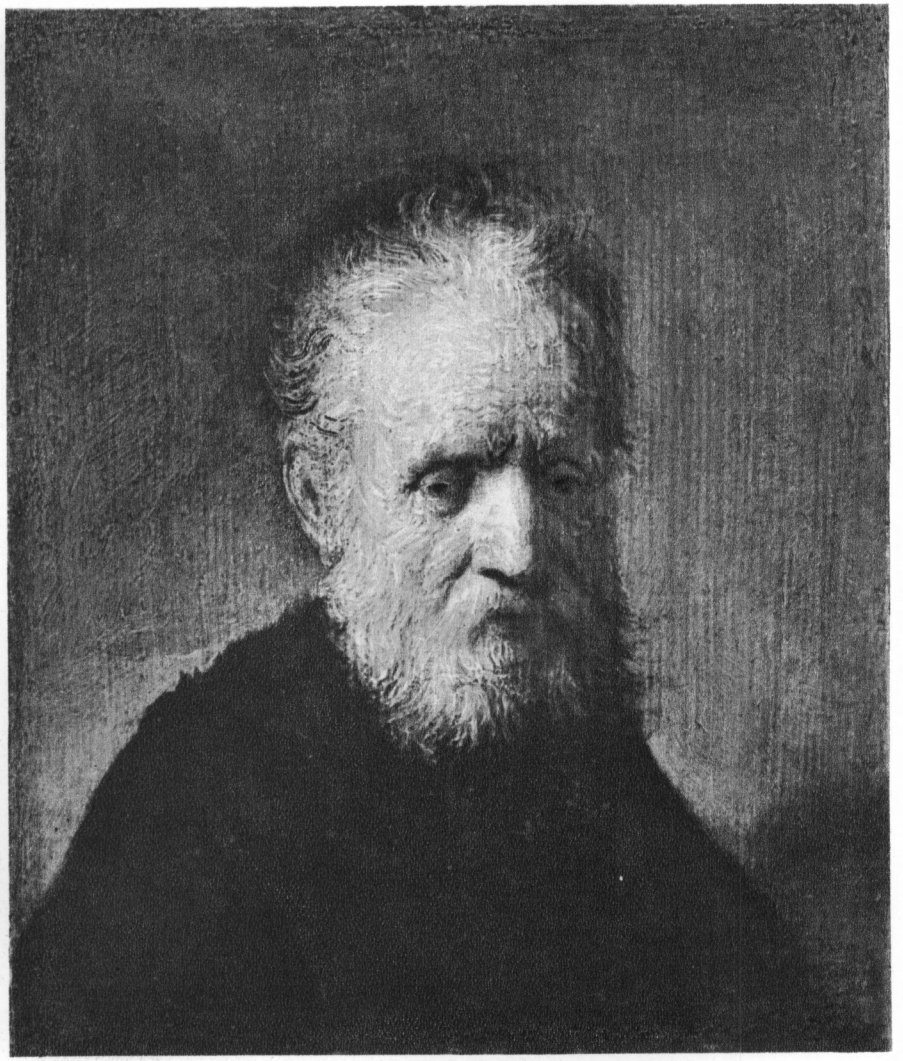
134. LACHENDE MAN. Den Haag, Mauritshuis. ⟨Koper 15,4 : 12,3⟩

136. STUDIEKOP VAN EEN GRIJSAARD. Kopenhagen, Museum. ⟨Paneel 19,5 : 16,5⟩

139. PORTRET VAN CONSTANTIJN HUIJGENS. Voorheen Glasgow, William Beattie. ⟨Paneel 25,5 : 21,5⟩

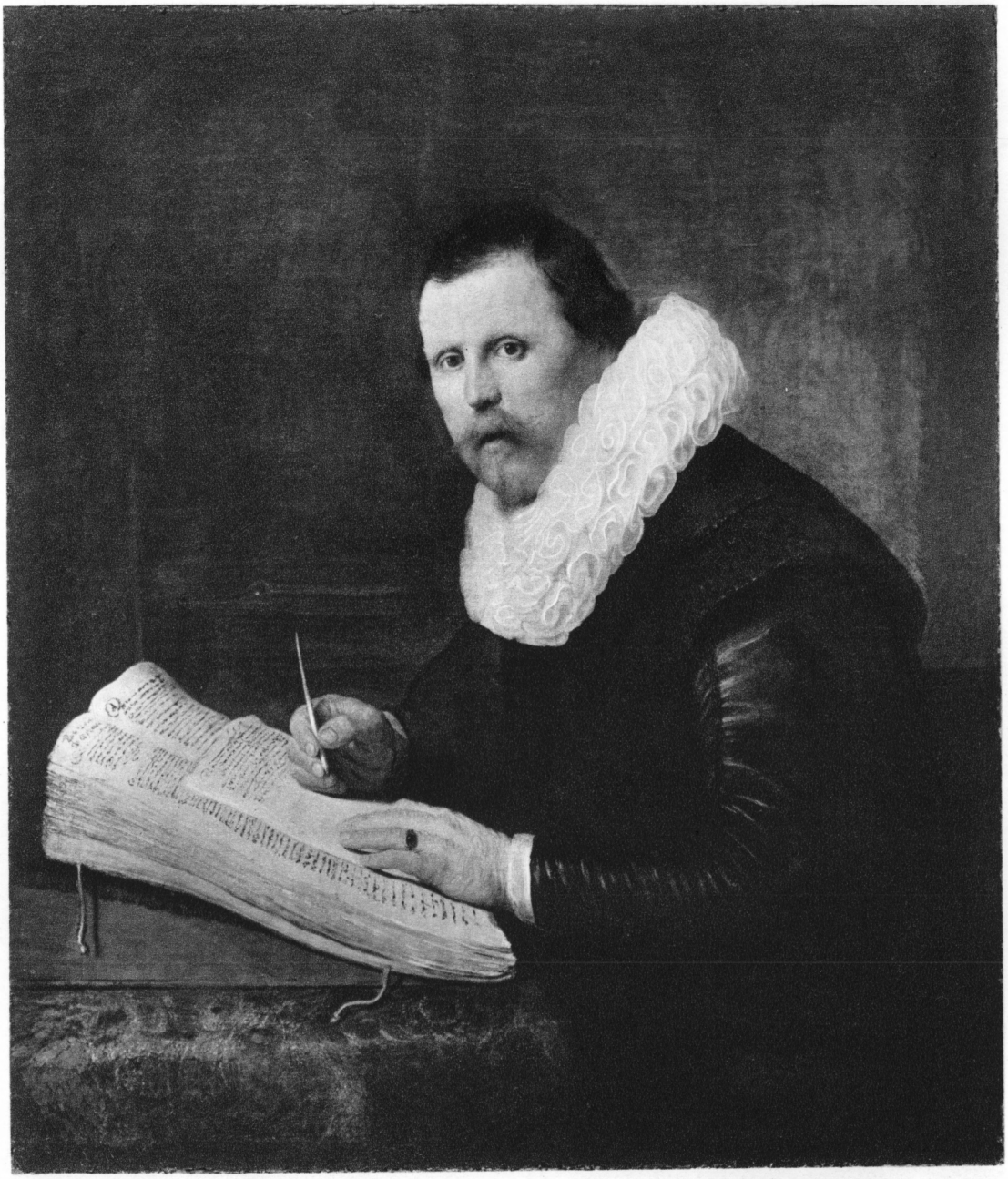
140. PORTRET VAN EEN GRIJSAARD. Leipzig, Museum. ⟨Paneel 20,5 : 17⟩

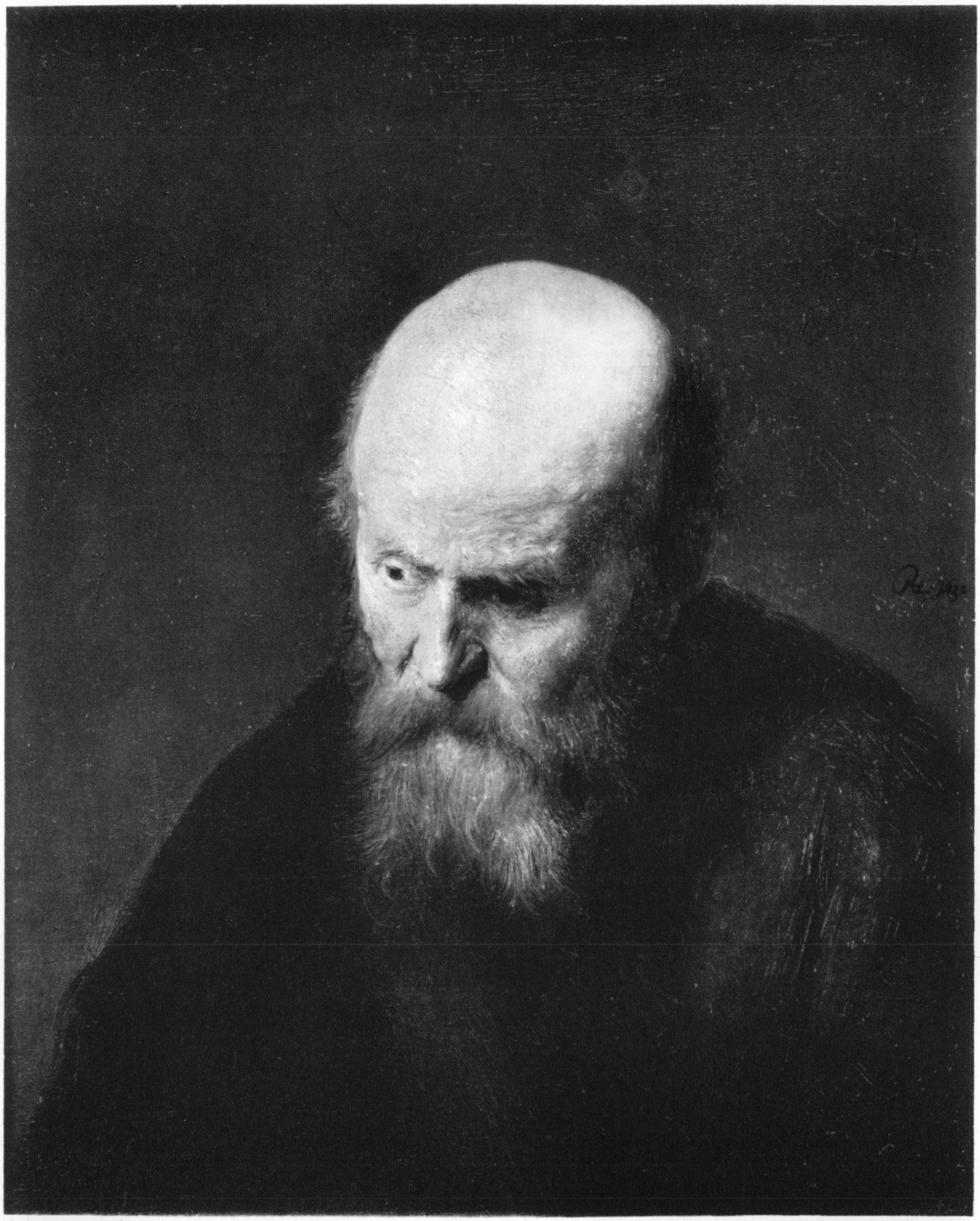
142. JONGE MAN MET TULBAND. 1631. Windsor Castle. ⟨Paneel 50 : 40⟩

144. OFFICIER MET HANEVEER OP DEN MUTS. 1631. Chicago, Frank G. Logan. ⟨Paneel 57,5 : 45,5⟩

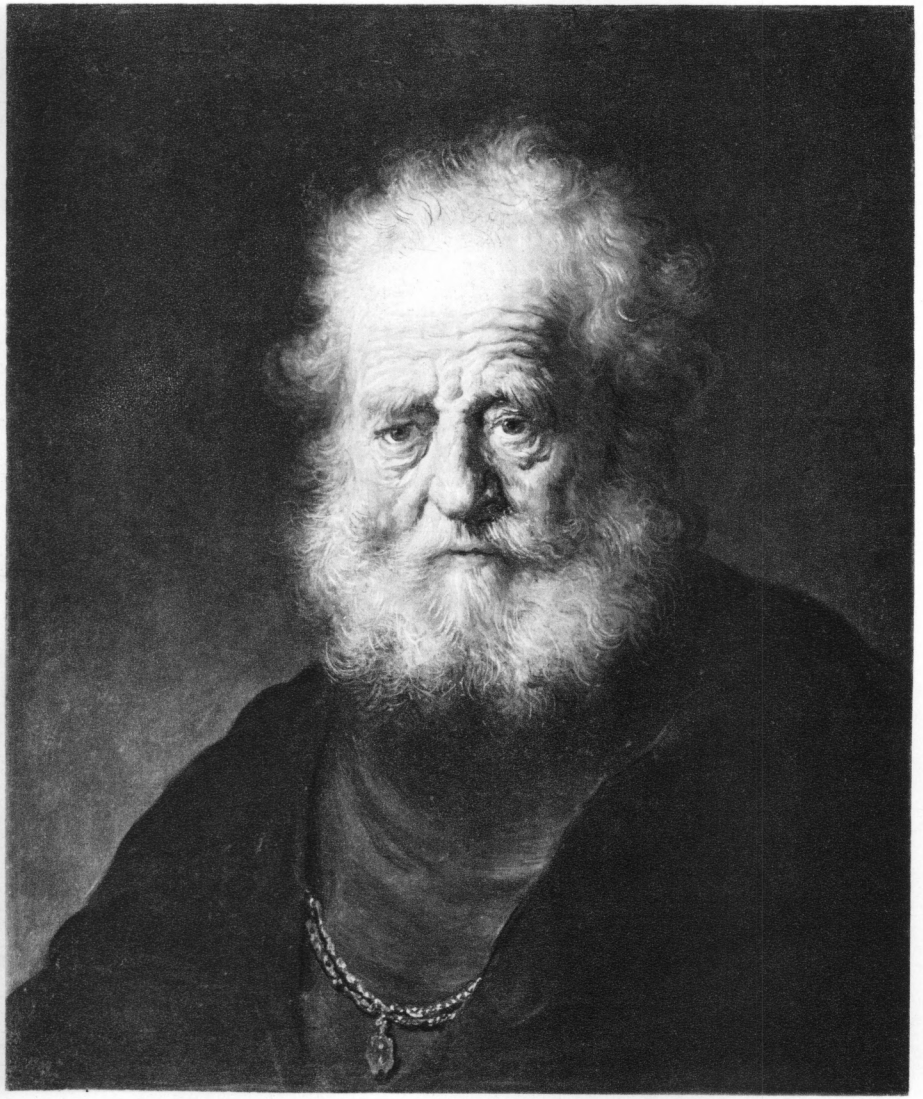
146. PORTRET VAN EEN GELEERDE. 1631. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 113 : 92⟩

148. KAALHOOFDIG MAN. 1632. Kassel, Museum. ⟨Paneel 50 : 39⟩

151. PORTRET VAN EEN GRIJSAARD. Voorheen Oldenburg, Museum. ⟨Paneel 61,5 : 47,5⟩

152. PORTRET VAN EEN GRIJSAARD. 1632. Kassel, Museum. ⟨Paneel 59 : 49⟩

154. PORTRET VAN EEN JONGELING. New York, Frederic Th. Fleitman. ⟨Doek 63,5 : 49,5⟩

156. PORTRET VAN EEN ONBEKENDE. 1632. Cleveland, O., John L. Severance. ⟨Paneel 55 : 42⟩

159. PORTRET VAN EEN HEER. 1632. Braunschweig, Hertog Anton Ulrich Museum. ⟨Paneel 63,5 : 48⟩

160. PORTRET VAN EEN HEER. 1632. New York, James W. Ellsworth. ⟨Paneel 72 : 52⟩

163. MANSPORTRET. Weenen, Museum. ⟨Paneel 90 : 67,5⟩

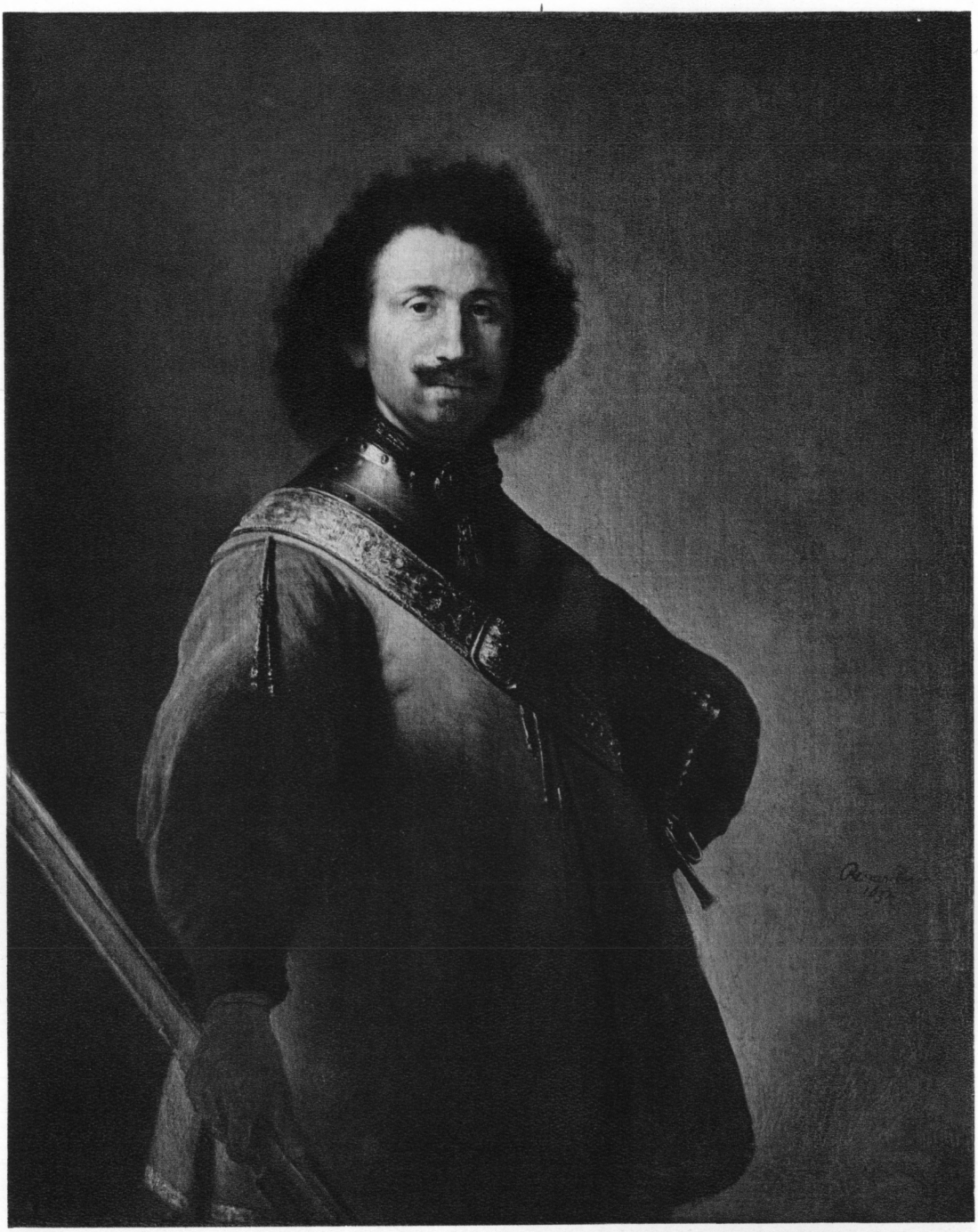
164. PORTRET VAN DEN SCHOONSCHRIJVER LIEVEN WILLEMSZ. VAN COPPENOL (?)
Kassel, Museum. ⟨Doek 100 : 78⟩

166. PORTRET VAN MAARTEN LOOTEN. 1632. Amsterdam, Ant. W. M. Mensing. ⟨Paneel 93 : 76⟩

168. PORTRET VAN EEN HEER MET HANDSCHOENEN. 1632. New York, J. Watson Webb. ⟨Doek 112 : 91⟩

170. PORTRET VAN JORIS DE CAULLERY. 1632. Voorheen Parijs, Jacques Seligmann. ⟨Doek 102 : 82,5⟩

172. PORTRET VAN EEN WEELDERIG GEKLEED HEER. 1633. Cincinnati, Museum. ⟨Doek 125 : 100⟩

174. PORTRET VAN EEN MUSICUS. 1633. Washington, Corcoran Gallery of Art. ⟨Paneel 65,8 : 47,8⟩

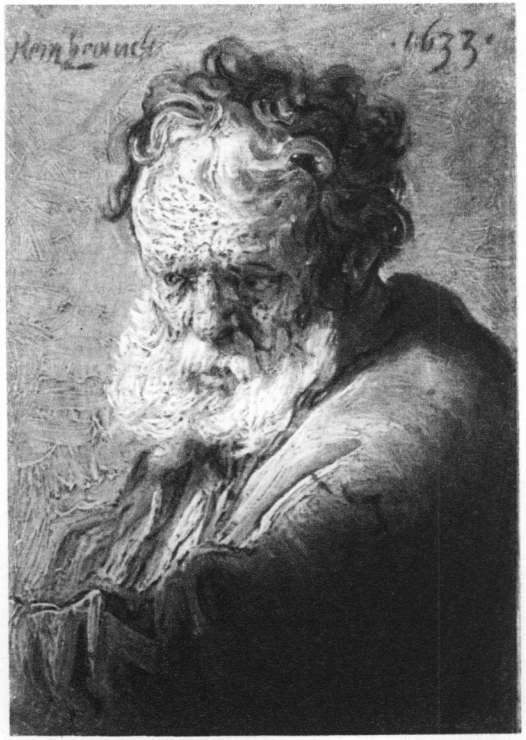
176. PORTRET VAN EEN MAN IN ROOD GEWAAD. 1633. New York, Howard Young Galleries. ⟨Paneel 63,5 : 51⟩

178. PORTRET VAN EEN VOORNAAM OOSTERLING. 1633. München, Oude Pinakotheek. ⟨Paneel 86 : 64⟩

180. PORTRET VAN EEN OOSTERLING. New York, M. Knoedler & Co. ⟨Doek 99 : 76⟩

183. STUDIEKOP. 1633. Washington, A. W. Mellon. ⟨Paneel 9,5 : 6,5⟩

184. PORTRET VAN EEN OUDEN JOOD. 1634. Parijs, Mevrouw A. Schloss. ⟨Paneel 64 : 47⟩

186. KNAAP IN POOLSCH GEWAAD. Leningrad, Ermitage. ⟨Paneel 67 : 48⟩

189. PORTRET VAN EEN KNAAP. In particulier bezit. ⟨Paneel 46,5 : 41⟩

190. PORTRET VAN EEN KNAAP. 1633. Ferrières, Baron Edouard de Rothschild. ⟨Paneel 44 : 33⟩

192. PORTRET VAN EEN OFFICIER. Detroit, A. G. Wilson. ⟨Paneel 62 : 46⟩

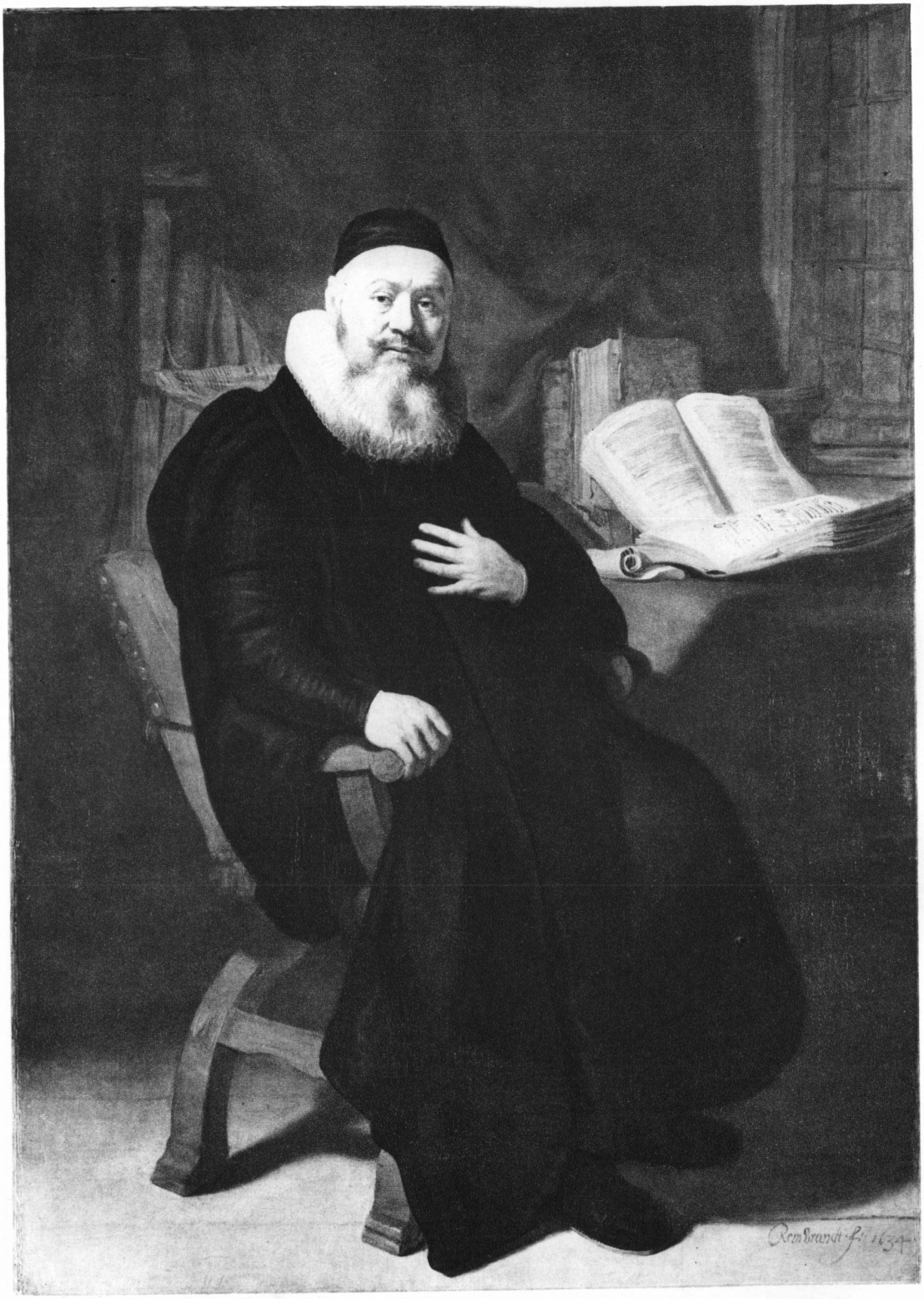
194. PORTRET VAN EEN HEER UIT DE FAMILIE RAMAN. 1634. New York, Ehrich Galleries. ⟨Paneel 67 : 52⟩

197. PORTRET VAN HEER MET BAARD. 1634. Boston, Museum of Fine Arts. ⟨Paneel 66,5 : 52,2⟩

198. PORTRET VAN EEN JONGE MAN. Dublin, National Gallery. ⟨Paneel 66,5 : 52⟩

200. PORTRET VAN DEN PREDIKANT JOHANNES ELISON. 1634. Parijs, Eugène Schneider. ⟨Doek 173 : 125⟩

203. PORTRET VAN ANTHONIS COOPAL. 1635. Weenen, Baron Alfons Rothschild. ⟨Paneel 83 : 67⟩

204. PORTRET VAN EEN OFFICIER. 1636. New York, A. W. Erickson. ⟨Paneel 66 : 52⟩

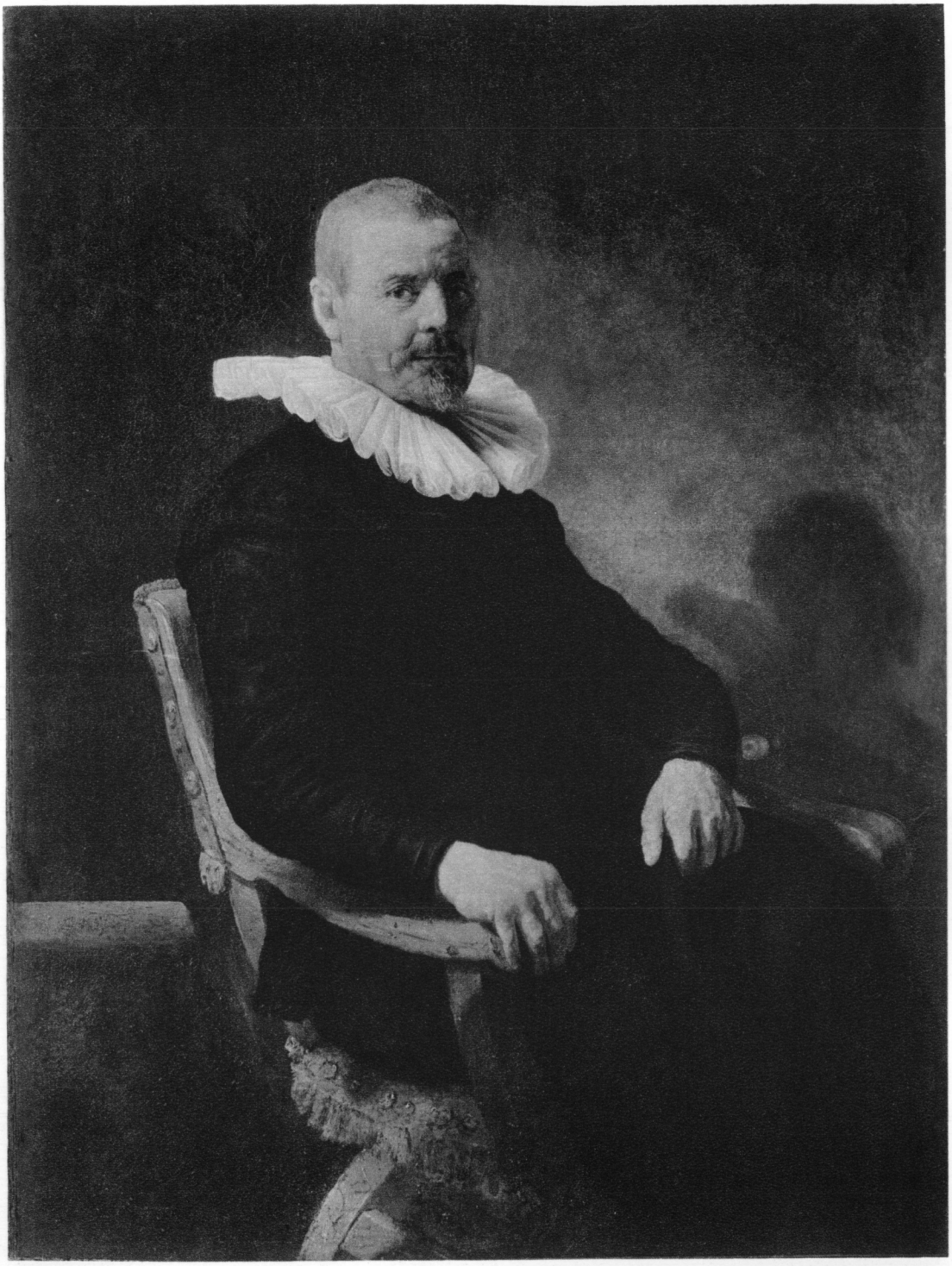
206. PORTRET VAN EEN OOSTERLING. 1635. Brussel, D. A. J. Kessler. ⟨Doek 130 : 102⟩

209. PORTRET VAN EEN RABBIJN. New York, Oscar B. Cintas. ⟨Paneel 62,5 : 52⟩

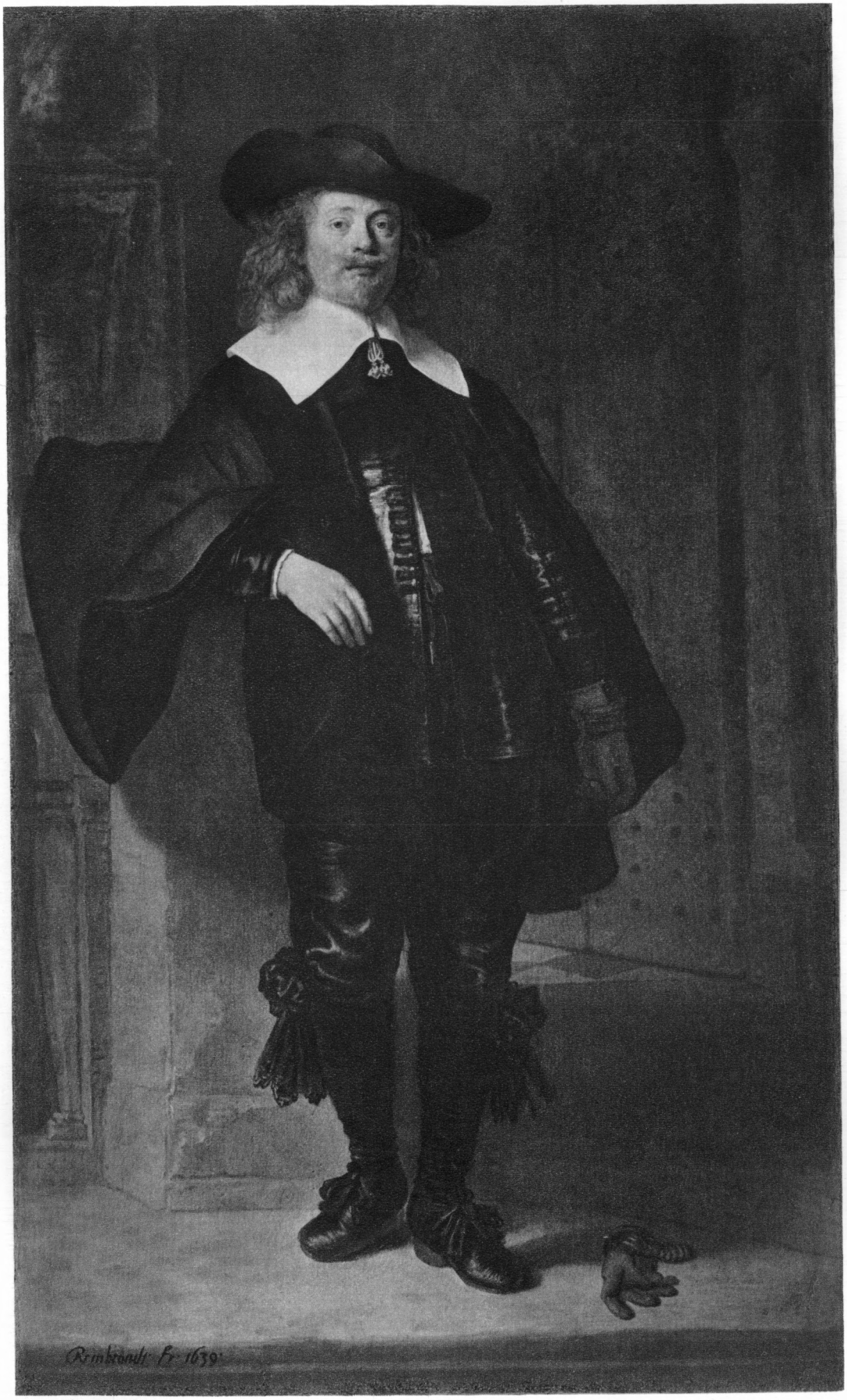
210. PORTRET VAN EEN OOSTERLING. 1637. Heemstede, Mevrouw von Pannwitz. ⟨Paneel 72,5 : 59⟩

212. PORTRET VAN EEN HEER IN LEUNSTOEL. Washington, Corcoran Gallery of Art. ⟨Doek 124 : 95⟩

214. PORTRET VAN EEN GEESTELIJKE. 1637. Londen, Earl of Ellesmere. ⟨Doek 134 : 103⟩

216. PORTRET VAN EEN HEER, STAANDE VOOR EEN DEUR. 1639. Kassel, Museum. ⟨Doek 198 : 121⟩

218. PORTRET VAN EEN HEER MET HANDSCHOENEN. 1641. Brussel, Museum. ⟨Doek 105 : 83⟩

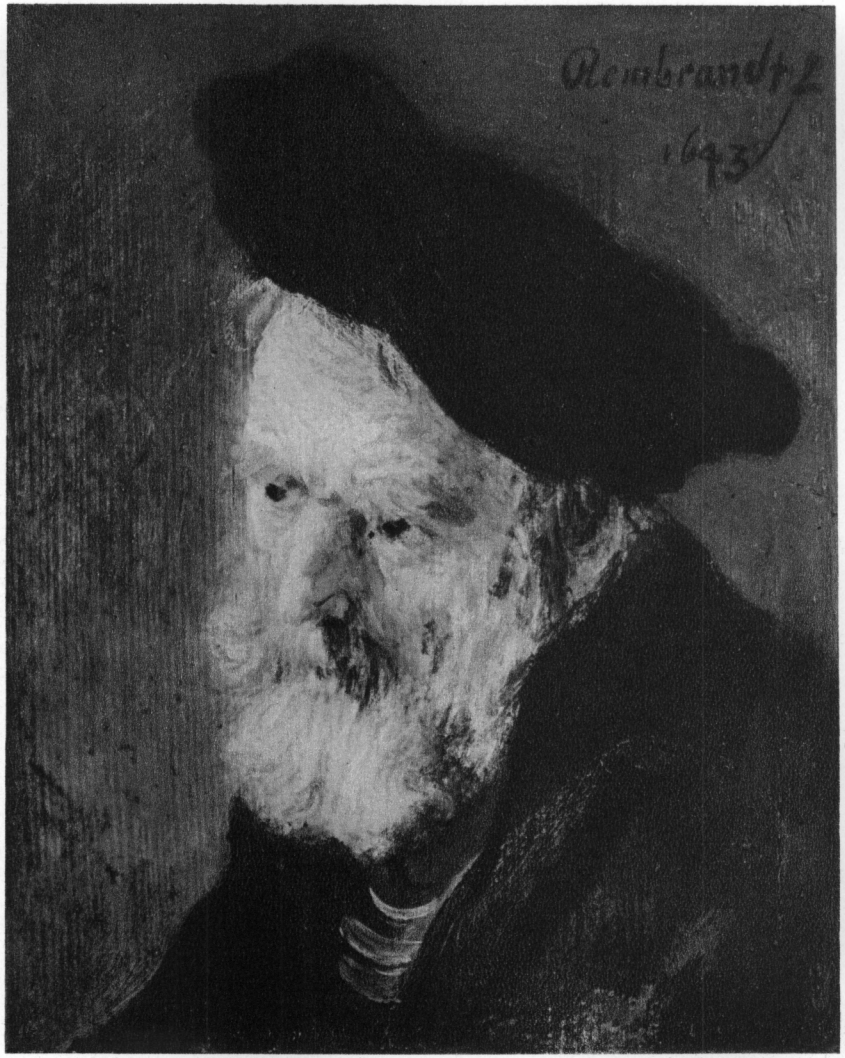
221. MANSPORTRET. New York, Metropolitan Museum. ⟨Paneel 80 : 65⟩

222. PORTRET VAN EEN HEER BIJ EEN POORT. 1643. Londen, Hugh Morrison. ⟨Doek 102,5 : 75⟩

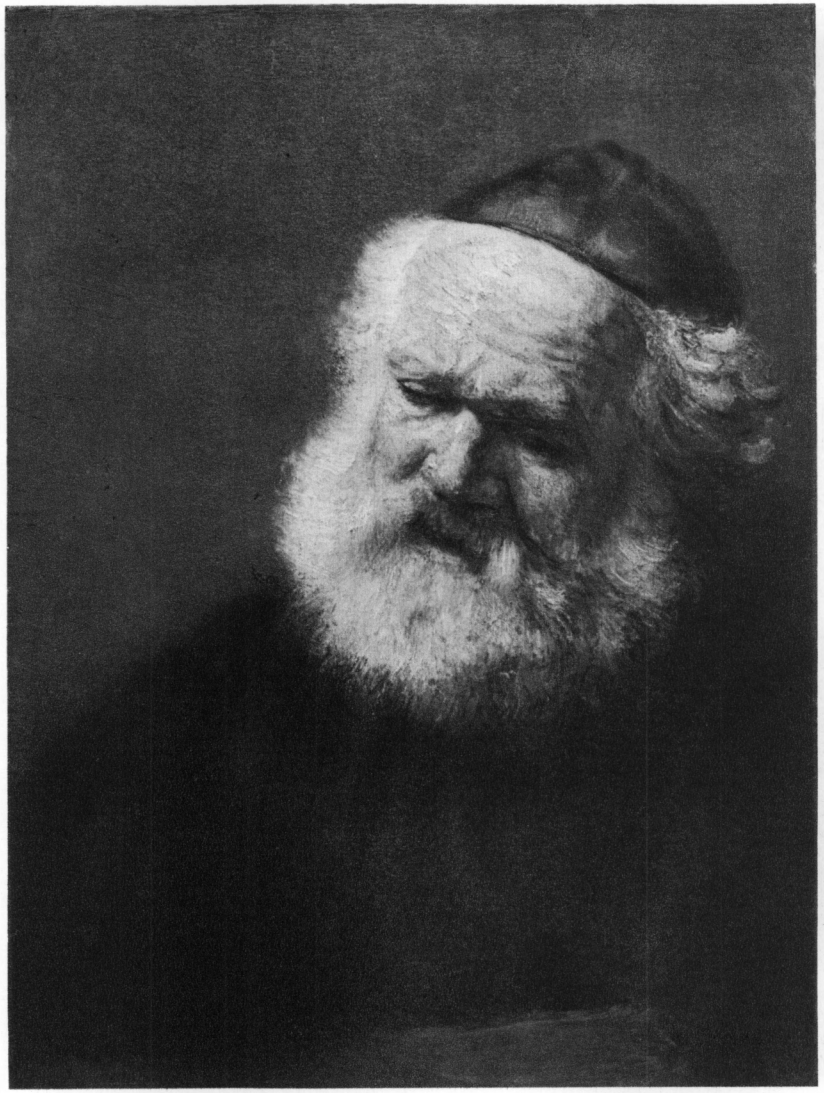
224. DE VALKENIER. 1643. Londen, Hertog van Westminster. ⟨Doek 113 : 97⟩

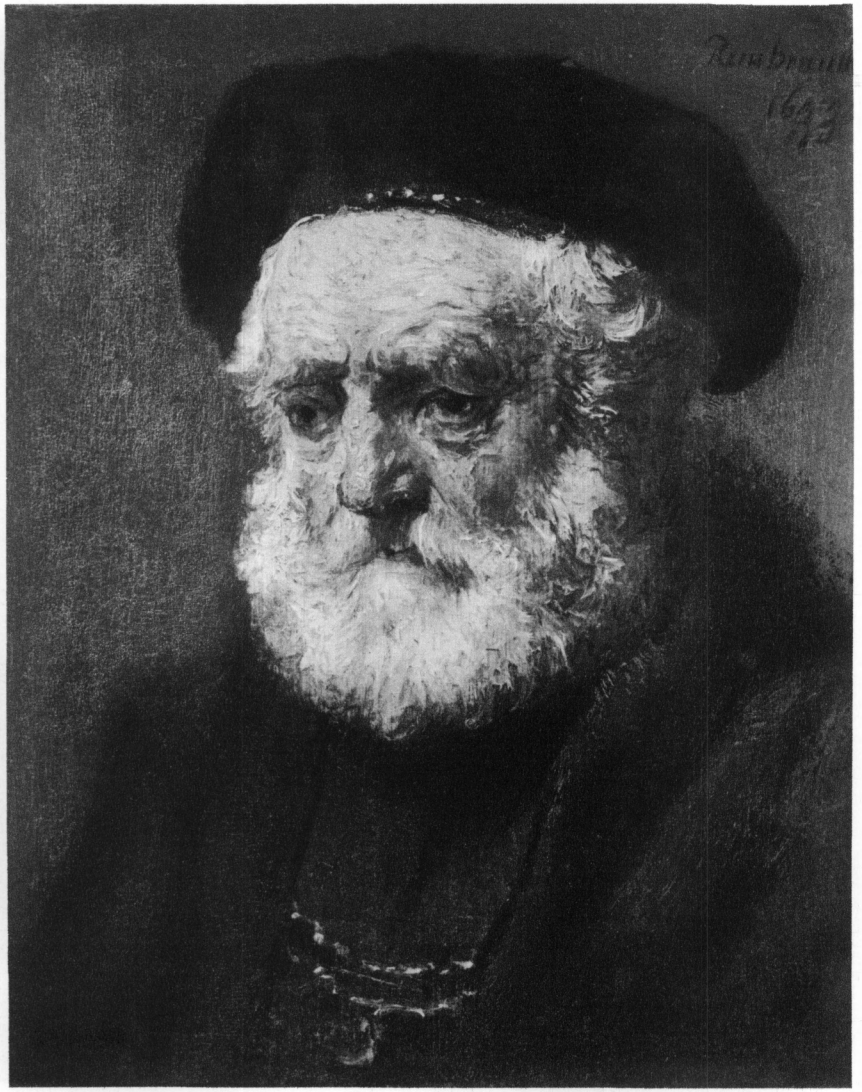
227. PORTRET VAN EEN OUDEN JOOD. 1643. New York, A. Eisenberg. ⟨Paneel 18,7 : 15,5⟩

228. PORTRET VAN EEN OUDEN JOOD. Keulen, R. v. Schnitzler. ⟨Paneel 23 : 18⟩

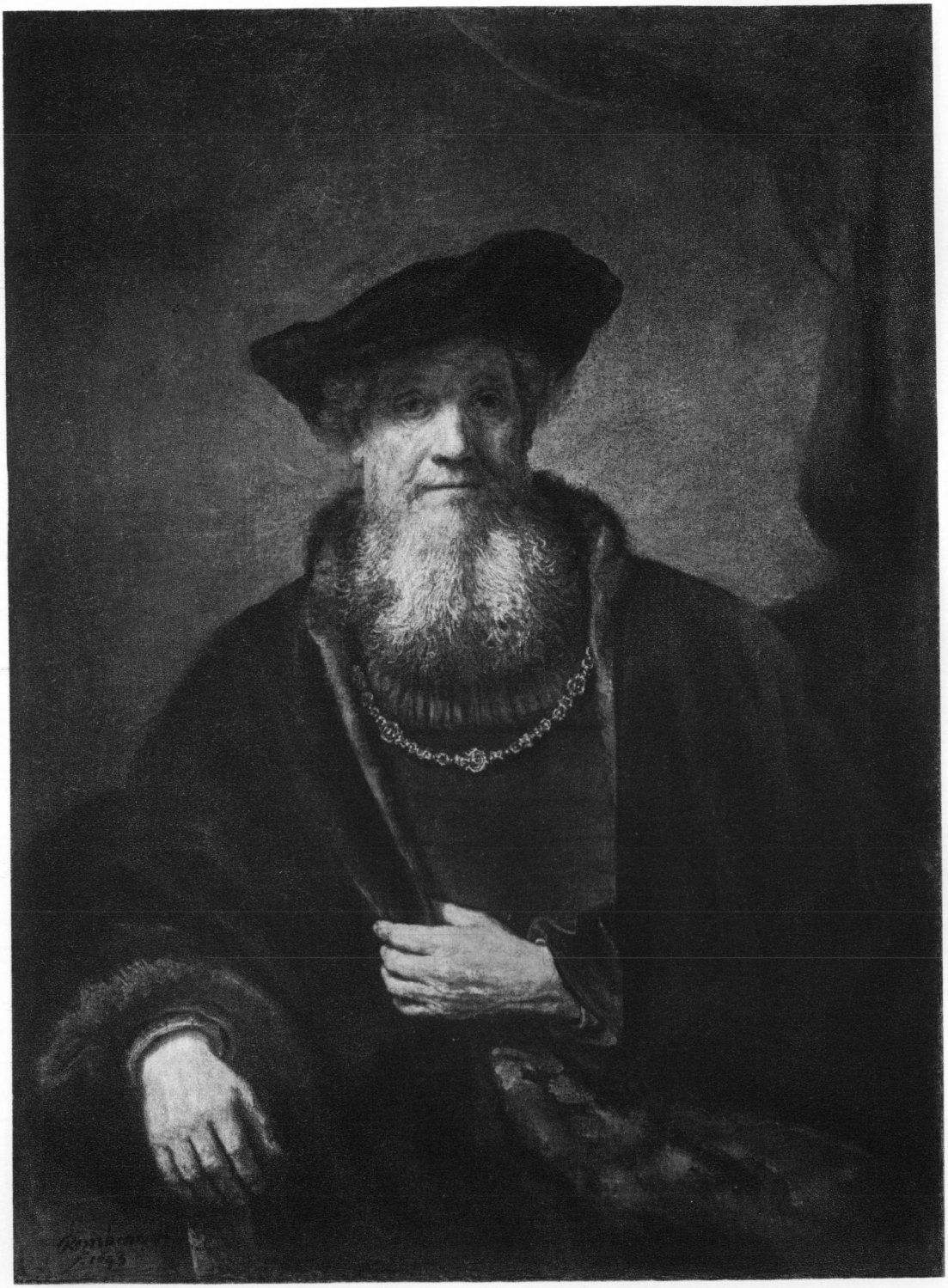
231. PORTRET VAN EEN OUDEN JOOD. Dublin, National Gallery. ⟨Paneel 62 : 45,5⟩

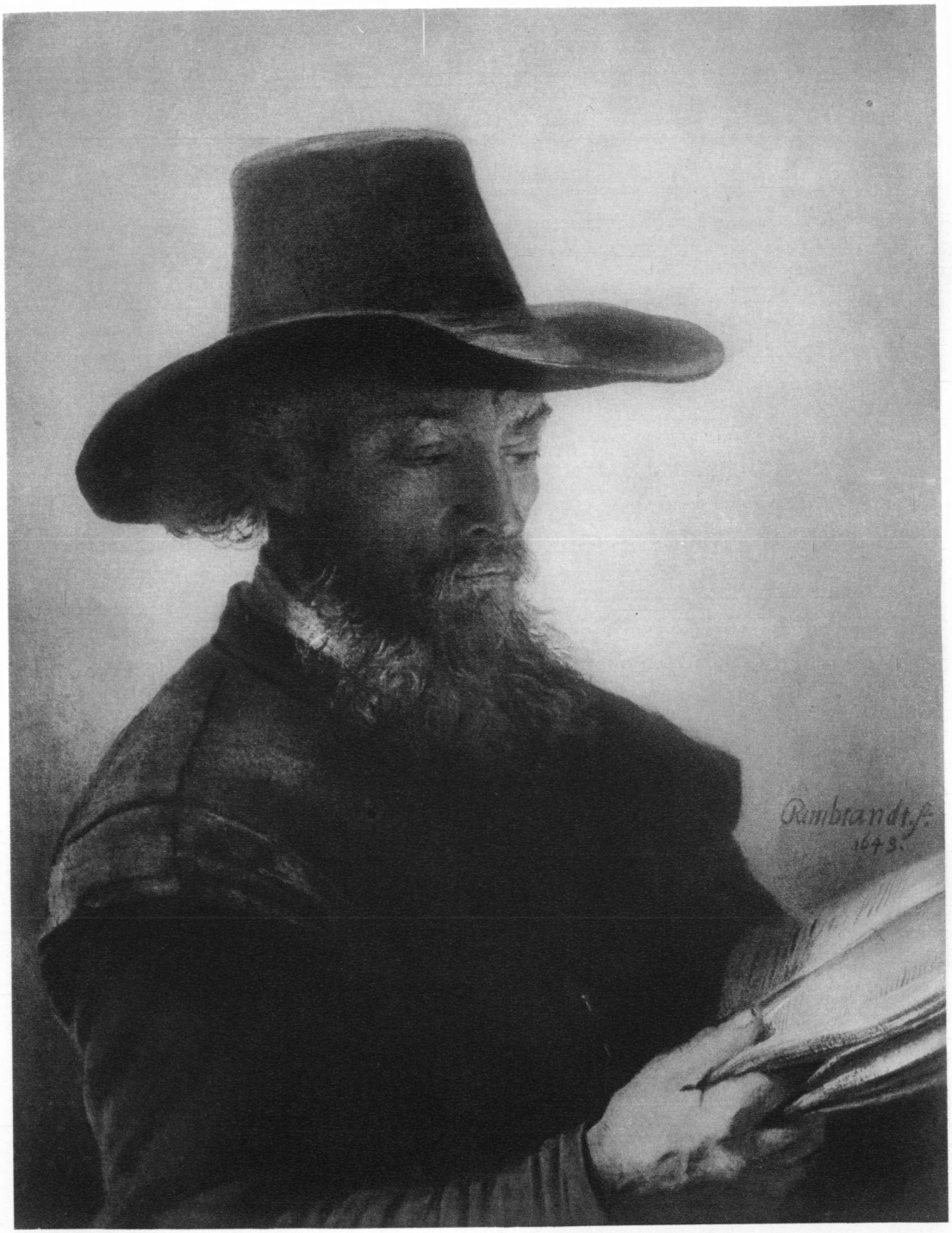
232. PORTRET VAN EEN GRIJSAARD. 1643. Detroit, Alfred J. Fisher. ⟨Paneel 20 : 15,5⟩

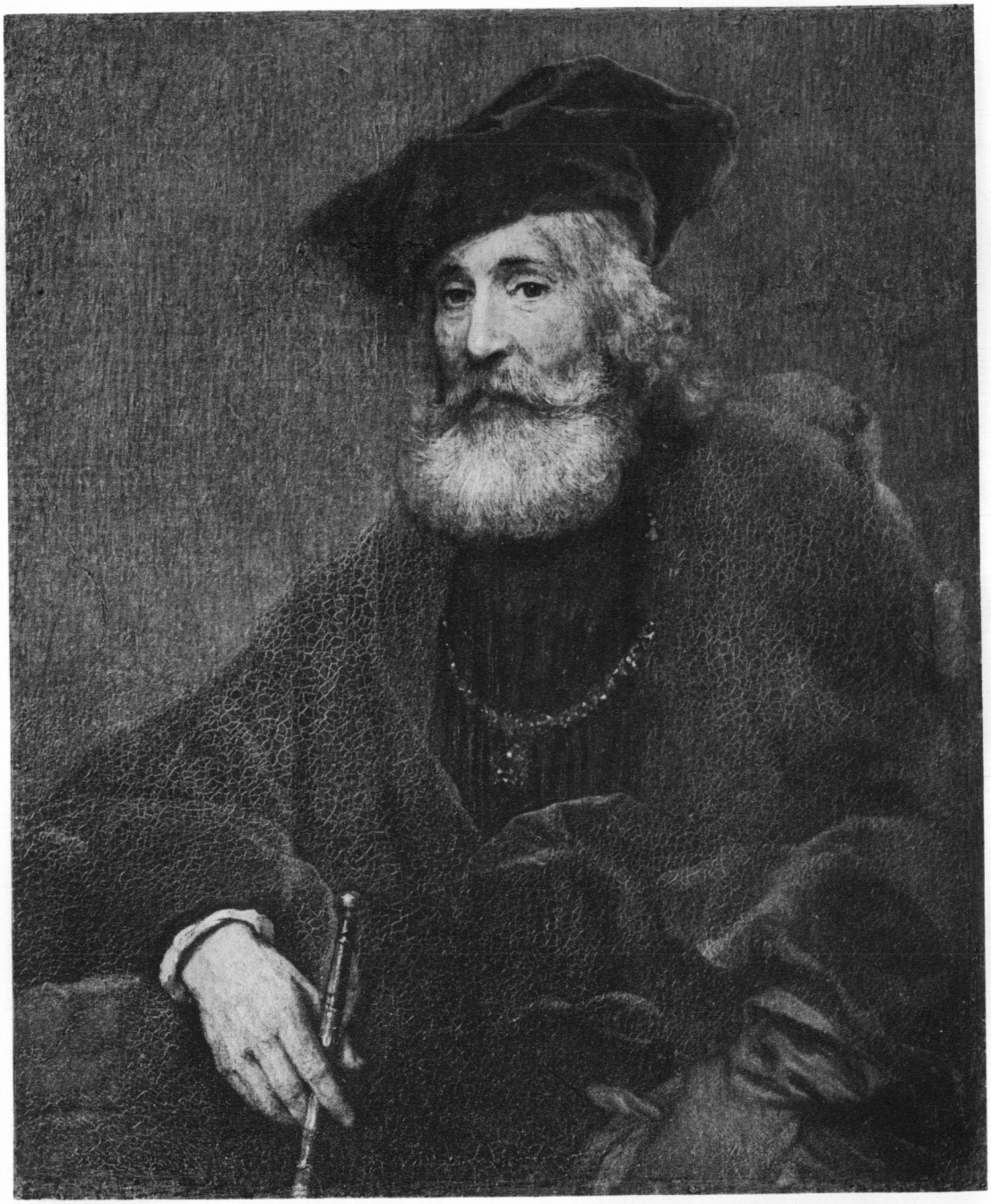
234. DE MAN MET DE WAPENHALSKRAAG. 1644. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 91 : 74⟩

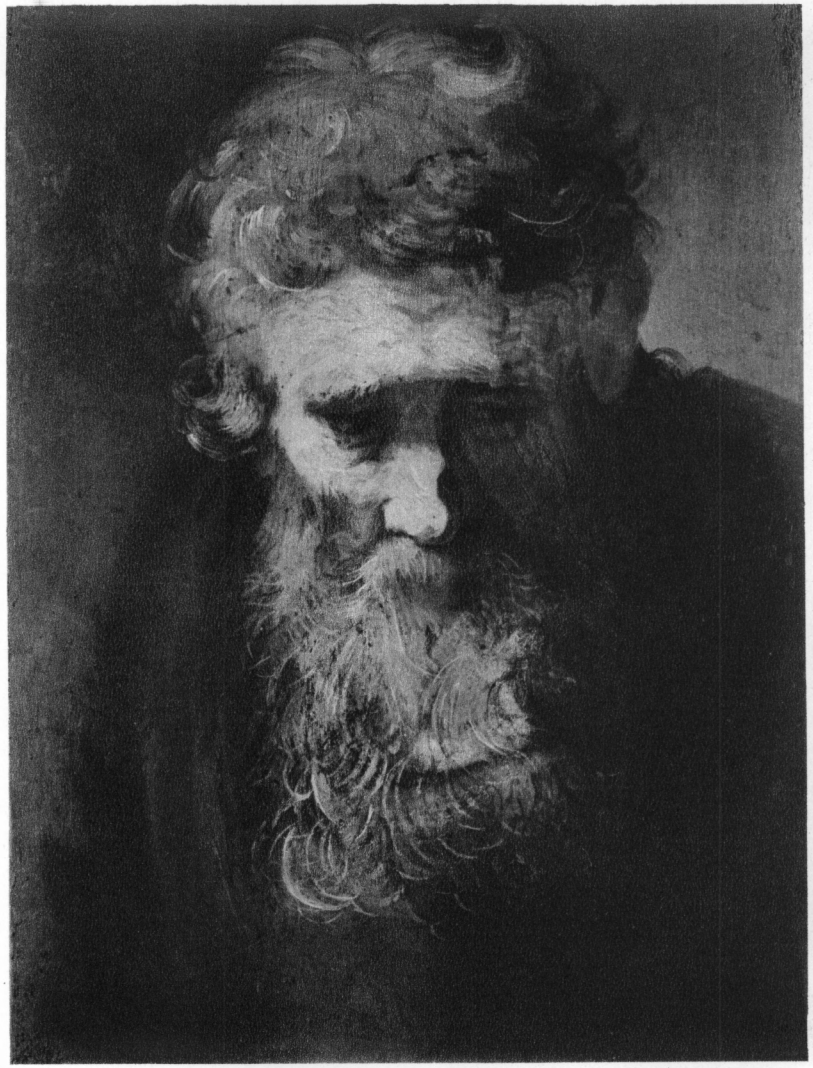
236. PORTRET VAN EEN RABBIJN. 1645. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 110 : 82⟩

238. LEZENDE MAN. 1645. New York, M. Knoedler & Co. ⟨Doek 66,7 : 58,2⟩

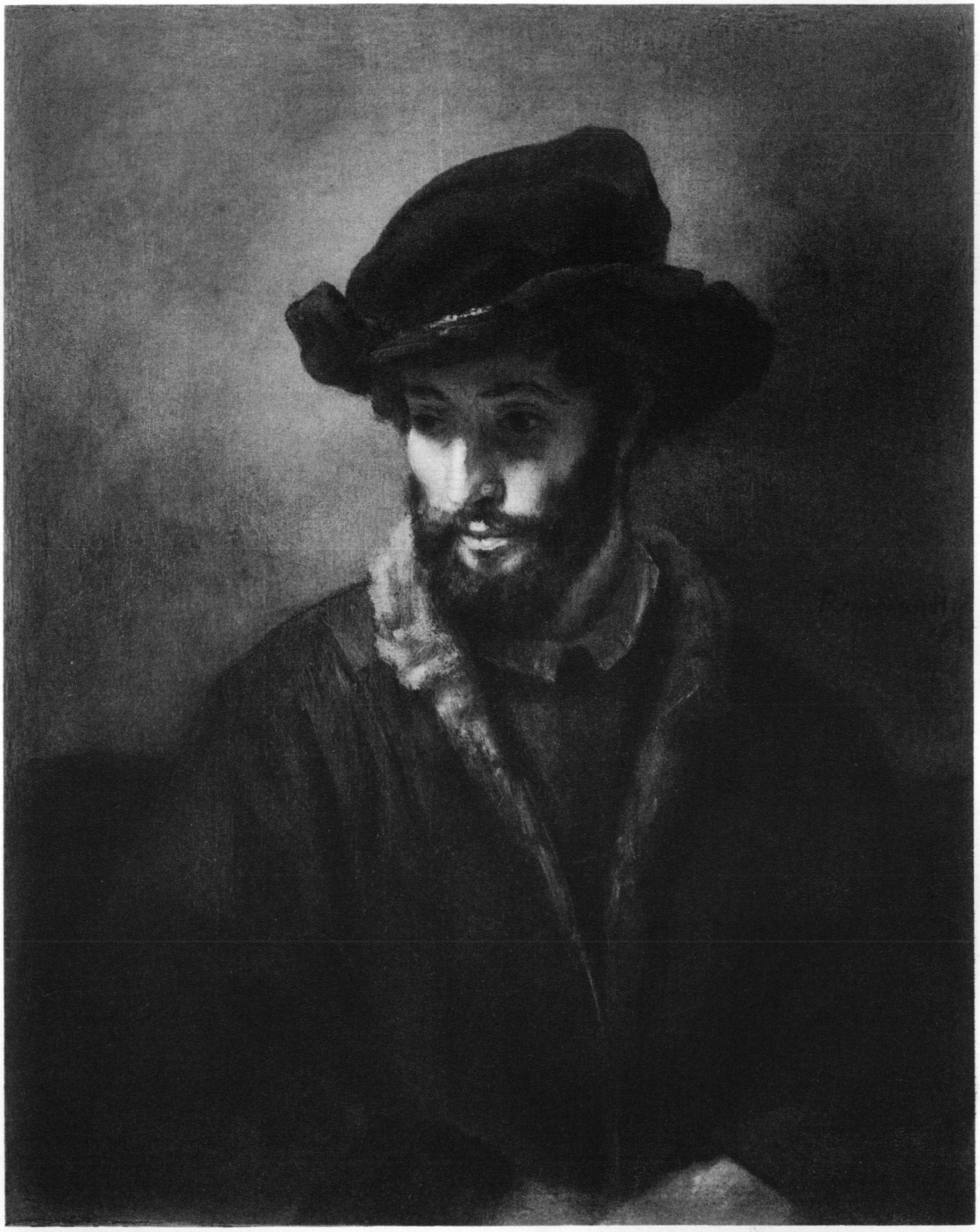
240. PORTRET VAN EEN RABBIJN. Dresden, Museum. ⟨Doek 95,5 : 80,5⟩

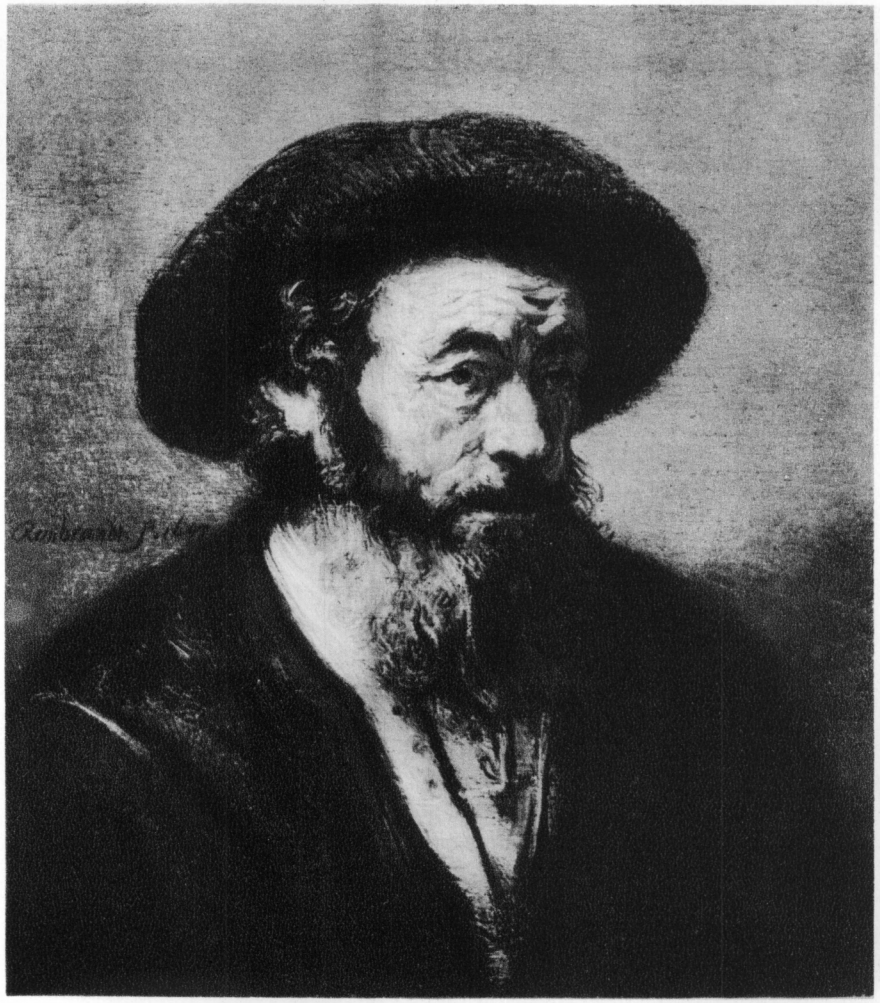
243. STUDIEKOP. Philadelphia, Joseph Widener. ⟨Paneel 24 : 19⟩

244. STUDIEKOP. New York, Julian Goldman. ⟨Paneel 20,5 : 17⟩

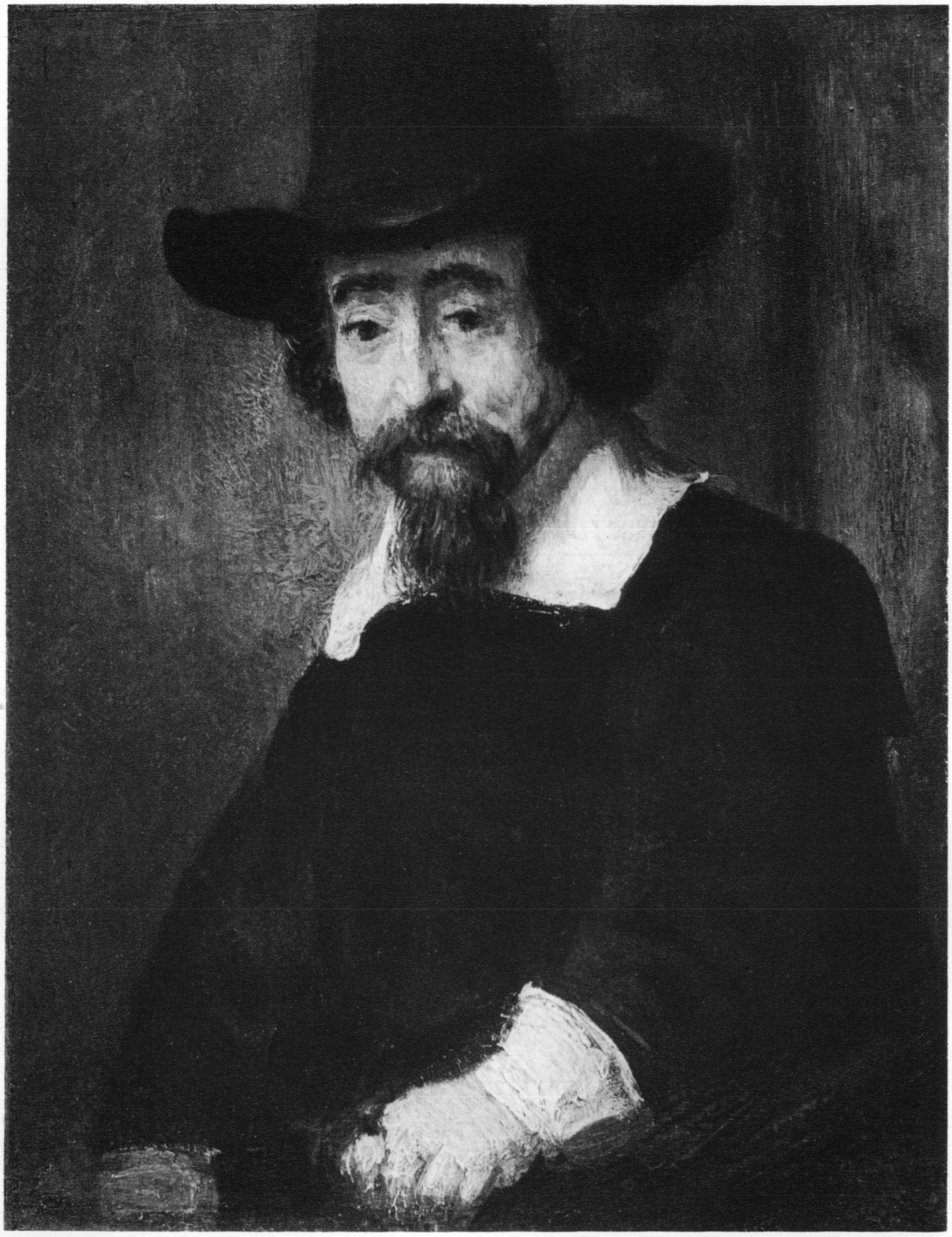
246. PORTRET VAN EEN JOOD. Voorheen New York, Otto H. Kahn. ⟨Doek 83 : 68⟩

249. PORTRET VAN EEN JOOD. 1647. Beetsterzwaag, Baron van Harinxma thoe Slooten. ⟨Paneel 23,5 : 20,5⟩

250. PORTRET VAN EEN JOOD. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 24,5 : 20,5⟩

252. PORTRET VAN DEN JOODSCHEN DOKTER EPHRAÏM BUËNO. Amsterdam, F. Mannheimer. ⟨Paneel 19 : 15⟩

254. PORTRET VAN EEN SCHILDER. New York, Verzameling Frick. ⟨Doek 113,5 : 89⟩

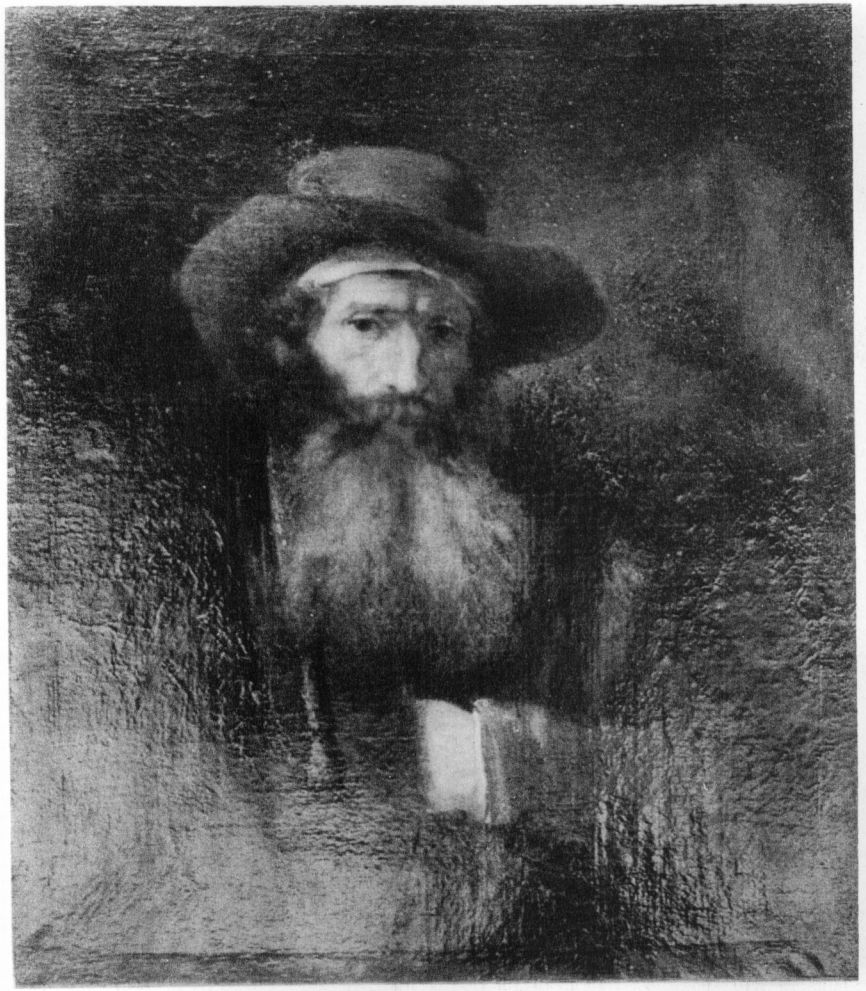
256. PORTRET VAN EEN KRIJGSMAN. 1650. Cambridge, Fitzwilliam Museum. ⟨Paneel 126 : 103⟩

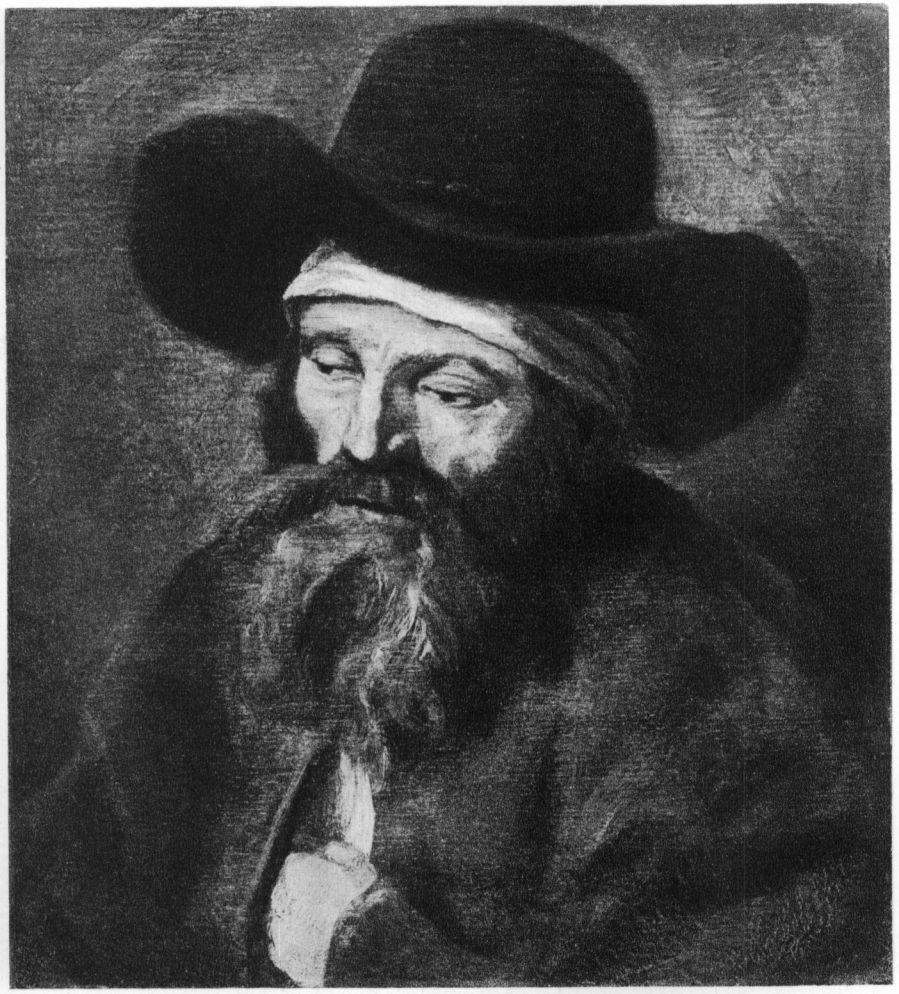
258. PORTRET VAN EEN JOOD. 1650. Baltimore, Jacob Epstein. ⟨Doek 68 : 56⟩

260. PORTRET VAN EEN JOODSCH WIJSGEER. 1656. Berlijn, wijlen Marcus Kappel. ⟨Doek 67 : 59⟩

263. DE JOOD MET RITUEELEN HOOFDDOEK. 1651. Wanås, Graf Wachtmeister. ⟨Doek 77 : 66⟩

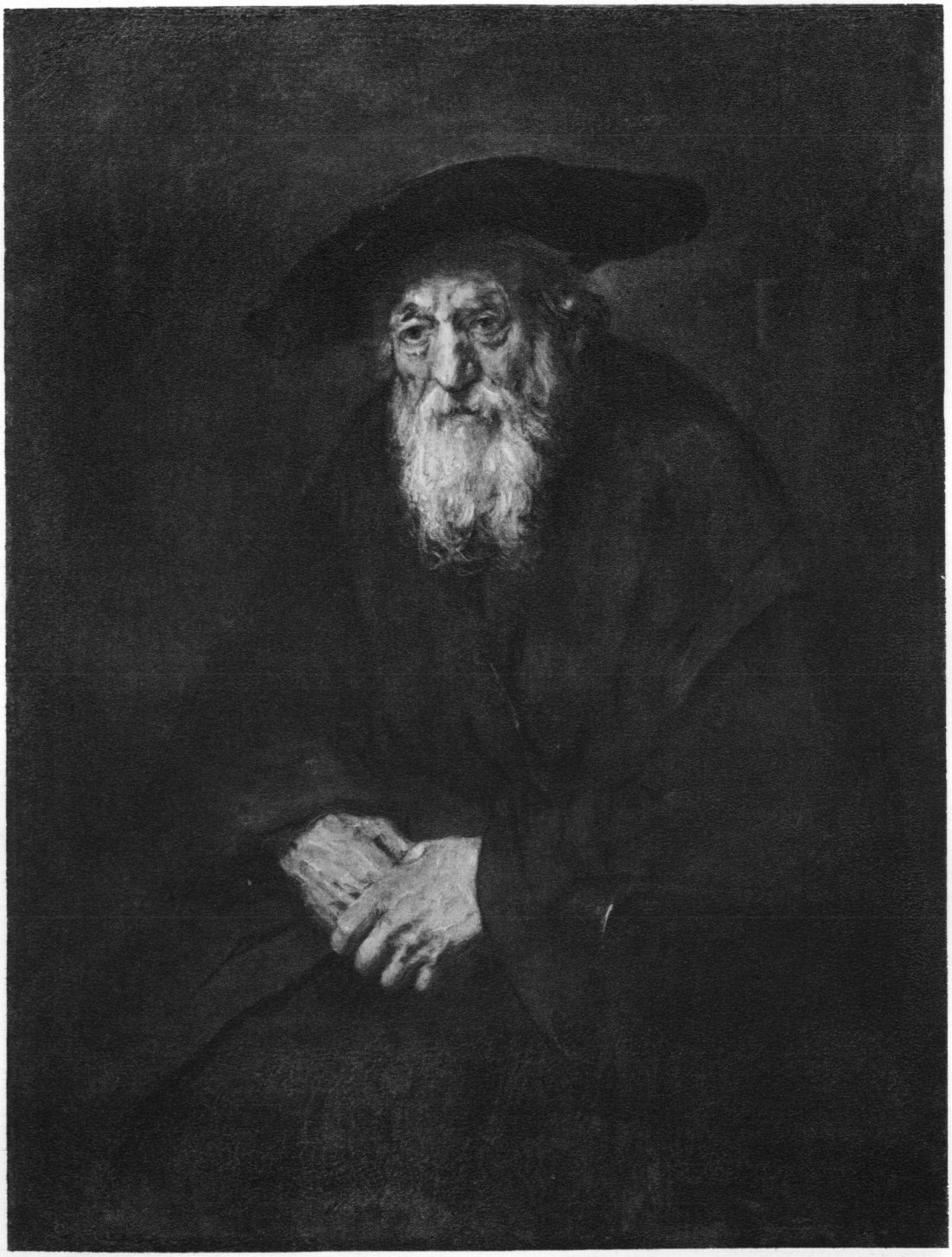
264. DE JOOD MET RITUEELEN HOOFDDOEK. München, Julius Böhler. ⟨Paneel 23,9 : 21,2⟩

266. PORTRET VAN EEN OUDEN MAN IN LEUNSTOEL. 1651. Londen, Hertog van Devonshire. ⟨Doek 79 : 76⟩

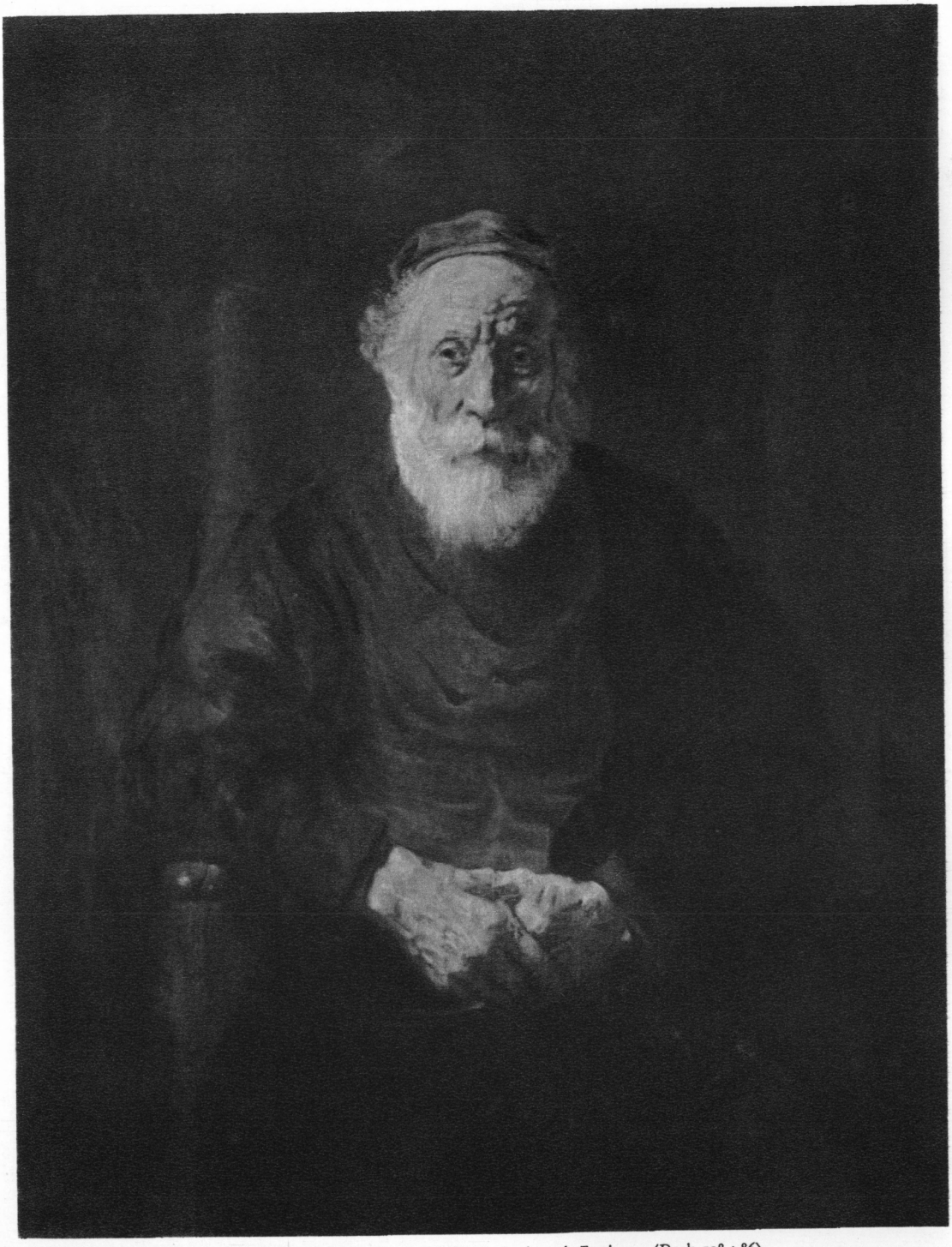
268. PORTRET VAN NICOLAES BRUYNINGH. 1652. Kassel, Museum. ⟨Doek 105 : 90⟩

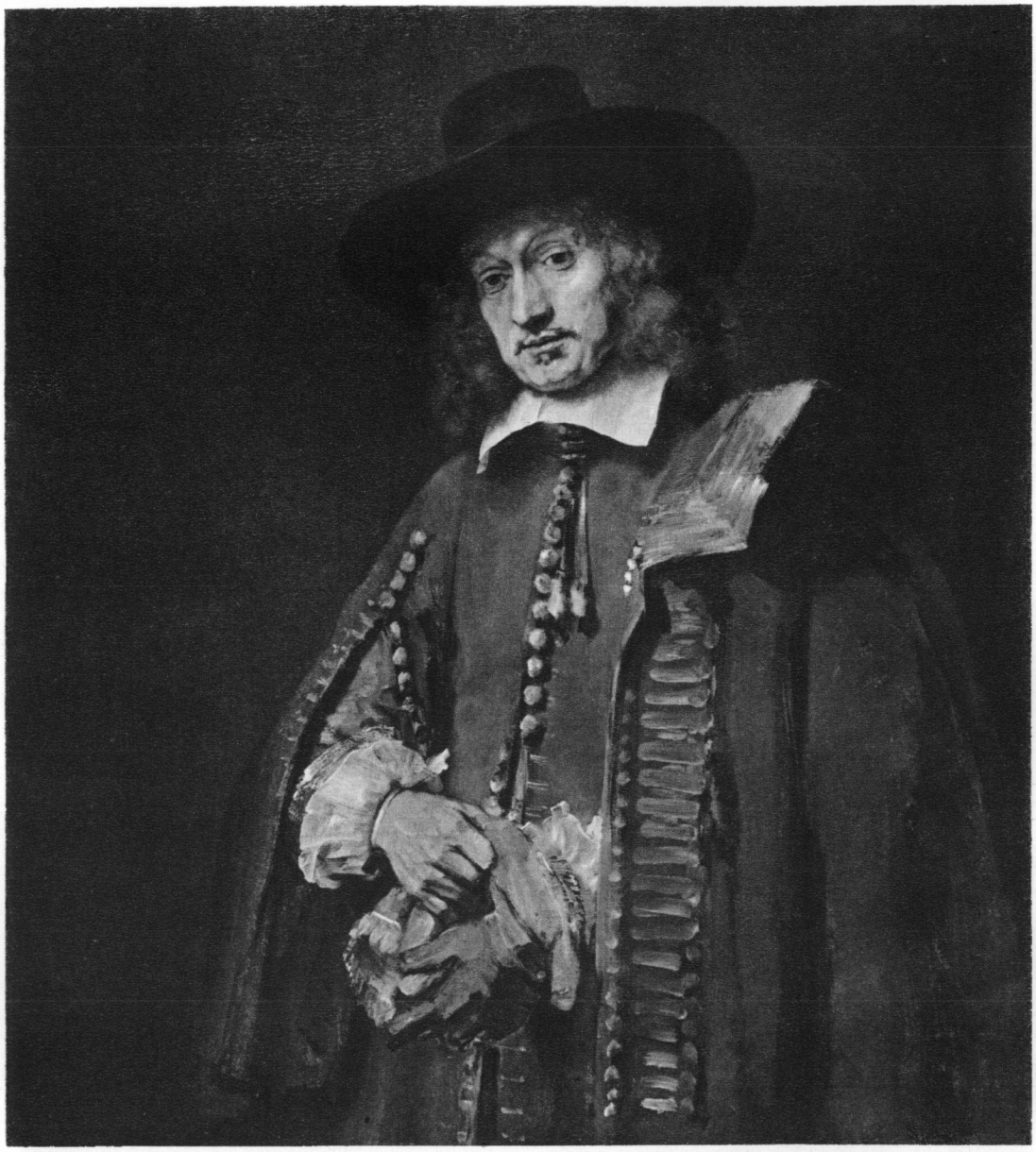
270. JOODSCH GRIJSAARD IN LEUNSTOEL. 1654. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 109 : 84⟩

272. PORTRET VAN EEN RABBIJN. 1654. Dresden, Museum. ⟨Paneel 102 : 78⟩

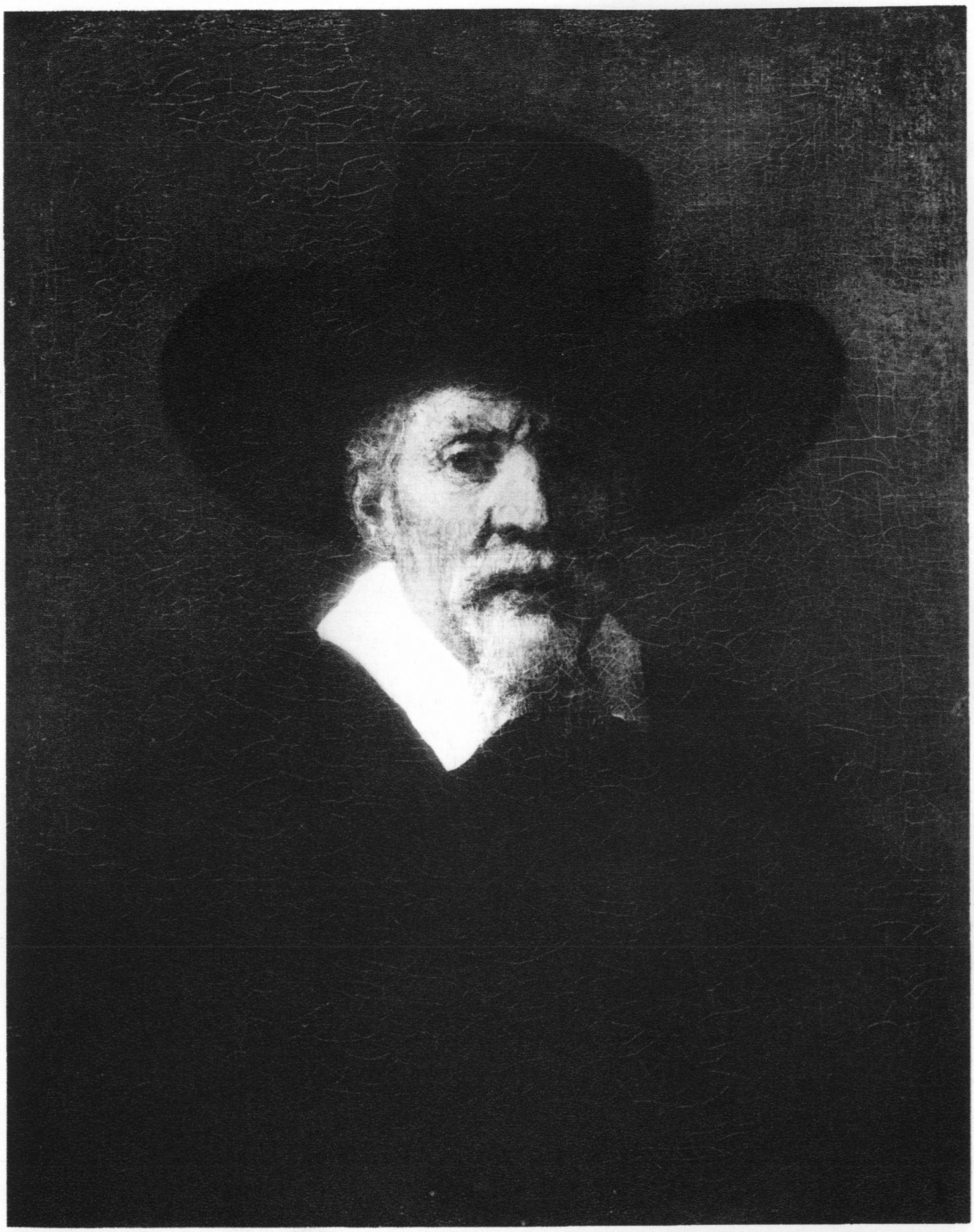
274. OUDE JOOD IN LEUNSTOEL. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 108 : 86⟩

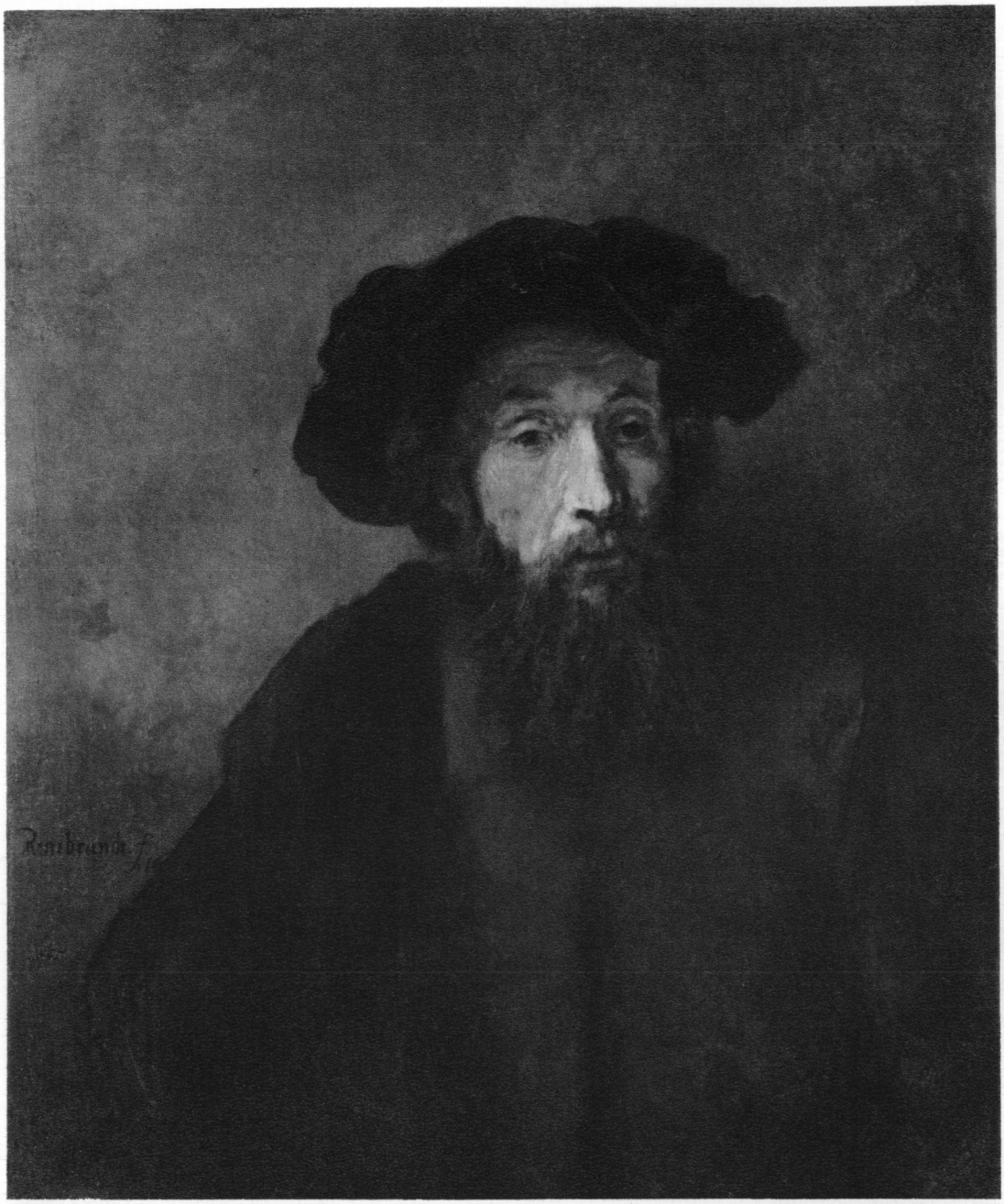
276. PORTRET VAN JAN SIX. 1654. Amsterdam, Familie Six. ⟨Doek 112 : 102⟩

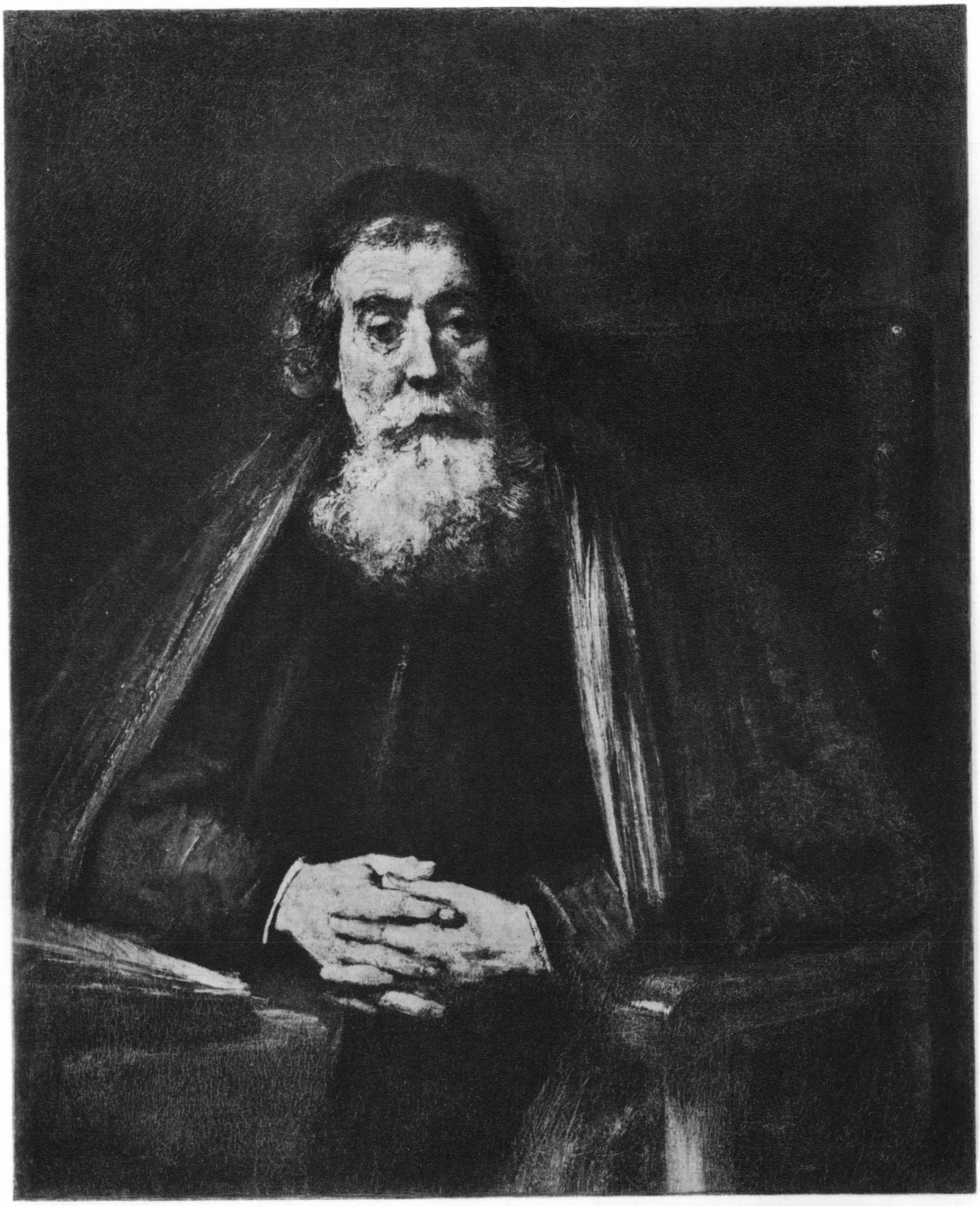
279. DE POOLSCHE RUITER. New York, Verzameling Frick. ⟨Doek 115 : 133,5⟩

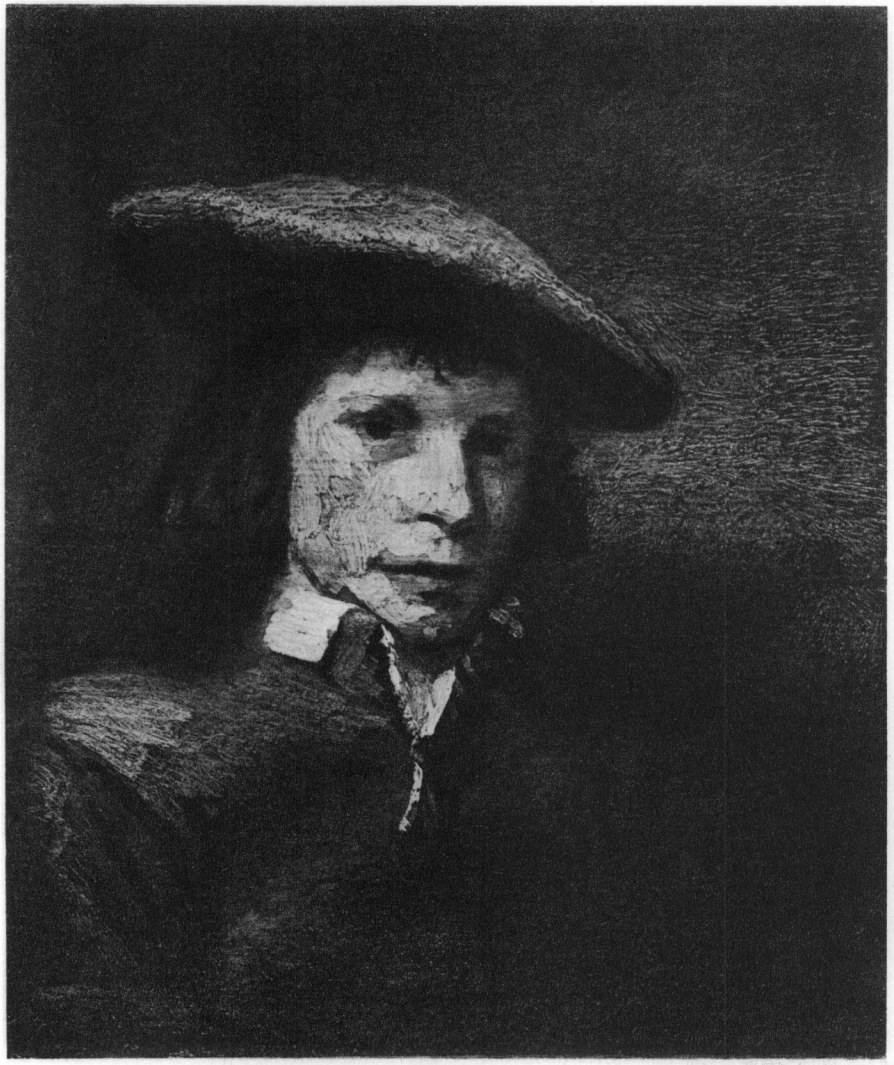
281. PORTRET VAN DEN AMSTERDAMSCHEN DOKTER ARNOLD THOLINX. 1656. Parijs, Museum Jacquemart-André.
⟨Doek 76 : 63⟩

283. PORTRET VAN EEN RABBIJN. Londen, National Gallery. ⟨Doek 75,5 : 65,5⟩

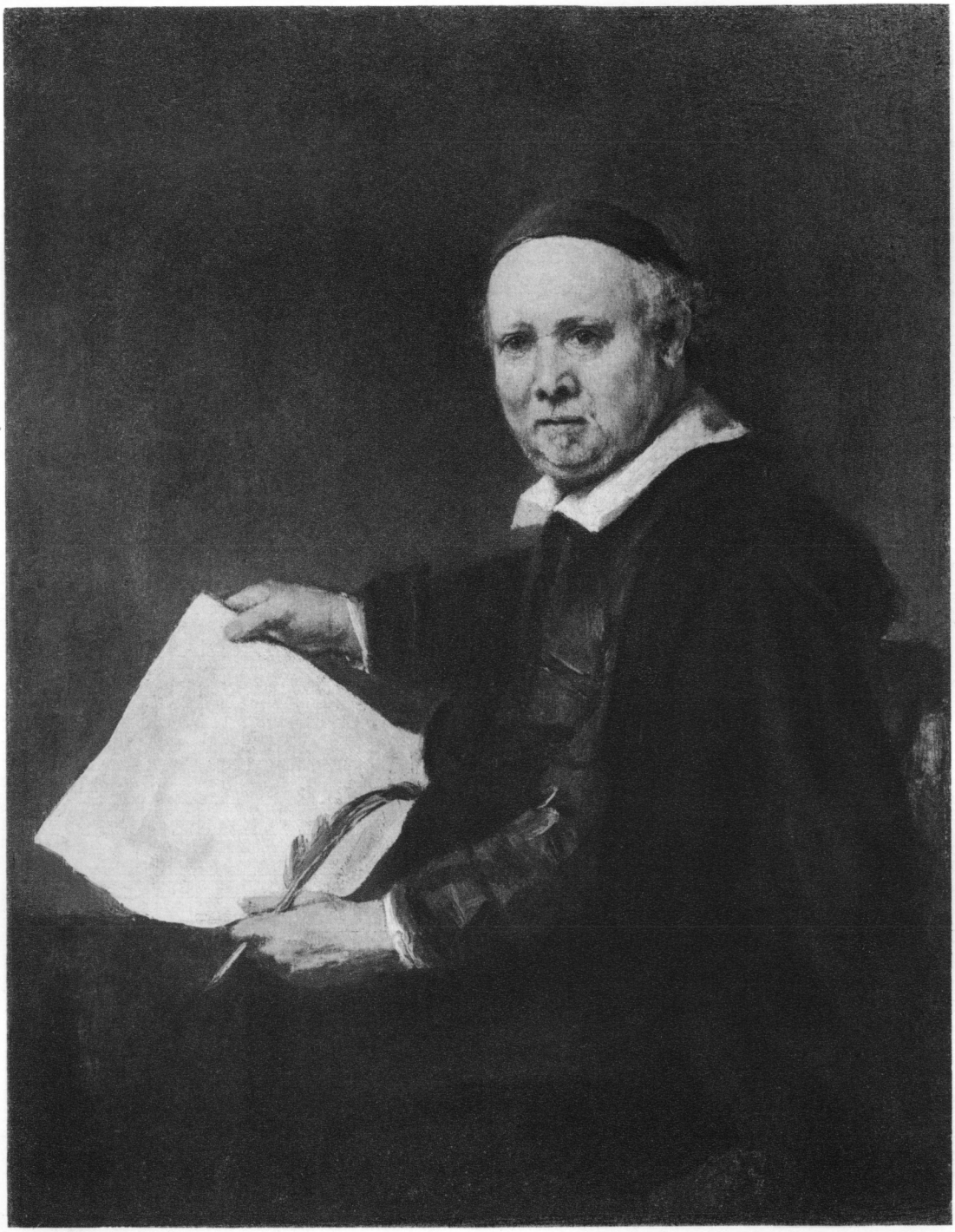
285. ZITTENDE GRIJSAARD MET GEVOUWEN HANDEN. Florence, Uffizi. ⟨Doek 102 : 83⟩

288. STUDIEKOP VAN EEN JONGELING. Parijs, Particulier bezit. ⟨Paneel 23 : 18⟩

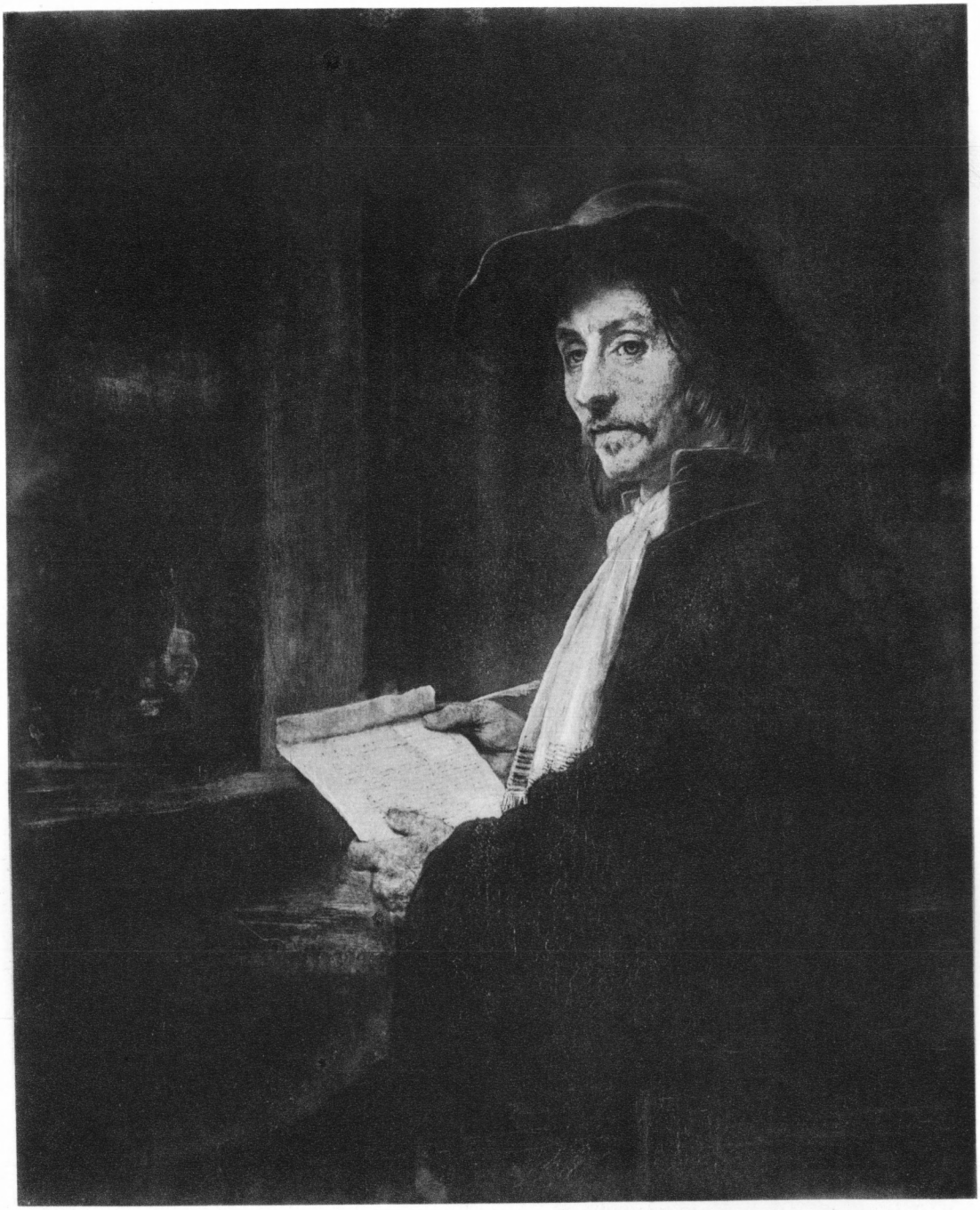
289. PORTRET VAN EEN JONGE MAN. Londen, Dulwich College Museum. ⟨Doek 73 : 60⟩

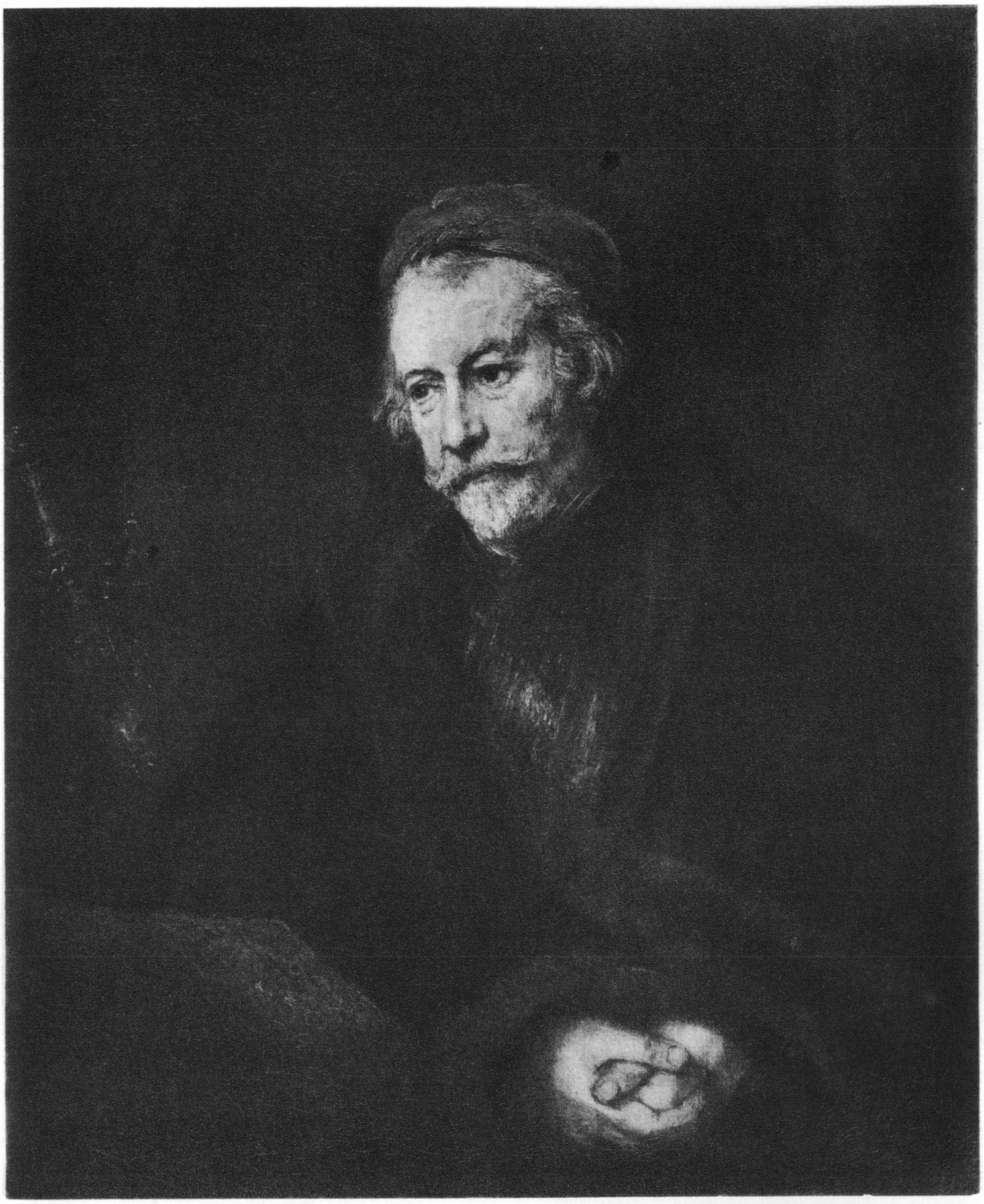
291. PORTRET VAN DEN SCHOONSCHRIJVER LIEVEN WILLEMSZ. VAN COPPENOL. New York, Edward S. Harkness.
〈Papier op paneel 35,6 : 28〉

293. PORTRET VAN EEN JONGE MAN. New York, Mrs. Charles S. Payson. ⟨Doek 76 : 63,5⟩

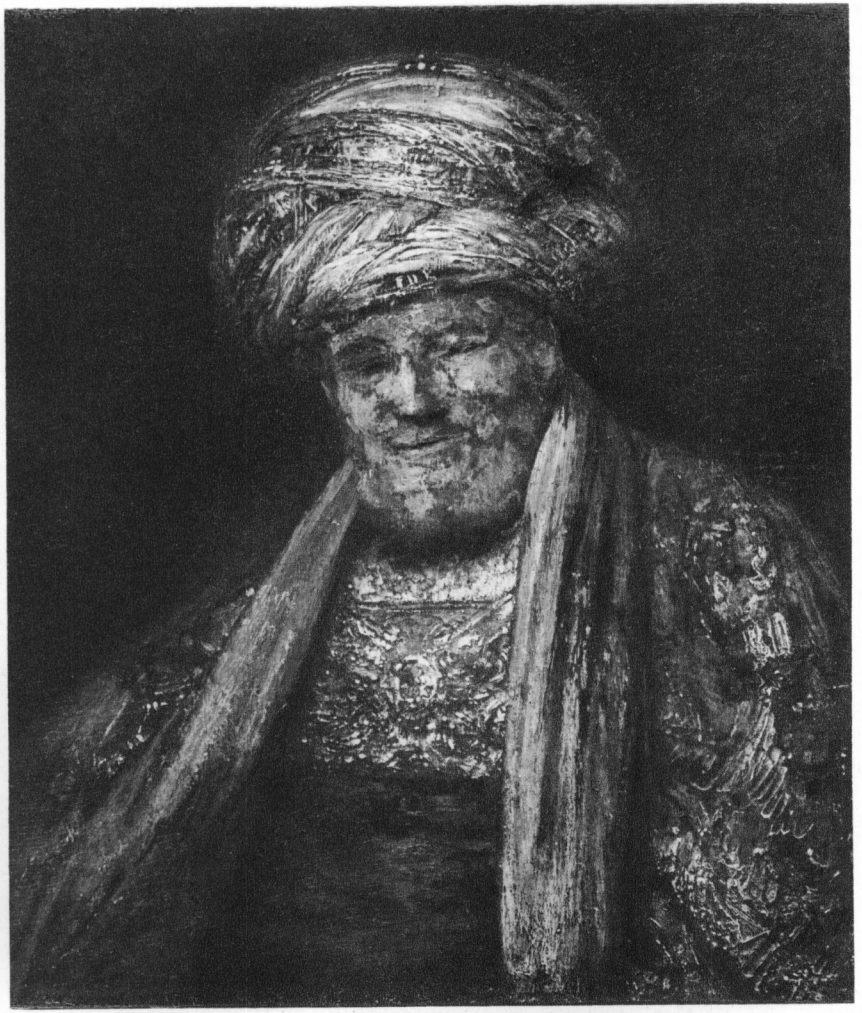
295. SCHRIJVENDE MAN BIJ HET VENSTER. 1658. New York, Verzameling Frick. ⟨Doek 113 : 95,5⟩

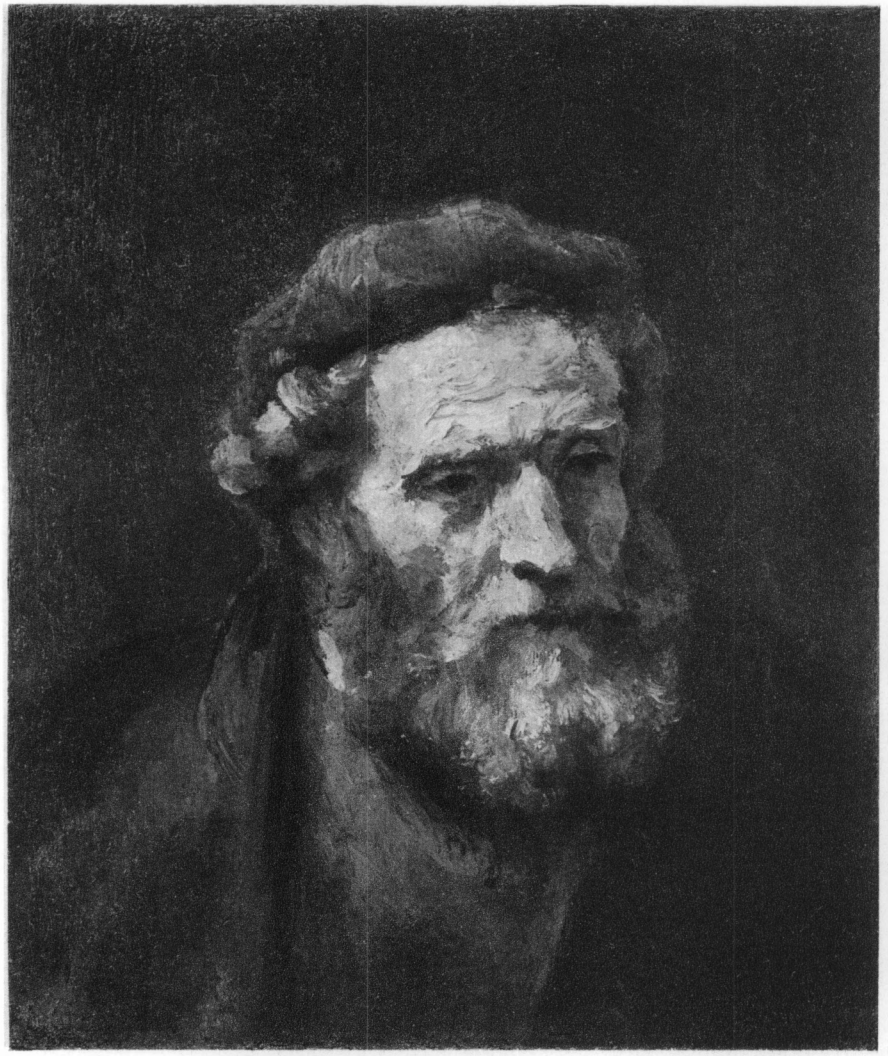
297. PORTRET VAN EEN OUDEN MAN. 1659. Londen, National Gallery. ⟨Doek 99 : 83⟩

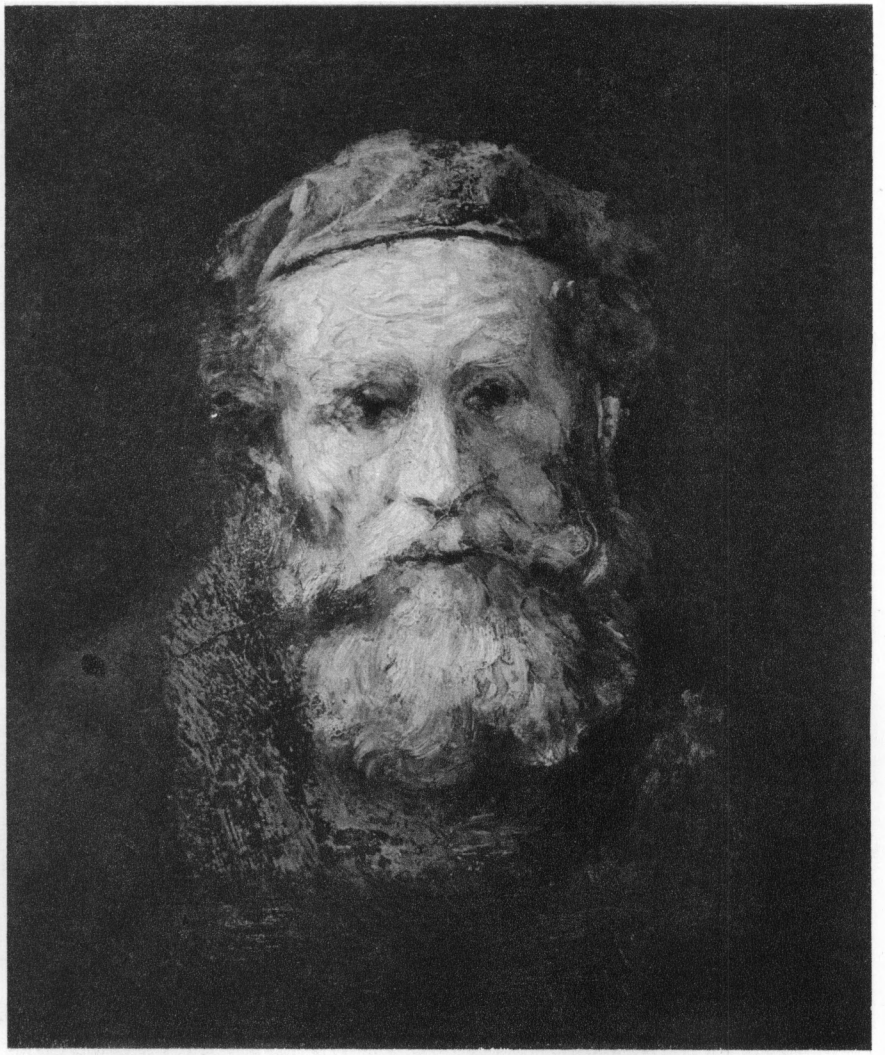
300. PORTRET VAN EEN JONGEN JOOD. 1661. Montreal, Verzameling van Horne. ⟨Doek 64 : 57⟩

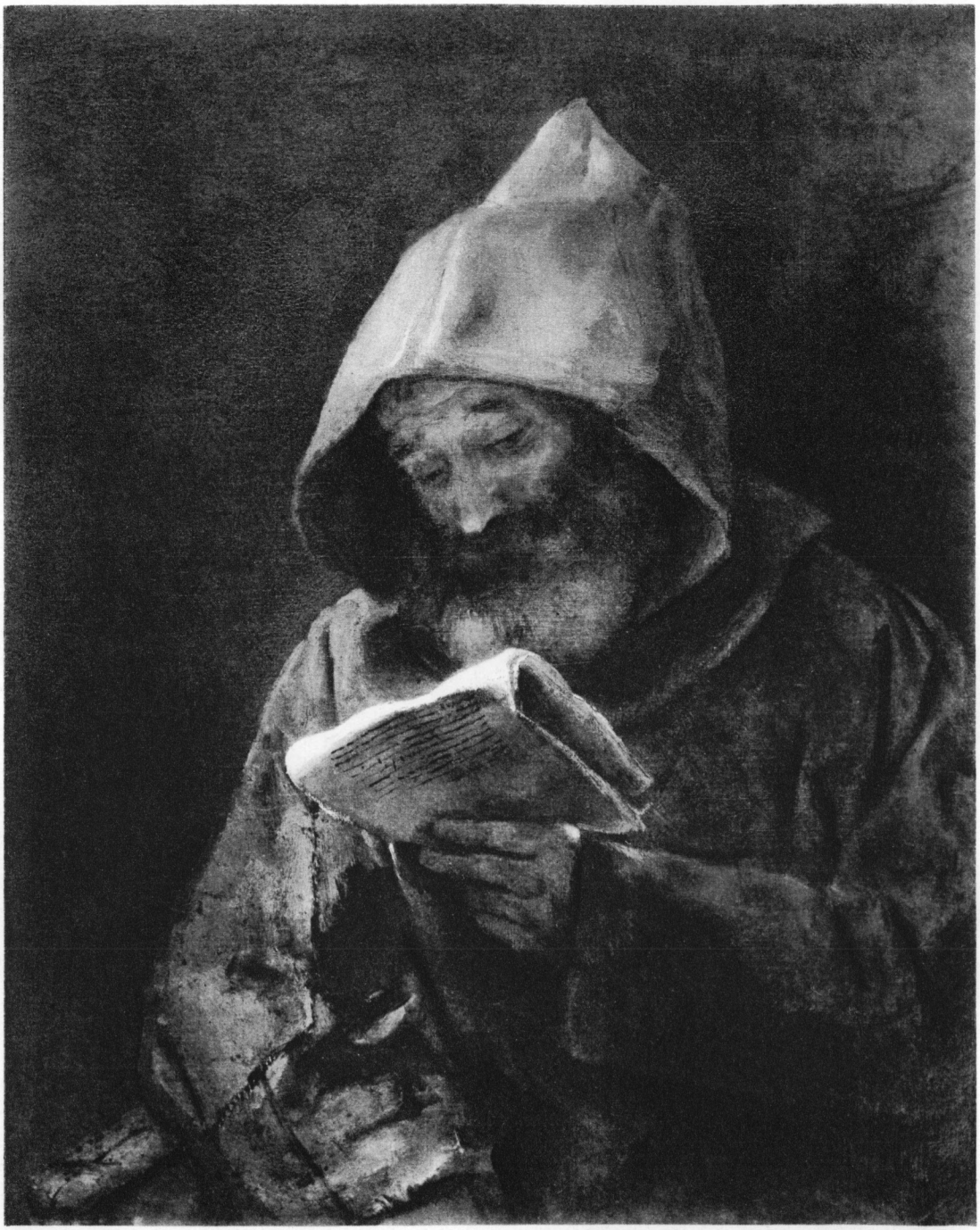
301. PORTRET VAN EEN OOSTERLING. Kopenhagen, Statens Museum. ⟨Paneel 25,1 : 21,6⟩

304. STUDIEKOP. Parijs, Etienne Nicolas. ⟨Paneel 24,5 : 20⟩

305. STUDIEKOP. Detroit, William J. McAneeny. ⟨Paneel 27,2 : 22,1⟩

307. LEZENDE CAPUCIJNER MONNIK. 1661. Helsingfors, Museum. ⟨Doek 82 : 66⟩

309. PORTRET VAN EEN MAN MET BAARD. 1661. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 71 : 61⟩

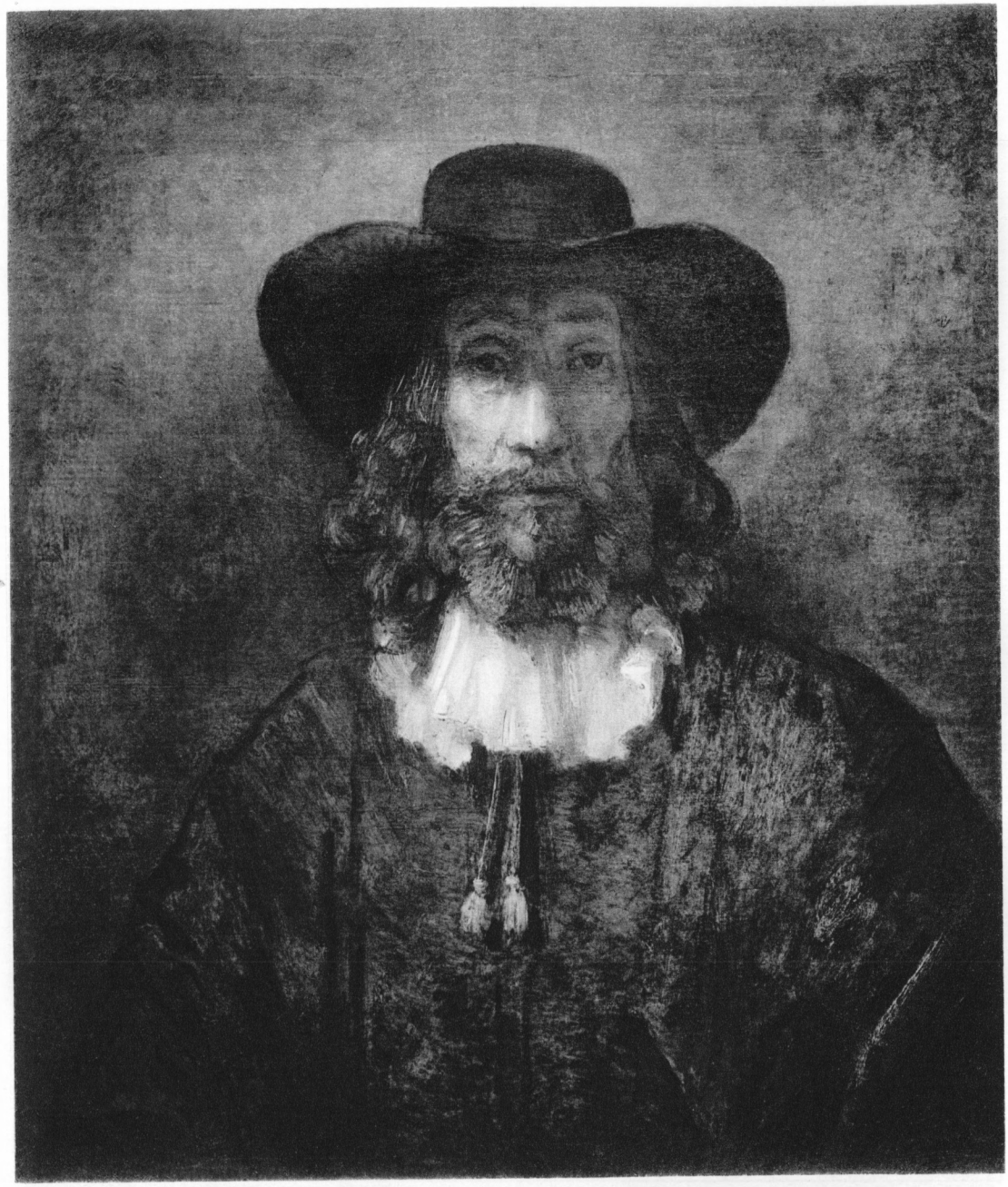
311. PORTRET VAN EEN JONGE MAN. 1662. Londen, Otto Gutekunst. ⟨Doek 87,5 : 68,5⟩

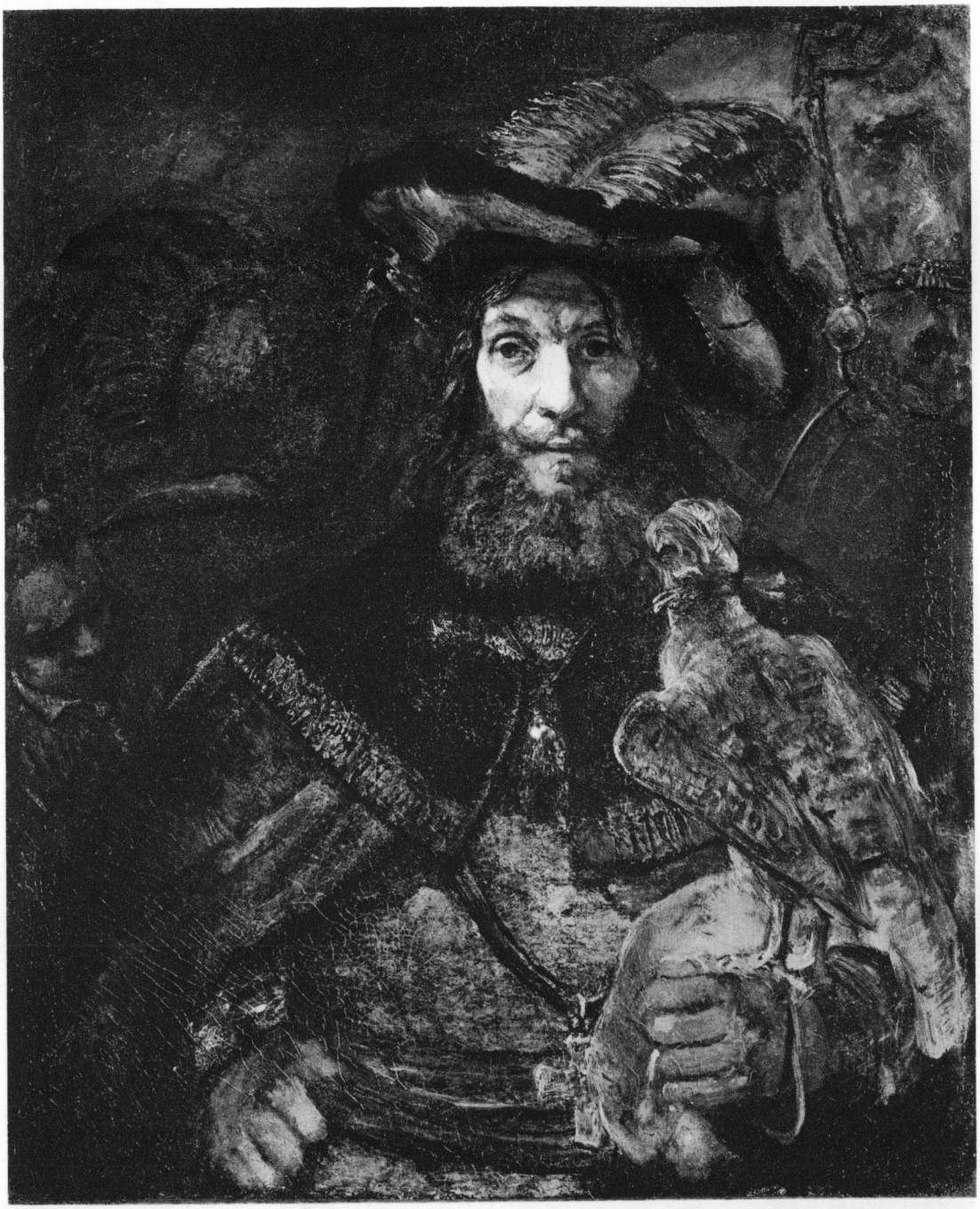
313. PORTRET VAN EEN MAN MET HOOGEN HOED. Philadelphia, Joseph Widener. ⟨Doek 121 : 94⟩

315. PORTRET VAN DIRK VAN OS. New York, F. O. Sears. ⟨Doek 113,5 : 88,7⟩

317. MANSPORTRET. 1665. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 71 : 63,5⟩

319. DE VALKENIER. Gothenburg, Museum. ⟨Doek 98 : 79⟩

321. PORTRET VAN DEN SCHILDER GERARD DE LAIRESSE. 1665. Berlijn, A. L. Koppel. ⟨Doek 112 : 87⟩

324. PORTRET VAN EEN MAN MET BARET. Dresden, Museum. ⟨Doek 82 : 71⟩

326. DE MAN MET HET VERGROOTGLAS. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 93 : 73⟩

PORTRETTEN IV
VROUWENPORTRETTEN

328. PORTRET VAN EEN JONG MEISJE. Helsingfors, Museum. ⟨Paneel 68 : 55,5⟩

330. PORTRET VAN EEN JONGE VROUW. 1632. Weenen, Akademie voor Schoone Kunsten. ⟨Doek 92 : 71⟩

332. PORTRET VAN EEN DAME IN LEUNSTOEL. Weenen, Museum. ⟨Paneel 90 : 67,5⟩

335. PORTRET VAN EEN DAME. 1633. New York, Metropolitan Museum. ⟨Paneel 67 : 50⟩

336. PORTRET VAN CORNELIA PRONCK. 1633. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 60 : 47⟩

339. PORTRET VAN MARGARETHA VAN BILDERBEECQ. 1633. Frankfort a. Main, Staedelsches Kunstinstitut. ⟨Paneel 67,8 : 55⟩

340. PORTRET VAN EEN DAME MET KANTEN KRAAG. 1633. Berlijn, Leo van den Bergh. ⟨Paneel 63,7 : 47,5⟩

342. PORTRET VAN MACHTELD VAN DOORN. 1634. Parijs, Baron Robert de Rothschild. ⟨Doek 207 : 132⟩

345. JONGE VROUW MET BLOEMENTOOI IN HET HAAR. 1634. Londen, Earl of Ellesmere.
〈Paneel 69 : 52〉

346. PORTRET VAN EEN DAME MET KANTEN KRAAG. Boston, Museum of Fine Arts.
〈Paneel 66,5 : 52,5〉

349. PORTRET VAN PETRONELLA BUIJS. 1635. Uccle-Brussel, Mevrouw M. van Gelder. ⟨Paneel 76 : 58⟩

350. PORTRET VAN EEN DAME MET KANTEN KRAAG. 1635. Cleveland, O., Mrs. Francis F. Prentiss. ⟨Paneel 77 : 64⟩

353. PORTRET VAN EEN JONGE VROUW MET ANJELIER. Kassel, Museum. ⟨Paneel 72 : 55⟩

354. PORTRET VAN EEN DAME MET GROOTEN GEPLOOIDEN KRAAG. 1636. Rossy Priory, Lord Kinnaird. ⟨Paneel 68 : 53⟩

356. PORTRET VAN EEN VOORNAAME JONGE DAME. 1639. Amsterdam, Rijksmuseum (in bruikleen van de Familie van Weede Stichting). ⟨Paneel 107 : 82⟩

358. PORTRET VAN ANNA WIJMER. 1641. Amsterdam, Familie Six. ⟨Paneel 96 : 80⟩

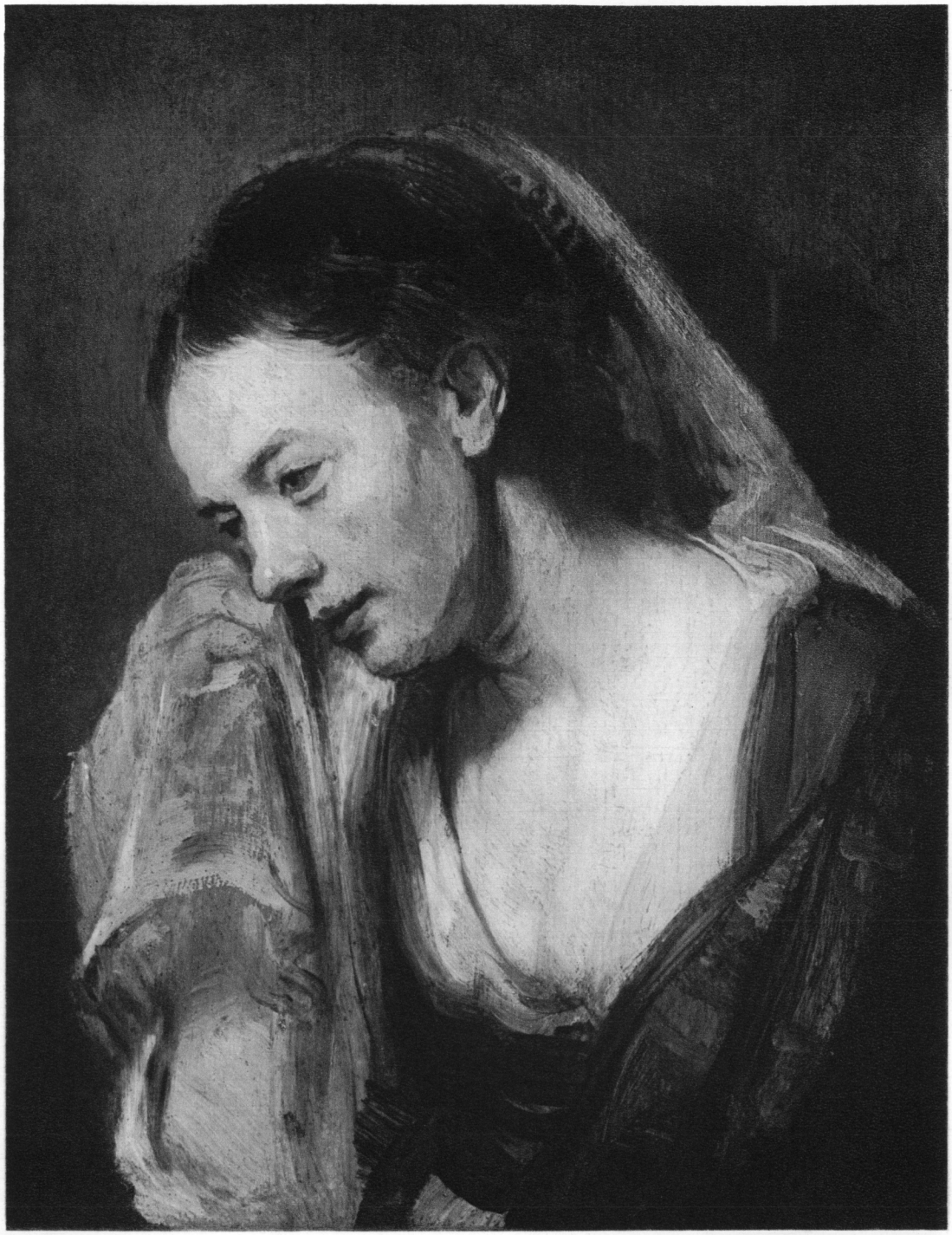
360. JONGE DAME MET WAAIER AAN HET VENSTER. 1641. Londen, Buckingham Paleis. ⟨Doek 104,5 : 85⟩

362. OUDE VROUW IN LEUNSTOEL, MET KERKBOEK. 1643. Washington, Andrew W. Mellon. ⟨Doek 108 : 90⟩

364. DAME IN FLUWEELEN KLEED. 1643. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 116 : 96⟩

366. STUDIE VAN EEN WEENENDE VROUW. Berlijn, Particulier bezit. ⟨Paneel 21,5 : 17⟩

368. JONG MEISJE AAN HET VENSTER. 1645. Londen, Dulwich College. ⟨Doek 77,5 : 62,5⟩

370. PORTRET VAN ARIAENTJE HOLLAER. 1647. Londen, Hertog van Westminster. ⟨Paneel 74 : 67⟩

372. NAAKTSTUDIE. Bayonne, Musée Bonnat. ⟨Paneel 22 : 17,5⟩

375. STUDIEKOP VAN EEN JONG MEISJE. Voorheen Berlijn, Paul von Schwabach. ⟨Paneel 20,6 : 17,3⟩

376. STUDIEKOP VAN EEN JONG MEISJE. Berlijn, M. Kappel. ⟨Paneel 26 : 21⟩

379. PORTRET VAN EEN JONG MEISJE. 1651. New York, Oscar B. Cintas. ⟨Doek 58 : 48⟩

381. PORTRET VAN EEN OUDE VROUW. 1654. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 109 : 84⟩

384. PORTRET VAN EEN OUDE VROUW. Kopenhagen, Statens Museum. ⟨Doek 72 : 61⟩

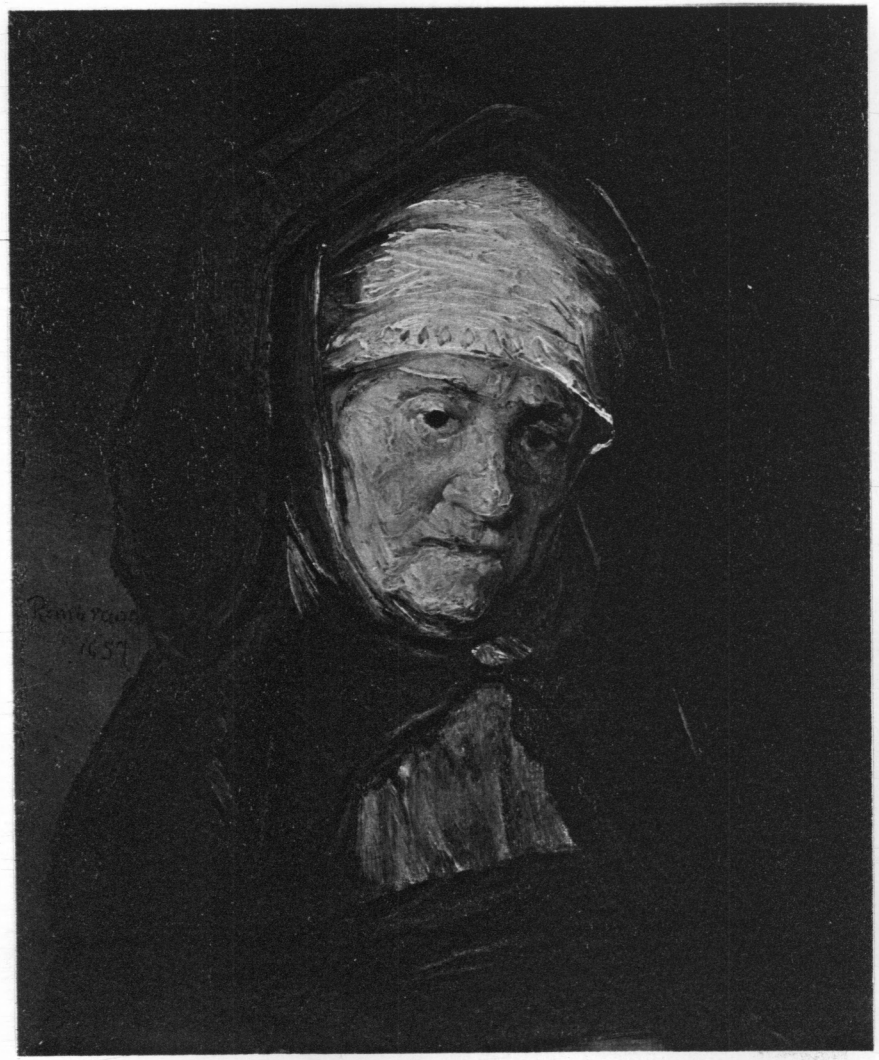
385. PORTRET VAN EEN OUDE LEZENDE VROUW. Londen, Hertog van Buccleuch. ⟨Doek 80 : 66⟩

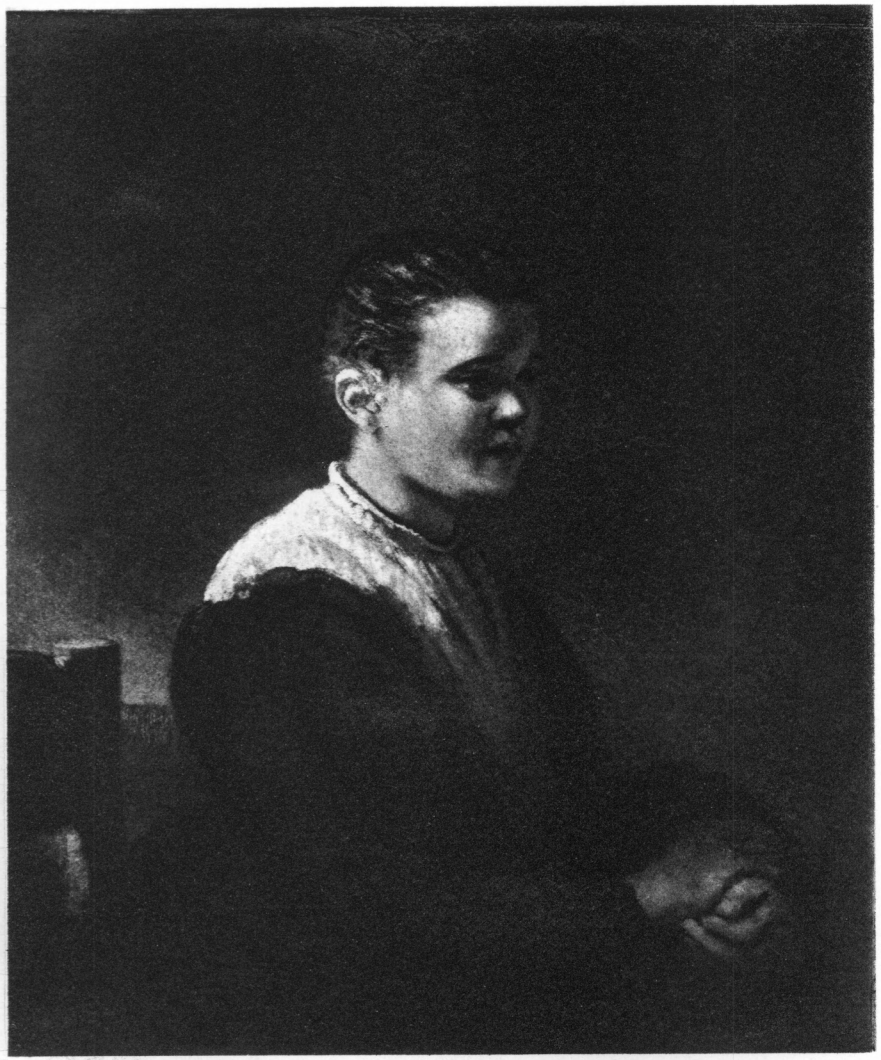
387. JONGE VROUW, ZICH VOOR DEN SPIEGEL SMUKKEND. 1654. Leningrad, Ermitage. ⟨Paneel 40 : 33⟩

389. PORTRET VAN EEN JONGE VROUW MET ANJELIER. 1656. Kopenhagen, Statens Museum. ⟨Doek 78,4 : 68⟩

392. STUDIEKOP VAN EEN OUDE VROUW. 1657. Philadelphia, Joseph Widener. ⟨Paneel 22 : 18⟩

393. PORTRET VAN EEN JONGE MEISJE. 1660. Sewickly, Pa., B. F. Jones. ⟨Doek 77 : 66⟩

395. PORTRET VAN MARGARETHA DE GEER. 1661. Londen, Earl of Crawford and Balcarres. ⟨Doek 76,5 : 64,5⟩

397. PORTRET VAN EEN NON. 1661. Epinal, Museum. ⟨Doek 104,5 : 80,5⟩

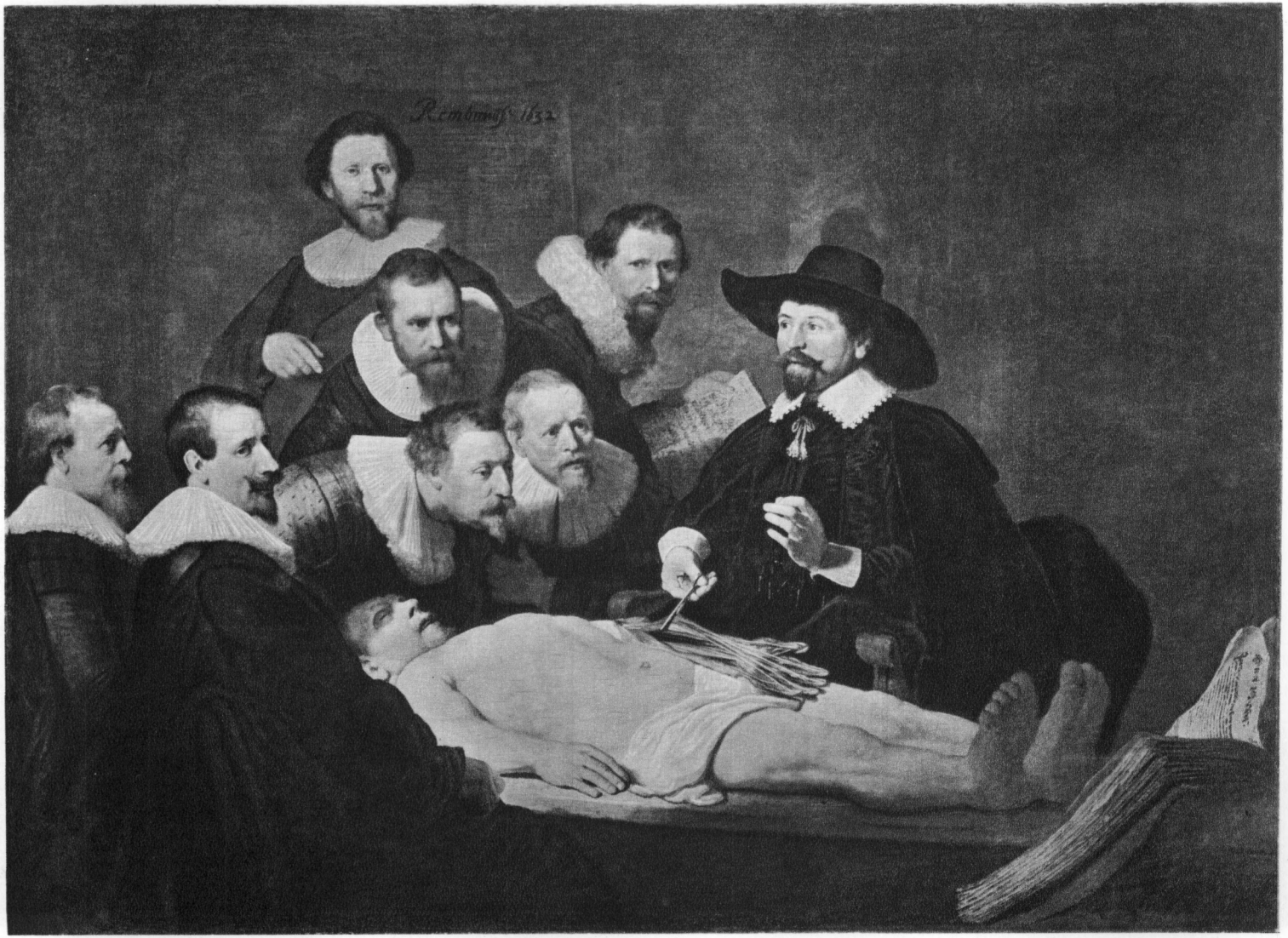

399. PORTRET VAN EEN JONGE VROUW. 1666. Londen, National Gallery. ⟨Doek 68,5 : 59⟩

401. PORTRET VAN EEN DAME MET ANJELIER. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 92 : 74⟩

GROEPEN

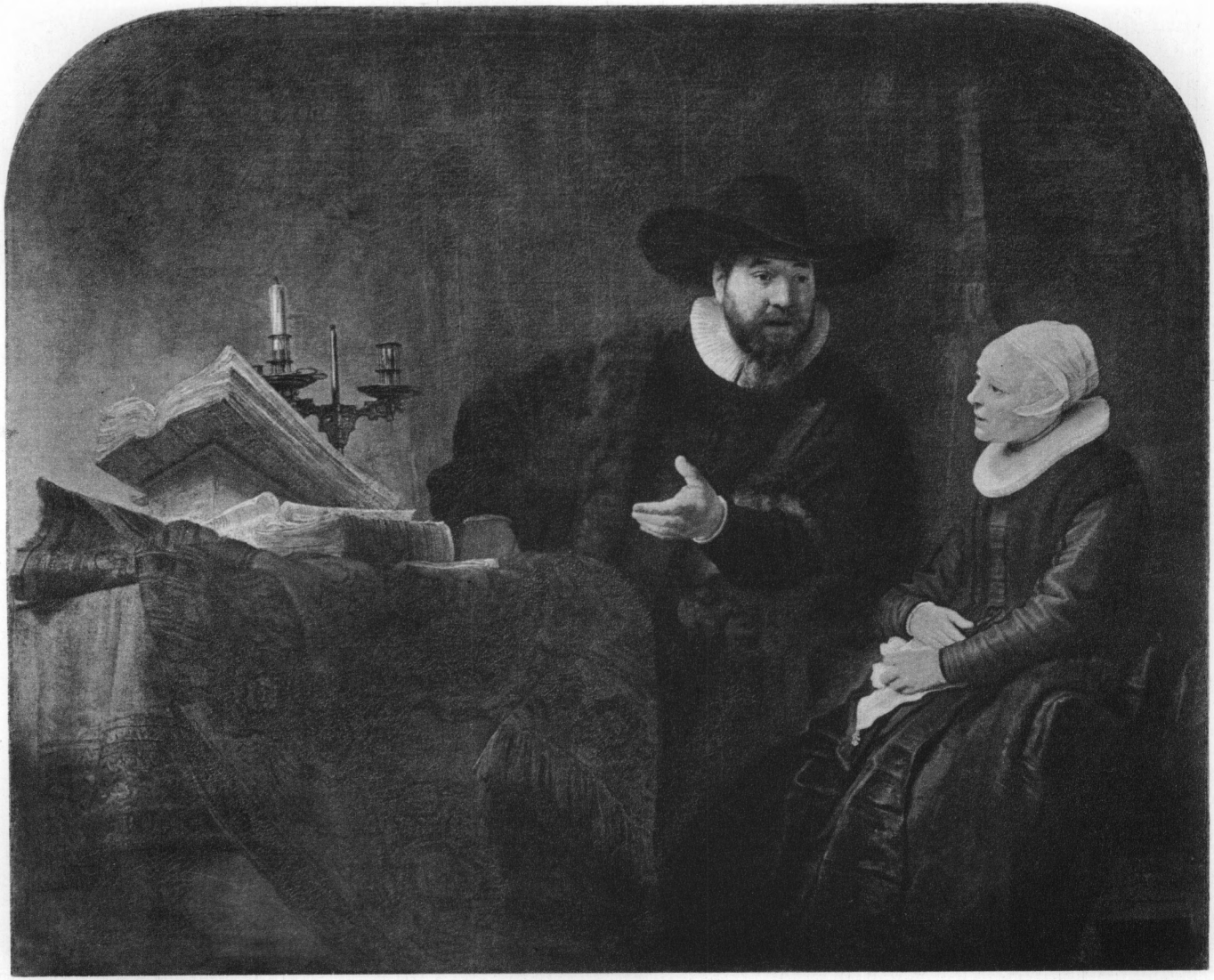
403. DE ANATOMISCHE LES VAN PROF. NICOLAES TULP. 1632. Den Haag, Mauritshuis. ⟨Doek 162,5 : 216,5⟩

405. PORTRET VAN EEN ECHTPAAR. 1633. Boston, Isabella Stewart Gardner Museum. ⟨Doek 131 : 107⟩

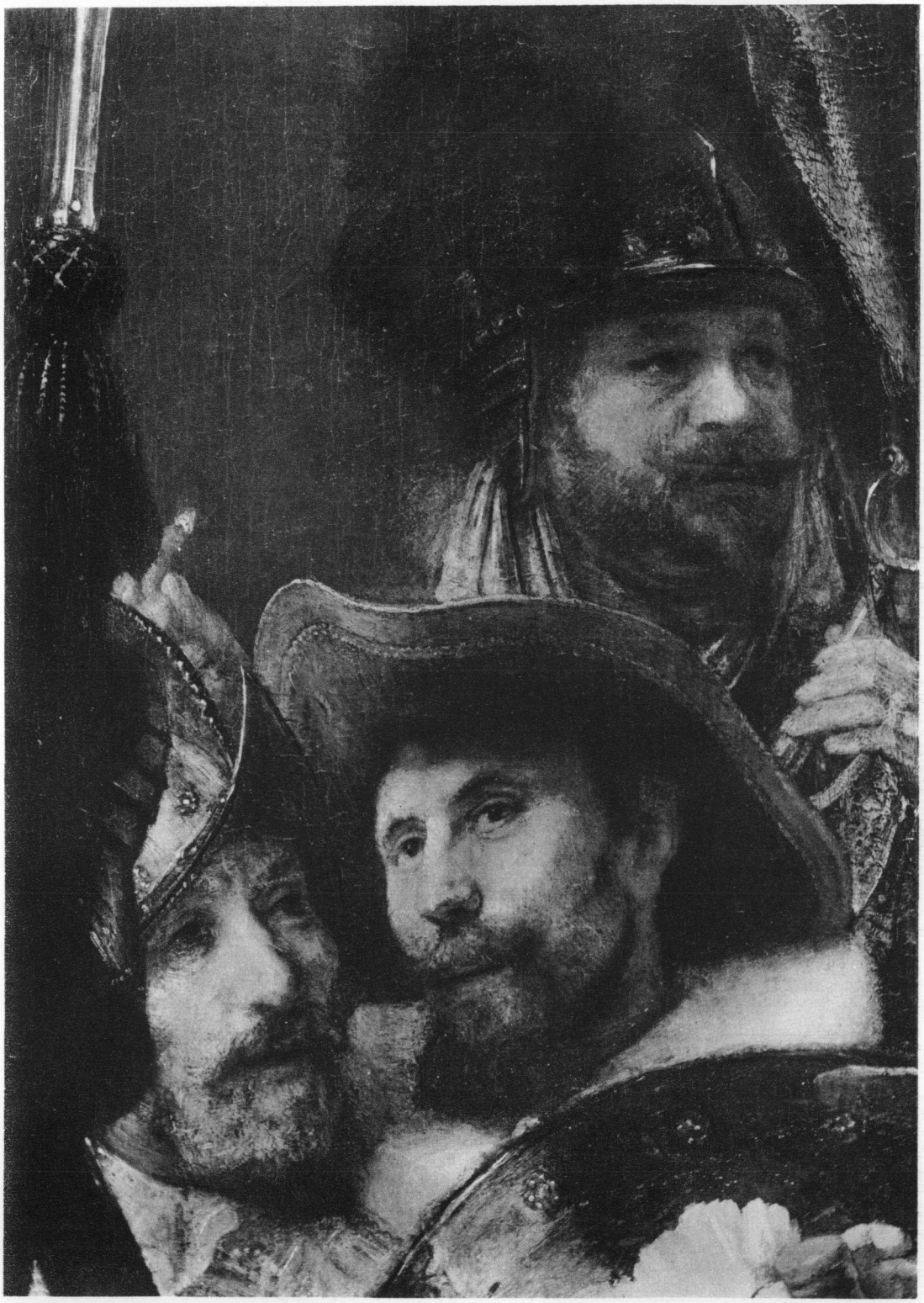
407. PORTRET VAN SUSANNA VAN COLLEN MET HARE DOCHTER EVA SUSANNA.
Londen, Wallace Collectie. ⟨Doek 153 : 121⟩

409. DE MENNONIETENPREDIKANT CORNELIS CLAESZ. ANSLO EN ZIJN VROUW. 1641.
Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 172 : 209⟩

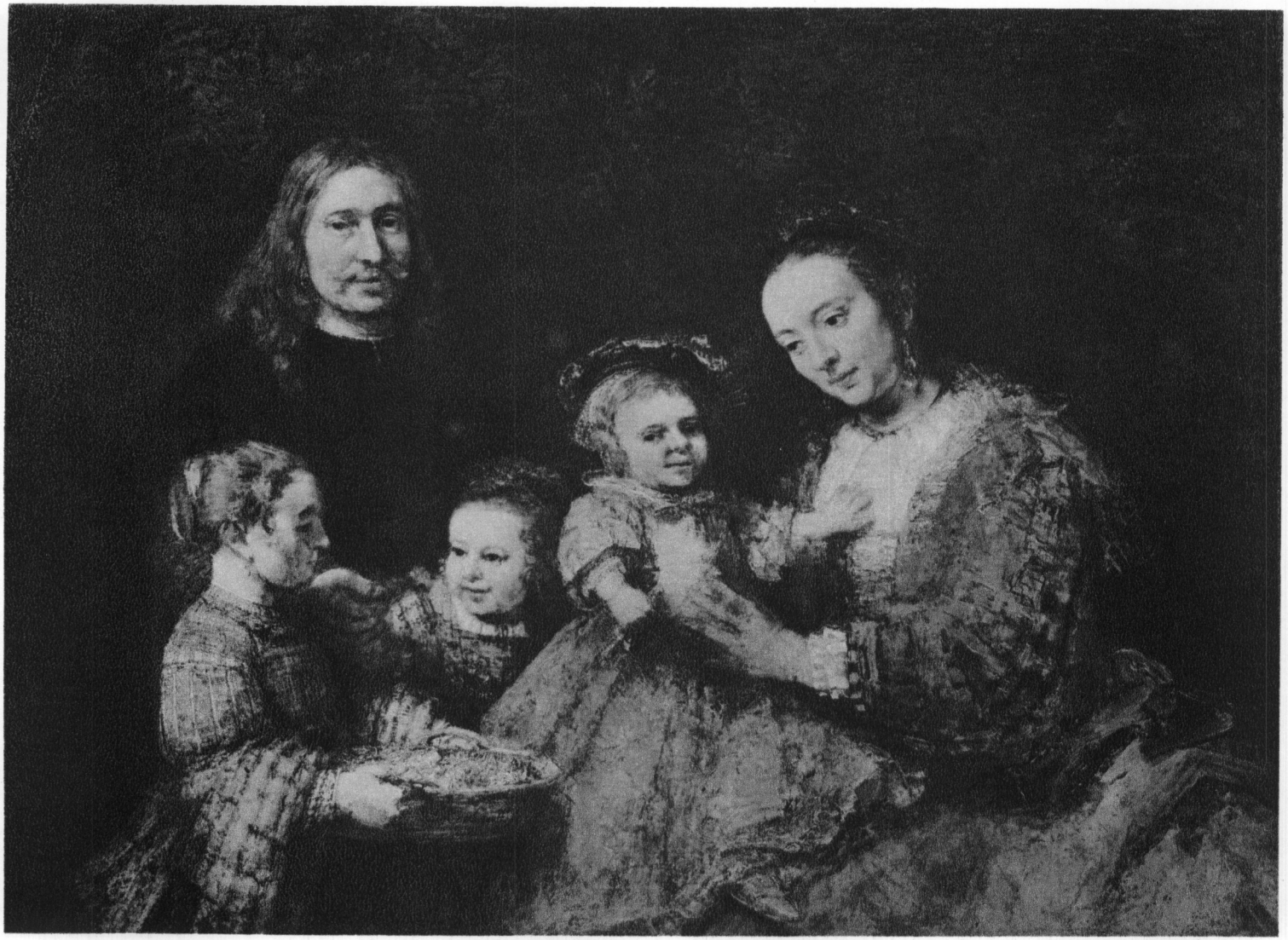
411. DETAIL VAN Nº. 410.

413. KAPITEIN BANNING COCQ. DETAIL VAN Nº. 410.

415. DE OVERLIEDEN VAN HET AMSTERDAMSCHE LAKENKOOPERSGILDE. („De Staalmeesters.") 1662. Amsterdam, Rijksmuseum. ⟨Doek 185 : 274⟩

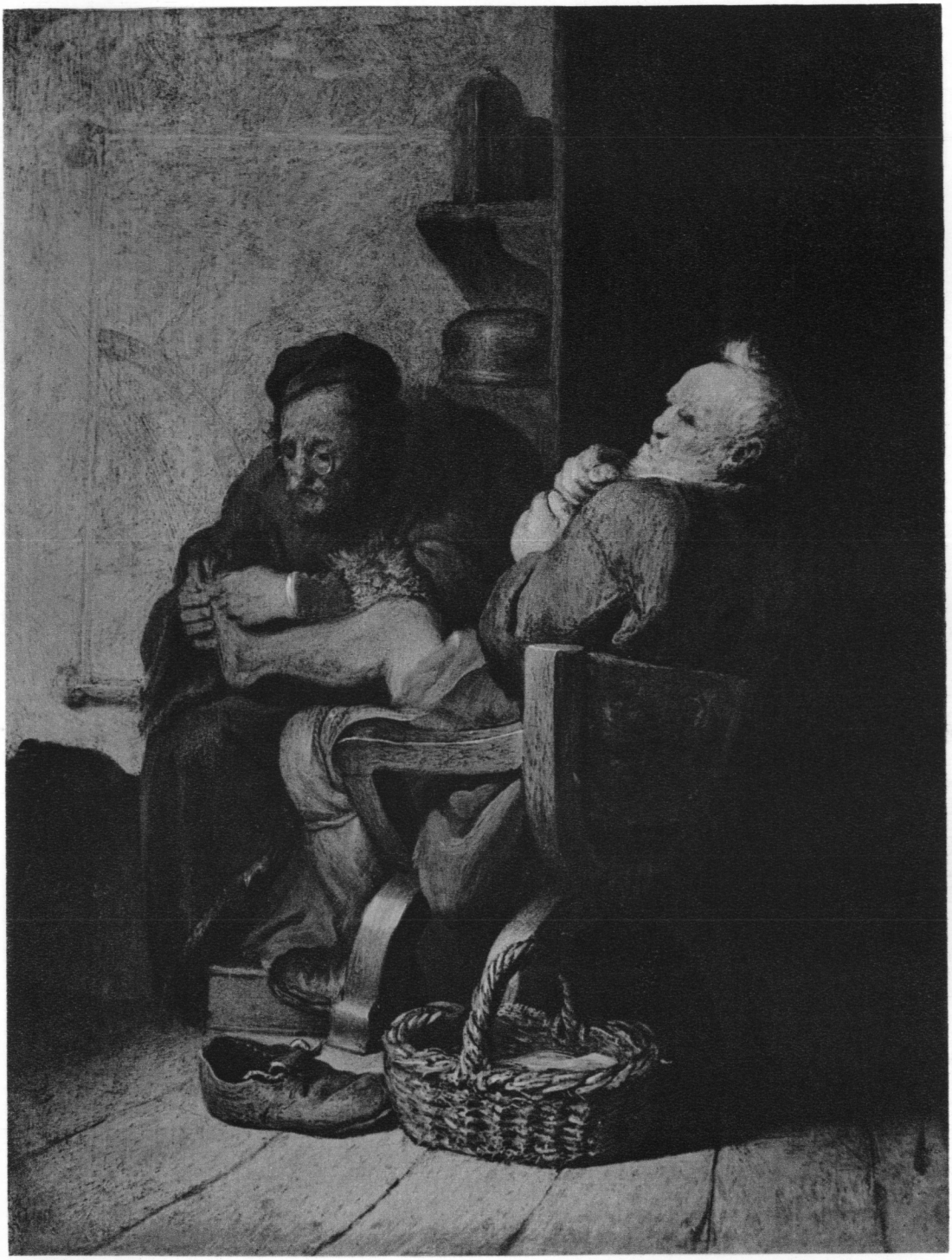
417. FAMILIEGROEP. Brunswijk, Hertog Anton Ulrich Museum. ⟨Doek 126 : 167⟩

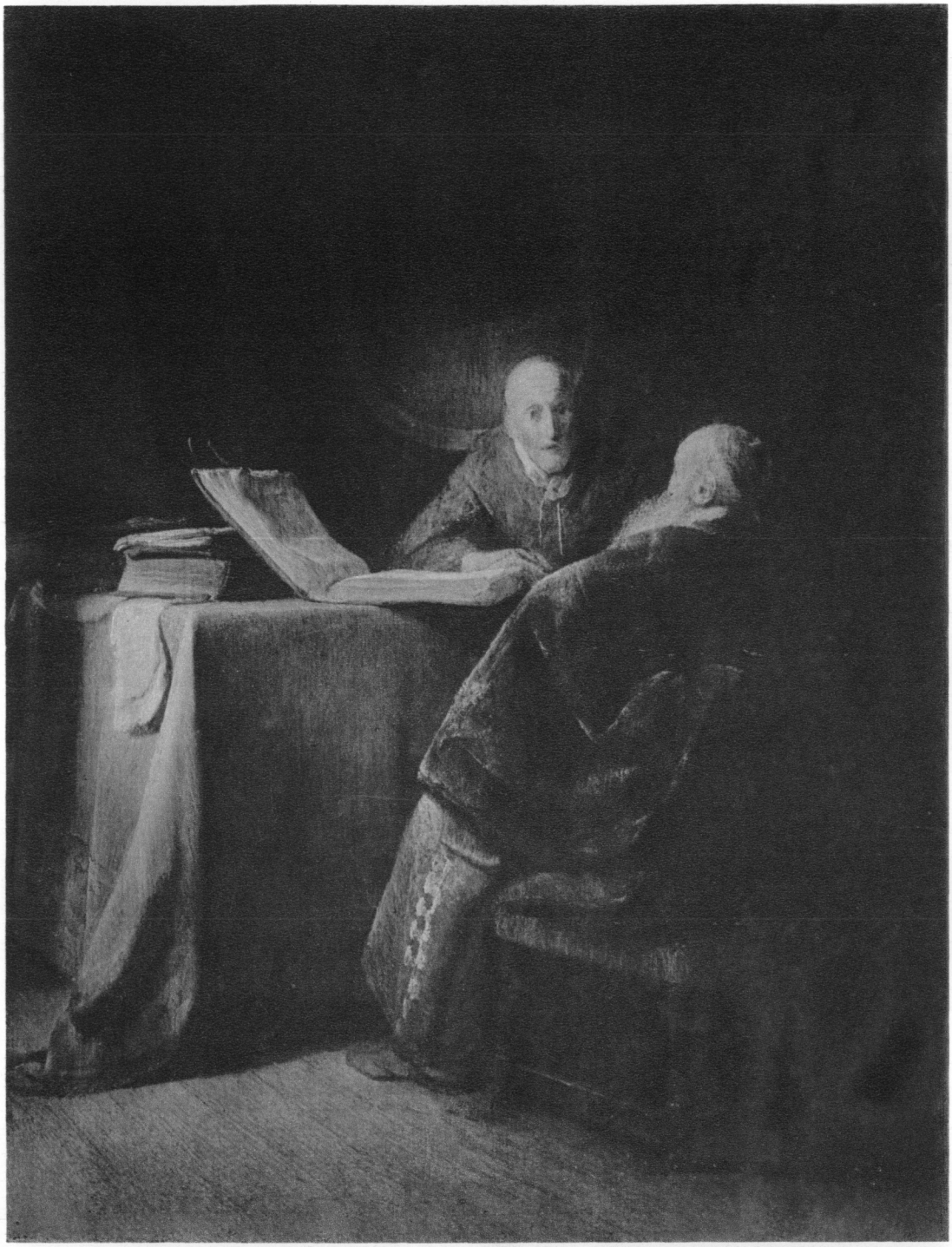
419. REMBRANDT IN ZIJN ATELIER. Boston, Henry S. Sherman. ⟨Paneel 25 : 32⟩

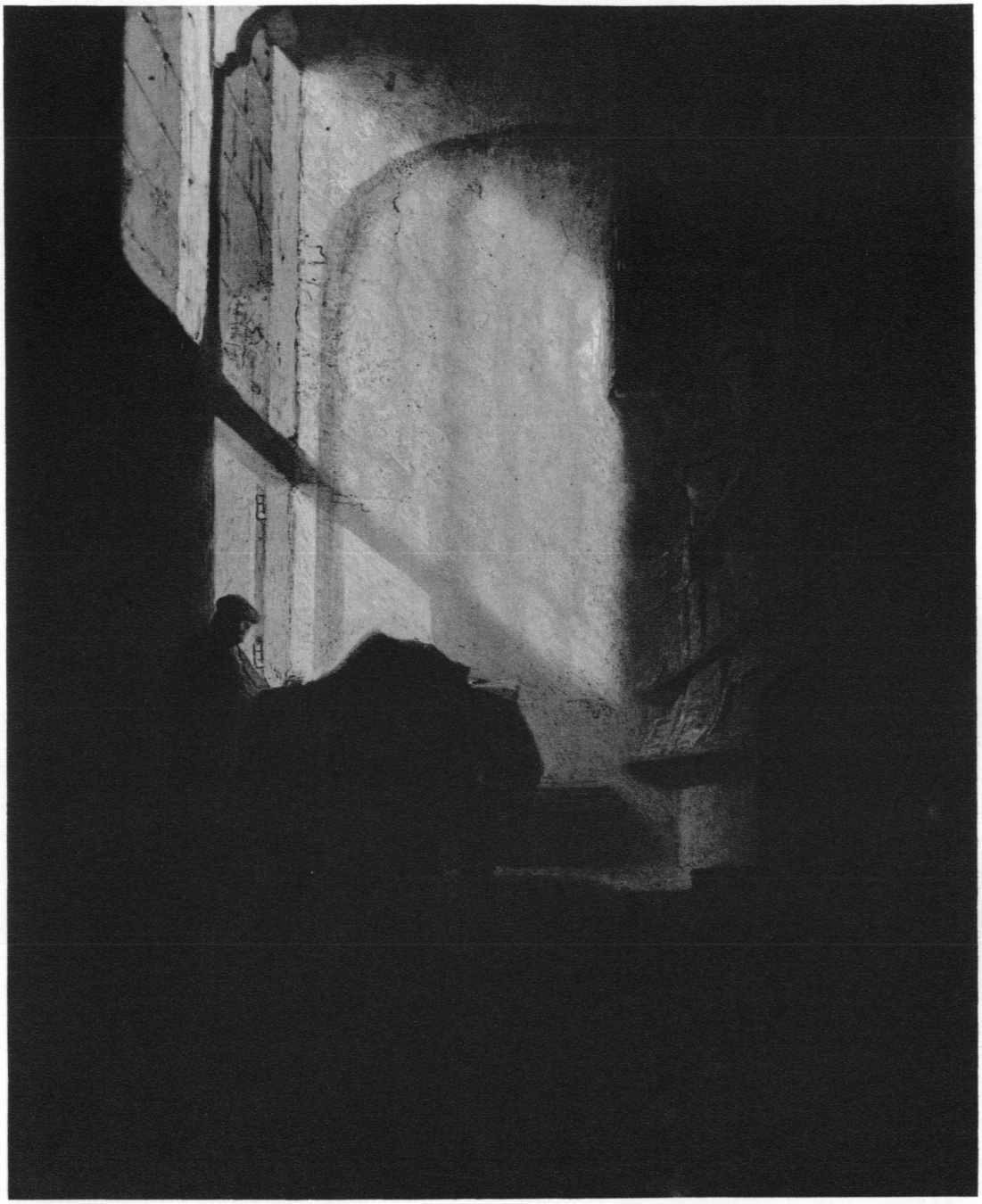
420. DE GELDWISSELAAR. 1627. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 32 : 42⟩

422. DE VOETOPERATIE. 1628. Zurich, W. C. Escher. ⟨Paneel 31,4 : 24,4⟩

424. TWEE REDETWISTENDE GELEERDEN. Berlijn, W. Huck. ⟨Paneel 39 : 30,6⟩

427. EEN GELEERDE IN HOOG BOOGVERTREK. Londen, National Gallery. ⟨Paneel 55,5 : 46,5⟩

429. EEN LEZENDE GELEERDE. Brunswijk, Hertog Anton Ulrich Museum. ⟨Paneel 51 : 44⟩

431. EEN GELEERDE IN EEN VERTREK MET WENTELTRAP. 1633. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 29 : 33⟩

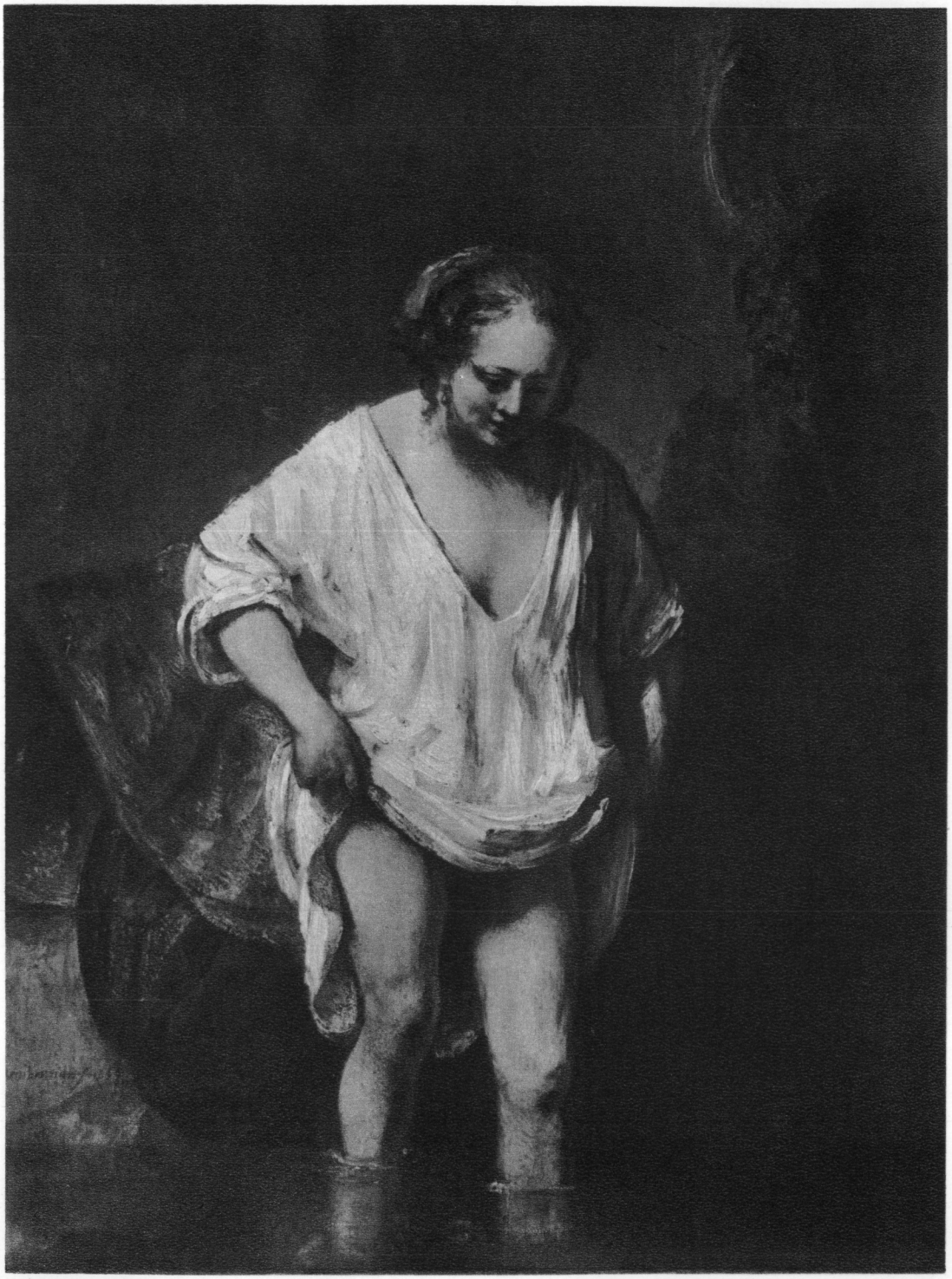
431 a. DETAIL VAN N°. 431.

433. DE VAANDELDRAGER. 163(5). Parijs, Baron Henri de Rothschild. ⟨Doek 125 : 105⟩

435. EEN RABBIJN BIJ ZIJN STUDEERTAFEL. 1643. Budapest, Museum voor Schoone Kunsten. ⟨Paneel 71 : 54,5⟩

437. BADENDE VROUW. 1654. Londen, National Gallery. ⟨Paneel 61 : 45,5⟩

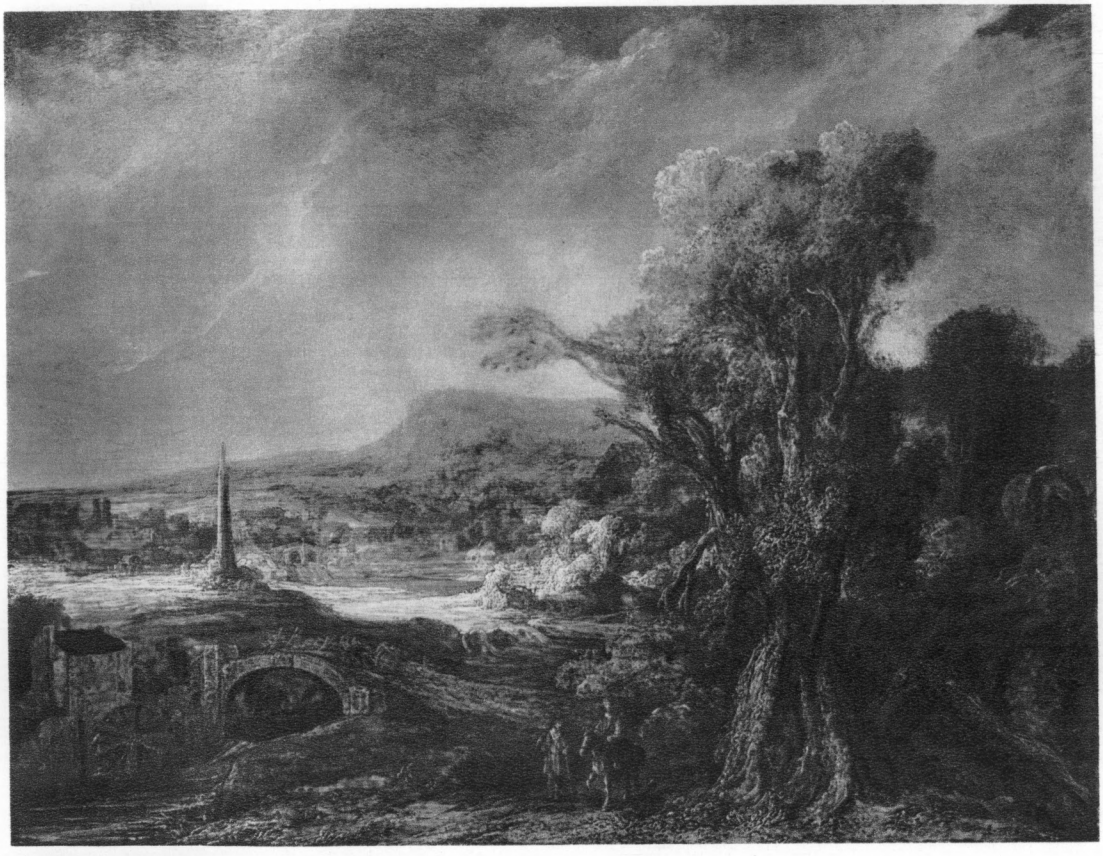
LANDSCHAPPEN EN DIEREN

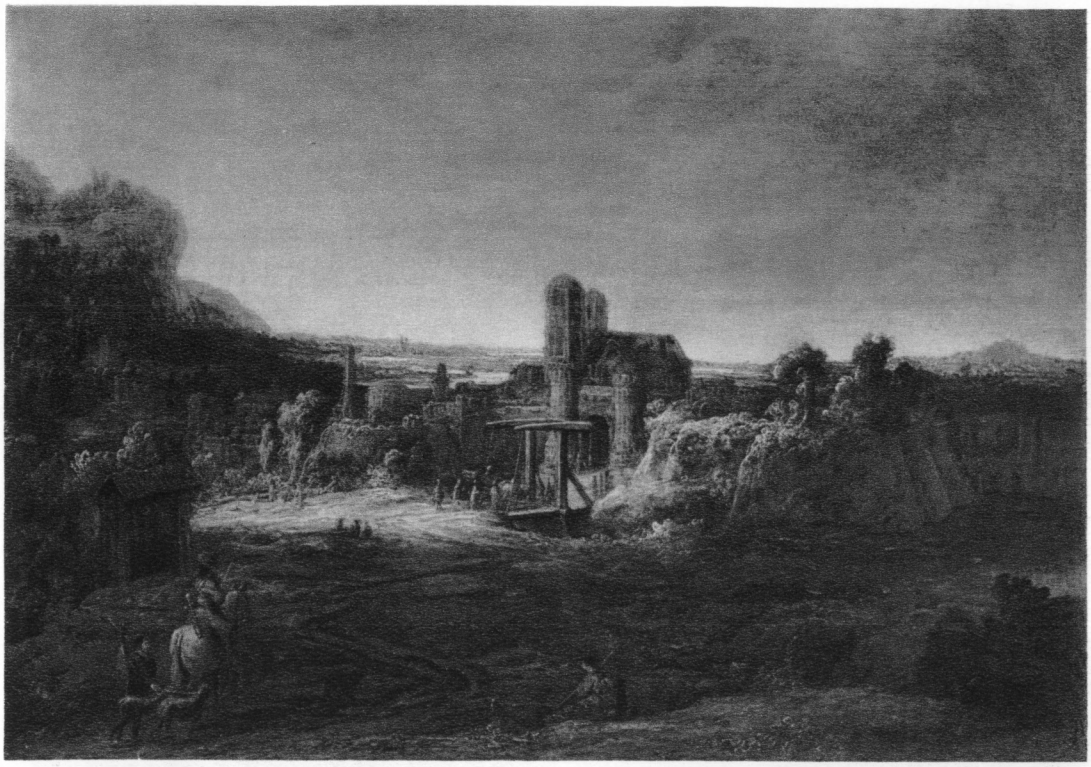
439. LANDSCHAP MET DEN DOOP VAN DEN KAMERLING. 1636. Londen, P. & D. Colnaghi & Co. ⟨Doek 71,2 : 103,7⟩

442. LANDSCHAP BIJ ONWEER, MET DEN BARMHARTIGEN SAMARITAAN. 1638. Krakau, Museum Czartoryski. ⟨Paneel 46,5 : 66⟩

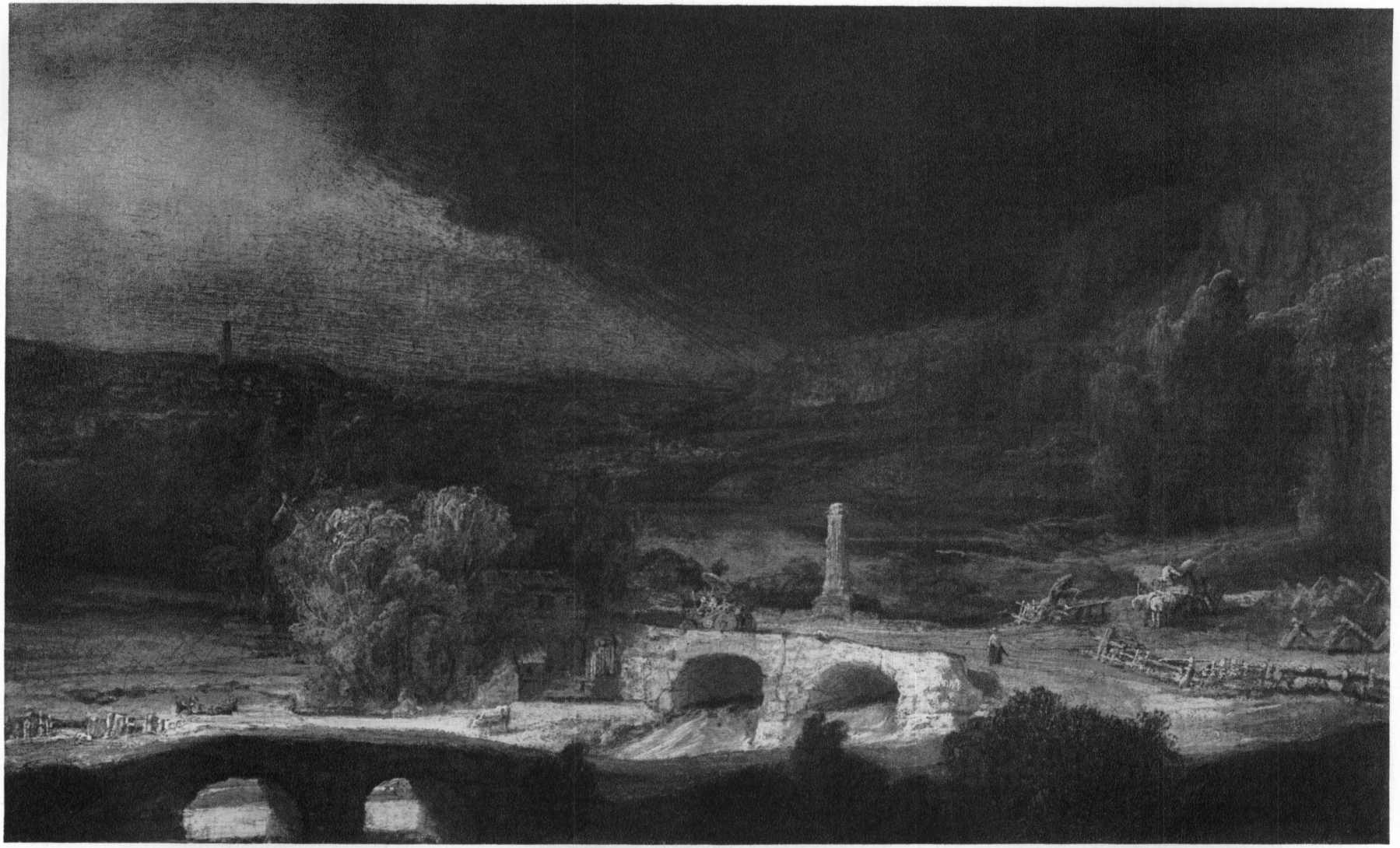
443. LANDSCHAP MET OBELISK. 163(8). Boston, Isabella Stewart Gardner Museum. ⟨Paneel 55 : 71,5⟩

446. LANDSCHAP MET OPHAALBRUG. Madrid, Hertog van Berwick en Alba. ⟨Paneel 42 : 60⟩

447. LAAGLANDSCHAP MET EEN STAD. Kasteel Rohoncz, Baron Thyssen-Bornemisza. ⟨Paneel 22 : 29,5⟩

449. LANDSCHAP MET TWEE BRUGGEN. Eindhoven, A. F. Philips. ⟨Doek 38 : 62⟩

451. LANDSCHAP MET REISKOETS. Londen, Wallace Collectie. ⟨Paneel 46 : 64⟩

454. RIVIERLANDSCHAP MET BOUWVALLEN OP EEN HEUVEL. Kassel, Museum. ⟨Paneel 66 : 86⟩

456. DOODE PAUWEN. Amsterdam, Rijksmuseum (bruikleen van J. J. M. Chabot). ⟨Doek 137,5 : 129⟩

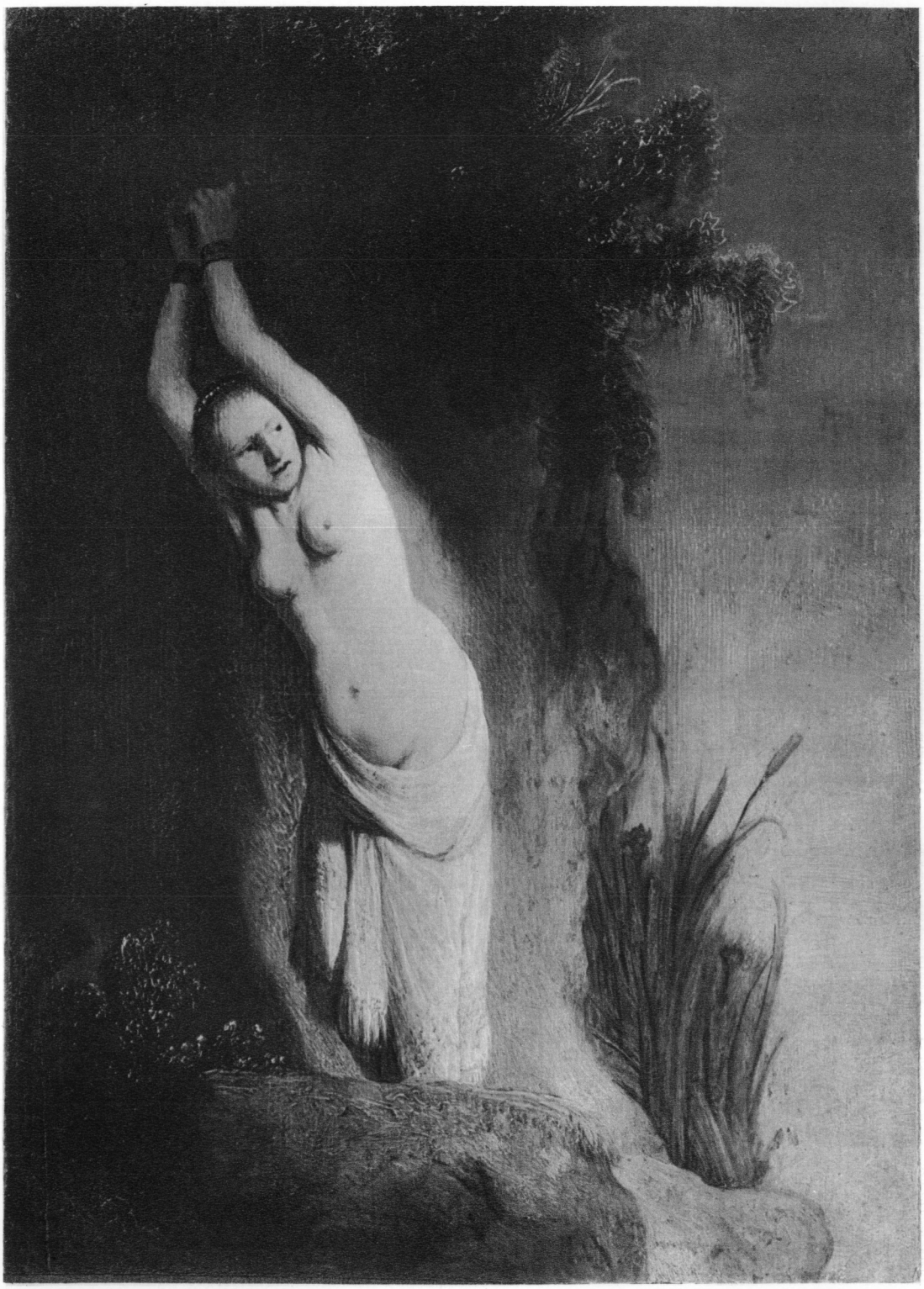

458. HANGENDE GESLACHTE OS. Glasgow, Art Gallery. ⟨Paneel 73,5 : 52⟩

GESCHIEDENIS — MYTHOLOGIE
ALLEGORIEN

460. DE RECHTSPRAAK VAN BRUTUS. 1626. Utrecht, Museum (bruikleen van J. J. M. Chabot). ⟨Paneel 91 : 121⟩

462. ANDROMEDA. Den Haag, Mauritshuis (bruikleen van A. Bredius). ⟨Paneel 34,5 : 25⟩

464. DE ONTVOERING VAN EUROPA. 1632. Berlijn, Leopold Koppel. ⟨Paneel 60 : 77⟩

467. BELLONA. 1633. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 122 : 96⟩

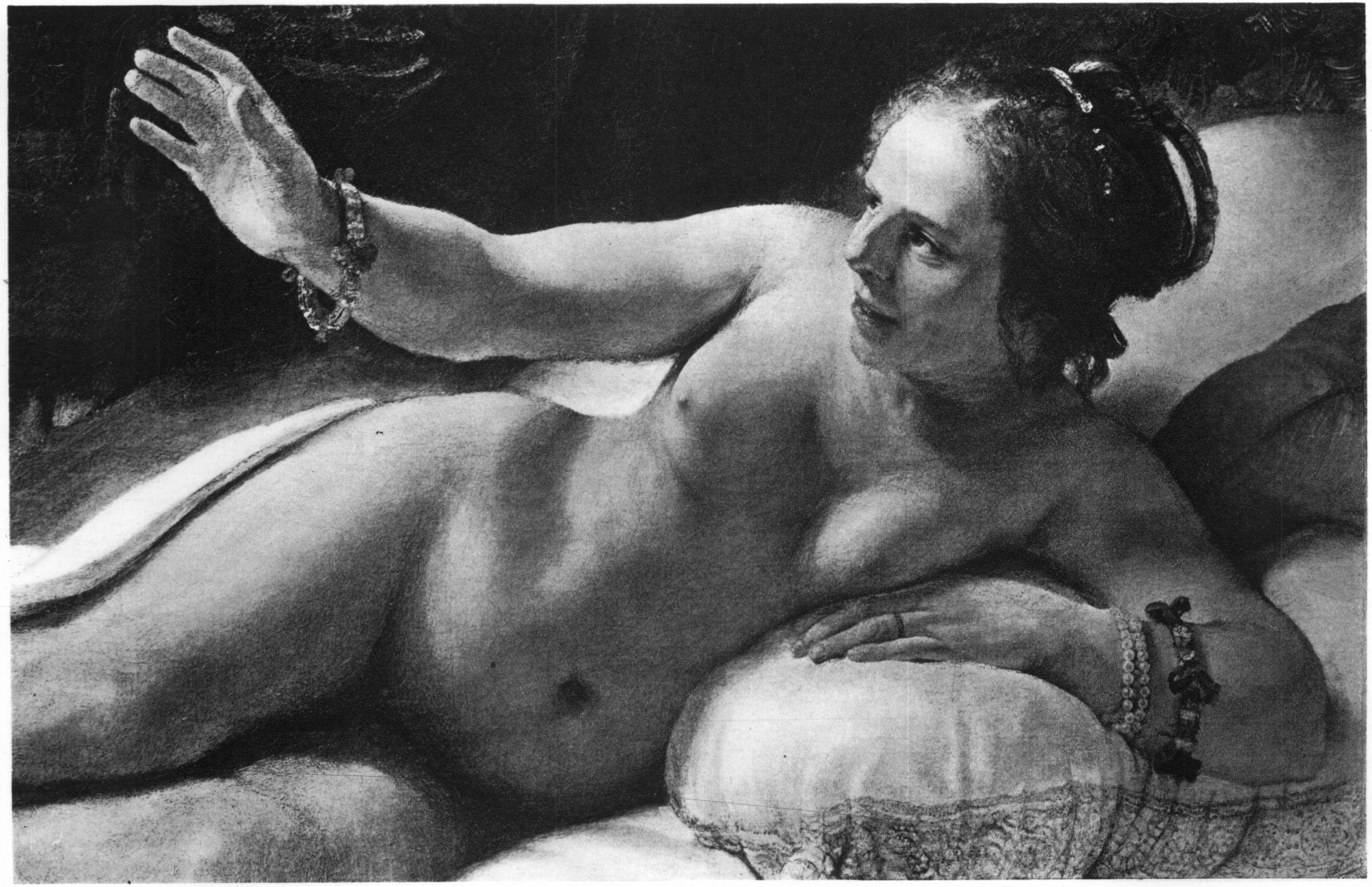
469. MINERVA. 1635. Zweden, Particulier bezit. ⟨Doek 137 : 116⟩

471. DE ONTVOERING VAN GANYMEED. 1635. Dresden, Museum. ⟨Doek 171,5 : 130⟩

473. HET BAD VAN DIANA. Londen, National Gallery. ⟨Paneel 45 : 34,7⟩

475. DETAIL VAN Nº. 474.

478. ARISTOTELES BIJ HET BORSTBEELD VAN HOMERUS. 1653. New York, Lord Duveen of Millbank. ⟨Doek 139 : 133⟩

480. MARS IN WAPENRUSTING. 1655. Glasgow, Art Gallery. ⟨Doek 136 : 102,5⟩

482. HET EEDVERBOND DER BATAVIEREN. („Julius Civilis.") Stockholm, National Museum. ⟨Doek 196 : 309⟩

484. LUCRETIA. 1664. Washington, Andrew W. Mellon. ⟨Doek 116 : 99⟩

OUDE TESTAMENT

486. TOBIAS EN ZIJN VROUW. 1626. Amsterdam, J. Goudstikker. ⟨Paneel 39,5 : 30⟩

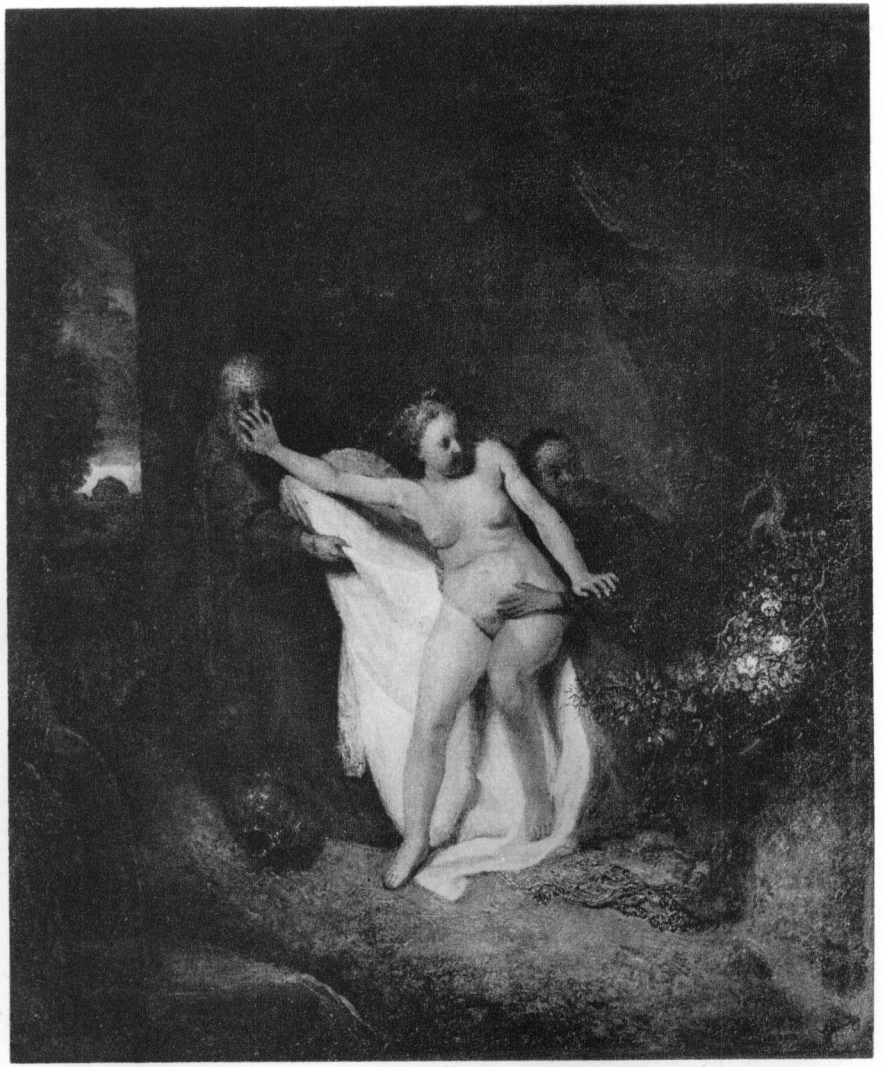
488. DAVID MET HET HOOFD VAN GOLIATH VOOR SAUL. 1627 (?). Amsterdam, P. Smidt van Gelder. ⟨Paneel 26,5 : 38⟩

490. DAVID HARP SPELEND VOOR SAUL. Frankfort a. Main, Städelsches Kunstinstituut. ⟨Paneel 62 : 50⟩

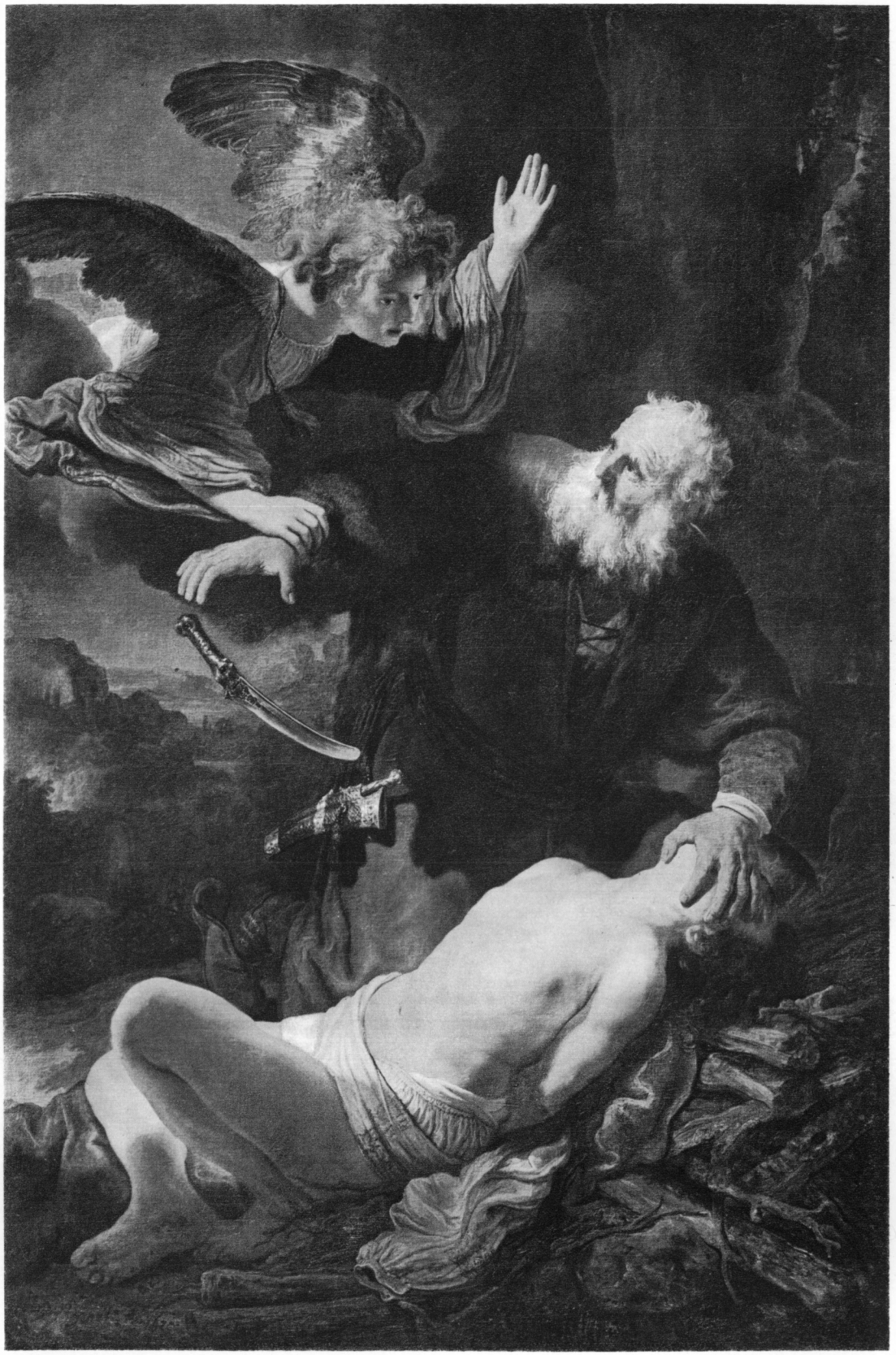
492. BATHSEBA NA HET BAD. 1632. Rennes, Museum. ⟨Paneel 25 : 21⟩

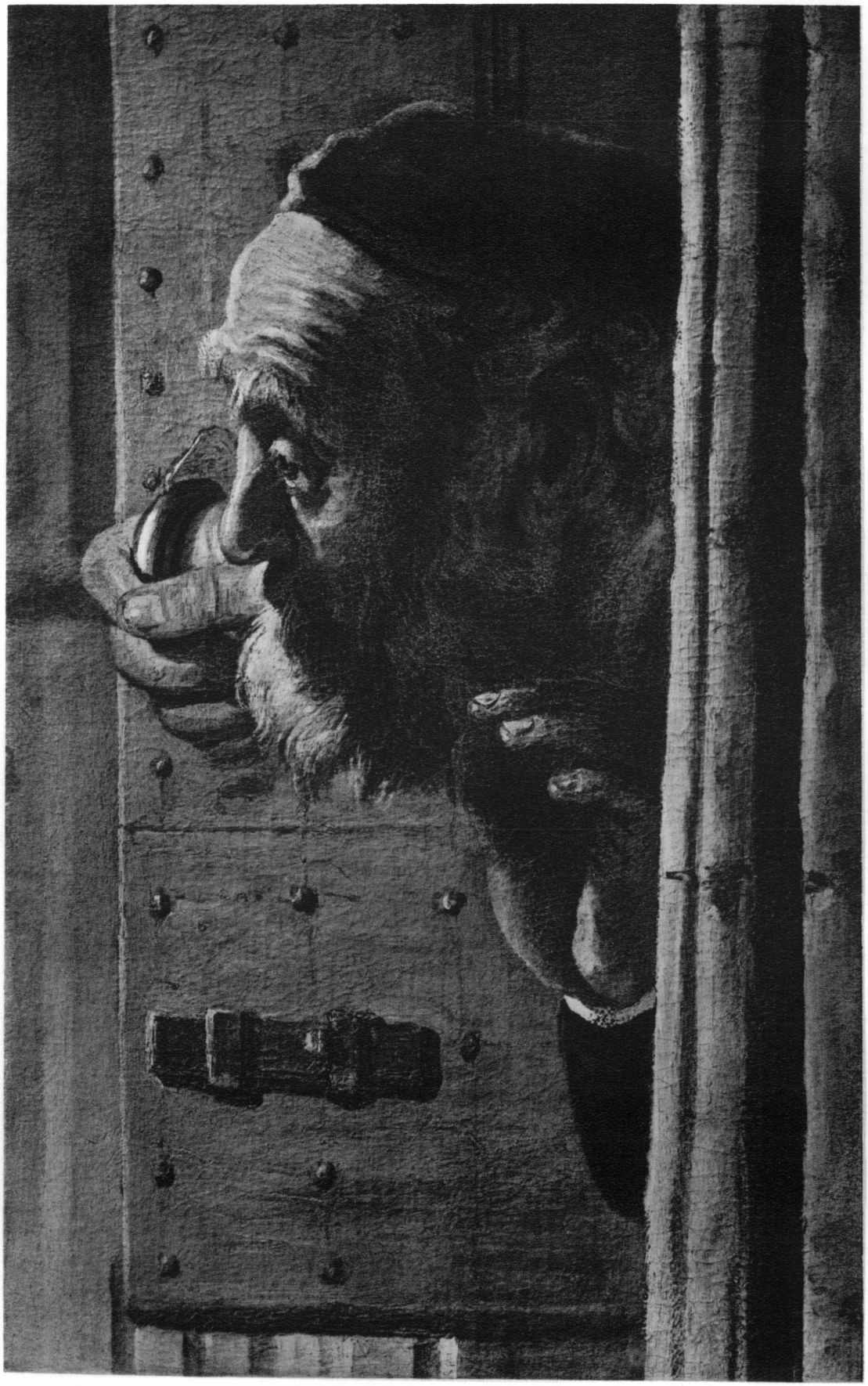
493. SUZANNA EN DE TWEE OUDERLINGEN. Duitsch particulier bezit. ⟨Paneel 51 : 41⟩

496. DE VINDING VAN MOZES. Philadelphia, Museum of Fine Arts, Johnson Collectie. ⟨Doek 47 : 59⟩

498. ABRAHAM'S OFFER. 1635, Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 193 : 133⟩

500. DETAIL VAN Nº. 499.

502. TOBIAS GENEEST ZIJN VADER. 1636. Voorheen Brussel, Hertog van Arenberg. ⟨Paneel 48 : 39⟩

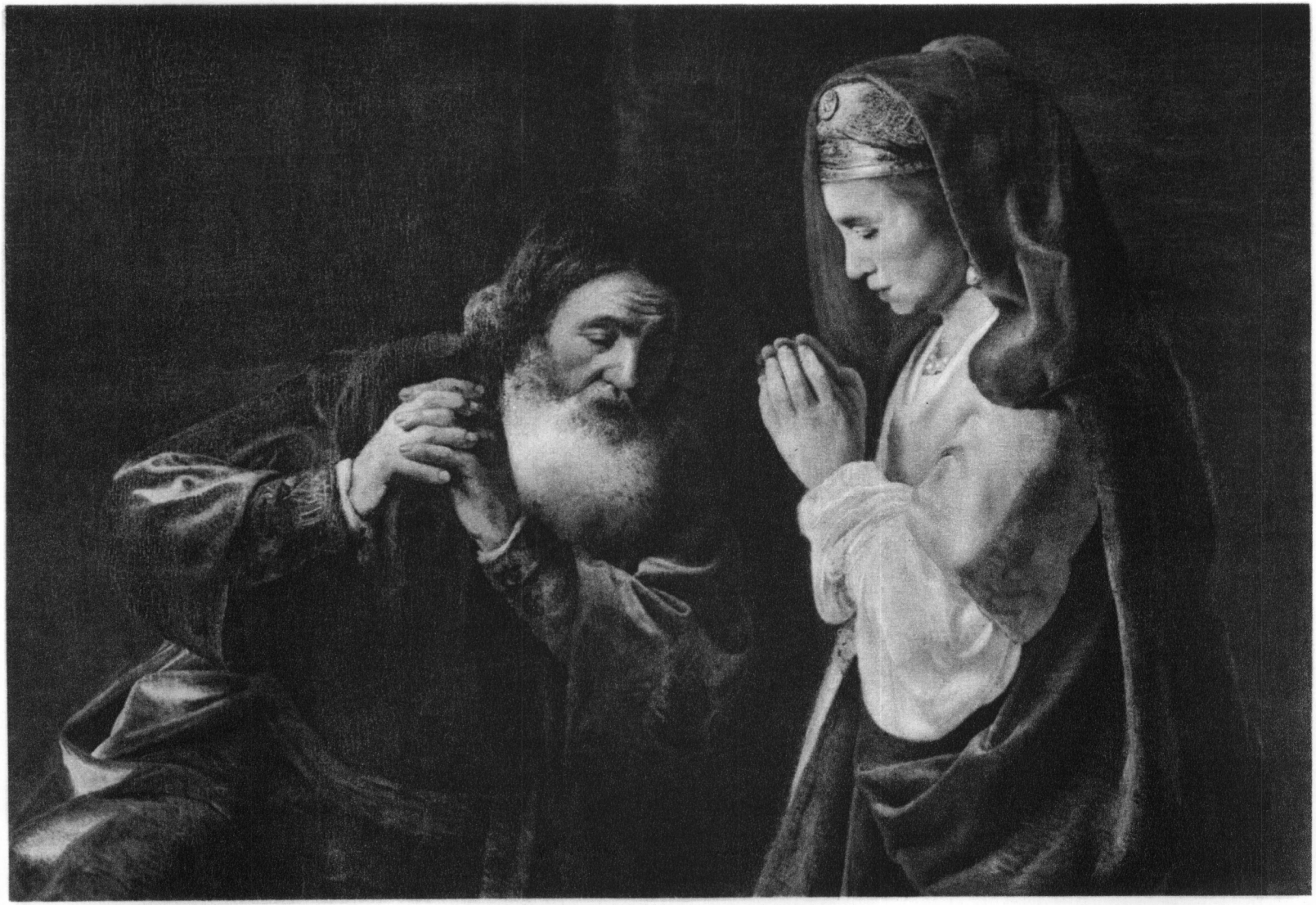
504. JOZEF VERTELD ZIJN DROOMEN. Den Haag, A. W. Volz. ⟨Papier 51 : 39⟩

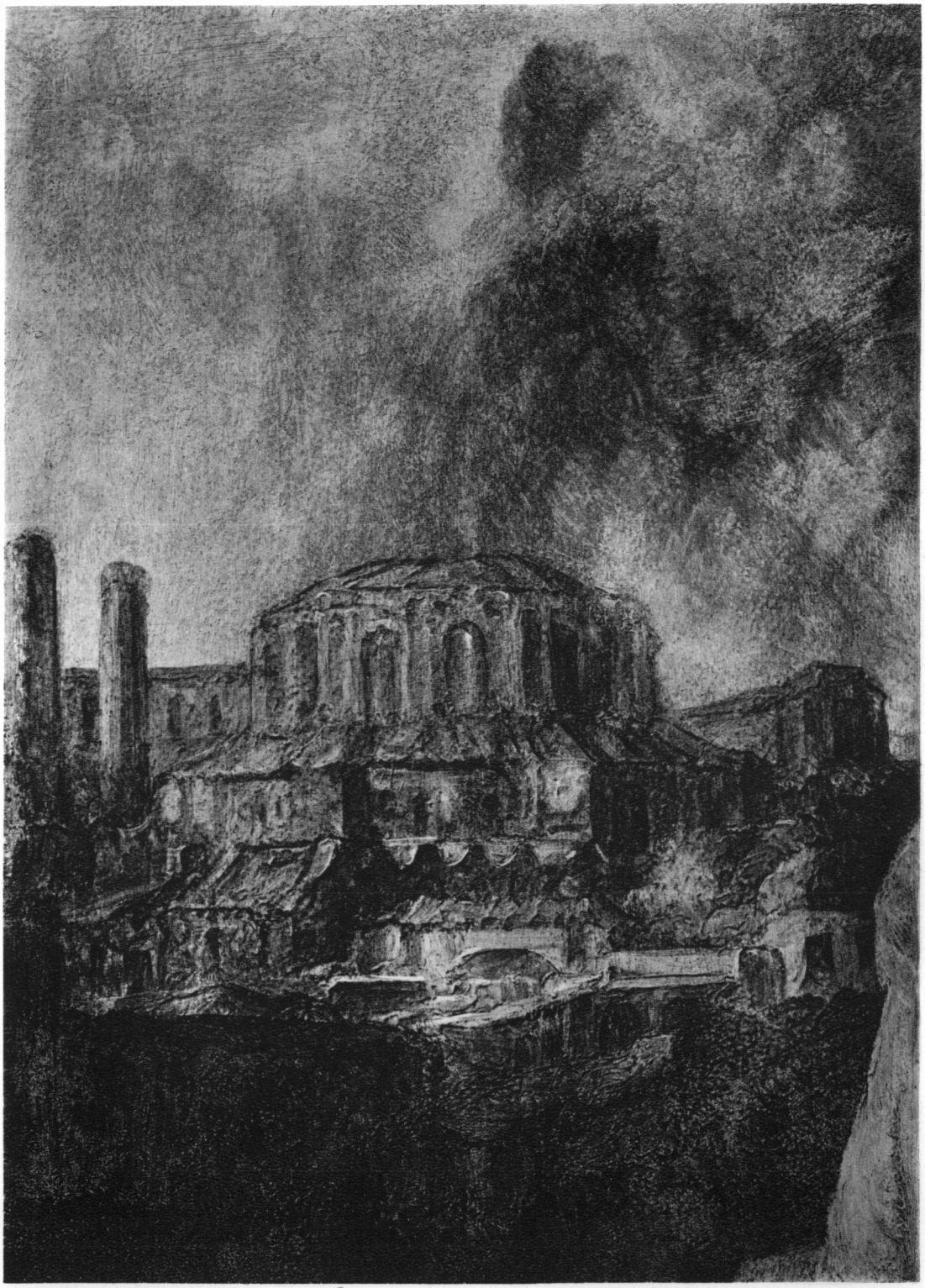
506. BATHSEBA BIJ HAAR TOILET. Leningrad, Ermitage. ⟨Paneel 41 : 31⟩

508. DE WEGZENDING VAN HAGAR. 1640. Londen, Victoria en Albert Museum. ⟨Paneel 39 : 53⟩

510. DETAIL VAN Nº. 509.

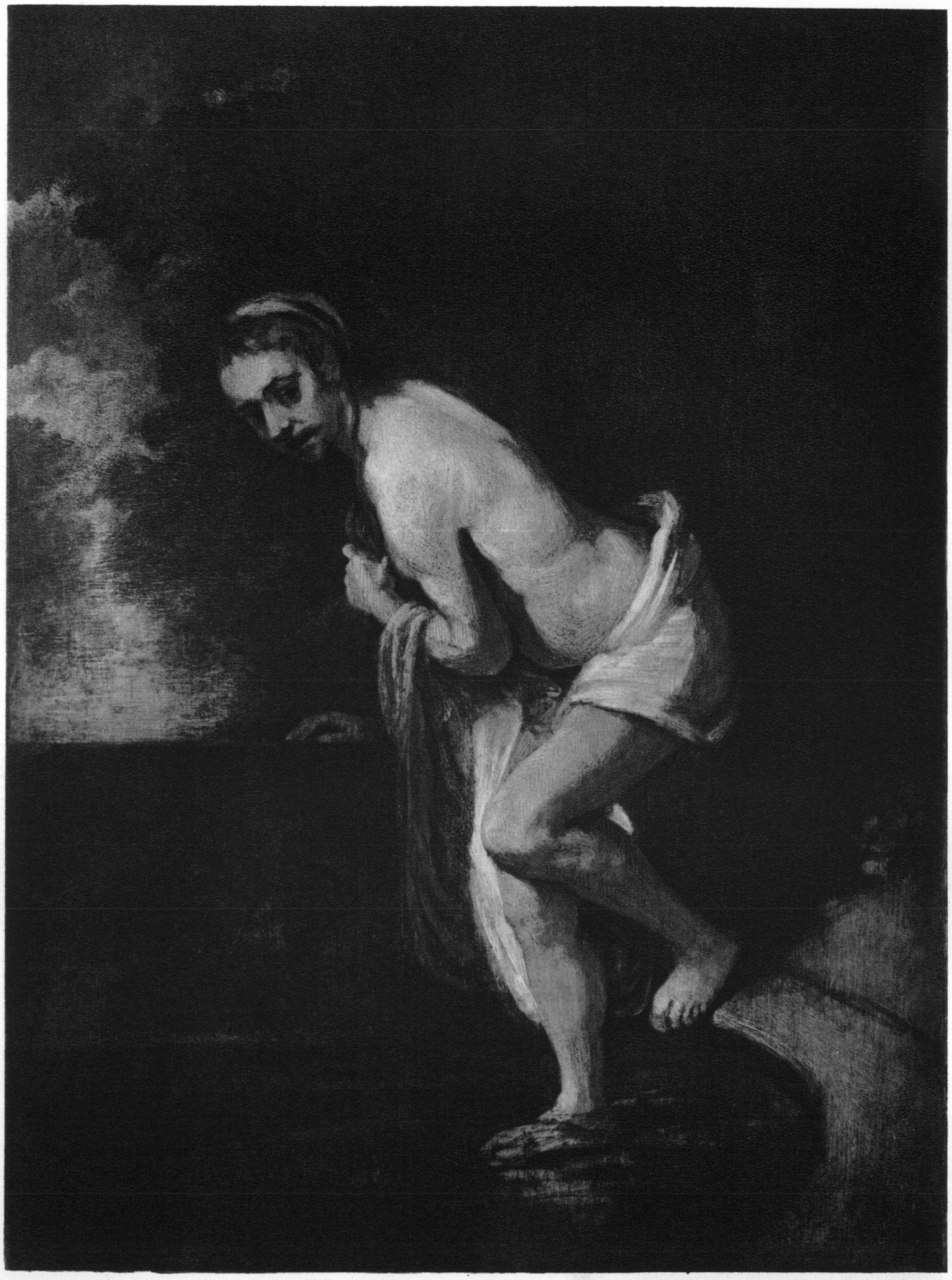
512. DETAIL VAN Nº. 511.

514. TOBIAS EN ZIJN VROUW. 1645. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 20 : 27⟩

516. SUZANNA EN DE OUDERLINGEN. 1647. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 76 : 91⟩

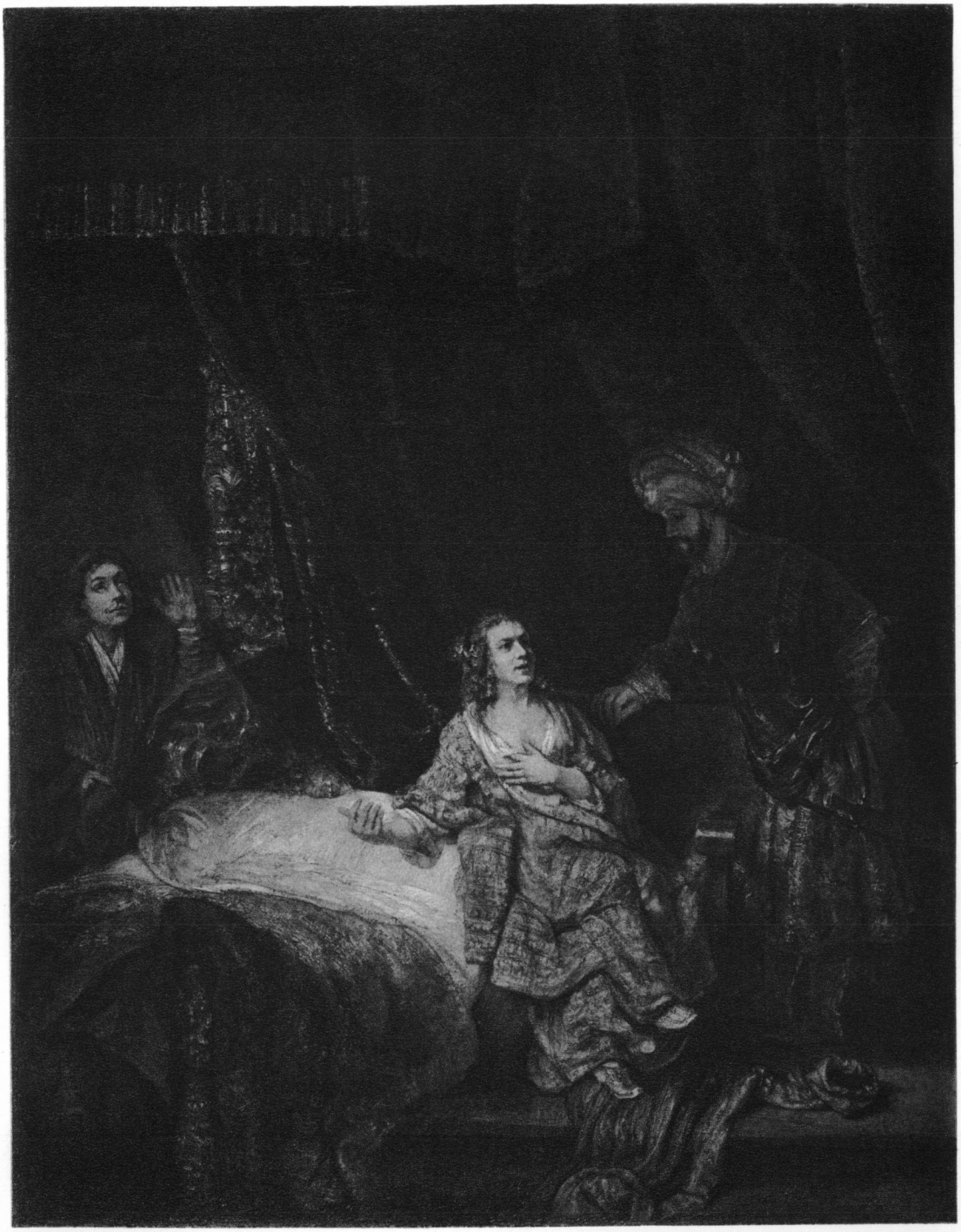
518. STUDIE VOOR „SUZANNA IN HET BAD". Parijs, Louvre. ⟨Paneel 62 : 48⟩

520. TOBIAS EN ZIJNE VROUW. 1650. Richmond, Sir Herbert Cook. ⟨Paneel 41,2 : 53,8⟩

522. MORDECHAI VOOR DE VOETEN VAN ESTHER EN AHASVERUS. Bukarest, Koning van Roemenië. ⟨Doek 235 : 190⟩

524. JOZEF DOOR POTIPHAR'S HUISVROUW BESCHULDIGD. 1655. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 110 : 87⟩

526. DAVID HARP SPELEND VOOR SAUL. Den Haag, Mauritshuis (bruikleen van A. Bredius. ⟨Doek 130,5 : 164⟩

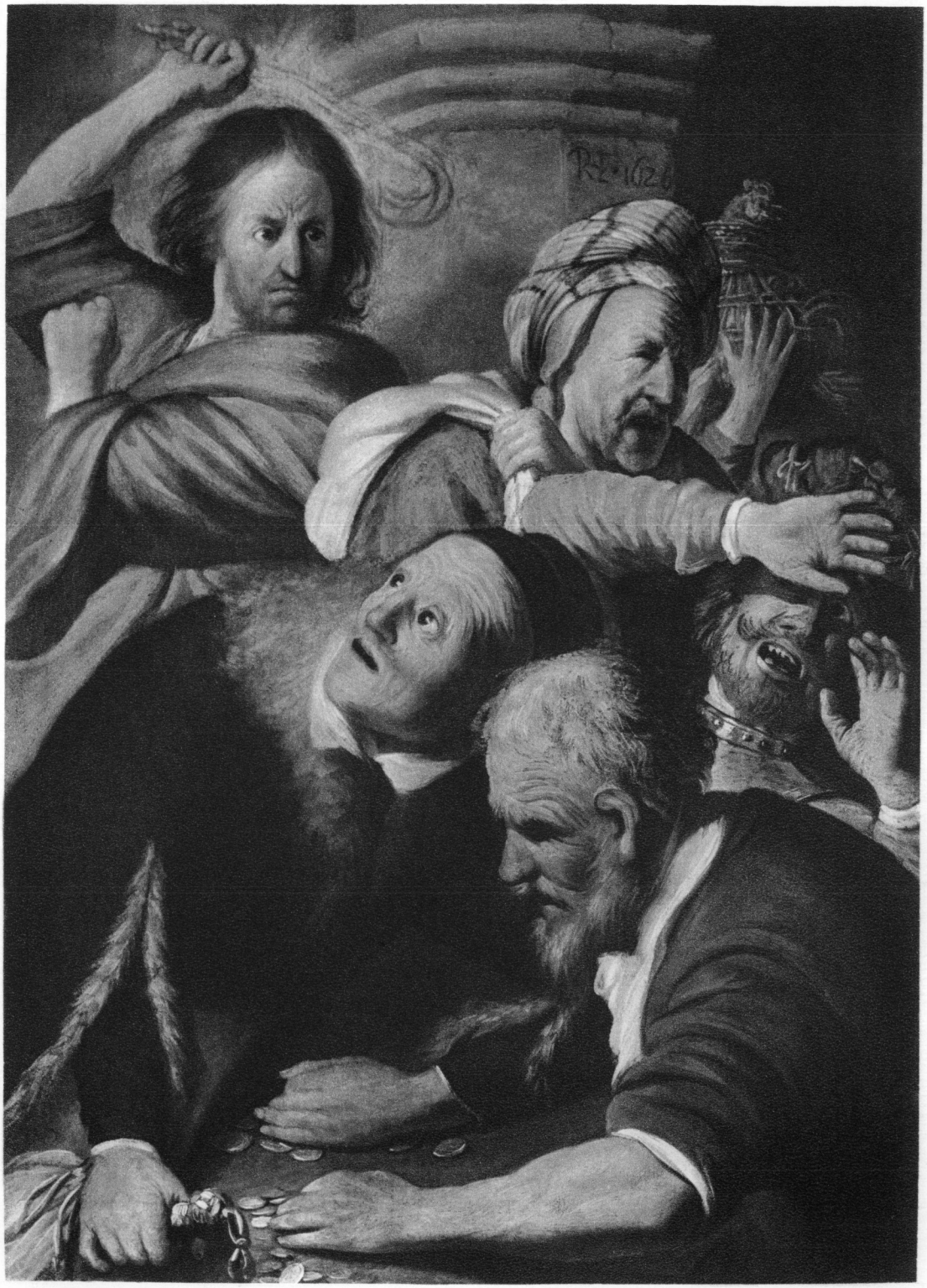

528. JACOB WORSTELT MET DEN ENGEL. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 137 : 116⟩

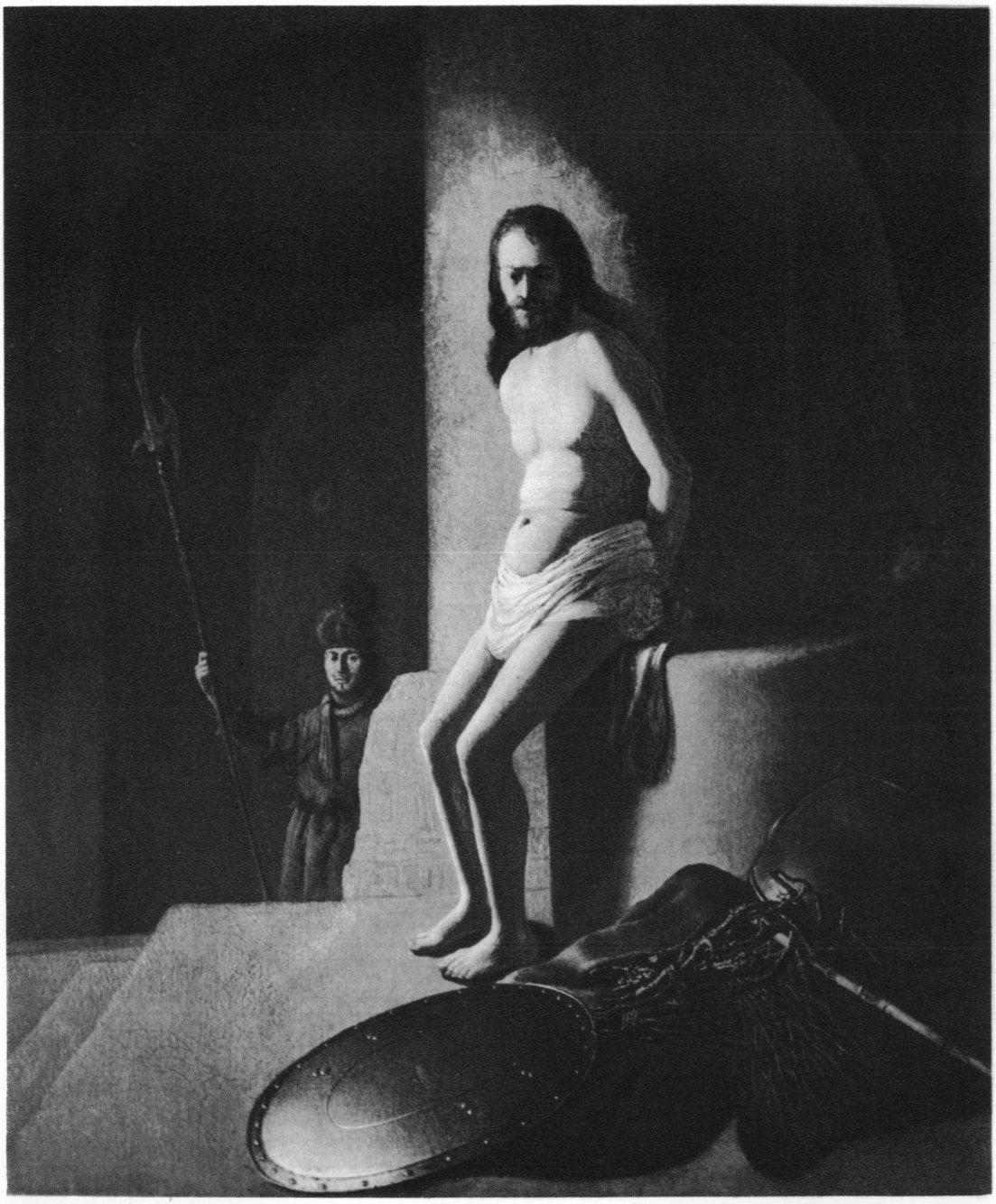

530. AHASVERUS EN HAMAN AAN DEN MAALTIJD BIJ ESTHER. 1660. Voorheen Moskou, Museum Rumjanzoff. ⟨Doek 71,5 : 93⟩

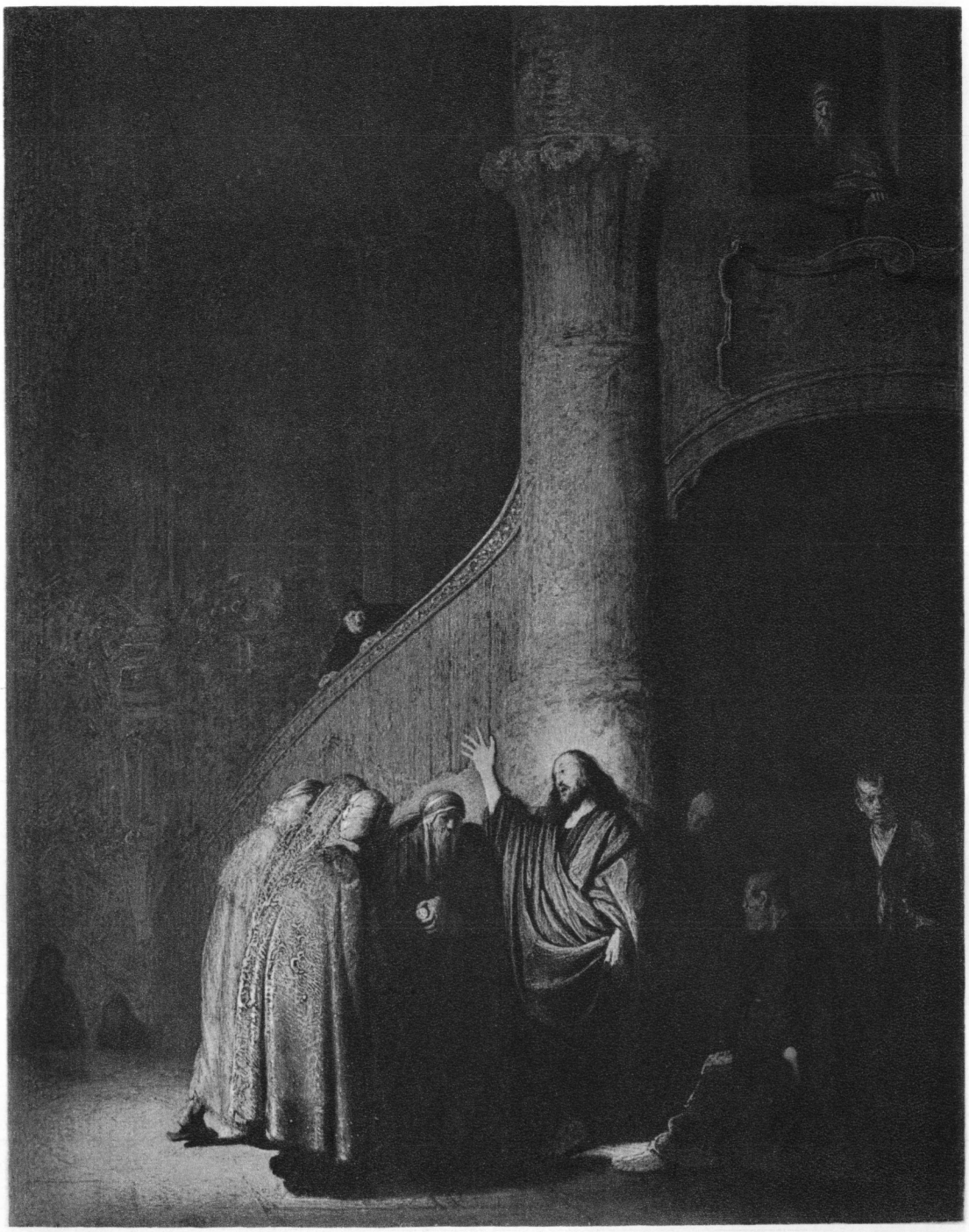
NIEUW TESTAMENT

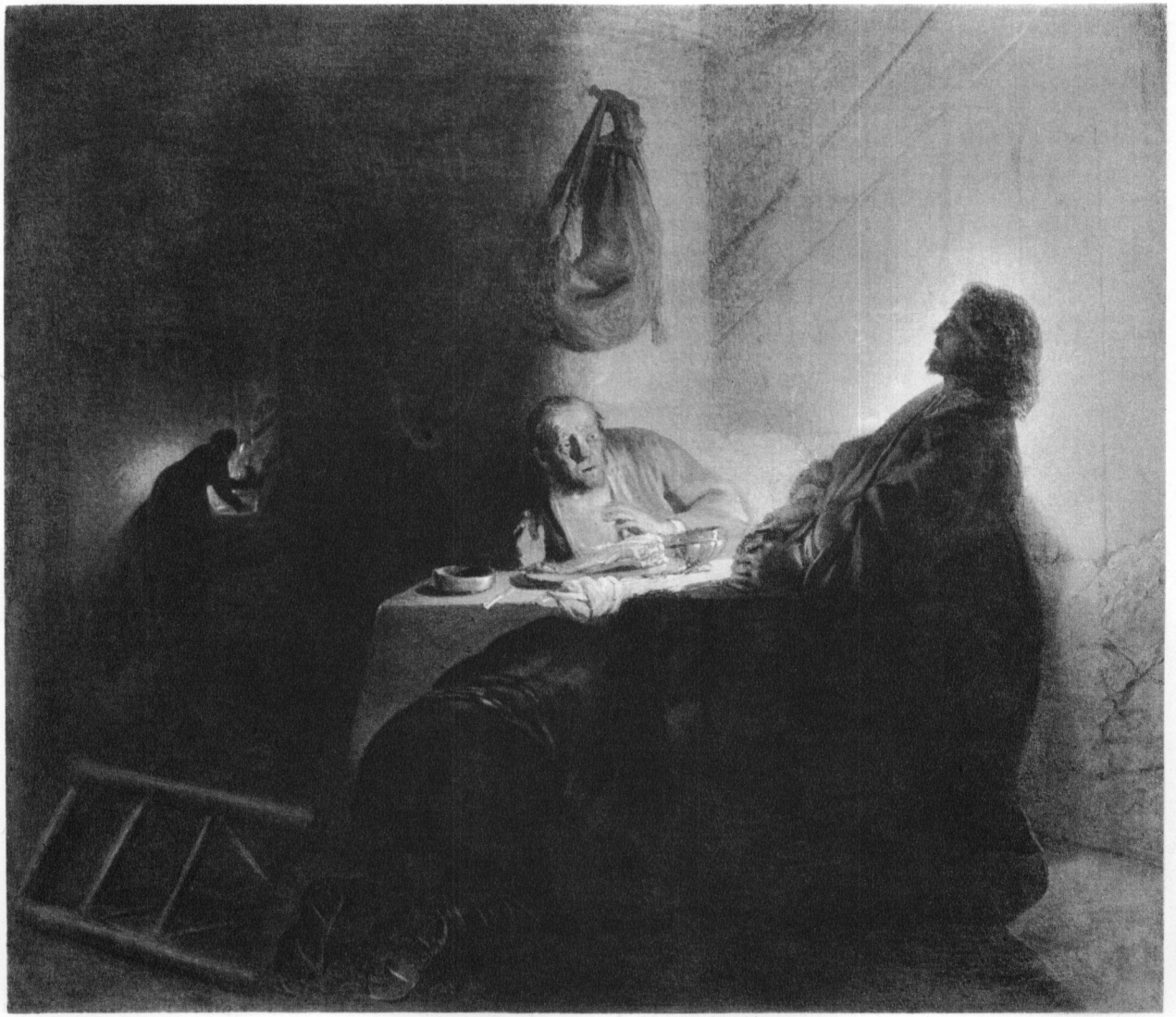
532. JEZUS VERJAAGD DE WISSELAARS UIT DEN TEMPEL. 1626. Amsterdam, J. Goudstikker. ⟨Paneel 43,2 : 32,1⟩

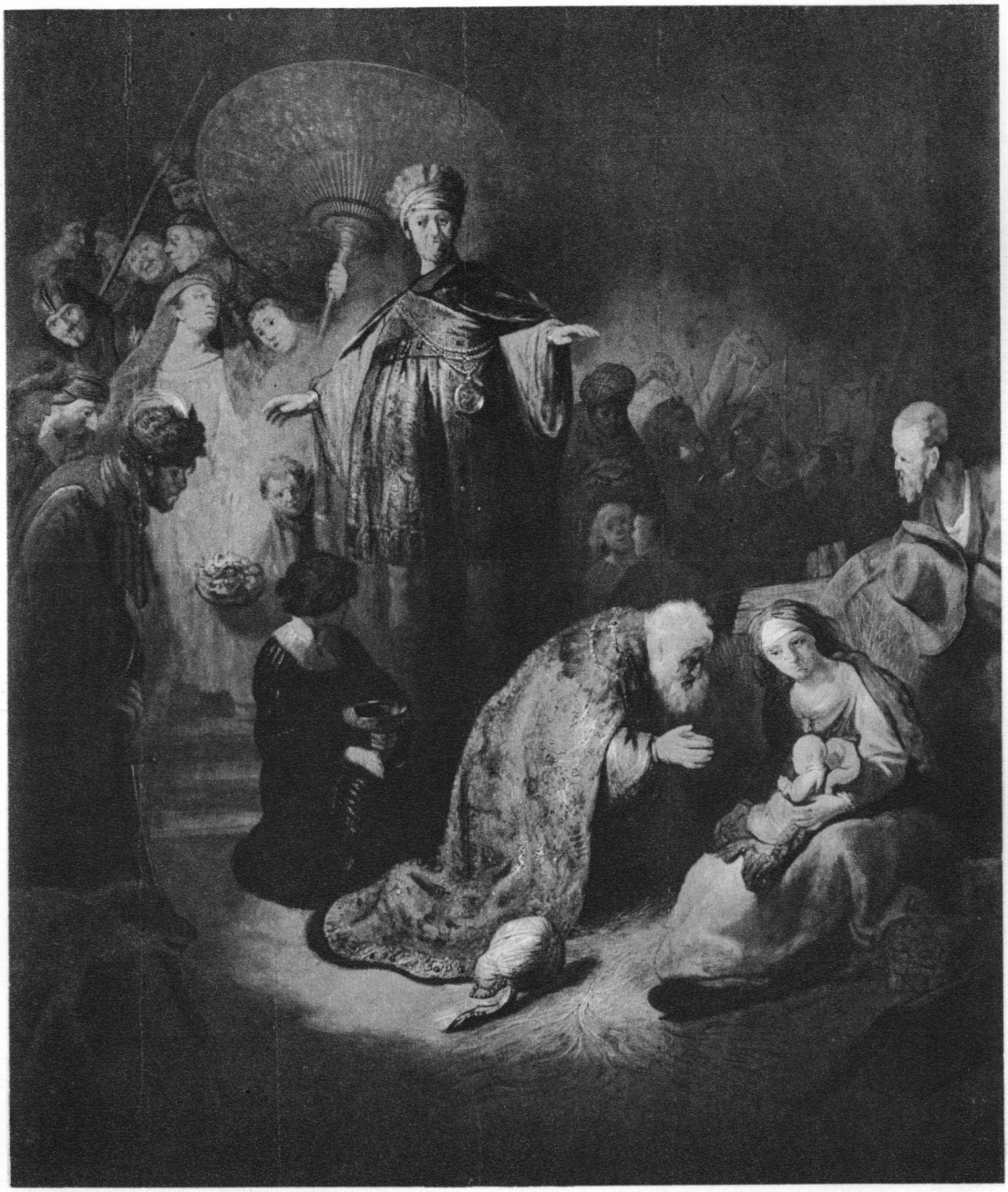
534. CHRISTUS AAN DE GEESELPAAL. Den Haag, K. W. Bachstitz. ⟨Doek 74,5 : 63,5⟩

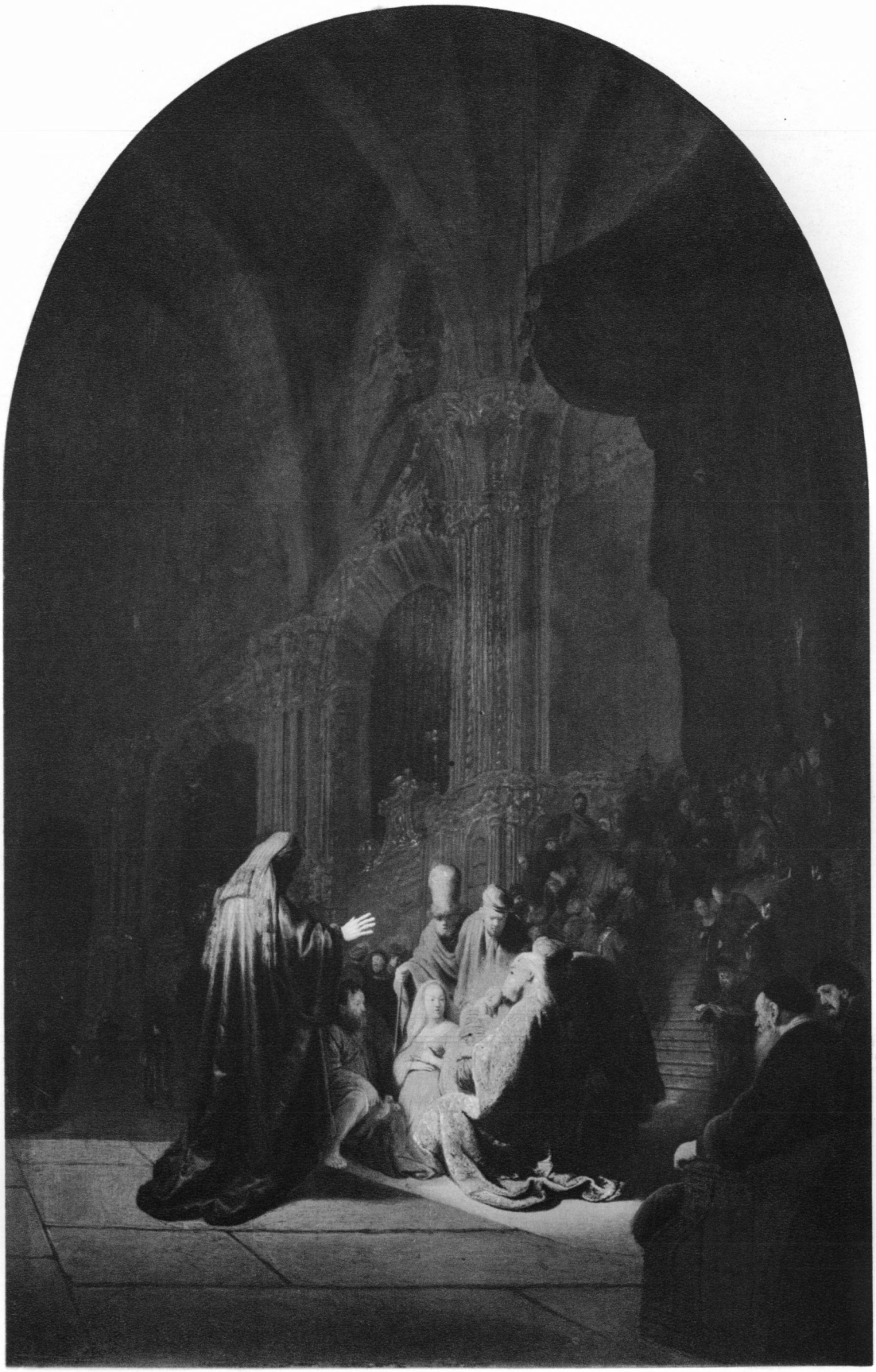
536. DE CIJNSPENNING. 1629. Londen, Lady Beit. ⟨Paneel 41 : 33⟩

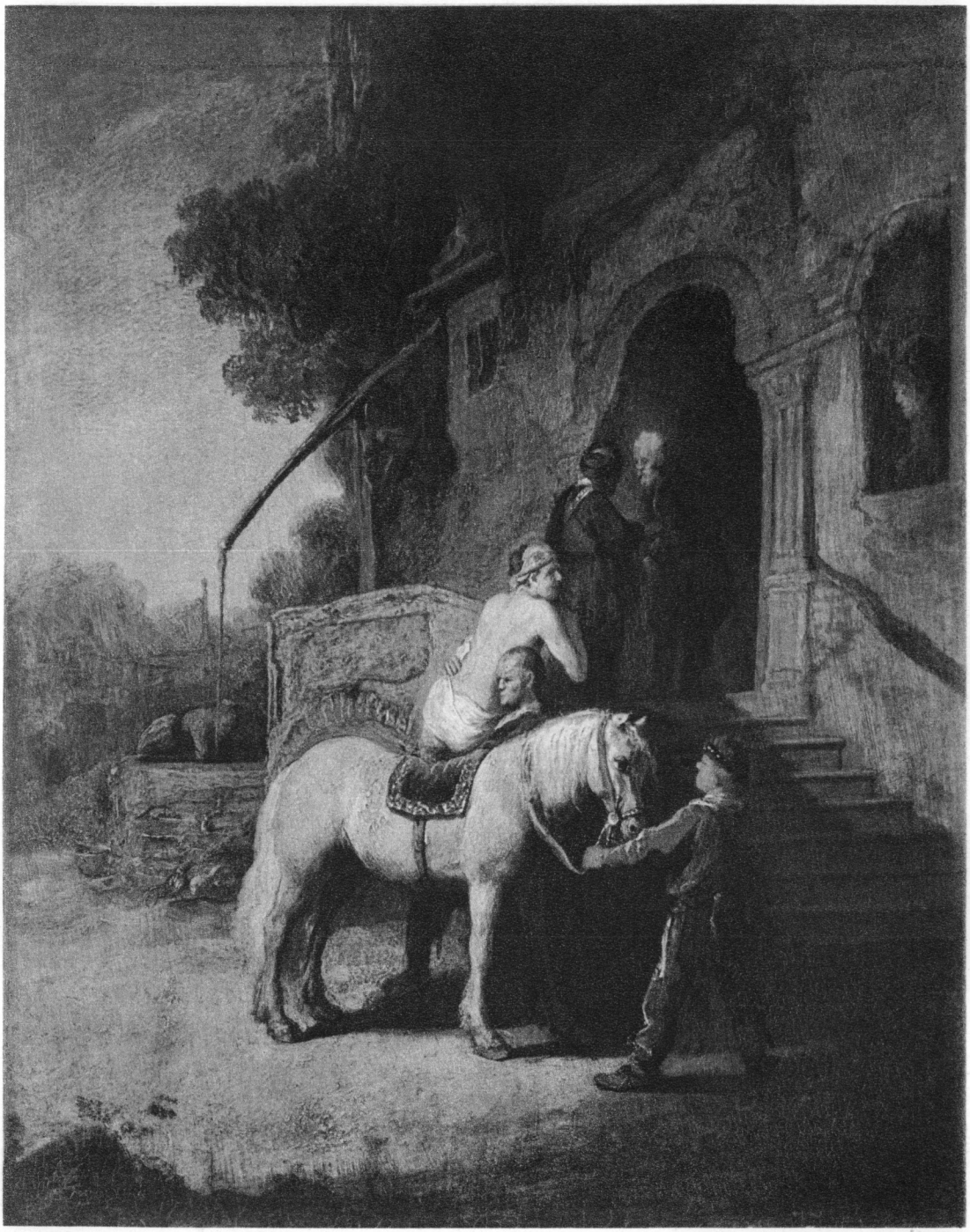
539. DE EMMAUSGANGERS. Parijs, Museum Jacquemart-André. ⟨Papier op paneel 37 : 41⟩

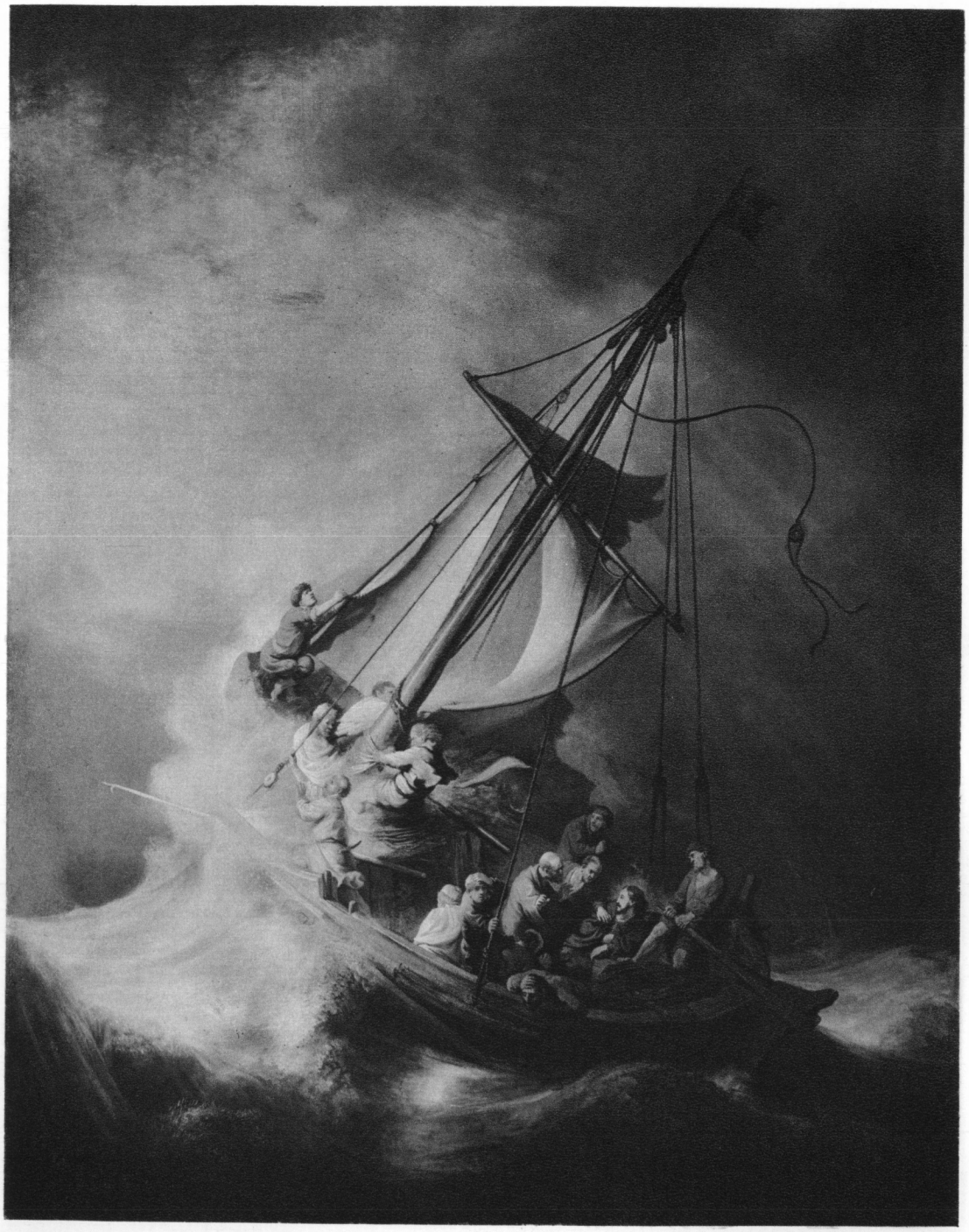
541. DE AANBIDDING DER WIJZEN. Gothenburg, Museum. ⟨Paneel 75 : 65⟩

543. SIMEON IN DEN TEMPEL. 1631. Den Haag, Mauritshuis. ⟨Paneel 61 : 48⟩

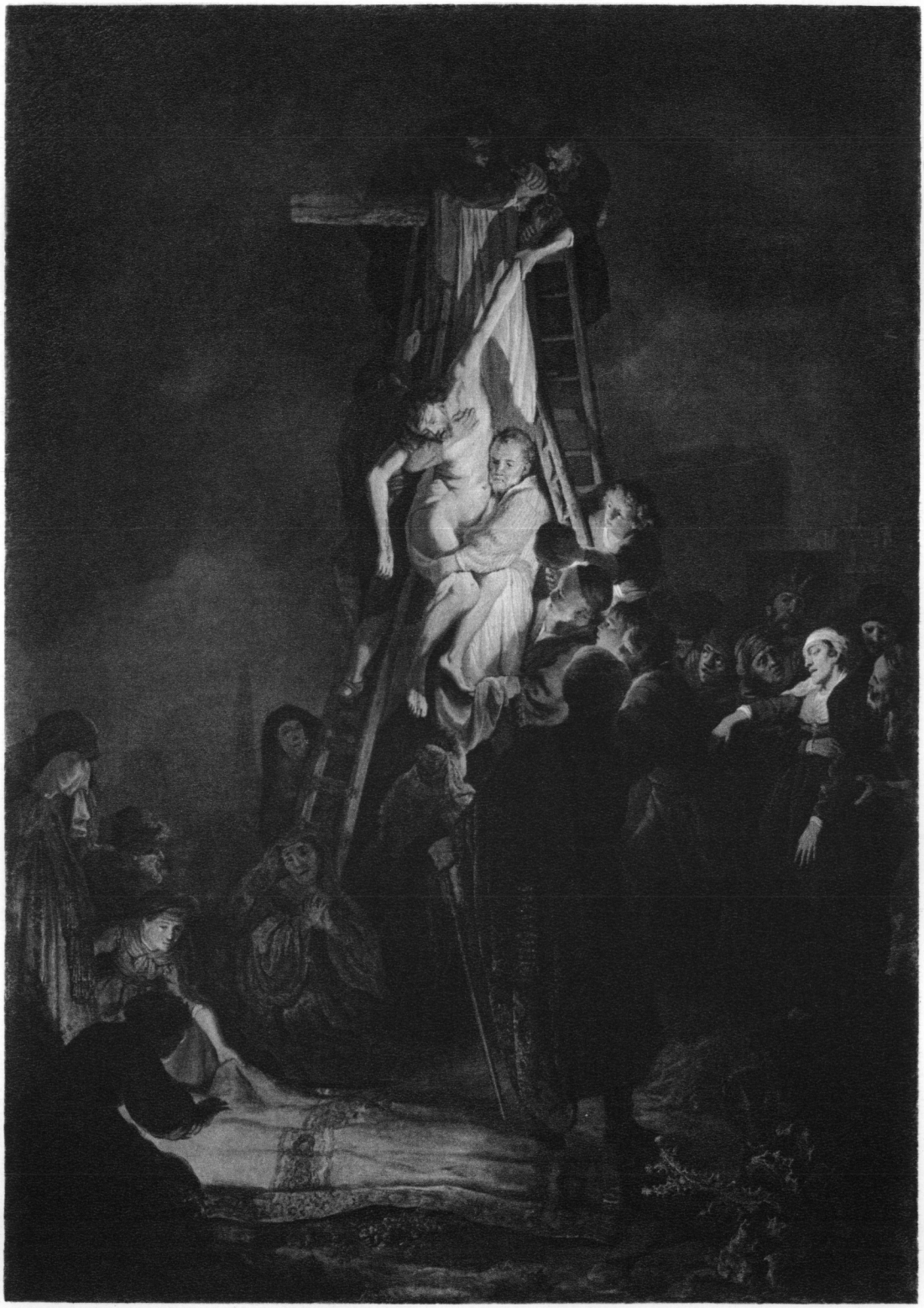
545. DE BARMHARTIGE SAMARITAAN. Londen, Wallace Collectie. ⟨Paneel 27,5 : 21⟩

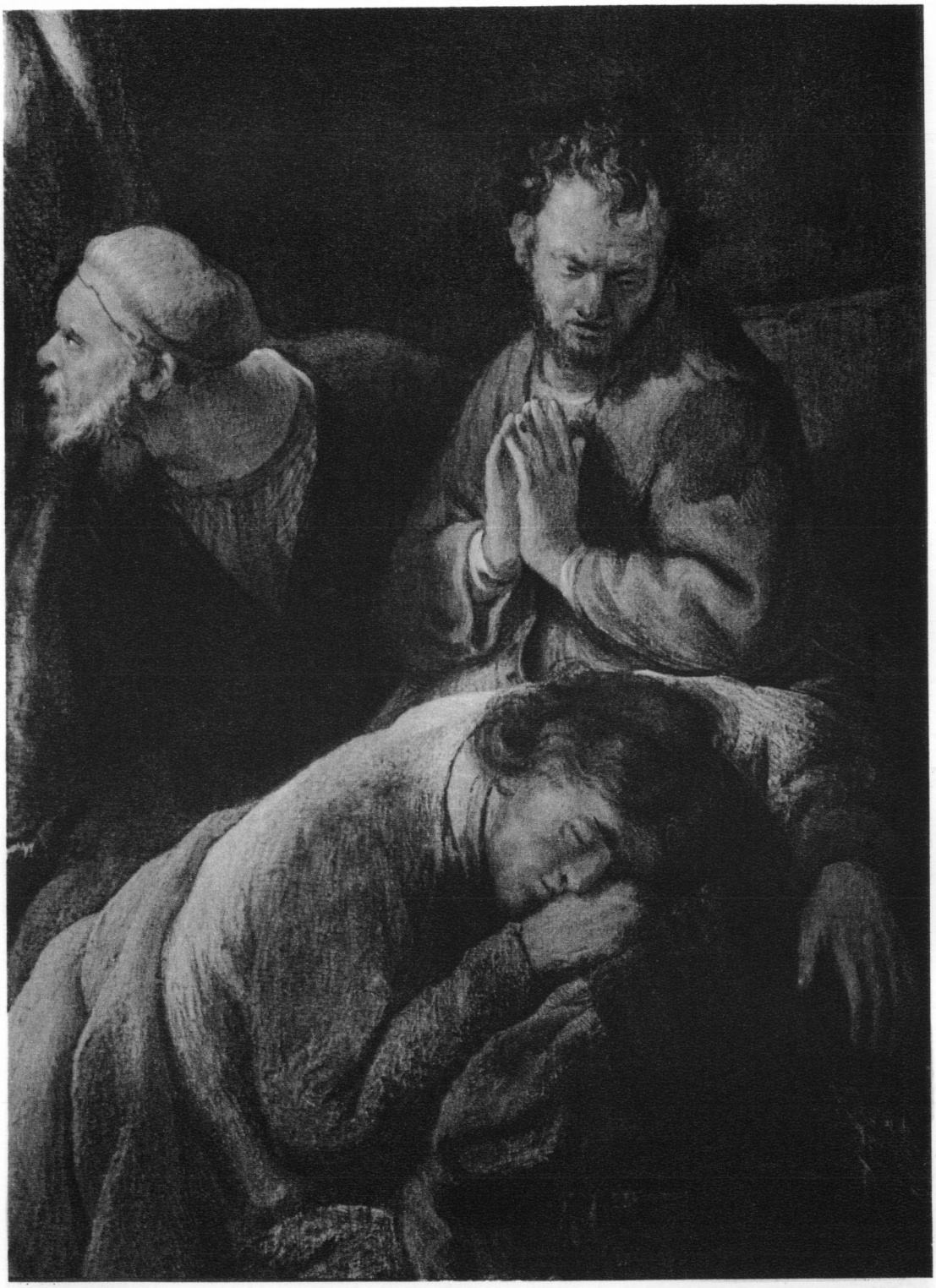
547. CHRISTUS IN DEN STORM. 1633. Boston, Isabella Stewart Gardner Museum. ⟨Doek 159,5 : 127,5⟩

549. DETAIL VAN Nº. 548. (Zelfportret van Rembrandt.)

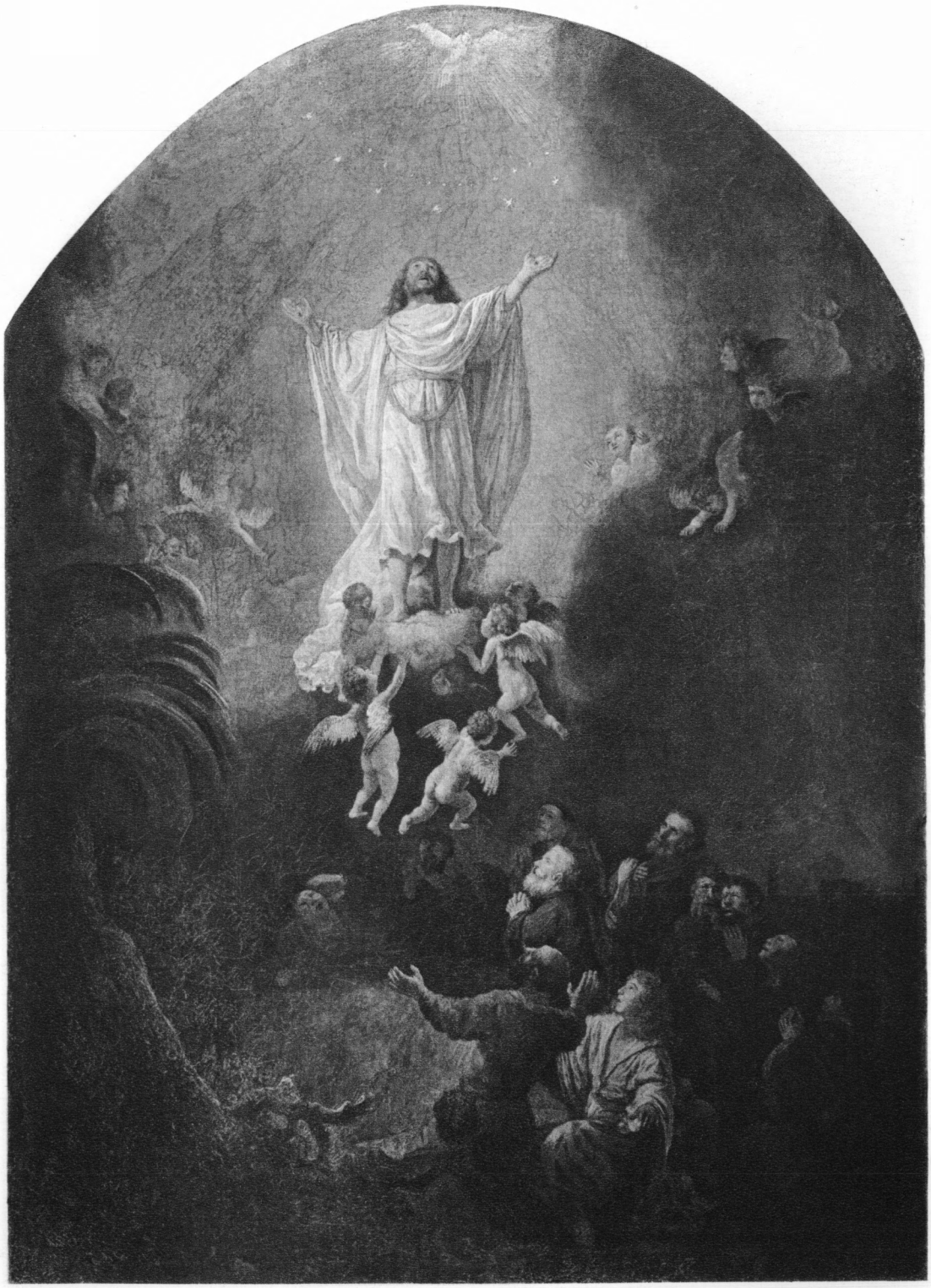
551. DE AFNEMING VAN HET KRUIS. 1634. Leningrad, Ermitage. ⟨Doek 158 : 117⟩

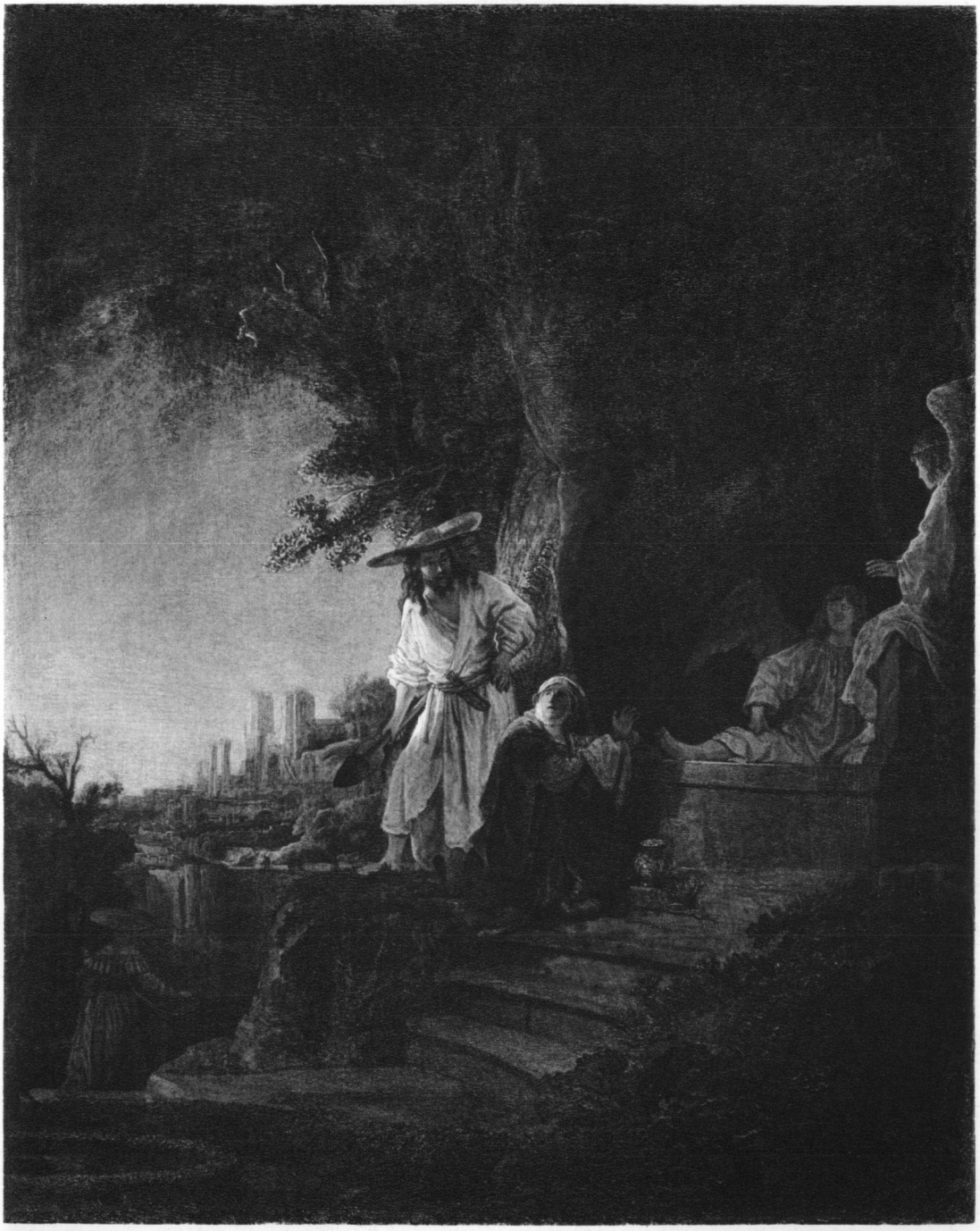
553. DETAIL VAN Nº. 552.

555. JOHANNES DE DOOPER PREDIKEND. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Doek 62 : 80⟩

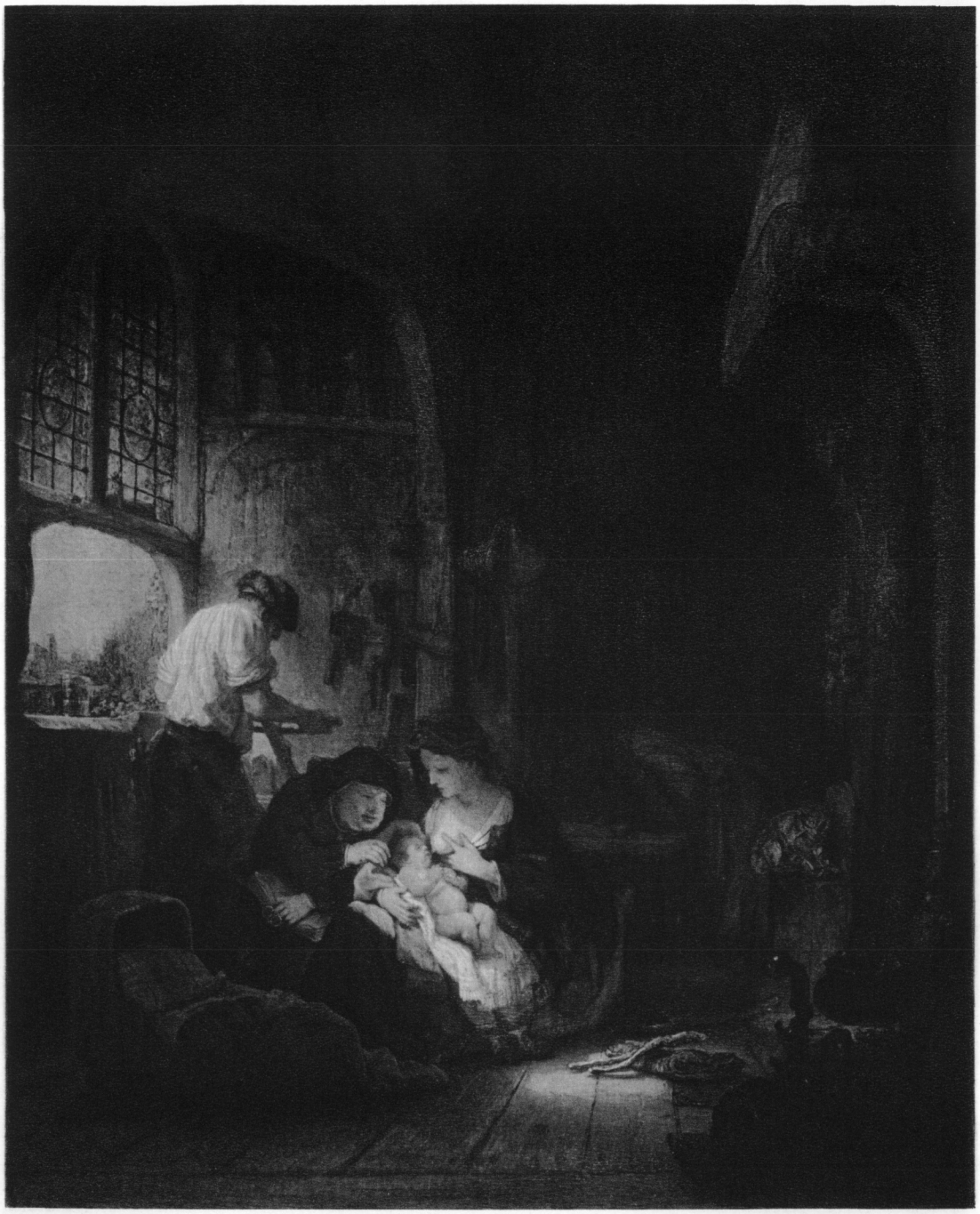
557. DE HEMELVAART VAN CHRISTUS. 1636. München, Oude Pinakotheek. ⟨Doek 93 : 68⟩

559. CHRISTUS ALS HOVENIER. 1638. Londen, Buckingham Paleis. ⟨Paneel 58,5 : 48,5⟩

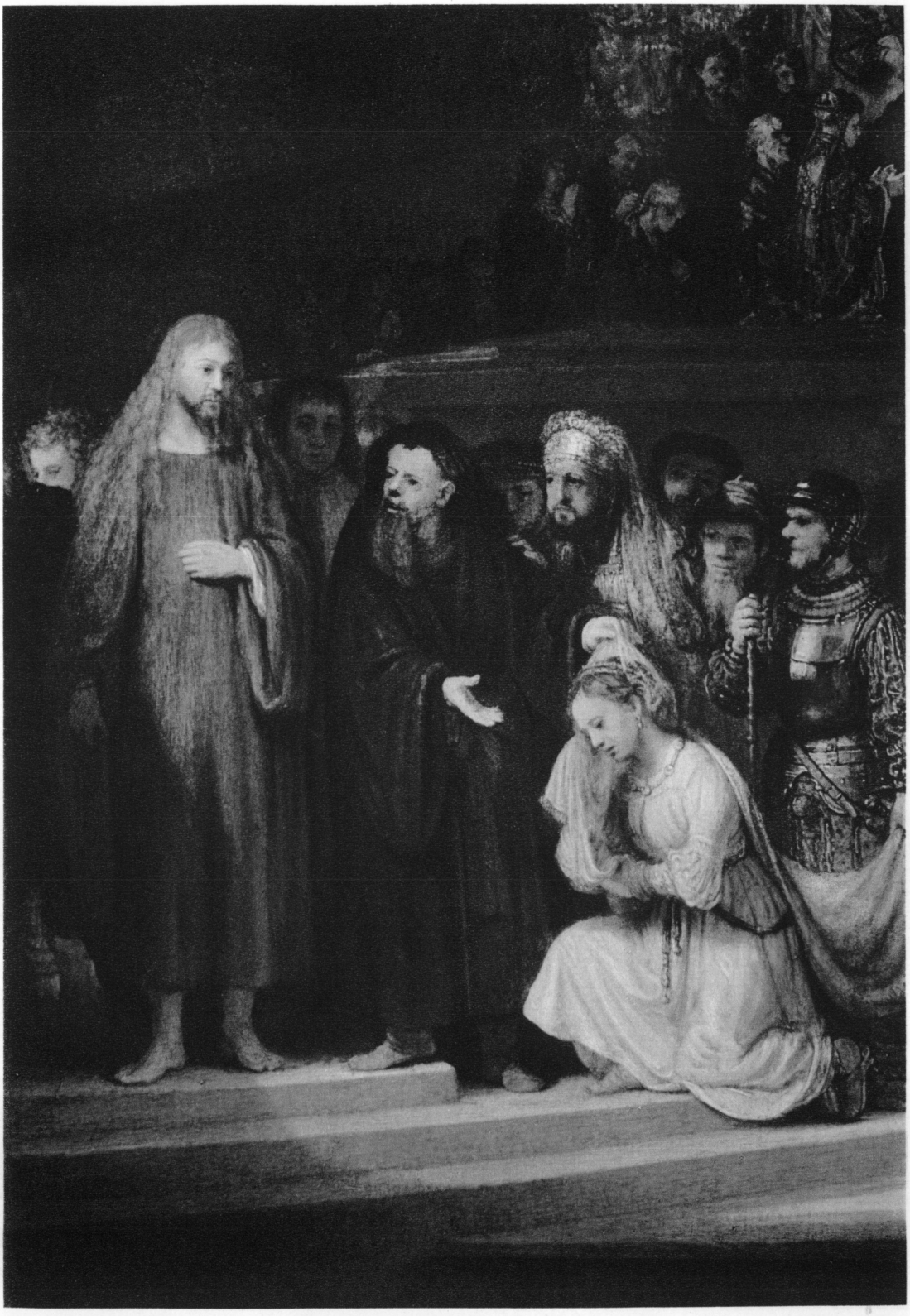
561. DE OPSTANDING. 1639. München, Oude Pinakotheek. ⟨Doek 93 : 69⟩

563. DE HEILIGE FAMILIE. 1640. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 41 : 34⟩

565. DE BEWEENING VAN CHRISTUS ONDER HET KRUIS. Londen, National Gallery. ⟨Doek op paneel 32,5 : 27,5⟩

567. DETAIL VAN Nº. 566.

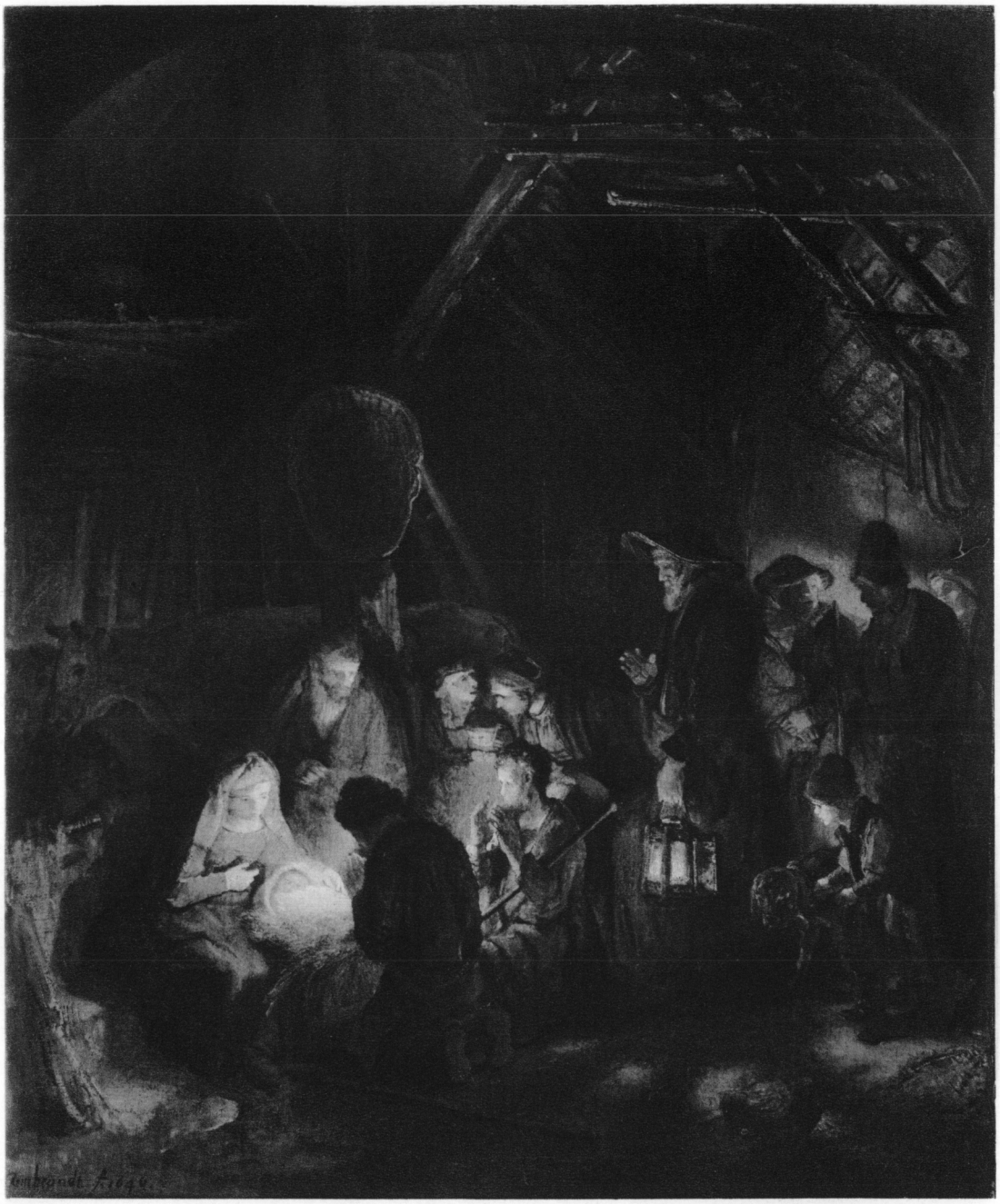
569. DE DROOM VAN JOZEF IN DEN STAL TE BETHLEHEM. 1645. Berlijn, Keizer Friedrich Museum. ⟨Paneel 20 : 27⟩

571. DETAIL VAN Nº. 570.

573. DETAIL VAN Nº. 572.

575. DE AANBIDDING DER HERDERS. 1646. Londen, National Gallery. ⟨Doek 63 : 55,5⟩

577. TIMOTHEUS EN ZIJN GROOTMOEDER. 1648. Londen, Earl of Ellesmere. ⟨Paneel 40,5 : 31,7⟩

579. CHRISTUS TE EMMAUS. 1648. Kopenhagen, Statens Museum. ⟨Doek 87,5 : 111⟩

581. DE BARMHARTIGE SAMARITAAN. 1648. Parijs, Louvre. ⟨Doek 114 : 135⟩

583. CHRISTUS VERSCHIJNT AAN MARIA MAGDALENA. 1651. Brunswijk, Hertog Anton Ulrich Museum. ⟨Doek 65 : 79⟩

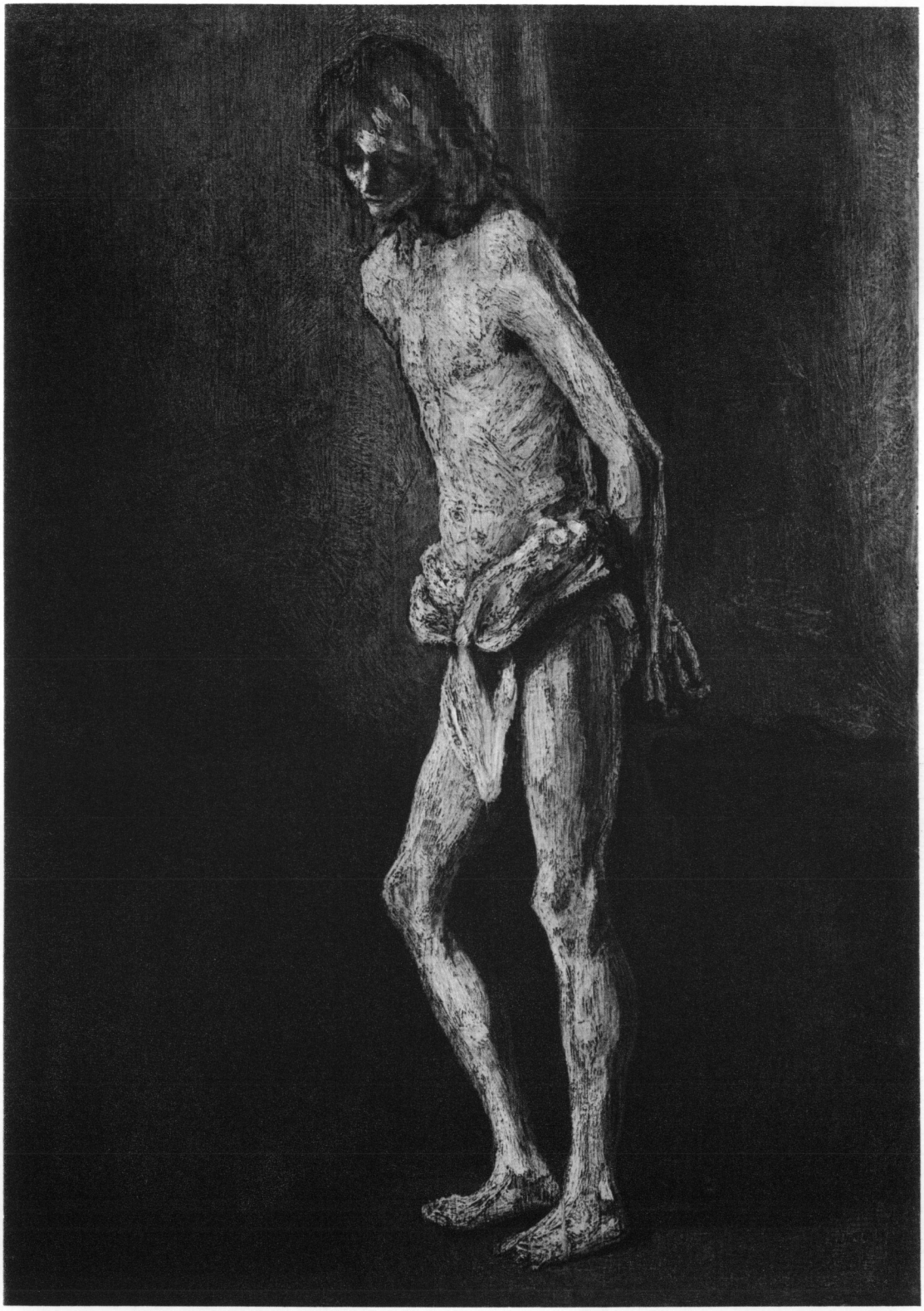
585. DETAIL VAN Nº. 584.

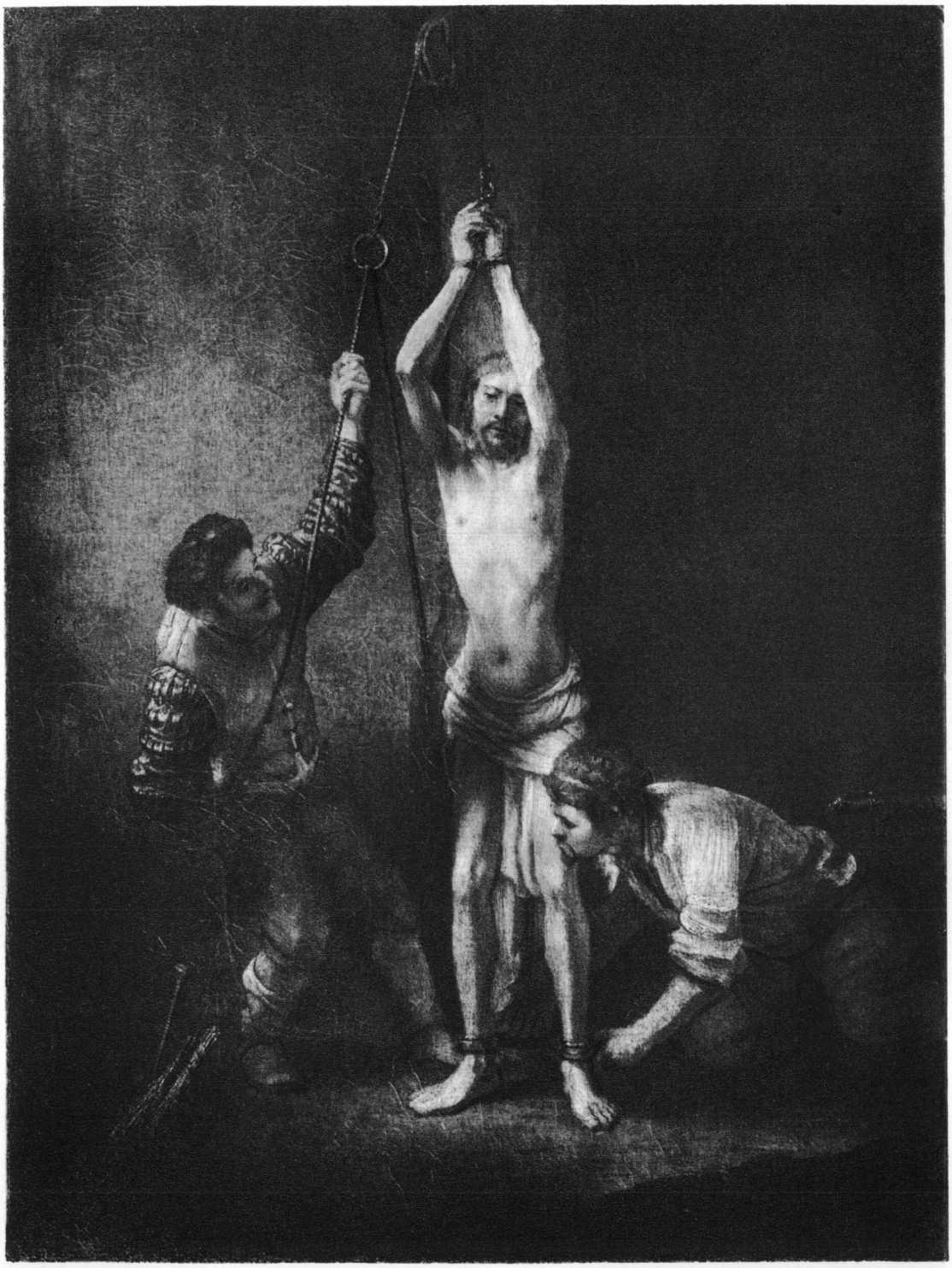
587. DETAIL VAN Nº. 586.

589. CHRISTUS EN DE SAMARITAANSCHE VROUW BIJ DEN PUT. 1655. New York, William R. Timken. ⟨Paneel 61,5 : 49,5⟩

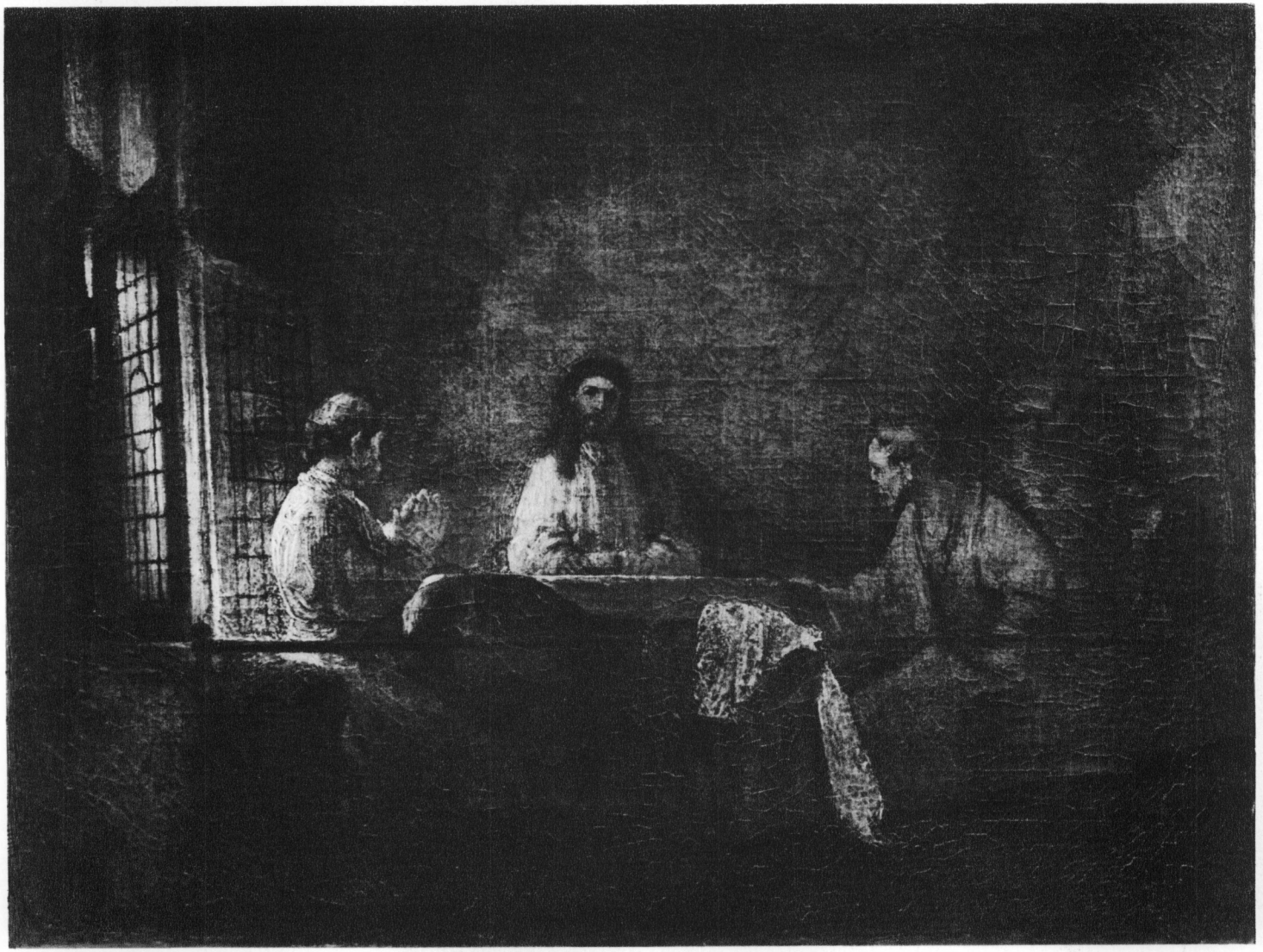
591. CHRISTUS AAN DEN GEESELPAAL. Keulen, Museum (von Carstanjen stichting). ⟨Paneel 33 : 28⟩

593. CHRISTUS AAN DEN GEESELPAAL. 1658. Darmstadt, Hessisches Landesmuseum. ⟨Doek 93 : 72⟩

595. PILATUS WASCHT ZIJN HANDEN. New York, Metropolitan Museum. ⟨Doek 129 : 165⟩

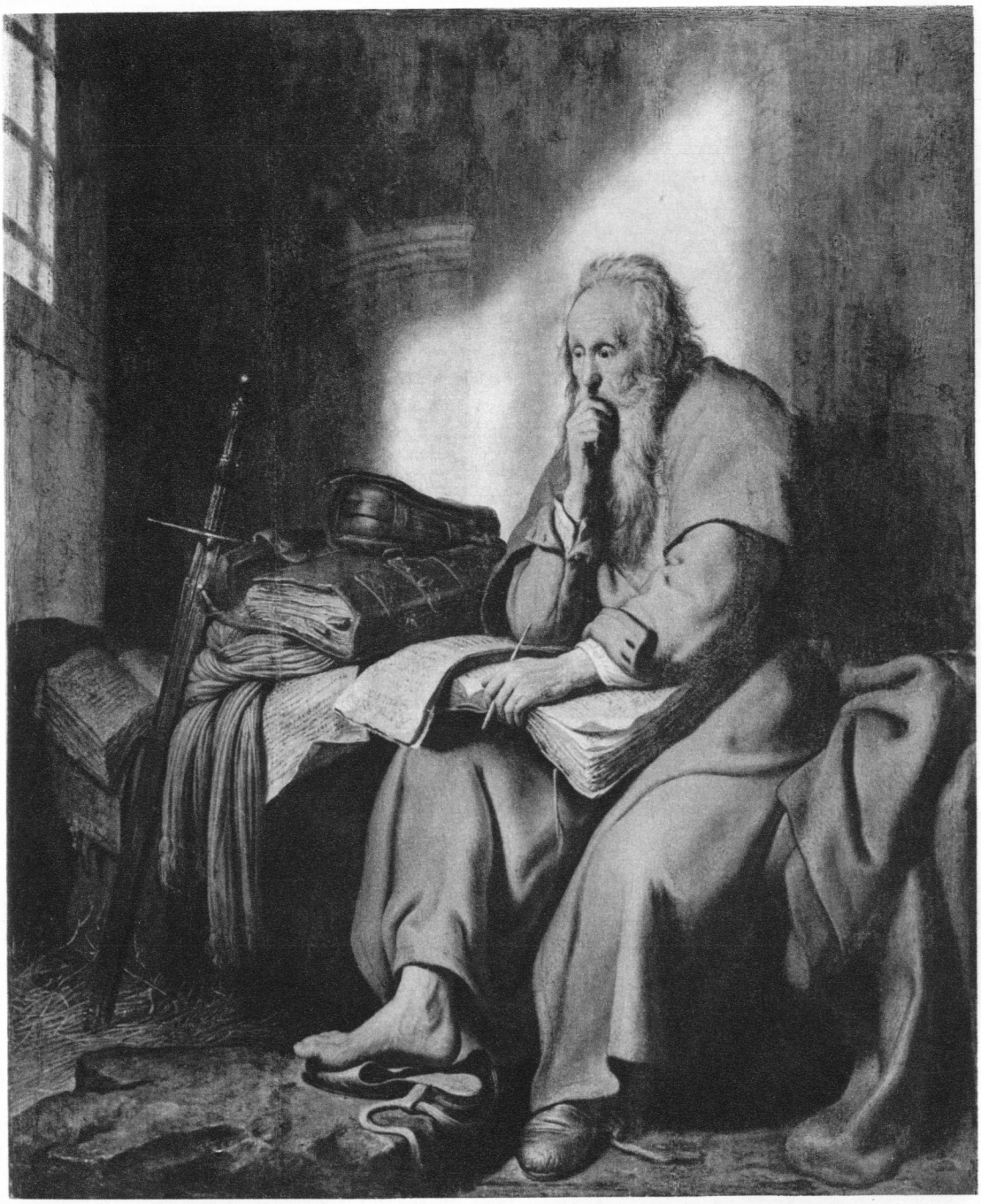

597. CHRISTUS TE EMMAUS. Parijs, Louvre. ⟨Doek 48 : 64⟩

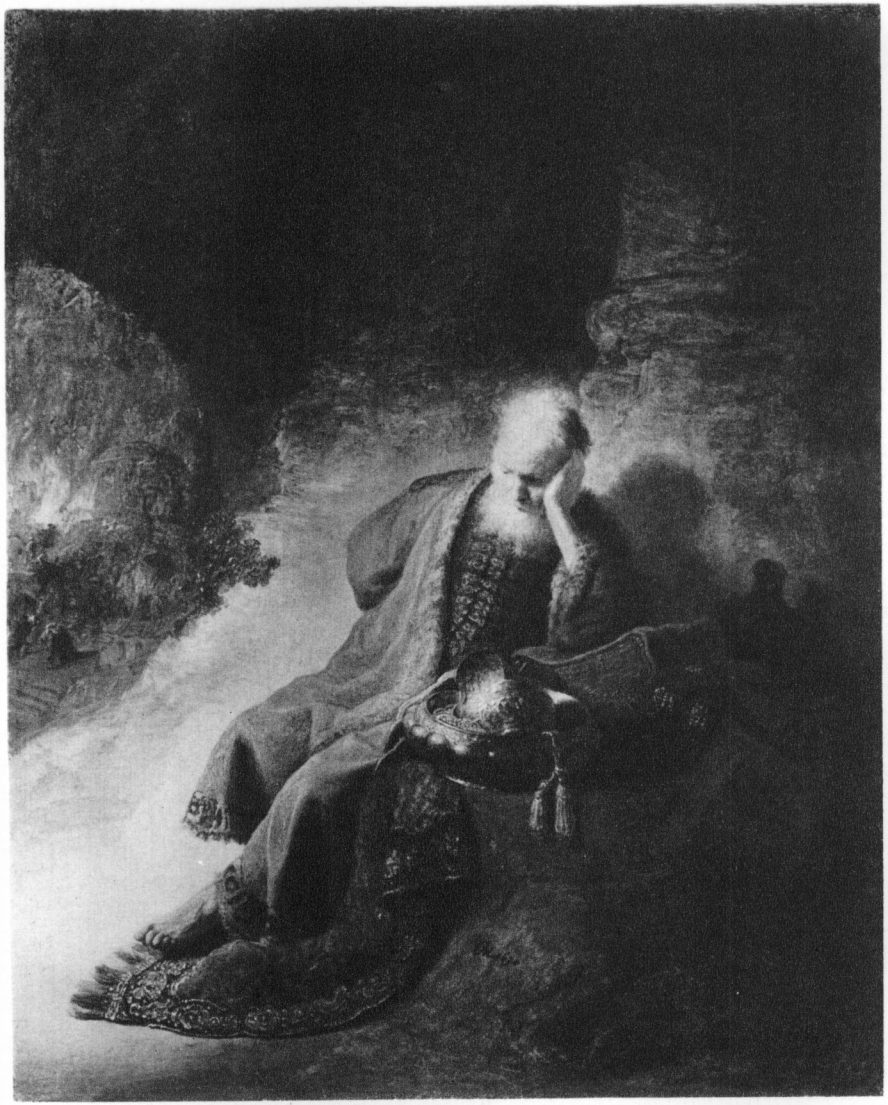

599. DETAIL VAN Nº. 598.

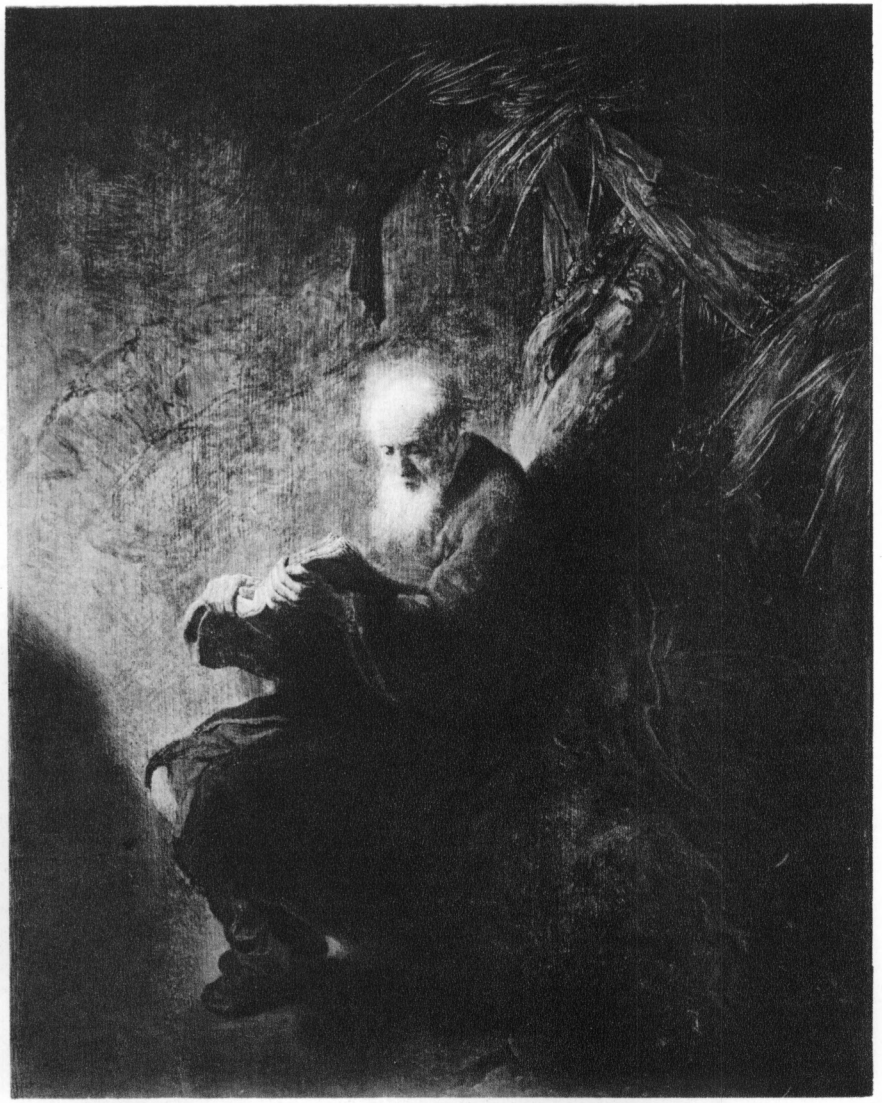
BIJBELSCHE PERSONEN

601. DE APOSTEL PAULUS IN DE GEVANGENIS. 1627. Stuttgart, Staatsgalerij. ⟨Paneel 72,8 : 60,3⟩

604. DE PROFEET JEREMIA TREURENDE OVER DE VERWOESTING VAN JERUSALEM.
1630. Stockholm, H. Rasch. ⟨Paneel 58 : 46⟩

605. LEZENDE HERMIET. 1630. Parijs, Louvre. ⟨Paneel 59 : 46⟩

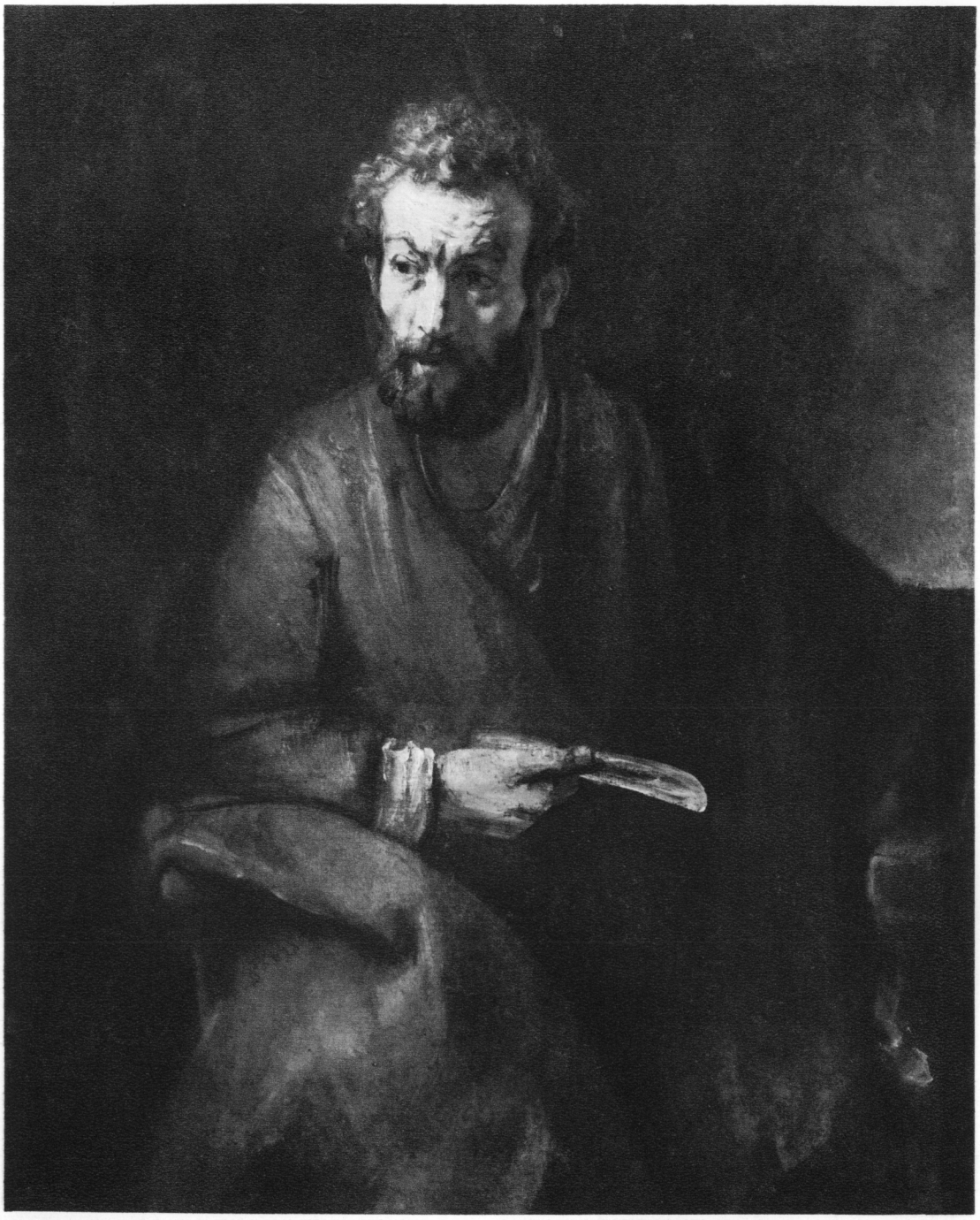
608. JOHANNES DE DOOPER. 1632. Los Angeles, W. R. Hearst. ⟨Paneel 64 : 48⟩

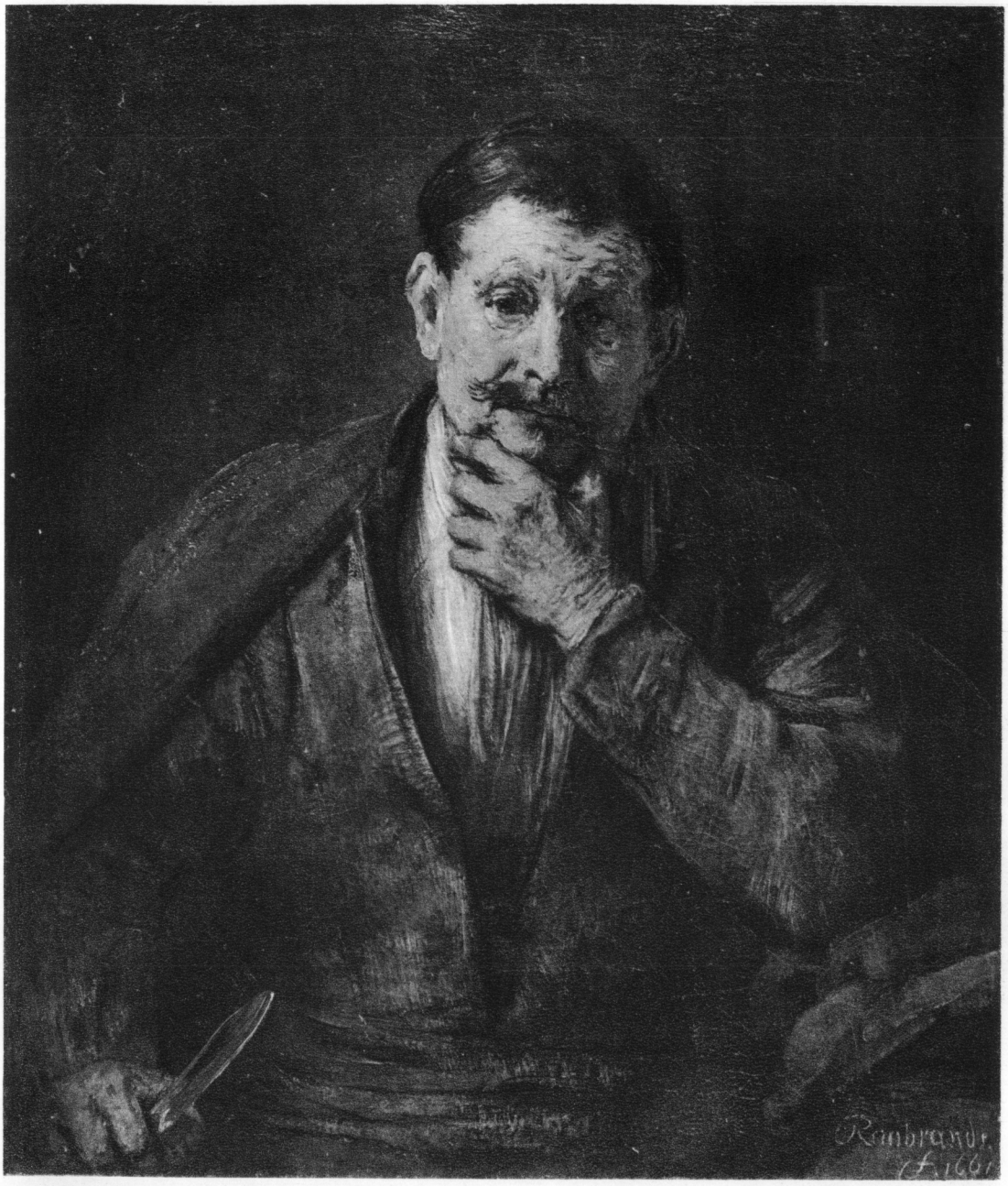
609. DE APOSTEL PETRUS. 1632. Stockholm, National Museum. ⟨Doek 72 : 54⟩

611. KONING DAVID. 1651. New York, Albert Keller. ⟨Paneel 30 : 26⟩

613. DE APOSTEL BARTHOLOMEUS. 1657. New York, Henry Goldman. ⟨Doek 126,5 : 100,5⟩

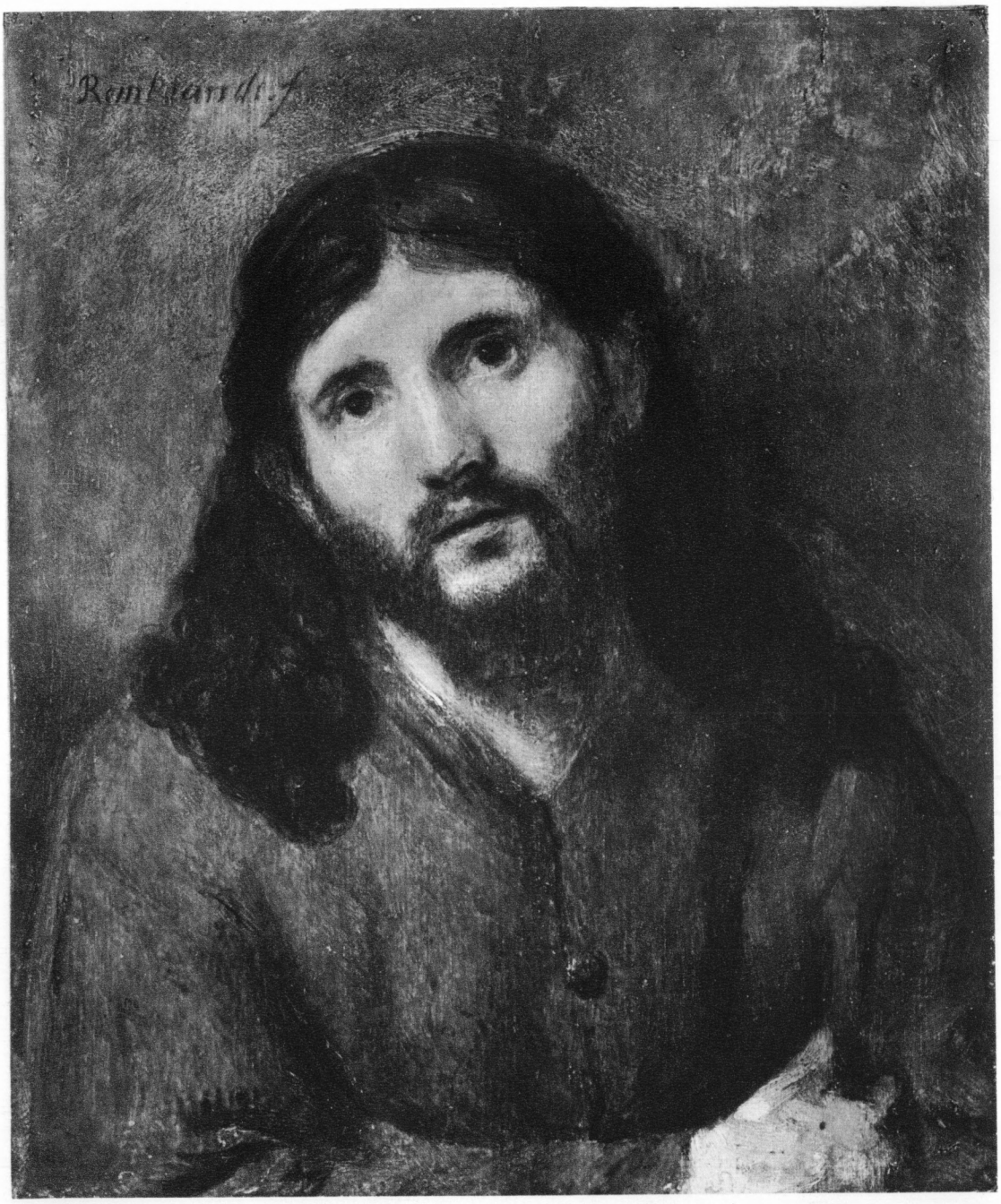
615. DE APOSTEL BARTHOLOMEUS. 1661. Downton Castle, A. R. Boughton Knight. ⟨Doek 87 : 74⟩

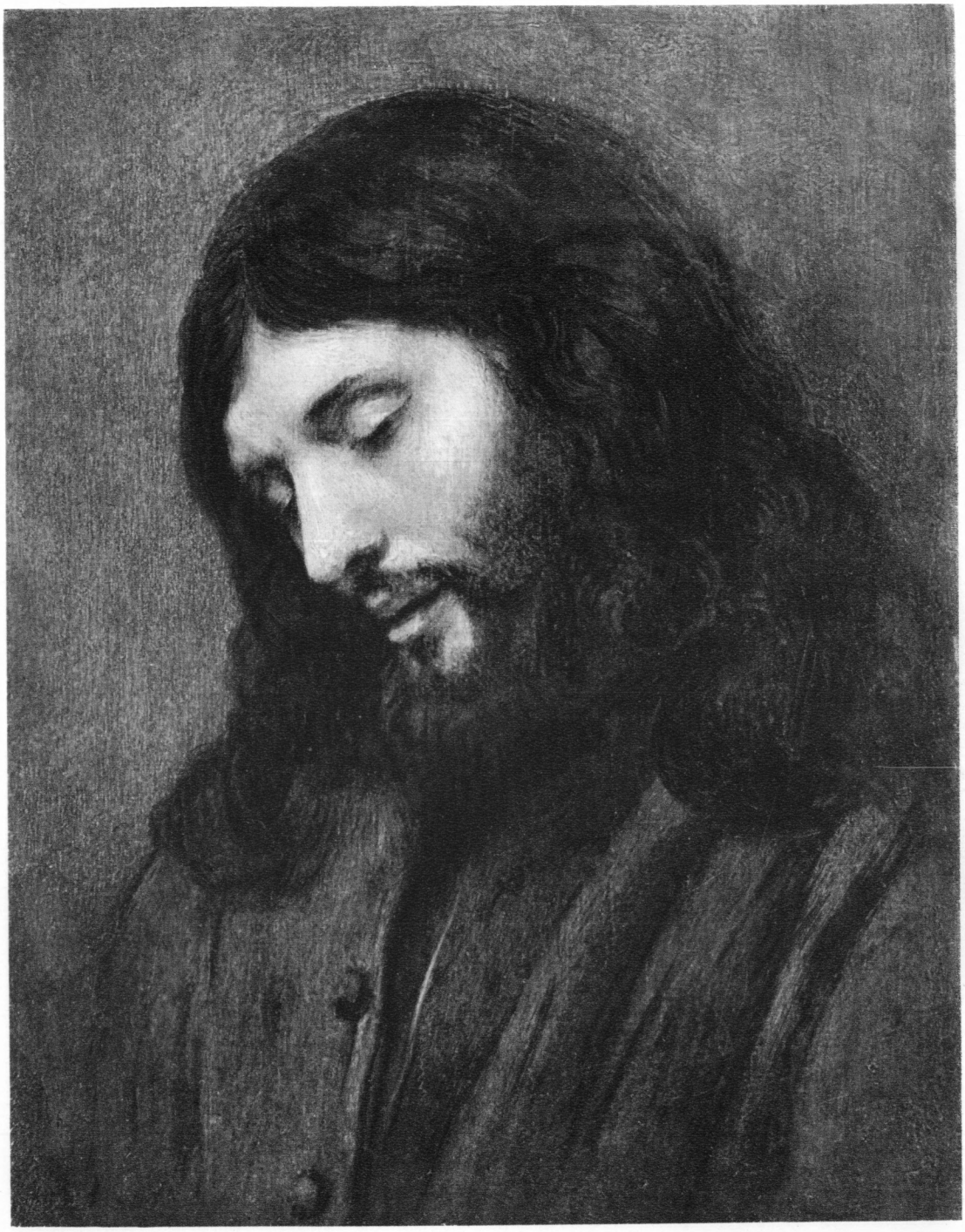
618. SCHRIJVENDE EVANGELIST. New York, Lord Duveen of Millbank. ⟨Doek 102 : 80⟩

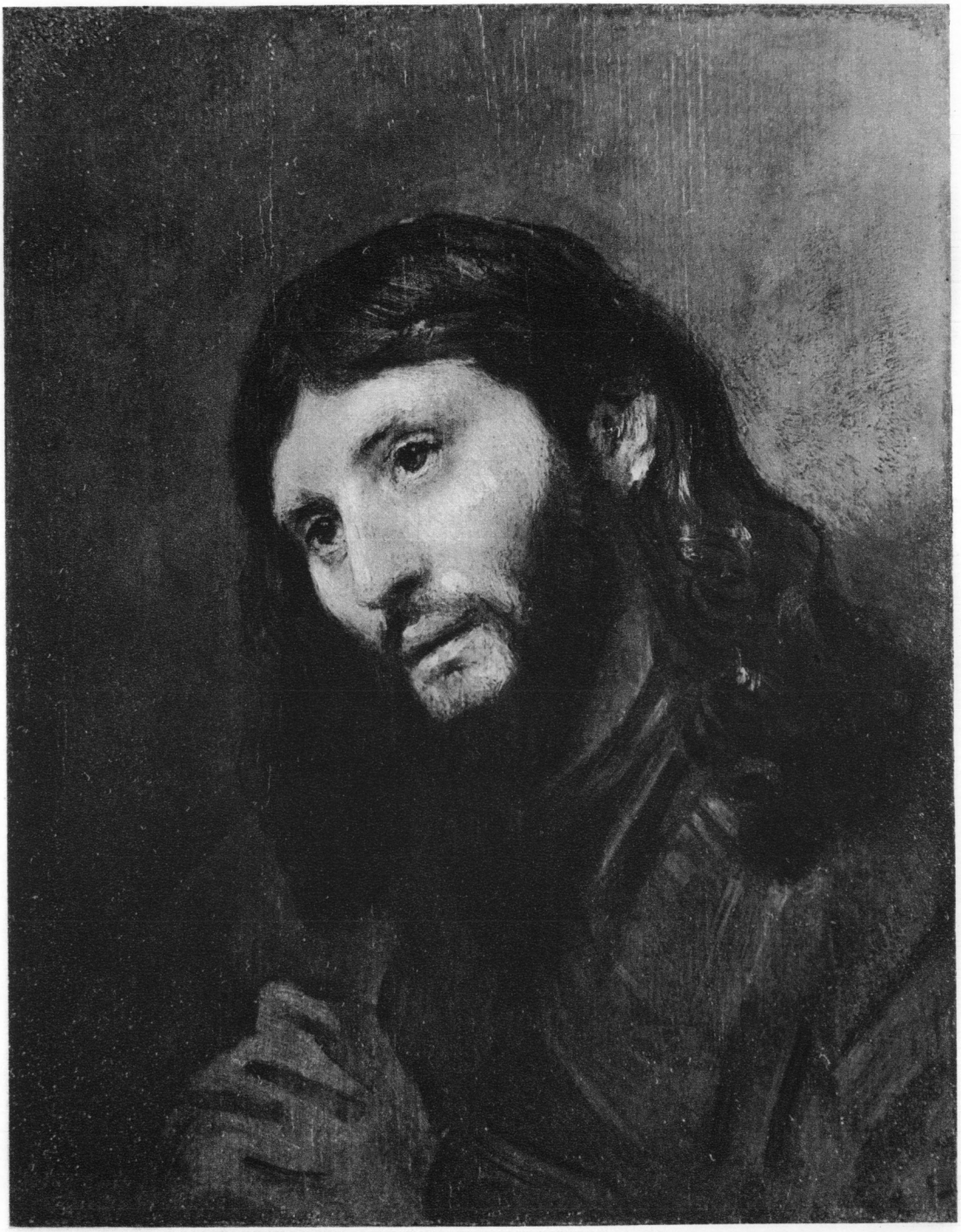
619. SCHRIJVENDE EVANGELIST. Sarasota, John and Mable Ringling Art Museum. ⟨Doek 105 : 82⟩

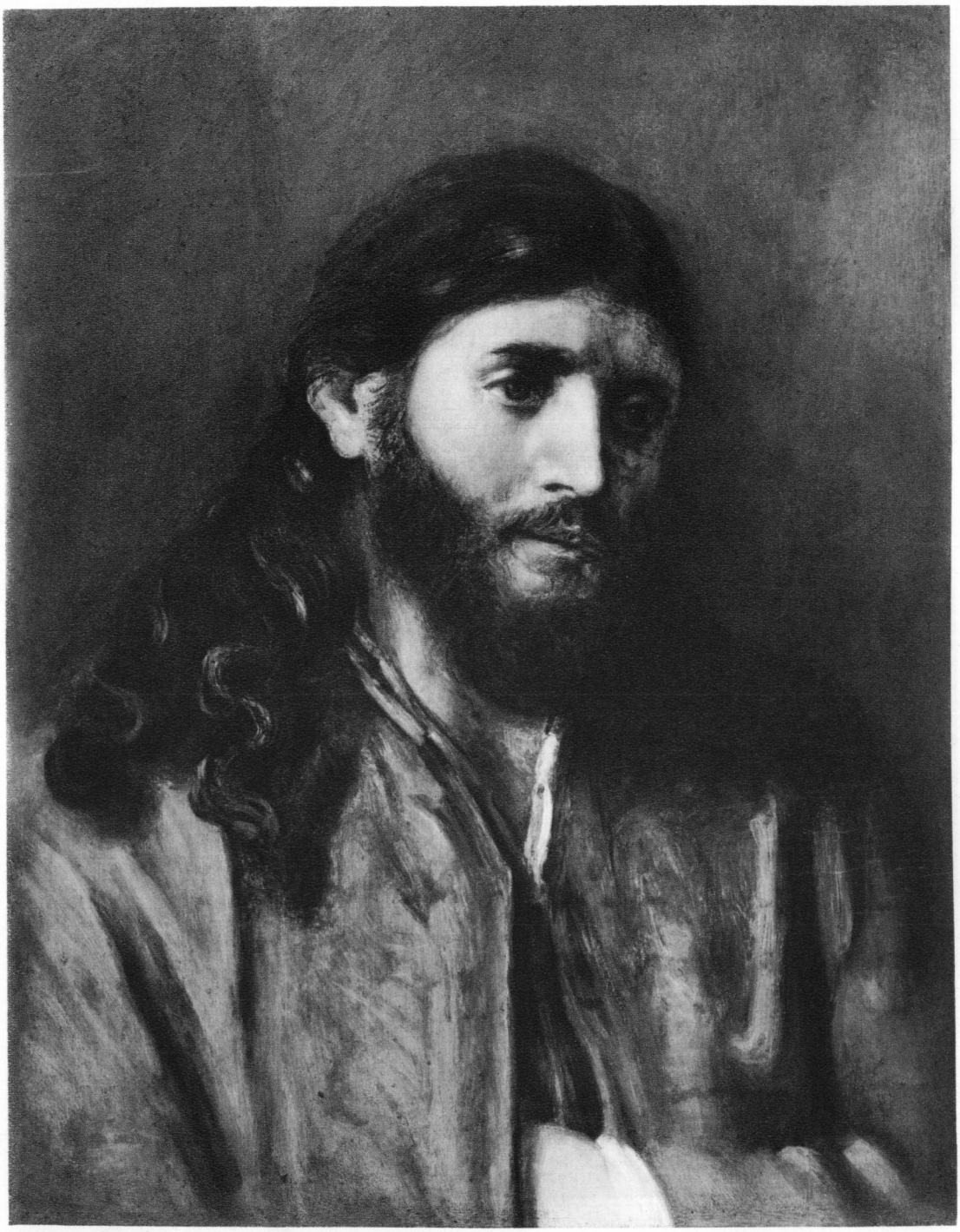
621. CHRISTUS. Detroit, Institute of Arts. ⟨Paneel 25 : 23⟩

623. CHRISTUS. Londen, J. Leger & Son. ⟨Paneel 24,2 : 19⟩

625. CHRISTUS. Bazel, Particulier bezit. ⟨Paneel 25,5 : 20⟩

627. CHRISTUS. New York, Lord Duveen of Millbank. ⟨Paneel 62 : 49⟩

629. CHRISTUS. 1661. New York, Jules S. Bache. ⟨Doek 94,5 : 81,5⟩

AANTEEKENINGEN
EN OPGAVE DER BEWAARPLAATSEN

AANTEEKENINGEN

1 *Zelfportret.* HdG 533.

2 *Zelfportret.* HdG 542. Geteekend met mogram en jaartal: 1629.

3 *Zelfportret.* HdG 549. Geteekend met monogram. Van dit portret bestaan meerdere herhalingen en kopieën.

4 *Zelfportret.* Geteekend met monogram en jaartal: 1629. Gepubliceerd door W. R. Valentiner in „Art in America" 14 (1925/26) 117.

5 *Zelfportret.* HdG 531. Geteekend met monogram. Door de gelaatsuitdrukking en de houding van het hoofd verwant aan Rembrandt's kleine ets van 1630. (B. 316).

6 *Zelfportret.* HdG 544. Een geteekende studie voor dit portret bevindt zich in het British Museum. (HdG 895; Valentiner II, 657.)

7 *Zelfportret.* HdG 552. Kwam uit de verzameling van R. B. Berens te London in die van C. R. Lamb te Näsby (geveild te New York, 21 Februari 1923, nº. 620). Thans in particulier bezit te Londen.

8 *Zelfportret.* HdG 529. Geteekend met monogram en jaartal: 1629.

9 *Zelfportret.* HdG 530. Geteekend met monogram en jaartal: 1630. Gelijkt op de kleine ets B. 4. Het stuk is onlangs verkocht.

10 *Zelfportret.* HdG 564. Geteekend met monogram.

11 *Zelfportret.* HdG 570. Voorheen in de verzameling van Graaf H. Delaborde te Parijs.

12 *Zelfportret.* HdG Zusätze 552A. Geteekend: Rembrandt. Ik heb het stuk niet gezien.

13 *Zelfportret.* Identiek met HdG 591, 601 en 486. Gegraveerd door T. Worledge en in 1765 door D. Martin in zwarte kunst. Nadien verdwenen en sedert eenige jaren weer te voorschijn gekomen. (Valentiner, Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1921, blz. 7). Destijds in de verzameling Onnes van Nijenrode te Breukelen.

14 *Zelfportret.* Geteekend met monogram. Van dit portret bestaan meerdere herhalingen. Sommige deskundigen betwijfelen of ook dit exemplaar eigenhandig werk van den meester is.

15 *Zelfportret.* HdG 572. Geteekend: Rembrandt f. 1633. Was het laatst in de veiling E. Warneck te Parijs, 27 Mei 1926; daarna in den kunsthandel.

16 *Zelfportret.* HdG 350. Geteekend: Rembrandt f. 1631. Een oude kopie van dit portret, echter zonder de poedel, was vroeger in de verzameling van Baron A. de Schickler te Parijs; daarna in den Parijschen kunsthandel.

17 *Zelfportret.* HdG 573. Geteekend: RHL van Rijn 1632. Waarschijnlijk de tegenhanger van nº. 86. Kopieën naar dit portret komen meermalen voor. Was vroeger in de verzameling van Lord Leconfield te Petworth.

18 *Zelfportret.* HdG 566. Geteekend: Rembrandt f. 1633.

19 *Zelfportret.* HdG 567. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

20 *Zelfportret.* HdG 538. Aan den onderkant is een 12 cm. breede strook aangezet. Het stuk moet ook hooger en breeder geweest zijn.

21 *Zelfportret.* HdG 526. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

22 *Zelfportret met helm.* HdG 534. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

23 *Zelfportret.* HdG 525.

24 *Zelfportret.* HdG 545. Geteekend: Rembrandt f.

25 *Zelfportret.* HdG 584. Geteekend: Rembrandt f. 1635.

26 *Zelfportret.* HdG 582. Geteekend: Rembrandt.

27 *Zelfportret.* HdG 559. Geteekend: Rembrandt.

28 *Zelfportret.* HdG 541.

29 *Zelfportret.* HdG 568. Geteekend: Rembrandt f. 1637.

30 *Zelfportret* met Saskia. HdG 334. Geteekend: Rembrandt f.

31 *Zelfportret met roerdomp.* HdG 283. Geteekend: Rembrandt fc. 1639.

32 *Zelfportret.* HdG 576. Geteekend: Rembrandt f. 163...

33 *Zelfportret.* HdG 585.

34 *Zelfportret.* HdG 550. Geteekend: Rembrandt f. 1640 conterfeijct. De houding op dit portret is geheel beinvloed door Rafaël's portret van Baldassare Castiglione, dat in 1639 in Amsterdam publiek werd verkocht, en naar hetwelk Rembrandt een schets maakte (thans in het Louvre te Parijs; HdG 1430; Valentiner II, 626). Rembrandt's ets van 1639 (B. 21) verraadt dezen invloed nog sterker.

35 *Zelfportret.* HdG 578. Geteekend: Rembrandt f. 1643.

36 *Zelfportret.* HdG 565. Voorheen in de verzameling W. S. Terrell te New York.

37 *Zelfportret.* HdG 555. Geteekend: Rembrandt f 164 . . .

38 *Zelfportret.* HdG 547. Geteekend: Re . . .

39 *Zelfportret.* HdG 574. Geteekend: Rembrandt f. 1650.

66 *De moeder.* HdG Zusätze 685A. Geteekend met monogram. Door mij gepubliceerd in de Burlington Magazine 25 (1914) 325.

67 *De moeder.* HdG 686. Dit schilderij is het beste exemplaar van de verschillende herhalingen en kopieën, die van dit portret bestaan.

68 *Lezende oude vrouw.* HdG 320. Geteekend: Rembrandt P. — Het schilderij werd 5 Juli 1917 in Londen geveild.

69 *De moeder als profetes Hanna.* HdG 316. Geteekend met monogram en jaartal: 1631. Vroeger in het museum te Oldenburg. In 1929 door den Heer M. Paul Voûte geschonken aan het Rijksmuseum te Amsterdam.

70 *De moeder.* HdG 688.

71 *De moeder.* HdG 511. Geteekend: Rembrandt f. 1639.

72 *De vader.* Geteekend met monogram. Harmen Gerritsz van Rijn, geboren te Leiden in 1568 en aldaar begraven den 27en April 1630, was molenaar te Leiden. Dat in voorgaande portretten, alsook in sommige etsen Rembrandt's moeder moet worden herkend, en dat dit en de volgende portretten den vader voorstellen, wordt ook daardoor waarschijnlijk gemaakt, dat Gerrit Dou, die in 1628 in Rembrandt's atelier kwam, hun beider portretten schilderde (thans in het museum te Kassel). Ons portret dook voor de eerste maal op in de veiling L. Nardus te Amsterdam den 5en Juni 1917 (n°. 12). Het is oorspronkelijk afkomstig uit de verzamelingen M. Blom te Antwerpen en W. A. Warwick.

73 *De vader.* HdG 672. Waarschijnlijk de studie voor een berouwhebbenden St. Petrus.

74 *De vader.* HdG 682. Geteekend met monogram en jaartal: 1629. Voorheen in de verzamelingen L. Mandl te Wiesbaden en R. Busch te Mainz. Een herhaling in het museum te Kopenhagen.

75 *De vader.* HdG 683. Waarschijnlijk tegenhanger van n°. 63. De door Hofstede de Groot vermelde kopieën te Nantes en te Tours gaan op een ander portrettype terug, dat den vader naar links gewend voorstelt. Ons portret bevond zich eertijds in de verzameling van P. Müller te Parijs, alwaar Hofstede de Groot het slechts als een kopie beschouwde.

76 *De vader.* HdG 677. Geteekend met monogram en jaartal: 1630.

77 *De vader.* HdG 676. Vertoont zeer veel overeenkomst met het geëtste portret van 1630 (B. 304).

78 *De vader.* HdG 674. Men heeft er aan getwijfeld of Rembrandt's vader wel op dit schilderij en op de n°s. 80 en 82 is afgebeeld, aangezien hij op andere schilderijen veel ouder lijkt.

79 *De vader.* HdG 673. De moderne handteekening (Rembrandt f) laat de sporen van de oorspronkelijke doorschijnen.

80 *De vader.* HdG 681. Geteekend met monogram. Zie de noot bij n°. 78.

81 *De vader.* HdG 675. Geteekend met monogram. Van dit schilderij bestaan meerdere kopieën.

82 *De vader (?).* HdG 679. Geteekend met monogram en jaartal: 1631. Het is onwaarschijnlijk dat Rembrandt's vader, die reeds in 1630 overleed, op dit portret voorgesteld zou zijn. Zie de noot bij n°. 78.

83 *De zuster.* HdG 505. Dit model, dat op een aantal schilderijen van Rembrandt uit de dertiger jaren voorkomt, wordt algemeen geacht zijn zuster Liesbeth van Rijn († na 1651) voor te stellen, alhoewel hier geen enkel deugdelijk bewijs voor bestaat.

84 *De zuster.* HdG 697. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

85 *De zuster.* HdG 698. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

86 *De zuster.* HdG 696. Geteekend: RHL van Rijn 1632. Waarschijnlijk de tegenhanger van n°. 17. Vroeger in de verzameling van Lord Leconfield te Petworth.

87 *De zuster.* HdG 694. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

88 *De zuster.* HdG 695. Was vroeger in de verzameling van de markiezin de Carcano, geveild te Parijs 30 Mei 1912 (n°. 171).

89 *De zuster.* HdG 699. Geteekend: RHL van Rijn 1632. Vroeger in de verzameling Liechtenstein te Weenen.

90 *De zuster.* HdG 693. Geteekend: RHL van Rijn 1633. Voorheen in de verzamelingen Sir J. B. Robinson in Londen en Albert R. Jones in Kansas City. In 1933 door de Newhouse Galleries te New York aan een Amerikaansch verzamelaar verkocht.

91 *De zuster.* Toen indertijd een ander exemplaar van dit portret opdook (uit de verzameling A. Thieme, thans in het museum te Leipzig, HdG 692) werd het schilderij te Stockholm voor een kopie verklaard. Nadat dit gebleken was op een dwaling te berusten, werdt het stuk te Stockholm weder als een oorspronkelijk werk van Rembrandt erkend.

92 *Saskia.* HdG 886. Saskia van Uylenburch (geboren 1612/13, gestorven 14 Juni 1642) was sinds 1634 Rembrandt's echtgenoote. Zij huwden den 22en Juni te Amsterdam. Zij was een familielid van Hendrick van Uylenburch, bij wien Rembrandt te Amsterdam zijn intrek had genomen en die o. a. de drukker en uitgever van Rembrandt's ets de Groote Kruisafneming (B. 81) was. Geteekende en geschilderde portretten van

mijn oordeel achterwege. Het is waarschijnlijk geen portret van Titus. Onze afbeelding toont het schilderij na verwijdering van de storende overschilderingen. Uit de verzamelingen T. Humphrey Ward en G. Salting te Londen.

128 *Rembrandt's zg. broeder.* HdG 261. Het model op dit en de volgende portretten (128—131) heet steeds Rembrandt's broeder Adriaen voor te stellen, alhoewel deze reeds in November 1652 overleed (Oud-Holland 29 [1911] 55) en in Leiden woonde. Bovendien komt dit model nog voor op een 1654 gedateerd schilderij (ons n°. 131).

129 *De broeder.* HdG 420.

130 *De broeder.* HdG 384. Geteekend: Rembrandt f. 1650.

131 *De broeder.* HdG 442. Geteekend: Rembrandt f. 1654. Vergelijk de noot bij n°. 128.

132 *Krijgsman.* Geteekend: RH v Rin. Afkomstig uit particulier bezit te Brussel.

133 *Man met tulband.* HdG 345. Uit de verzameling F. May te Brussel.

134 *Lachende man.* HdG 543. Vroeger ten onrechte voor een zelfportret aangezien.

135 *Mansportret.* HdG 266.

136 *Grijsaard.* HdG 388. Geteekend met monogram.

137 *Studiekop.* HdG 456. Uit de verzameling Stephan von Auspitz te Weenen. Dergelijke studies komen vaker voor. Vergelijk ook de volgende schets.

138 *Studiekop.* Zie de noot bij n°. 137.

139 *Constantijn Huygens.* HdG 571. Schmidt-Degener heeft in dit portret, dat voor een zelfportret van Rembrandt gehouden werd, dat van Constantijn Huygens (1596 — 1687) herkend, den dichter en secretaris van prins Frederik Hendrik. Hij was een der eerste beschermers van Rembrandt. (Vergelijk de noot bij n°. 501). Aan hem hebben wij ook de eerste waardeerende beoordeelingen van de kunst van Rembrandt en Lievens te danken.

140 *Grijsaard.* HdG 390.

141 *Grijsaard met gouden kruis.* HdG 371. Geteekend met monogram en jaartal: 1630.

142 *Jonge man.* HdG 354. Geteekend met monogram en jaartal: 1631.

143 *Jonge man.* HdG 577. Geteekend met monogram en jaartal: 1631. Zou volgens Valentiner een zelfportret van Rembrandt zijn. Kwam als legaat van E. D. Libbey aan het Museum te Toledo (Ohio).

144 *Officier.* HdG 375A. Geteekend met monogram en jaartal: 1631. Zou volgens Valentiner een zelfportret van Rembrandt zijn.

145 *Nicolaas Ruts.* HdG 670. Nicolaas Ruts was een Amsterdamsch koopman (1573—1638). Zijn naam als die van voorgestelden persoon kennen wij alleen door een teekening naar het schilderij door A. Delfos, met het onderschrift: „Het portret van Nicolaas Ruts, levensgroot door Rembrandt van Rijn, 1632(!). A. Delfos 1799, thans bij den Heer Joost Romswinkel te Leiden." Toen zijn dochter Susanna Ruts in 1636 huwde, bezat zij o. a. „'t Contrefeytsel van Nicolaes Ruts bij Rembrandt gedaen". Het schilderij bevond zich tot omstreeks 1800 nog in het bezit van nakomelingen van Ruts.

146 *Geleerde.* HdG 775. Geteekend met monogram en jaartal: 1631.

147 *Grijsaard.* HdG 417. Geteekend: RHL van Rijn 1632. Uit het museum te Oldenburg. Werd door Mrs. Naumburg aan het Fogg Art Museum te Cambridge (Mass.) geschonken.

148 *Kaalhoofdig man.* HdG 372. Geteekend met monogram en jaartal: 1632.

149 *Grijsaard.* HdG 443. Vroeger in de verzamelingen Clement A. Griscom te Philadelphia en M. Kappel te Berlijn.

150 *Grijsaard.* HdG 436.

151 *Grijsaard.* HdG 416. Uit het museum te Oldenburg, op de veiling V. Hahn te Berlijn, 27 Juni 1932, en daarna op de Amerikaansche kunstmarkt. Ik ben niet ten volle overtuigd, dat dit eigenhandig werk van Rembrandt is.

152 *Grijsaard.* HdG 373. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

153 *Jonge man.* HdG 736A. Uit de verzameling W. Coats te Dalskairth. Aan de echtheid is herhaaldelijk (m. i. ten onrechte) getwijfeld.

154 *Jongeling.* HdG 762.

155 *Jonge man.* HdG 783. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

156 *Onbekende.* HdG 557 en 588. Geteekend: RHL van Rijn 1632. Uit de voormalige verzamelingen M. Kann en Senator Mir te Parijs. Werd vroeger als een zelfportret beschouwd.

157 *Jonge man.* HdG 773.

158 *Mansportret.* HdG 759. Geteekend: R . . . De echtheid van dit stuk is reeds herhaaldelijk in twijfel getrokken. Bovendien heeft het sterk geleden en is het door de ongunstige plek waar het hangt nauwelijks te beoordeelen.

159 *Mansportret.* HdG 733. Geteekend Rembrandt ft 1632. Tegenhanger van n°. 338.

184 *Oude Jood.* HdG 427. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

185 *Oude Jood.* HdG 457.

186 *Knaap in Poolsch gewaad.* HdG 492.

187 *Jongensportret.* HdG 493. Geteekend: Rembrandt f. 1633.

188 *Jongensportret.* HdG 491. Geteekend: Rembrandt f. 1633.

189 *Jongensportret.* Voor het eerst gepubliceerd in dit werk.

190 *Jongensportret.* HdG 490. Geteekend: Rembrandt 1633.

191 *Jongensportret:* HdG 494. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

192 *Officier.* HdG Zusätze 275e. Volgens Valentiner (Rembrandt Paintings in America, nº. 45) stelt het schilderij een zelfportret van Rembrandt voor. Uit de verzameling Fairfax Murray, geveild te Londen, 14 December 1917.

193 *Officier.* HdG 558. Geteekend: Rembrandt f. Vroeger ten onrechte als een zelfportret beschouwd.

194 *Mansportret.* HdG 739. Geteekend: Rembrandt 1634. aet 47. Uit de verzameling de Ridder te Cronberg, geveild te Parijs 2 Juni 1924, nº. 55. Het portret is afkomstig uit de familie Raman te Amsterdam en stelt zeer waarschijnlijk een lid dier familie voor. Tegenhanger van nº. 354.

195 *Jonge man.* HdG 778. Geteekend: Rembrandt f. 1634. Maakte vroeger deel uit van de verzameling van Stanislaus Augustus van Polen in het Lasienkipaleis te Warschau. Het werd aan het eind van de vorige eeuw naar de Ermitage te Sint Petersburg overgebracht, doch in 1922 aan Polen teruggegeven.

196 *Jonge man.* HdG 777. Geteekend: Rembrandt f. 1634. Tegenhanger van nº. 345.

197 *Mansportret.* HdG 732. Geteekend: Rembrant f. 1634. Tegenhanger van nº. 346.

198 *Jonge man.* HdG 737.

199 *Portret van Maerten Day.* HdG 637. Geteekend: Rembrandt f. 1634. Tegenhanger van nº. 342. Maerten Day was scheepskapitein te Amsterdam (1604—1659). Hij huwde in 1629 Johanna Machteld van Doorn (nº. 342). De portretten werden in 1798 in veiling verkocht uit de nalatenschap van een zijner nakomelingen.

200 *Johannes Elison.* HdG 645. Geteekend: Rembrandt ft 1634. Tegenhanger van nº. 347. Johannes Elison was een Hollandsch gereformeerd predikant te Norwich, Engeland (ca. 1581 tot ca. 1639). Gedurende zijn verblijf in Holland in 1634, droeg zijn zoon Johannes Elison aan Rembrandt op de portretten zijner ouders te schilderen. In een wilsbeschikking welke de zoon een jaar later maakte, beschreef hij, dat de portretten na zijn dood aan zijn zwager te Norwich moesten komen. Dientengevolge bleven de stukken tot op het midden der XIXe eeuw in de familie. Zie H. F. Wijnman in het Jaarboek Amstelodamum 31 (1934) 81.

201 *Mansportret.* HdG 730. Geteekend: Rembrandt fec. 1635. Volgens Valentiner waarschijnlijk tegenhanger van nº. 350. Voorheen in de verzamelingen Lord Ashburton, C. von Hollitscher en Camillo Castiglioni (geveild te Amsterdam 17 November 1925, nº. 71).

202 *Philips Lucasz.* HdG 660. Geteekend: Rembrandt f. 1635. Philips Lucasz. (geb. op het einde der XVIe eeuw en overl. in 1641) was een Hollandsch koopman in Nederlandsch-Indië en in 1633 bevelhebber over een retourvloot van de Oost-Indische Compagnie. De gouden keten, welke hij op dit portret draagt, was het gebruikelijke geschenk der Compagnie waarmede een vlootvoogd na een goedgeslaagde terugreis werd onderscheiden. In Mei 1635 was Philips Lucasz. weer op reis naar Indië. De twee portretten, het zijne en dat zijner vrouw, moeten dus in het begin van dat jaar geschilderd zijn. Zijn vrouw Petronella Buys keerde in 1640 naar Holland terug alwaar zij in 1646 Jean Cardon, den burgemeester van Vlissingen, huwde (Hofstede de Groot in Oud-Holland 31 [1931] 236).

203 *Anthonis Coopal.* HdG 634. Geteekend: Rembrandt f. 1635. Anthonis Coopal was geheim agent van Prins Frederik Hendrik. Op de keerzijde van het schilderij staat in oud schrift: „Antoni Coopal, Marckgraef von Antwerpen. Gewesene Ambassaduer aan 't Hof van Polen en Engelant, Raetpensionaris van Flissinge in Zeelant, etc." Zie, over een vermoedelijk portret van zijn broeder ons nº. 218.

204 *Officier.* HdG 786. Geteekend: Rembrandt f. 1636. Tegenhanger van nº. 352. Voorheen in de Liechtenstein Galerij te Weenen, alwaar zich nog het bijbehoorende vrouwenportret bevindt. Volgens Valentiner misschien de portretten van François Coopal en Titia van Uylenburch, Saskia's zuster. In het Prentenkabinet te Amsterdam bevindt zich een kopie door J. M. Quinckhard, die den voorgestelde met Philips van Dorp betitelt, met wien hij echter heel weinig gelijkenis vertoont. Ook de tegenhanger is door Quinckhard gekopieërd.

205 *Studiekop.* HdG 415. Geteekend: Rembrandt f. 1635.

206 *Oosterling.* HdG 353. Geteekend: Rembrandt f. 1635.

207 *Rabbijn.* HdG 387. Geteekend: Rembrandt f. 1635.

208 *Rabbijn.* HdG 398. Geteekend: Rembrandt f. 163(5).

Tegenhanger van nº. 369. Dit portret gold vroeger als dat van den philoloog Lipsius, die Holland echter reeds in 1591 had verlaten. Vosmaer (Rembrandt, 2e dr. 1877, p. 260) was de eerste, die in dit portret den predikant J. C. Sylvius meende te herkennen; Sylvius stierf echter reeds in 1638. Toch kennen wij nog andere door Rembrandt geschilderde posthume portretten. Bovendien heb ik in den inventaris van een kleinkind van Sylvius, twee door Rembrandt geschilderde portretten van J. C. Sylvius en zijn vrouw gevonden, waardoor de identificatie aan waarschijnlijkheid heeft gewonnen. Aaltje van Uylenburch, echtgenoote van J. C. Sylvius, was een nicht van Saskia. Waarschijnlijk gaf zij aan Rembrandt opdracht het portret van haar overleden echtgenoot te schilderen, en wel aan de hand van een teekening, die Rembrandt tijdens het leven van Sylvius gemaakt had (HdG 304; Valentiner II, 729, men zie zijn uitvoerige opmerkingen hierover). Wellicht zou ook in de etsen, B. 266 en B. 280 van 1634, resp. 1646, zijn portret te herkennen zijn. Toch dient men er rekening mede te houden dat Rembrandt ook met verschillende andere personen in relatie heeft gestaan, die eveneens den naam Sylvius droegen.

238 *Lezende man.* Geteekend: Rembrandt f. 1645. Van dit schilderij bestaan verschillende herhalingen en kopieën, die aan Carel Fabritius werden toegeschreven. Men vergelijke Hofstede de Groot, Kritisches Verzeichnis VI, blz. 468. Dit schilderij heb ik in de Burlington Magazine 36 (1920) 208 gepubliceerd. Fraenger gelooft er een portret van Hercules Seghers in te herkennen, dat door Rembrandt werd gecopieërd of overschilderd. (Fraenger, Hercules Seghers, 1922, p. 88.) Uit de verzameling van den Graaf Demandolx-Dedons te Marseille.

239 *Rabbijn.* HdG 438. Geteekend: ..... f. 1645.

240 *Rabbijn.* HdG 377. Groote gedeelten van het schilderij, hoed, handschoenen en mantel, zijn er in de XVIIIe eeuw bijgeschilderd.

241 *Studiekop.* Van dezen studiekop bestaan verschillende herhalingen. Valentiner, die dit exemplaar publiceerde (Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 2e uitg., 1923, nº. 64), laat in het midden of dit het origineel is. Uit de verzameling Langaard te Oslo.

242 *Oude man met roode muts.* HdG 365 A. Uit de verzamelingen C. von Hollitscher in Berlijn, Mandelbaum in Grunewald en Preyer in Den Haag.

243 *Studiekop.* HdG 448. Deze studie is op een plank geschilderd waarop bereids een kop in tegenovergestelde richting geschilderd was. Ik heb het stuk niet gezien en ben van de echtheid niet geheel overtuigd.

244 *Studiekop.* Waarschijnlijk de studie voor een koning David. Gepubliceerd door Valentiner in Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 2e uitg., 1923, nº. 60. Ik heb het stuk niet gezien.

245 *Grijsaard.* HdG 403. Echt (?). Geteekend: Rembrandt. Onduidelijk gedateerd.

246 *Jood.* HdG 414. Geteekend: Rembrandt 16..

247 *Jood.* HdG 396.

248 *Jood.* HdG 59. Studie voor een van de Ouderlingen op de Susanna van 1647 te Berlijn (ons nº. 516). Een herhaling van dit stuk, vroeger in de verzameling M. von Nemes te Budapest, wordt door eenige deskundigen voor beter gehouden.

249 *Jood.* HdG 362. Geteekend: Rembrandt f. 1647.

250 *Jood.* HdG 365.

251 *Hendrick Maertensz. Sorgh.* HdG 749. Geteekend: Rembrandt f. 1647. Tegenhanger van ons nº. 370. Hendrick Maertensz. Sorgh (1611—1670) was schilder te Rotterdam. De tot dusver naamlooze portretten werden door Schmidt-Degener aan de hand van Sorgh's portretten van hemzelf en zijn vrouw in het museum te Rotterdam geïdentificeerd (Oud-Holland 32 [1914] 223).

252 *Ephraïm Buëno.* HdG 627. Het kleine schilderijtje is een studie voor de ets van 1647 (B. 278). Dr. Ephraïm Buëno (1599 tot 1665) was een bekend arts en schrijver van joodsche werken te Amsterdam. Zijn graftombe is te vinden op de oude Portugeesch-Israëlitische begraafplaats te Ouderkerk aan den Amstel bij Amsterdam. Afkomstig uit de verzameling Six te Amsterdam, geveild 29 Januari 1920 (nº. 1).

253 *Jood.* Identiek met HdG 288. Geteekend: Remb ..... 1648. Gepubliceerd door W. R. Valentiner in Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1921, p. 57. Vroeger in den Berlijnschen kunsthandel.

254 *Portret van een schilder.* HdG 763. Geteekend: Rembrandt f. 164... Valentiner (Rembrandt's paintings in America, nº. 97) stelt den datum op ongeveer 1648 en meent er het portret van Carel Fabritius in te moeten zien.

255 *Ruiter.* HdG 772. Moet geteekend zijn: Rembrandt f. 1649.

256 *Krijgsman.* HdG 532. Geteekend: Rembrandt f. 1650. Tegenhanger van nº. 380. Gold vroeger ten onrechte voor een zelfportret.

257 *Joodsch koopman.* HdG 391.

285 *Grijsaard met gevouwen handen.* HdG 380. J. Zwarts (Oud-Holland 53 [1926] 1) gelooft, dat het portret voorstelt: Haham Saul Levy Morteyra († 1665), van 1616 tot 1660 opperrabbijn bij de Portugeesch-Joodsche gemeente te Amsterdam. Hij woonde gedurende 25 jaren in Rembrandt's buurt. Een poging van Gamma (in Novina, October 1915) om in den voorgestelden persoon den Boheemschen godgeleerde en paedagoog Comenius te doen herkennen, moet worden afgewezen.

286 *Man met stok.* HdG 421.

287 *Man met baret.* HdG 741.

288 *Jongeling.* HdG 434. Voorheen in de verzameling E. Warneck te Parijs, geveild 27 Mei 1926 (n°. 67). Daarna in Hollandsch particulier bezit.

289 *Jonge man.* HdG 705. Valentiner en Hofstede de Groot gelooven beiden, dat hier Titus voorgesteld is.

290 *Mansportret.* Geteekend: Rembrandt f. 1658. Gepubliceerd door T. Borenius in de Burlington Magazine 57 (1930) 53, alsook door Valentiner in hetzelfde nummer, p. 260. Dook voor het eerst op in de veiling van de verzameling George Foliott uit Chester te Londen 14 Mei 1930.

291 *Lieven Willemsz. van Coppenol.* HdG 636. Ontwerp voor de ets B. 283. Er bestaat een afdruk daarvan, waarop van Coppenol eigenhandig geschreven heeft: „qui art a partout part a Lieven van Coppenol. R. van Rijn fecit anno 1658." Lieven Willemsz. van Coppenol was schoolmeester en schoonschrijver of calligraaf. Zijn portretten en zijn schrijfkunst zijn door Hollandsche dichters veelvuldig bezongen. Vergelijk: H. F. Wijnman in het Jaarboek Amstelodamum 30 (1933) 155. Een ten onrechte van Coppenol genaamd schilderij bevindt zich te Kassel (ons n°. 164). Uit de verzamelingen A. de Rothschild en Lady Carnarvon te London.

292 *Jonge man.* HdG 422. Geteekend: Rembrandt f. 1658.

293 *Jonge man.* HdG 703. Geteekend: Rembrandt f. In tegenstelling met de bestaande meening kan ik in den voorgestelden jongen man geenszins een portret van Titus herkennen. Voorheen in de verzameling van Sir George Lindsay Holford te Londen, geveild 17 Mei 1927 (n°. 33).

294 *Jonge man met manuscript.* HdG 756. Geteekend: Rembrandt f. 1658.

295 *Schrijvende man aan venster.* HdG 774. Geteekend: Rembrandt f. 1658. Voorheen in de verzamelingen van Earl of Feversham in Duncombe Park en van A. M. Grenfell te Londen.

296 *Man met rooden mantel.* HdG 411. Geteekend: Rembrandt f. 1659. Zooals Schmidt-Degener opmerkt, zeker dezelfde persoon als op het zoogenaamde „Joodsche bruidje" (ons n°. 416). Volgens Valentiner is Titus hier afgebeeld. Voorheen in de verzamelingen van E. F. Weber te Hamburg en M. Kann te Parijs.

297 *Oude man.* HdG 291. Geteekend: Rembrandt f. 1659.

298 *Man voor den smeltoven.* Gepubliceerd door W. R. Valentiner in Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1911, p. 90.

299 *Jonge man.* HdG 782.

300 *Jonge Jood.* HdG 407. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Dezelfde man schijnt ook als model voor de latere Christusfiguren geposeerd te hebben.

301 *Oosterling.* HdG 347.

302 *Studiekop.* HdG 174. Deze, en de drie volgende, zijn studies voor den Mattheus in het Louvre (ons n°. 614).

303 *Studiekop.* HdG 172. Aan drie zijden van het schilderij zijn stukken aangezet. Zie de noot bij n°. 302.

304 *Studiekop.* HdG 175. Zie de noot bij n°. 302. Uit de verzamelingen van L. Mandl te Wiesbaden en C. A. Mandl te Hamburg, geveild te Amsterdam 10 Juli 1923, n°. 127.

305 *Studiekop.* Zie de noot bij n°. 302. Gepubliceerd door W. R. Valetiner, Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1921, p. 91. Aan het schilderij zijn aan alle zijden stukken aangezet. Ik heb het stuk niet gezien.

306 *Jonge capucijner monnik.* HdG 193. Geteekend: Rembrandt f. 1660. Waarschijnlijk is hier Titus voorgesteld. Voorheen in de verzameling van Graaf Sergei Stroganoff te Leningrad, daarna in het museum te Moskou. In 1933 voor het Rijksmuseum te Amsterdam verworven.

307 *Lezende capucijner monnik.* HdG 190. Geteekend: Rembrandt f 1661. Zie de noot bij n°. 615. Voorheen in de verzamelingen van den Earl of Wemyss, Gosford House en van Hjalmar Linder te Londen.

308 *Capucijner monnik.* HdG 191.

309 *Man met baard.* HdG 441. Onduidelijk geteekend: Rembrandt 1661. Zie de noot bij n°. 259.

310 *Twee negers.* HdG 336. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Waarschijnlijk vroeger begonnen en later gedateerd, toen Rembrandt het voltooid had. Zijn inventaris van 1656 vermeldt: „2 Mooren op een doeck."

311 *Jonge man.* HdG 744A. Geteekend: Rembrandt f 1662. Volgens Schmidt-Degener zou Aert de Gelder hier voorgesteld zijn, maar deze was in 1662 pas 18 jaar oud. Het vermoeden van Valentiner, dat Titus hier afgebeeld zou zijn moet afgewezen worden. Valentiner noemt dit stuk de tegenhanger van n°. 398.

n°. 176. Voorheen in de verzamelingen van Lord Islington (voordien Sir John Poynder) en van A. Preyer te 's Gravenhage.

338 *Damesportret.* HdG 849. Geteekend: Rembrandt ft 1633. Tegenhanger van n°. 159.

339 *Margaretha van Bilderbeecq.* HdG 630. Geteekend: Rembrandt f. 1633. Margaretha van Bilderbeecq was de echtgenoote van Willem Burchgraeff, wiens portret zich te Dresden bevindt (ons n°. 175). Haar naam staat op de achterzijde van het schilderij vermeld.

340 *Dame met kanten kraag.* HdG 873. Geteekend: Rembrandt f. 1633. Waarschijnlijk is hier ook Machteld van Doorn voorgesteld (zie n°. 342). Voorheen in de verzamelingen A. Preyer en K. W. Bachstitz, beiden te 's Gravenhage.

341 *Jonge vrouw met waaier.* HdG 881. Links de resten van een handteekening en een datum. Tegenhanger van n°. 172. Voorheen in de verzameling van Lord Leconfield te Petworth.

342 *Machteld van Doorn.* HdG 638. Geteekend: Rembrandt f. 1634. Machteld van Doorn (1605—1646) huwde in 1629 Maerten Day, wiens portret zich in dezelfde verzameling bevindt (n°. 199).

343 *Dame van 83 jaar.* HdG 856. Geteekend: Rembrandt f 1634 en: AE SVE 83. Gold vroeger ten onrechte, op grond van een misleidend opschrift op een kopie door J. Stolker, voor het portret van Françoise van Wassenhove.

344 *Damesportret.* HdG 874. Geteekend: Rembrandt 1634. Tegenhanger van n°. 177.

345 *Jonge vrouw met bloementooi.* HdG 859. Geteekend: Rembrandt f. 1634. Tegenhanhanger van n°. 196.

346 *Dame met kanten kraag.* HdG 848. Tegenhanger van n°. 197. Het mansportret is 1634 gedateert.

347 *Maria van Bockenolle.* HdG 646. Geteekend ft. 1634. Maria van Bockenolle (ca. 1590—1652) was de echtgenoote van den predikant Johannes Elison. Zie de noot bij het portret van haar echtgenoot (ons n°. 200).

348 *Zeventigjarige dame.* HdG 868. Geteekend: Rembrandt fc. 1635. Links: AET SVE 70. Waarschijnlijk tegenhanger van n°. 212.

349 *Petronella Buys.* HdG 661. Geteekend: Rembrandt f. 1635. Tegenhanger van n°. 202. Op de achterzijde van het schilderij staat vermeld: „Jonckvr. Petronella Buys: sijne Huijsvr. naer dato getrout aen de Hr Borgermr. Cardon." Petronella Buys, die in 1646 te Amsterdam met den burgemeester van Vlissingen, Jean Cardon trouwde, was met den koopman en kapitein Philips Lucasz. (zie n°. 202) († 1641) gehuwd geweest. Zij overleed in 1670 te Vlissingen. Rembrandt schilderde hun beider portretten in den aanvang van het jaar 1635. Zie de noot bij n°. 202.

350 *Dame met kanten kraag.* HdG 846. Geteekend: Rembrandt f 1635. Volgens Valentiner vermoedelijk tegenhanger van n°. 201. Voorheen in de verzameling K. von der Heydt in Berlijn.

351 *Jonge vrouw met boek.* HdG 317A. Geteekend: Rembrandt f. 1635. Voorheen bij den kunsthandelaar Charles Sedelmeyer te Parijs.

352 *Dame met reigerveeren.* HdG 885. Geteekend: Rembrandt f 1636. Tegenhanger van het mansportret uit de verzameling Erickson te NewYork, dat vroeger eveneens deel uitmaakte van de verzameling Liechtenstein. Zie de noot bij n°. 204.

353 *Jonge vrouw met anjelier.* HdG 851.

354 *Dame met geplooiden kraag.* HdG 882. Geteekend: Rembrandt f. 1636. Tegenhanger van n°. 194.

355 *Alotte Adriaensz.* HdG 619. Geteekend: Rembrandt f 1639. Alotte Adriaensz. was de dochter van een burgemeester van Dordrecht. Zij huwde in 1609 Elias Trip.

356 *Jonge dame.* HdG 845. Geteekend: Rembrandt f. 1639. Een geteekende schets voor dit schilderij bevindt zich in het British Museum (HdG 900, Valentiner II, 722).

357 *Baartjen Martens.* HdG 643. Geteekend: Rembrandt f. Baartjen Martens (omstreeks 1600—1678) was de echtgenoote van Herman Doomer, wiens portret zich te New York bevindt. Zie de noot bij n°. 217.

358 *Anna Wijmer.* HdG 728. Geteekend: Rembrandt f 1641. Anna Wijmer was de moeder van Jan Six, die met Rembrandt zeer bevriend was en die ook zijn portret door Rembrandt liet schilderen (n°. 276). Zeer waarschijnlijk in opdracht van de voorgestelde geschilderd en sindsdien in het bezit der familie Six gebleven.

359 *Jong meisje aan het venster.* HdG 331. Geteekend: Rembrandt f. 1641. Tegenhanger van n°. 219. Zie de noot aldaar.

360 *Jonge dame met waaier.* HdG 860. Geteekend: Rembrandt f. 1641. Tegenhanger van n°. 218. Schmidt-Degener (Onze kunst 24 [1915] 1) meent in dit portret Titia van Uylenburch, Saskia's zuster te herkennen, en wel op grond van de gelijkenis met een teekening te Stockholm, waarop aangeteekend staat: „Tytsia van Ulenburch 1639" (HdG 1567). Zij was met François Coopal uit Vlissingen (zie n°. 218) gehuwd, doch stierf reeds den 5en Juni 1641. De broeder van Coopal liet zich ook door Rembrandt schilderen (n°. 203). Hofstede de Groot heeft deze identificatie (zie boven) afgewezen.

392 *Studiekop oude vrouw.* HdG 508. Geteekend: Rembrandt f 1657. Waarschijnlijk dezelfde oude vrouw die op de schilderijen te Cincinnati en elders is voorgesteld.

393 *Jong meisje.* HdG 497. Geteekend: Rembrandt f 1660 (of 1666?). Voorheen in de verzameling W. A. Coats te Dalskairth.

394 *Margaretha de Geer.* HdG 857. Tegenhanger van nº. 314. Margaretha de Geer huwde omstreeks 1600 Jacob Trip. Zij stierf in 1672 te Dordrecht. Zie de noot bij nº. 314.

395 *Margaretha de Geer.* HdG 863. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Hofstede de Groot heeft aangenomen dat de teekening in de verzameling van den Heer Koenigs te Haarlem (HdG 999), dezelfde dame voorstelt, en als studie voor dit schilderij is te beschouwen. Valentiner bestrijdt dit en rangschikt de teekening in Rembrandt's vroege periode. (Rembrandts Handzeichnungen II, nº. 720). Zie over de voorgestelde de noten bij nº. 314 en nº. 394.

396 *Oude vrouw.* HdG 498. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Voorheen in de verzamelingen F. von Gans te Frankfort a. M. en E. E. Milliken te New York.

397 *Non.* HdG 189. Geteekend: Rembrandt f 1661. Zie ook de noot bij ons nº. 614.

398 *Dame met schoothondje.* HdG 852. Volgens Valentiner (Rembrandt's paintings in America, p. 158) tegenhanger van nº. 311 en waarschijnlijk het portret van Magdalena van Loo, echtgenoote van Titus. Voorheen in het Stedelijk Museum te Colmar.

399 *Jonge vrouw.* HdG 855. Geteekend: Rembrandt f 1666.

400 *Jonge vrouw.* HdG 503.

401 *Dame met anjelier.* HdG 869. Tegenhanger van nº. 326. Zie de noot aldaar.

402 *Dame met waaier.* HdG 880. Voorheen met den tegenhanger (ons nº. 327) in de verzameling van Prins Youssoupoff te Leningrad. Zie de noot bij nº. 327.

403 *Anatomische les van Prof. Tulp.* HdG 932. Geteekend: Rembrandt f. 1632. Door de nagetrokken handteekening kan men de overblijfselen van de oude nog onderscheiden. Geschilderd voor het Chirurgijnsgilde te Amsterdam. Langen tijd hing het aldaar in het Theatrum Anatomicum („De Snijcamer"). Dr. Tulp (1593—1674) was een vermaard Amsterdamsch chirurg. Ook de namen der toehoorders zijn bekend, daar een van hen een papier vasthoudt, waarop de namen staan, die met behulp van de nummers op het schilderij kunnen worden vastgesteld.

405 *Echtpaar.* HdG 930. Geteekend: Rembrandt 1633.

406 *Jan Pellicorne met zijn zoon Caspar.* HdG 666. Geteekend: Rembrandt fct. Tegenhanger van het volgende schilderij. Jean Pellicorne (geboren 1597) was een Amsterdamsch koopman. In 1626 huwde hij Susanna van Collen. Het meisje is in 1627 geboren, de jongen werd in 1628 gedoopt. Wanneer men de leeftijd der kinderen in aanmerking neemt, moet het schilderij omstreeks 1635/37 ontstaan zijn. De tot nu toe aangenomen dateering, het begin der dertiger jaren, is dus te vroeg. De beide schilderijen kwamen door erfenis in de verzameling J. van de Poll-Valckenier, met welke zij in 1842 geveild werden.

407 *Susanna von Collen met hare dochter Eva Susanna.* HdG 667. Geteekend: Rembrandt ft 163 . . . Vergelijk de noot bij den tegenhanger nº. 406.

408 *De Scheepsbouwmeester en zijn vrouw.* HdG 933. Geteekend: Rembrandt f. 1633.

409 *Cornelis Claesz. Anslo en zijn vrouw.* HdG 620. Geteekend: Rembrandt f. 1641. Cornelis Claesz. Anslo (1592—1646) was predikant bij de Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam. Een jaar later heeft Rembrandt Anslo ook geëtst (B. 271). Zoowel van de ets als van het schilderij zijn studies bewaard gebleven, beide 1640 gedateerd (HdG 896 en 816; Valentiner II, 724/25). Het schilderij werd vroeger nooit als een portret beschouwd doch als „Een predikant een weduwe troostend" betiteld. Zie W. Bode, Jahrbuch der Preussischen Kunstsammlungen, 16 [1895] 3 en 97.

410 *De Nachtwacht.* HdG 926. Geteekend: Rembrandt f. 1642. De namen der meeste schutters, die Rembrandt hier geportretteerd heeft, zijn bekend. Op een schild, boven, rechts van het midden, telt men 17 namen. Op een kopie door G. Lundens in de National Gallery te Londen en op een teekening in het familiealbum van F. Banning Cocq, thans eveneens in het Rijksmuseum tentoongesteld, is Rembrandt's schilderij grooter weergegeven, zoodat links nog twee figuren meer te zien zijn. Er is lang over gestreden of deze afbeeldingen of kopieën de oorspronkelijke toestand van Rembrandt's schilderij weergeven dan wel of die vergrooting een bedenksel van de kopiïsten is geweest. Het stuk bevond zich oorspronkelijk in de groote zaal van de Kloveniersdoelen te Amsterdam.

414 *Anatomie van Dr. Deyman.* HdG 927. Geteekend: Rembrandt f 1656. Het bovengedeelte van het schilderij werd in 1723 door brand vernield. Een geteekend ontwerp met de oorspronkelijke compositie bevindt zich thans eveneens in het Rijksmuseum (HdG 1238; Valentiner II, 741). Dr. Deyman leefde van 1620 tot 1666. Rechts van hem staat zijn helper Gijsbrecht

435 *Rabbijn.* HdG 230. Geteekend: Rembrandt f. 1643.

436 *Rembrandt Hendrickje schilderend.* HdG 335.

437 *Badende vrouw.* HdG 306. Geteekend: Rembrandt f 1654. Waarschijnlijk heeft Hendrickje Stoffels als model gediend.

438 *Sybille.* HdG 214. Voorheen in de verzameling van Th. Davis te Newport (N. J.).

439 *Landschap met doop van den kamerling.* Geteekend: Rembrandt f 1636. Gepubliceerd door W. R. Valentiner, Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1921, blz. 37. Afkomstig uit Ravensworth Castle, welks bezittingen 15 Juni 1926 geveild werden (nº. 113).

440 *Landschap met steenen brug.* HdG 939.

441 *Landschap bij onweer.* HdG 942. Geteekend: Rembrandt f.

442 *Landschap met den barmhartigen Samaritaan.* HdG 109. Geteekend Rembrandt f. 1638.

443 *Landschap met obelisk.* HdG 941. Geteekend: R. 163(8). Volgens Hofstede de Groot is de handteekening er later opgezet.

444 *Boschlandschap.* HdG 946. Geteekend: Remb ..... f 163 ... Voorheen in de verzameling van Freiherr von Ketteler te Ehringerfeld.

445 *Landschap met boogbrug.* HdG 951. Voorheen in het museum te Oldenburg.

446 *Landschap met ophaalbrug.* HdG 949.

447 *Laaglandschap.* HdG 947. Voorheen in de verzameling van den Earl of Northbrook te Londen.

448 *Avondlandschap.* HdG 945. Geteekend: Rembrandt f 1639.

449 *Landschap met twee bruggen.* Gepubliceerd door H. Schneider in de Kunstchronik, N. F. 31 (1919) 191.

450 *Landschap met burcht.* Identiek met HdG 960. Gepubliceerd door M. Conway in de Burlington Magazine 46 (1925) 245, 322.

451 *Landschap met reiskoets.* HdG 948.

452 *Winterlandschap.* HdG 943. Geteekend: Rembrandt f 1646.

453 *Avondlandschap.* HdG 950. Geteekend: Rembrandt f 1654. Dezelfde plek werd, en door Rembrandt en door zijn leerlingen, herhaaldelijk geteekend en geëtst. (Zie F. Lugt, Mit Rembrandt in Amsterdam, 1920, blz. 120, en Jahrbuch der Preussischen Kunstsammlungen 52 [1931] 60).

454 *Rivierlandschap met ruïnen.* HdG 944. Geteekend: Rembrandt f.

455 *Jachtbuit met roerdomp.* Geteekend: Rembrandt f 163(7). Het laatste cijfer is niet meer duidelijk, misschien een 7. Gepubliceerd door C. Hofstede de Groot in „Die holländische Kritik der jetzigen Rembrandt-Forschung", 1922, blz. 35. Dit schilderij is wellicht identiek met de Roerdomp („Pitoor"), die in 1656 in Rembrandt's inventaris genoemd wordt (nº. 348). Zie: Hofstede de Groot, Urkunden über Rembrandt, (nº. 169).

456 *Doode pauwen.* HdG 968. Geteekend: Rembrandt. Een geteekende studie voor het meisje en den liggenden pauw bevindt zich in het Prentenkabinet te Berlijn (HdG 147). Voorheen in de verzameling W. C. Cartwright in Aynhoe Park, Banbury.

457 *Hangende geslachte os.* HdG 972. Geteekend: Rembrandt f 1655.

458 *Hangende geslachte os.* HdG 971. Geteekend: Rembrandt f 16 ...

459 *Staande os.* HdG 970. (Identiek met 980a en 987a?) Wellicht het in Rembrandt's inventaris van 1656 voorkomende schilderijtje van een „ossie naer 't leven" (nº. 108).

460 *De rechtspraak van Brutus.* Geteekend: R. F. 16(2)6. Gepubliceerd door Hofstede de Groot in de Burlington Magazine 50 (1924) 126, zonder aanduiding der voorstelling. Volgens W. C. Schuylenburg stelt het „Brutus' oordeel" voor (Livius II, 3-5; Valerius Maximus V, 8, I). Zie voor de verklaring der voorstelling: W. Stechow in Oud-Holland 46 (1929) 134, en daartegenover Valentiner (Rembrandt, Handzeichnungen II, 577), die in het tafereel Titus Manlius Torquatus wil zien, die zijn zoon laat terechtstellen (Livius VIII, 6, 14-7, 22; Valerius Maximus II, 7, 6). Links op den voorgrond ligt de buitgemaakte wapenrusting, waarvoor bij de eerstgenoemde verklaring geen bevredigende uitlegging te vinden was. De krijgsman rechts van den consul heeft de gelaatstrekken van Rembrandt, zooals wij die van zijn vroege geschilderde en geëtste zelfportretten kennen (b. v. ons nº. 1 en de etsen B. 4 en B. 9).

461 *Diana in het bad.* HdG 199. Studie voor de ets van gelijke grootte (B. 201), waarvoor ook een studie in zwart krijt in Londen (HdG 893; Valentiner II, 598) bestaat. Het schilderij voorheen in de verzameling E. Warneck te Parijs, geveild den 27en Mei 1926 (nº. 71).

462 *Andromeda.* HdG 195. Het is opvallend dat Perseus hier ontbreekt, die anders doorgaans op Andromedavoorstellingen mede afgebeeld wordt.

463 *Proserpina's ontvoering.* HdG 213.

464 *Europa's ontvoering.* HdG 201. Geteekend: RHL van Rijn 1632.

465 *Minerva.* HdG 211. Voorheen in de verzameling P. Charbonneaux te Parijs.

466 *Minerva.* HdG 209. Sporen van een monogram zijn nog zichtbaar.

467 *Bellona.* HdG 196. Geteekend: Rembrandt f 1633. Op het schild, het opschrift: „BEL-

van de verzameling Marczell von Nemes te München (n°. 58).

478 *Aristoteles.* HdG 413. Geteekend: Rembrandt f. 1653. Antonio Ruffo, een verzamelaar uit Messina bestelde dit schilderij bij Rembrandt, die het in 1654 naar Sicilië verzond. Eenige jaren later bestelde Ruffo nog een „zittende Alexander" en een „dichtende Homerus". Zie de noten bij n°. 480 en 483. Voorts: V. Ruffo in Bolletino d'Arte 10 (1916), blz. 21; G. J. Hoogewerff in Oud-Holland 35 (1917) 129; C. Ricci, Rembrandt in Italia, 1918; H. Schneider in Kunstchronik N. F. 30 (1918) 69. Uit de verzamelingen Mrs. Collis P. Huntington te New York en A. W. Erickson te New York.

479 *Athene of Bellona.* HdG 210. Zie de noot bij het volgende N°. Het schilderij is intusschen in Engelsch particulier bezit gekomen.

480 *Mars in wapenrusting.* HdG 208. Geteekend: Rembrandt f 1655. Oorspronkelijk even groot als ons n°. 479 en een tegenhanger daarvan. Later zijn rondom stukken aangezet. De vroegere benaming „Alexander de Groote" moet worden opgegeven. Men heeft gemeend dat dit schilderij identiek kon zijn met den in 1661 door den Siciliaanschen verzamelaar Antonio Ruffo bestelden „Alexander" (zie de noot bij ons n°. 478). Deze was naar Messina geleverd, doch reeds in het volgende jaar had Ruffo zich erover beklaagd, dat er op het schilderij eerst een kop had gestaan en dat men het door het aanzetten van stukken tot een schilderij met een figuur had vergroot. Rembrandt verklaarde zich daarop bereid een tweede schilderij met hetzelfde onderwerp te schilderen (dit zou dan identiek zijn met het stuk te Leningrad, n°. 479). De datum 1655, die op ons schilderij voorkomt, weerspreekt deze identificatie. Ook het schilderij te Leningrad moet omstreeks 1655 ontstaan zijn. Bovendien is het exemplaar te Glasgow eerst in lateren tijd rondom door aangezette stukken vergroot en deze bedragen slechts enkele centimeters. Ten slotte stelt het schilderij te Leningrad een vrouwengestalte voor, die door den uil op haar helm en door het Medusahoofd als Pallas Athene gekenmerkt is. Het schilderij te Glasgow zou misschien nog eerder als een Mars of een Apollo beschouwd kunnen worden. De dolfijnen op den helm wijzen op dit laatste. Zie de bij n°. 478 vermelde literatuur en bovendien: C. Hofstede de Groot in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 5 December 1927 en in het Repertorium für Kunstwissenschaft 50 (1929) 135.

481 *Philemon en Baucis.* HdG 212. Geteekend: Rembrandt f. 1658. Twee in het Berlijnsche Prentenkabinet bewaarde teekeningen (HdG 90 en 89; Valentiner II, 607/8) zijn wel geen uitgesproken studies voor het schilderij, zooals Hofstede de Groot aanneemt, maar toch wel in verband met dit schilderij ontstaan. Een derde teekening te Amsterdam (HdG 1178; Valentiner I, blz. XXVII) is echter het werk van een leerling (S. van Hoogstraten).

482 *Het eedverbond der Batavieren.* HdG 225. Dit schilderij is oorspronkelijk belangrijk grooter geweest en bestemd om een boog in de groote zaal van het nieuwe Amsterdamsche Stadhuis (thans koninklijk paleis) te sieren. In 1661 werd het aangebracht en een gedrukte gids voor de stad van het jaar 1662 vermeldt, dat het zich daar bevindt. Spoedig daarna echter werd het door Rembrandt weer verwijderd, klaarblijkelijk om er iets aan te veranderen, maar het keerde niet op zijn plaats terug en werd reeds in hetzelfde jaar vervangen door een schilderij van Juergen Ovens dat zich er thans nog bevindt. Teneinde het schilderij van Rembrandt beter verkoopbaar te maken is het aan alle kanten ingekort, waarschijnlijk door den kunstenaar zelf. Geteekende ontwerpen, die ons de oorspronkelijke compositie doen kennen, bevinden zich in de Graphische Sammlung te München (HdG 409—412). Afbeeldingen in Oud-Holland 42 (1925) 223. Volgens Valentiner II, 588, is slechts dit blad (HdG 409) echt en alle andere vervalschingen. Vergelijk de bij Valentiner genoemde literatuur. Het gebeuren op dit schilderij wordt in Tacitus Historiae IV, 13 vlg. verteld. De aanvoerder der samenzweerders heette volgens de bronnen Julius Civilis en niet Claudius Civilis zooals hij vaak, maar ten onrechte, in de Nederlandsche literatuur genoemd wordt.

483 *Homerus.* HdG 217. Geteekend: ... andt f. 1663. Dit schilderij werd eveneens door den Italiaanschen verzamelaar Antonio Ruffo bij Rembrandt besteld (zie n°s. 478 en 480). Het door brand beschadigde schilderij was oorspronkelijk veel grooter. De blinde Homerus dicteert zijn verzen aan een schrijver, wiens vingers rechts onderaan op het fragment nog even zichtbaar zijn. Waarschijnlijk heeft er nog een tweede figuur op het schilderij gestaan, die naar de woorden van Homerus luisterde. Een teekening te Stockholm zou een denkbeeld van Rembrandt's compositie kunnen geven, de echtheid ervan wordt echter door eenige deskundigen (m. i. ten onrechte) betwijfeld (Afbeeldingen in Oud-Holland 27 [1909] 223 en bij Valentiner II, 567). Zie de bij n°. 478 opgesomde literatuur.

484 *Lucretia.* HdG 218. Geteekend: Rembrandt f. 1664. Uit de verzamelingen

vooral op zijn teekeningen. Het blad in het Museum Fodor te Amsterdam (HdG 1215; Valentiner I, 247) komt ons schilderij het meest nabij en is dan ook als de studie er voor te beschouwen.

503 *De engel verlaat Tobias.* HdG 70. Geteekend: Rembrandt, 1637.

504 *Jozef vertelt zijn droomen.* HdG 14. Geteekend: Rembrandt. f 163.. Dit schilderij (grisaille) is een eerste ontwerp voor de ets van 1638 (B. 37), waarvan de compositie dan nog in verscheidene bijzonderheden gewijzigd is. Een studie in roodkrijt voor den zittenden Jacob, gedateerd 1631, bevond zich voorheen in de verzameling Mitchell (afgebeeld in K. Bauch, Der junge Rembrandt, Heidelberg 1933, blz. 110). Vroeger in de verzamelingen J. Six van Hillegom en J. W. Six van Vromade, geveild 29 Juni 1920 te Amsterdam (n°. 2).

505 *Susanna in het bad.* HdG 57. Geteekend: Rembr/ant f.
f. 163/7
De letters ant f. en het cijfer 7 staan op een later aangebrachte strook van het doek. Studie voor het 1647 gedateerde schilderij te Berlijn (ons n°. 516). Zie de noot aldaar.

506 *Bathseba bij haar toilet.* HdG 310. De verklaring van het onderwerp is niet geheel overtuigend. Hofstede de Groot noemt het gewoon een „toilet-scene". Wellicht is hier zooals op het schilderij n°. 494, de herderin Bocena voorgesteld.

507 *De bruiloft van Simson.* HdG 30. Geteekend: Rembrandt f. 1638.

508 *De wegzending van Hagar.* HdG 5. Geteekend: Rembrandt f. 1640. Het schilderij was oorspronkelijk als een vlucht naar Egypte ontworpen, maar daarna door Rembrandt zelf in een wegzending van Hagar veranderd. Aan de bovenzijde is een ca. 4 cm. breede strook aangezet.

509 *Manoah's offer.* HdG 27. Geteekend: Rembrandt f. 1641. Het is mogelijk, dat Rembrandt dit stuk in latere jaren nog eens heeft overgeschilderd. Geteekende studies voor deze compositie: in Stockholm (HdG 1546; Valentiner I, 140), in Parijs, voormalige verzameling P. Mathey (HdG 791; Valentiner I, 142), en in de verzameling O. Reinhart te Wintherthur (uit de verzameling Dalhousie te Londen; Valentiner I, 137). Het gegeven is ontleend aan het Boek Richteren, 13. 20.

511 *Verzoening van David en Absalom.* HdG 38. Geteekend: Rembrandt f. 1642. Wordt ook David's afscheid van Jonathan genoemd.

513 *Bathseba na het bad.* HdG 40. Geteekend: Rembrandt f. 1643. Uit de verzamelingen Steengracht, Den Haag, en Altman te New York.

514 *Tobias en zijn vrouw.* HdG 64. Geteekend: Rembrandt f. 1645. Tegenhanger van ons n°. 569.

515 *Abraham bedient de Engelen.* HdG 1a. Geteekend: Rembrandt f. 1646. Een teekening in een particuliere Berlijnsche verzameling geeft precies dezelfde compositie weer en zou er dus een studie voor kunnen zijn (Valentiner I, 13). De echtheid daarvan wordt echter door sommige deskundigen betwijfeld, vooral omdat leerlingen van Rembrandt deze voorstelling eveneens op zeer nabijkomende wijze hebben weergegeven.

516 *Susanna en de ouderlingen.* HdG 55. Geteekend: Rembrandt f 1647. Rembrandt heeft voor dit schilderij verschillende studies gemaakt, b. v. het hoofd van den ouderling (op ons n°. 248; voormalige verzameling de Bischoffsheim), de Susanna te Bayonne (ons n°. 372) en de Susanna in het Mauritshuis te Den Haag (ons n°. 505). De laatste is zelfs 1637 gedateerd. De compositie houdt verband met een verwante schepping van Lastman, die Rembrandt in roodkrijt en met de pen gecopieërd heeft (beide te Berlijn, HdG 45 en 44). Volgens Kaufmann (Jahrbuch der Preussischen Kunstsammlungen 45 [1924] 72) zou een eerste opzet voor ons schilderij in 1635 ontstaan zijn, zooals nog uit den tegenwoordigen toestand te herkennen valt. De huidige toestand zou dan in 1647 door een hernieuwde omwerking ontstaan zijn. Voor beide toestanden zijn de teekeningen bewaard gebleven (Dresden en Berlijn: Valentiner I, 260 [bestrijdt de echtheid er van]; HdG 46; Valentiner I, 261). Kauffmann's theorie werd bestreden door K. von Baudissin (Repertorium für Kunstwissenschaft 46 [1925] 190 en 264).

518 *Susanna.* HdG 58. Studie voor het vorige schilderij. Zie de noot aldaar.

519 *Het visioen van den profeet Daniel.* HdG 53. Het visioen van Daniel aan den vloed Ulai wordt verhaald in Daniel, Boek VIII. Een geteekende studie voor dit schilderij is in het Louvre (uit de voormalige verzameling Bonnat; HdG 677; Valentiner I, 212).

520 *Tobias en zijn vrouw.* HdG 65. Geteekend: Rembrandt f 1650.

521 *Bathseba na het bad.* HdG 41. Geteekend: Rembrandt f. 1654.

522 *Mordechai voor Esther.* HdG 47. Dit en eenige andere schilderijen met groote figuren worden door sommige deskundigen in Rembrandt's laatsten tijd, omstreeks 1665 gesteld. Volgens Hofstede de Groot is dit de tegenhanger van ons n°. 598. Studies voor de figuur van Mordechai op een teekening te Amsterdam (HdG 1261; Valentiner I, 203).

dit schilderij, zal wel eenige jaren vroeger ontstaan zijn (K. Bauch, Die Kunst des jungen Rembrandt, 1933, blz. 186).

550 *De afneming van het kruis.* HdG 134. Geteekend: Rembrandt f. In 1633 tegelijkertijd met de Oprichting van het kruis (ons nº. 548) voor prins Frederik Hendrik geschilderd. Zie de noot bij nº. 548. Deze compositie is door Rembrandt ook geëtst.

551 *De afneming van het kruis.* HdG 135. Geteekend: Rembrandt f 1643. Dit schilderij is waarschijnlijk identiek met het groote stuk, dat in 1656 in Rembrandt's inventaris genoemd wordt (HdG 135 a).

552 *De ongeloovige Thomas.* HdG 148. Geteekend: Rembrandt f. 1634.

554 *De graflegging.* HdG 139. Grisaille-schets, waarvan de compositie in een later ontstaan schilderij van de graflegging (ons nº. 560) terugkeert.

555 *Johannes de Dooper predikend.* HdG 97. Grisaille. Was oorspronkelijk kleiner, maar later door den schilder zelf rondom 10 cm. grooter gemaakt. Een teekening in het Louvre te Parijs (HdG 687; Valentiner I, 277) vertoont het schilderij in een breede lijst. Men neemt aan, dat dit geen studie voor het schilderij was, maar door Rembrandt zelf in de vijftiger jaren daarnaar geteekend (C. Neumann, Aus der Werkstatt Rembrandts, 1918, blz. 77).

556 *Rust op de vlucht naar Egypte.* HdG 89. Geteekend: Rembrandt f. Schets, bruin op bruin geschilderd.

557 *De hemelvaart van Christus.* HdG 149. Geteekend: Rembrandt f. 1636. Geschilderd voor Prins Frederik Hendrik en tot dezelfde reeks als onze nos. 548, 550, 560 en 561 behoorend. Rembrandt schrijft in Februari 1636 aan Constantijn Huygens, 's Prinsen secretaris, dat het schilderij van de Hemelvaart van Christus thans gereed is, dat de Graflegging en de Opstanding (onze nos. 560 en 561) hunne voltooiing naderen, en dat de drie schilderijen goed aansluiten bij de Oprichting van het kruis en bij de Kruisafneming (onze nos. 548 en 550). (Hofstede de Groot, Urkunden über Rembrandt, nº. 46.)

558 *De parabel van de arbeiders in den wijngaard.* HdG 116. Geteekend: Rembrandt f. 1637.

559 *Christus als hovenier.* HdG 142. Geteekend: Rembrandt f. 1638.

560 *De graflegging.* HdG 140. Met den tegenhanger (De opstanding, ons nº. 561) voor Prins Frederik Hendrik van Oranje geschilderd en in Januari 1639 voltooid. Deze twee schilderijen waren het laatst gereedgekomen van de reeks Passietafereelen, die de Prins bij Rembrandt besteld had. (Zie noot bij nos. 548 en 557, en Hofstede de Groot, Urkunden über Rembrandt, nos. 65 tot 70.)

561 *De opstanding.* HdG 141. Geteekend: Rembrandt f. 1639. Geschilderd voor Prins Frederik Hendrik van Oranje. Tegenhanger van ons nº. 560. Zie de noot aldaar.

562 *Het bezoek van Maria aan Elisabeth.* HdG 74. Geteekend: Rembrandt 1640. Uit de verzamelingen van den Hertog van Westminster te Londen en van Alfred de Rothschild op Halton Manor.

563 *Heilige Familie.* HdG 93. Geteekend: Rembrandt f. 1640.

564 *De oprichting van het kruis.* Identiek met HdG 131. In grijs en bruin uitgevoerde schets. Zie de noot bij nº. 548.

565 *De beweening van Christus.* HdG 136. Schets in bruin en grijs. Een teekening in kleuren, ons schilderij zeer nabijkomend, bevindt zich in het British Museum (HdG 860; Valentiner II, 295). De teekening en het schilderij zijn meerdere malen door den meester zelf veranderd. Het schilderij is van boven en van onderen met een houten strook vergroot. Op de keerzijde vermeldt een XVIIIe eeuwsch opschrift de herkomst van het stuk. (Zie W. Stechow in Jahrbuch der Preussischen Kunstsammlungen 50 [1929] 226.)

566 *Christus en de overspelige vrouw.* HdG 104. Geteekend: Rembrandt f. 1644.

568 *Heilige Familie.* HdG 91.

569 *De droom van Jozef in den stal te Bethlehem.* HdG 85. Geteekend: Rembrandt f. 1645. Tegenhanger van ons nº. 514. De engel verschijnt Jozef in zijn droom en beveelt hem naar Egypte te vluchten (Mattheus 2, 13).

570 *Heilige Familie met de engelen.* HdG 94. Geteekend: Rembrandt f. 1645.

572 *Heilige Familie met den voorhang.* HdG 90. Geteekend: Rembrandt f. 1646.

574 *Aanbidding der herders.* HdG 78. Geteekend: .....ndt f. 1646. Geschilderd voor Prins Frederik Hendrik van Oranje, tegelijkertijd met een tot op heden zoekgeraakte „Besnijdenis van Christus", waarvan zich echter een copie in het museum te Brunswijk bevindt. Rembrandt kreeg in November 1646 voor beide schilderijen 2400 Carolusguldens uitbetaald (Hofstede de Groot, Urkunden über Rembrandt, nº. 107).

575 *Aanbidding der herders.* HdG 77. Geteekend: Rembrandt f. 1646. Een gewasschen teekening, studie voor dit schilderij, waarvan de echtheid door enkele deskundigen wordt betwijfeld, bevindt zich in de verzameling van Mrs. H. Oppenheimer te Londen (HdG 988, Valentiner I, 294).

576 *Rust op de vlucht naar Egypte.* HdG 88. Geteekend: Rembrandt f. 1647.

577 *Timotheus en zijn grootmoeder.* HdG 154. Geteekend: Rembrandt f. 1648. Deze voorstelling gaat terug op II Timotheus, I, 5,

605 *Lezende hermiet.* HdG 192. Geteekend met monogram en datum: 1630.

606 *Bartholomeus.* Identiek met HdG 169 a. Gepubliceerd door W. R. Valentiner, Rembrandt, Wiedergefundene Gemälde, 1921, blz. 19. Een ander exemplaar bevindt zich in de verzameling van den Graaf de Leusse te Anet, dat een door Lievens geschilderde kopie kon zijn. Zie: Zeitschrift für bildende Kunst, N. F. 32 (1921) 147. Uit de verzameling Friedsam te New York.

607 *Petrus in de gevangenis.* HdG 122. Geteekend met monogram en datum: 1631.

608 *Johannes de Dooper.* HdG 171 (en 171b ?). Geteekend: Rembrandt ft. 1632. Voorheen in de verzameling Ch. Stewart Smith te New York.

609 *Petrus.* HdG 181. Geteekend: R. H. L. van Rijn, 1632. Van hout op doek overgebracht.

610 *De heilige Franciscus in gebed.* HdG 187. Geteekend: Rembrandt f. 1637.

611 *Koning David.* HdG 39. Geteekend: Rembrandt f 1651. Voorheen in de verzameling K. Lanz te Mannheim.

612 *Paulus.* HdG 178. Geteekend: Rembrandt f. Vermoedelijk tegelijkertijd met het volgende schilderij geschilderd en misschien tot een onvoltooid gebleven reeks van Apostelen behoorend. Zie de noot bij nº. 615.

613 *Bartholomeus.* HdG 169. Geteekend: Rembrandt f. 1657. Zie de noot bij het voorgaande schilderij.

614 *Mattheus schrijvend.* HdG 173. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Studies voor den kop van Mattheus zijn de nºs. 302 tot 304. Valentiner (Kunstchronik, N. F. 32 [1920] 219) veronderstelt, dat Rembrandt, behalve de reeks van Apostelen, in 1661 ook nog de vier Evangelisten schilderde. Dit zouden dan moeten zijn: Mattheus op het schilderij in het Louvre; Marcus, de schrijvende evangelist te Sarasota (ons nº. 619); Lucas, op het stuk vroeger bekend als de Rentmeester (ons nº. 618) en Johannes, de z. g. Jonge Evangelist in München (HdG 184). Het laatste is een schilderij waarvan de echtheid vaak betwijfeld is en waarin ik geen werk van Rembrandt kan herkennen. Aan dezelfde reeks zouden volgens Valentiner kunnen worden toegevoegd: de Christus uit de verzameling Bache of die uit de voormalige verzameling Davidoff (onze nºs. 629 en 628); en als Maria, de non te Epinal (ons nº. 397).

615 *Bartholomeus.* HdG 168. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Valentiner (Kunstchronik, N. F. 32 [1920/21] 219) veronderstelt, dat Rembrandt, behalve de bij ons nº. 614 genoemde vier Evangelisten in hetzelfde jaar 1661 nog een reeks van Apostelen geschilderd zou hebben, n. l. den Jacobus uit de verzameling Willys (nº. 617), de monnikken te Amsterdam, Helsingfors en Londen (nºs. 307 tot 309), en vermoedelijk ook den grijsaard uit de verzameling Harrach (nº. 616), alsmede het zelfportret als Paulus (nº. 59) en de „Christus na de opstanding" te München (nº. 630).

616 *Apostel.* HdG 194. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Zie de noot bij het voorgaande stuk.

617 *Jacobus.* HdG 170. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Zie de noot bij nº. 615.

618 *Schrijvende evangelist.* HdG 185. Zie de noot bij nº. 614. Uit de verzameling Charles M. Schwab te Pittsburgh.

619 *Schrijvende evangelist.* HdG 183. Geteekend: Rembrandt 166.. (Het laatste cijfer is afgesneden). Zie de noot bij nº. 614.

620 *Christus.* HdG 159. Uit denzelfden tijd als de Emmausgangers te Parijs en Kopenhagen (1648, onze nºs. 578 en 579).

621 *Christus.* HdG 161. Geteekend: Rembrandt f. Uit het slot te Pavlovsk bij Leningrad en 4 Juni 1929 te Berlijn geveild (nº. 85).

622 *Christus.* HdG 158.

623 *Christus.* Het schilderij dook in een veiling op 9 Juni 1932 (nº. 83) te Londen op. Zeer waarschijnlijk heeft het als voorbeeld gediend voor de zwartekunstprent in spiegelbeeld van B. Picart, getiteld: „Zenon philosophe". Afgebeeld in Klassiker der Kunst, Rembrandt, 1909, blz. 527.

624 *Christus.* HdG 163. Geteekend: Rembrandt f 1656 (?). De handteekening, welke niet in den catalogus Johnson vermeld wordt, is kort geleden bij het schoonmaken van het schilderij voor den dag gekomen. Misschien moet men als datum toch 1650 lezen.

625 *Christus.* Het schilderij is voor eenige jaren in den Engelschen kunsthandel opgedoken en nog niet gepubliceerd.

626 *Christus.* HdG 160. Uit de verzameling S. D. Fletcher te New York.

627 *Christus.* Gepubliceerd door Hofstede de Groot in „Die holländische Kritik der jetzigen Rembrandt-Forschung", 1922, blz. 41. Dook in 1920 in den Berlijnschen kunsthandel op en kwam later in de verzameling van Lord Melchett te Londen.

628 *Christus.* HdG 162. Uit de verzameling van A. Orloff-Davidoff te Leningrad. Onze afbeelding moest naar een onbevredigende reproductie vervaardigd worden.

629 *Christus.* HdG 164. Geteekend: Rembrandt f. 1661. Zie de noot bij nº. 614. Uit de verzameling van Graaf E. Raczynski te Ragolin (Polen).

630 *Christus.* HdG 157. Geteekend: Rembrandt f 1661. Zie de noot bij nº. 615.

Institute of Arts 562, 621
Edgar B. Whitcomb 127
A. G. Wilson 192

Duitsch particulier bezit: 493.

Downton Castle:
A. R. Boughton Knight 540, 568, 615

Dresden:
Museum 30, 31, 46, 97, 108, 175, 240, 272, 324, 471, 507, 509

Dublin:
National Gallery 198, 231, 576

Edinburg:
National Gallery 110

Eindhoven:
A. F. Philips 13, 449

Epinal:
Musée des Vosges 397

Essen:
Krupp von Bohlen 64

Ferrières:
Baron Edouard de Rothschild 190

Florence:
Pitti Paleis 20
Ufficci 45, 60, 285

Frankfort a. M.:
Staedelsches Kunstinstitut 339, 490, 501

Geneve:
A. Silvestre 66

Glasgow:
Art Gallery 28, 436, 458, 480
William Beattie 139
University College 554

Gothenburg:
Museum 319, 541

Gotha:
Museum 2

Groningen:
Museum 271

Den Haag:
K. W. Bachstitz 137, 534
Museum Bredius 564, 620
Mauritshuis 6, 24, 130, 134, 403, 505, 543, 556
Mauritshuis (Bruikleen A. Bredius) 67, 77, 310, 462, 483, 526
Particulier bezit 72, 92
A. W. Volz 504

Hamburg:
Kunsthalle 161, 535
(Vroeger) C. A. Mandl 495

Hampton Court:
Galery 207

Harderwijk:
Mevr. J. Goekoop-de Jonghe 444

Heemstede:
Mevr. von Pannwitz 210, 515

Helsingfors:
Museum 307, 328

Hoevelaken:
C. J. K. van Aalst 421

Innsbruck:
Museum Ferdinandeum 76

Kansas City (Mo.):
A. R. Jones 90
William Rockhill Nelson Gallery of Art 322

Karlsruhe:
Kunsthalle 38

Kassel:
Museum 1, 22, 43, 78, 101, 141, 148, 152, 164, 171, 216, 230, 266, 353, 452, 454, 525, 572

Kenosha bij Chicago:
Nathan Allen 282

Knowsley House:
Earl of Derby 497

Keulen:
Museum (von Carstanjen Stichting) 61, 237, 592
R. von Schnitzler 228

Kopenhagen:
Statens Museum 136, 287, 301, 318, 384, 389, 459, 579

Krakau:
Museum Czartoryski 442

Leiden:
Stedelijk Museum 135

Leipzig:
Stedelijk Museum 40, 140

Lemberg:
Vorstin Lubomirska 3

Leningrad:
Ermitage 80, 102, 131, 146, 186, 196, 211, 229, 239, 270, 274, 309, 320, 357, 361, 362, 371, 378, 381, 383, 387, 390, 474, 479, 498, 506, 511, 531, 551, 552, 558, 570, 598
(Vroeger) Vorst Jussupoff 187
Staatsbezit 628

Londen:
Viscount Allendale 586
Lady Beit 323, 536, 610
Hertog van Buccleuch 103, 385
Buckingham Paleis 37, 360, 408, 559, 590
R. S. Clark 591
P. & D. Colnaghi & Co. 12, 439
Earl of Crawford and Balcarres 120, 395
Sir Edmond Davis 107

Baron Edmond de Rothschild 104
Baron Henry de Rothschild 333, 433
Baron Robert de Rothschild 199, 342
Jacques Seligmann 170
Baron A. de Schickler 83
Madame A. Schloß 184
Eugène Schneider 200, 347
E. Warneck 15

Penrhyn Castle:
Lord Penrhyn 391

Peterborough:
George C. W. Fitzwilliam 150

Philadelphia:
Mevr. Edward W. Bock 329
Museum of Fine Arts, Johnson Collection 496, 624
John D. McIlhenny 455
Joseph Widener 39, 96, 243, 302, 313, 327, 392, 402, 481, 584, 596, 612

Pittsburg:
A. M. Byers 106

Port Eliot:
Earl of Saint Germans 491

Praag:
Graaf Friedrich Nostitz-Rieneck 432

Particulier bezit: 189

Rennes:
Museum 492

Richmond:
Sir Herbert Cook 84, 119, 355, 520

Rochester (N. Y.):
George Eastman 299

Kasteel Rohoncz:
Baron Thyssen-Bornemisza 132, 325, 447, 470

Rossy Priory:
Lord Kinnaird 59, 354

Rotterdam:
Museum Boymans 476

St. Louis:
W. K. Bixby 245

Sarasota:
John and Mable Ringling Art Museum 380, 582, 619

Sewickly (Pa.):
B. F. Jones 153, 393

Spiez:
I. de Bruijn 94

Zweden:
Particulier bezit 469

Stockholm:
Nationalmuseum 85, 91, 280, 377, 388, 430, 482, 609
H. Rasch 604

Stuttgart:
Museum 601

Tokio:
Koiro Matsukata 533

Toledo (Ohio):
Museum of Art 143

Toronto:
R. Y. Eaton 369
Harry Oakes 235
Frank P. Wood 398

Turijn:
Museum 428

Uccle-Brussel:
Mevr. M. v. Gelder 349

Utrecht:
Museum (Bruikleen J. J. M. Chabot) 460

Venlo:
Godefroy Peters 262

Wanås:
Graaf Wachtmeister 155, 263

Warschau:
Paleis Lazienki 195

Washington:
Corcoran Gallery of Art 174, 212
Andrew W. Mellon 51, 183, 312, 484

Weimar:
Landesmuseum 35

Welbeck Abbey:
Hertog van Portland 191

Weenen:
Akademie voor Beeldende Kunsten 330
Verzameling Czernin 63
Baron M. von Gutmann 26
Verzameling Harrach 616
Museum 42, 49, 71, 122, 163, 332, 603
Graaf Lanckoronski 219, 359
Liechtenstein Galerij 25, 352, 494
Mevr. Mayer 425
Particulier bezit 11
Baron Alfons Rothschild 203

Wilton House:
Earl of Pembroke 68

Windsor Castle: 70, 142

Winterthur:
O. Reinhart 298

Woburn Abbey:
Hertog van Bedford 33, 185

Zürich:
W. C. Escher 95, 259, 422